

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

İZMİR
KALKINMA
AJANSI

2013 YILI OKUL ÖNCESİ VE MESLEKİ EĞİTİM MALİ DESTEK PROGRAMI

ETKİ DEĞERLENDİRME RAPORU

**2013 YILI OKUL ÖNCESİ VE MESLEKİ EĞİTİM MALİ
DESTEK PROGRAMI ETKİ DEĞERLENDİRME RAPORU**

KASIM 2021

Yayın Sahibi

İzmir Kalkınma Ajansı
Megapol Çarşı Kule, Halkapınar Mahallesi,
1203/11. Sk. No: 5-7, Kat: 19
35170 Konak/İzmir
Tel : 0232 489 81 81
Faks : 0232 489 85 05
E-posta: info@izka.org.tr

Grafik Tasarım

Orçun ANDIÇ

© 2021, İZKA. Tüm hakları saklıdır. Bu eserin tamamı ya da bir bölümü, 4110 sayılı Yasa ile değişik 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca, kullanılmazdan önce hak sahibinden 52. maddeye uygun yazılı izin alınmadıkça, hiçbir şekil ve yöntemle işlenmek, çoğaltılmak, çoğaltılmış nüshaları yayılmak, satılmak, kiralanmak, ödünç verilmek, temsil edilmek, sunulmak, telli/telsiz ya da başka teknik, sayısal ve/veya elektronik yöntemlerle iletilmek suretiyle kullanılamaz.

Hazırlanmış olan çalışmanın tüm hakları İzmir Kalkınma Ajansı'na aittir. Bu İZKA eserinden kaynak gösterilmek suretiyle alıntı yapılabilir.

**T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI**

**İZMİR
KALKINMA
AJANSI**

2013 YILI OKUL ÖNCESİ VE MESLEKİ EĞİTİM MALİ DESTEK PROGRAMI

ETKİ DEĞERLENDİRME RAPORU

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1. GİRİŞ	7
1.1. Arka Plan	7
1.2. Okul öncesi Eğitim ve Mesleki Eğitim	9
1.3. İZKA Okul öncesi ve Mesleki Eğitim Mali Destek Programı	12
1.4. Etki Değerlendirmesi Yapılan Projelerin Genel Özellikleri	13
1.5. Kavramsal Çerçeve	18
BÖLÜM 2. YÖNTEM	20
2.1. Etki Değerlendirme Yönteminin Belirlenmesi	20
2.2. Etki Değerlendirme Göstergelerin Belirlenmesi	20
2.3. Veri Toplama ve Analiz	23
2.3.1. Nicel Veri Toplama	23
2.3.2. Nicel Veri Analizi	23
2.3.3. Nitel Veri Toplama ve Analiz	24
2.4. Riskler ve Limitler	24
BÖLÜM 3. BULGULAR	26
3.1. Bulgular Bölümü 1: 2013 Okul öncesi Eğitimi Projelerinin Etki Değerlendirmesi	27
3.1.1. 2013 Okul Öncesi Eğitim Müdahale Grubunun Projelerinin Etki Değerlendirmesi	27
3.1.2. 2013 Okul Öncesi Eğitimi Projelerinin Kontrol Grubu ile Karşılaştırılmalı Etki Değerlendirmesi	47
3.1.3. 2013 Okul öncesi Eğitimi Projeleri Sonuç, Tartışma ve Öneriler	57
3.2. Bulgular Bölümü 2: 2013 Mesleki Eğitim Projelerinin Etki Değerlendirmesi	63
3.2.1. 2013 Mesleki Eğitim Müdahale Grubunun Projelerinin Etki Değerlendirmesi	63
3.2.2. 2013 Yılı Müdahale ve Kontrol Grubu Mesleki Eğitim Projelerinin Etki Değerlendirmesi	84
3.2.3. 2013 Mesleki Eğitimi Projeleri Sonuç, Tartışma ve Öneriler	95
BÖLÜM 4. İZKA Tarafından Mali Destek Sağlanan Projelerin Etki Değerlendirilmesi için Model Önerisi	103
4.1. Etki Değerlendirme Araştırma Yöntemi ile İlgili Öneriler	103
4.2. Etki Değerlendirilmesi için Model Önerisi	104
KAYNAKÇA	107

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
BKA	Bölgesel Kalkınma Ajansı
İZBP	İzmir Bölge Planı
İZKA	İzmir Kalkınma Ajansı
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
KAYS	Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi
MDP	Mali Destek Programı
ME	Mesleki Eğitim
OE	Okul öncesi Eğitim
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü
OSB	Organize Sanayi Bölgesi
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

YÖNETİCİ ÖZETİ

İzmir (TR31) bölgesinde İzmir'in işgücü piyasasının gereksinim duyduğu mesleklere yönelik mesleki eğitimin yenilikçi yaklaşımlar yoluyla güçlendirilmesi amacıyla 2013 yılında İZKA tarafından, 12'si Okul öncesi Eğitim (OE) ve 30'u Mesleki Eğitim (ME) projesi olmak üzere toplam 42 proje için mali destek sağlanmıştır. Bu projelerinin etkisini değerlendirmek amacıyla, karma araştırma yönteminden yararlanılmış, nicel ve nitel veriler karşıt durum etki analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. İZKA desteğiyle projelerini gerçekleştiren yararlanıcılardan oluşan Müdahale Grubunun (MG) yürüttüğü projeler değerlendirildikten sonra, İZKA desteğine başvurmuş, ancak destek alamamış olanlardan oluşan Kontrol Grubundaki (KG) kurumların farklı kaynaklarla yürüttükleri projeler değerlendirilerek her iki grup için karşılaştırmalı etki analizi yapılmıştır.

2013 Okul öncesi Eğitim Projeleri

Projede tercih edilen öncelikler incelendiğinde, Öncelik 1 ve Öncelik 2'nin tek başına tercih edilme oranı düşüken her iki önceliği birlikte tercih eden projelerin oranı çok daha yüksektir. Her iki önceliği kapsayan projelerin yapılması önceliklerin birbirini tamamlaması ve ilişkili olmasından kaynaklanmaktadır. Okul öncesi eğitim projeleri öncelikleri gerçekleştirmede yeterlidir. Okul öncesi projelerinde paydaş olarak iş birliği yapılan kurumlar sırasıyla eğitim kurumları, kamu kurumları, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarıdır. Projelerin, proje amaçları gerçekleştirimde yeterli olduğu görülmektedir. Projelerinin hedef kitlesinin Okul öncesi özelliklerine uygun olduğu söylenebilir. Mali Destek Programının başvuru sürecinde ortaya çıkan sorunların, başvuru süreçlerinin çeşitli aşamalarından ve projeye başvuran kurumların içinde bulunduğu durumlardan kaynaklandığı görülmektedir. Projelerin fiziksel ve teknolojik altyapı ile ilgili çalışmalara odaklandığı söylenebilir.

Proje uygulama aşamasında bütçenin planlanan programlar için yeterli olmaması, proje süresinin

yetersizliği, bürokratik işlemlerde problemler gibi sorunlar yaşanmıştır. Projeler uygulanırken karşılaşılan sorunlara; İZKA ile istişarelerde bulunularak, proje ekibi ve paydaşlar ile birlikte çözüm oluşturulmuştur. Eğitim programına erişim için katılımcıların daha fazla teşvik ve desteğe ihtiyacı olduğu görülmektedir. Eğitim programının ve öğretim materyallerinin tasarlanmasından ve uygulanmasından sorumlu olan öğreticilerin bu süreçlerde çok verimli oldukları ve program uygulamalarının etkili olduğu söylenebilir. Ancak, uygulanan eğitim programlarına ulaşılamadığı için, eğitim programının etkililiği konusunda herhangi bir yorum yapmanın mümkün olmadığını söylemek gerekir.

Verilen yanıtlar arasında tam bir tutarlılık olmadığı için Okul öncesi eğitim projeleri ile ilgili yaygınlaştırma faaliyetlerinin etkili olup olmadığı konusunda yorum yapmanın zor olduğu söylenebilir. Projelerin web sitesi aracılığı ile yaygınlaştırılmasının etkili olduğu belirtilmesine karşın hem yaygınlaştırma hem de sürdürülebilirlik açısından yapılması gereken web sitesi güncellenmelerinin yetersiz olduğu görülmektedir. Projelerin sosyal çevre ve bölge içinde bilinirliği sağlama yolları etkili olmuştur.

Okul öncesi eğitime yönelik projelerde, öncelik ve amaçlar dikkate alındığı takdirde, gerçekleştirilen faaliyetlerin sürdürülebilirlik açısından daha etkili olduğu gözlemlenmiştir. Projelerde verilen eğitim sonucu, kazandırılan yeterlikler değerlendirildiğinde projelerin hedef kitle beklentilerini karşıladığı ve verilen eğitimler sonucunda kazandırılan yeterliklerin sürdürülebilirlik açısından etkili olduğu söylenebilir. Eğitime katılanlar için, öngörülen becerilerin kazandırılmasında mevcut yöntemlerin yenilikçi uygulanmasının daha etkili olduğu, geliştirilen yenilikçi yöntemler ile öğrencilere yukarıda sayılan becerilerin kazandırılmasında Okul öncesi eğitim projelerinin etkili olmadığı söylenebilir.

“Medyan Yöntemi ile Müdahale ve Kontrol Grubunun Etki Analizi” sonuçlarına göre müdahale

grubunda kontrol grubuna göre yedi alt göstergeden sadece fiziksel altyapıda orta, geri kalan teknolojik altyapı, eğitim materyallerinin yeterliliği, eğitimcilerin yeterlilikleri ve eğitim programlarının yeterliliği, eğitim alanlarının sektörün ihtiyaçlarına karşılık vermesi ve eğitim alanların istihdam edilebilmesi alt göstergelerinde ise düşük ve çok düşük düzeyde etki gözlenmiştir. Düşük düzeyde olsa bile ortaya çıkan etkinin İZKA tarafından sağlanan mali destek sonucunda oluştuğu olduğu söylenebilir.

“Farkların Farkları Yöntemi ile Müdahale ve Kontrol Grubunun Etki Analizi” 2013 Okul öncesi Eğitim müdahale grubu açısından etki değerlendirilmesi karşılaştırma göstergeleri incelendiği zaman, göstergelerin beşte birinden biraz fazlasında projenin hemen öncesindeki duruma göre projenin hemen bitiminde etki oluştuğu ve bu etkinin 2019 yılı sonu itibarıyla korunduğu görülmektedir. Oluşan etkinin çok düşük ve düşük düzeyde gerçekleşmesi müdahale grubunun göstergeler açısından etkisinin çok düşük olduğu şeklinde yorumlanabilir. 2013 Okul öncesi Eğitim kontrol grubu etki değerlendirmesi karşılaştırma göstergeleri incelendiğinde kontrol grubunda projenin hemen bitiminde ve 2019 yılı sonu itibarıyla bazı göstergelerde sonuçların yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonucun ortaya çıkmasının sebebi, proje öncesinde de aynı göstergelerin yüksek olmasıdır. Bu nedenle yapılan proje sonucunda kontrol grubunda hiçbir etki oluşmadığı görülmektedir.

İZKA tarafından ilerde yapılacak etki değerlendirme çalışmalarına katkı getirilmesi ve yol gösterilmesi amacıyla özgün bir etki değerlendirmesi sürecinin oluşturulmasına destek olacak görüşler “İZKA Tarafından Mali Destek Sağlanan Projelerin Etki Değerlendirilmesi için Model Önerisi” başlıkları altında açıklanmıştır. Bu modelde “İleriye Yönelik Etki Değerlendirme Yaklaşımı” esas alınarak sürdürülebilir projelerin gerçekleştirilmesine katkı sağlanabilir.

2013 Mesleki Eğitim Projeleri

2013 Mesleki eğitim projelerinde tercih edilen önceliklere incelendiğinde Öncelik 1 ve Öncelik 2'nin tek başına tercih edilme oranı düşükken, her iki önceliğin birlikte tercih edilme oranı çok daha yüksektir.

Her iki önceliğin birlikte tercih edilerek projenin gerçekleştirilmesi, önceliklerin birbirini tamamlaması ve birbiri ile ilişkili olmasından kaynaklanmaktadır. Mesleki eğitim projeleri Öncelikleri gerçekleştirmede yeterlidir. Mesleki eğitim projelerinde paydaş olarak iş birliği yapılanların, %90'ının kamu kurumlarından oluştuğu görülmektedir. Paydaşların iş birliği çalışmaları ve özellikleri açısından uygun olduğu söylenebilir. Ancak Organize Sanayi Bölgesi, Sanayi Siteleri ve İş Geliştirme Merkezlerinin proje paydaşlığının düşük olması nedeniyle okul- sanayi iş birliğinin sağlanmasında projelerin etkisinin düşük olduğu görülmektedir. Projelerin hedef kitlesinin mesleki eğitim özelliklerine uygun olduğu söylenebilir. Mali Destek Programının proje hazırlık sürecinde ortaya çıkan sorunların başvuru süreçlerinin karmaşık olması ve eğitim programları konusu ile ilgili olduğu görülmektedir. Projelerin daha fazla fiziksel ve teknolojik altyapı ile ilgili çalışmalara odaklanıldığı söylenebilir.

Proje uygulama aşamalarında, bürokratik işlemlerde problemler, proje bütçesi ve programın yürütüldüğü kurumların desteği gibi sorunlar yaşanmıştır. Projeler uygulanırken karşılaşılan sorunların çözümü ile ilgili verilen yanıtlar incelendiğinde; dörtte ikisinin İZKA ile istişarelerde bulunarak, dörtte biri proje ekibi ve geri kalan dörtte biri ise paydaşlar ile birlikte sorunlara çözüm oluşturmuşlardır. Eğitim programına erişim için katılımcıların daha fazla teşvik ve desteğe ihtiyacı olduğu görülmektedir. Eğitim programının ve öğretim materyallerinin tasarlanmasından ve uygulanmasından sorumlu olan öğreticilerin bu süreçlerde çok verimli oldukları ve program uygulamaların etkili olduğu söylenebilir. Ancak, uygulanan eğitim programına erişim sağlanamadığı için, eğitim programının etkisi hakkında yorum yapmak pek de mümkün değildir.

Mesleki eğitim projelerinde gerçekleştirilen yaygınlaştırma çalışmalarının “yenilikçi çalışmalar, mevcut eğitimlerin sürdürülmesi ve mesleki yeterlikler” konularıyla ilgili başlıklar altında toplandığı görülmektedir. Bu sonuçlar bağlamında İZKA tarafından mali destek sağlanan projelerin yaygınlaştırmasının, proje sürerken ve proje sonuçlandırıldıktan hemen sonra etkili olduğu görülmektedir. Ancak sonuçlar bir

bütün olarak analiz edildiğinde projelerin yaygınlaştırma sonuçlarının sürdürülebilirlik açısından etkili olmadığı söylenebilir. Projelerin web sitesi aracılığı ile yaygınlaştırılmasının etkili olduğu belirtilmesine karşın, hem yaygınlaştırma hem de sürdürülebilirlik açısından yapılması gereken web sitesi güncellemelerinin yetersiz olduğu görülmektedir. Öte yandan, projelerin sosyal çevre ve bölge içerisinde bilinirliği sağlama yolları etkili olmuştur. Proje öncelik ve amaçlarının sürdürülebilir niteliğe sahip olduğu mesleki eğitim projelerinde, gerçekleştirilen faaliyetler etkili olmuştur. Mesleki eğitim projelerinde verilen eğitim sonucu kazandırılan yeterlilikler değerlendirildiğinde projelerin hedef kitle beklentilerini karşıladığı ve verilen eğitimler sonucunda kazandırılan yeterliklerin sürdürülebilirlik açısından etkili olduğu söylenebilir. Eğitime katılanlar için öngörülen becerilerin kazandırılmasında mevcut yöntemlerin yenilikçi uygulanmasının daha etkili olduğu, geliştirilen yenilikçi yöntemler ile öğrencilere yukarıda sayılan becerilerin kazandırılmasında Okul öncesi projelerinin etkili olmadığı söylenebilir. Proje tamamlandıktan sonra sürdürülebilirlikle ilgili gerçekleştirilen faaliyetler ile ilgili belirtilen görüşler değerlendirildiğinde projelerin sürdürülebilirlik boyutunun etkili olmadığı görülmüştür.

“Medyan Yöntemi ile Müdahale ve Kontrol Grubunun Etki Analizi” sonuçlarına göre müdahale grubunda kontrol grubuna göre dokuz alt göstergeden sadece dezavantajlı grupların istihdama katılım etkisi göstergesinin çok iyi düzeyde olduğu saptanırken; üniversiteler ve araştırma enstitüleri ile kamu kurumları ve işletmeler arasındaki iş birliği, eğitim alanların istihdam edilebilmesine etki, eğitim alanlarının sektör ihtiyaçlarına karşılık vermesi, eğitim materyallerinin yeterliliği, genel fiziksel alt yapı durumuna etki (merkez/laboratuvar ve atölye) ve teknolojik alt yapı etki göstergelerinin orta, eğitici yeterlilikleri ve eğitim programının yeterliliği göstergeleri etki düzeyinin zayıf olduğu saptanmıştır. Kontrol grubunda altyapı, eğitimin niteliği, istihdam ve iş birliği, eğitim programı, sosyal hizmetler ve gelir konusunda,

projelerin etkisi ya çok zayıf ya da etki oluşmadığı saptanmıştır. Müdahale grubunda bazı ana ve alt göstergeler kontrol grubuna göre, orta düzeyde ortaya çıkan etkinin İZKA tarafından sağlanan mali destek sonucunda ortaya çıkmış olduğu söylenebilir.

“Farkların Farkları Yöntemi ile Müdahale ve Kontrol Grubunun Etki Analizi” ile 2013 mesleki eğitim kontrol grubu etki değerlendirmesi karşılaştırma göstergeleri incelendiği 9 alt göstergeden sadece dezavantajlı grupların istihdama katılım etkisi, eğitici yeterlilikleri, genel fiziksel alt yapı durumuna etki (merkez/laboratuvar ve atölye) ve teknolojik alt yapı durumu etki göstergelerinin çok düşük, üniversiteler ve araştırma enstitüleri ile kamu kurumları ve işletmeler arasındaki iş birliği, eğitim alanların istihdam edilebilmesine etki, eğitim alanlarının sektör ihtiyaçlarına karşılık vermesi, eğitim materyallerinin yeterliliği ile ilgili orta düzeyde etki olduğu saptanırken; bürokratik işlemlerde problemler, proje bütçesi ve programın yürütüldüğü kurumların desteği ve eğitim programının yeterliliği göstergelerinde ise herhangi bir etki ortaya çıkmamıştır. 2013 Mesleki Eğitim kontrol grubu etki değerlendirmesi karşılaştırma göstergeleri incelendiği kontrol grubunda projenin başlangıcında, hemen bitiminde ve 2019 yılı sonu itibariyle bazı göstergelerde sonuçların yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonucun ortaya çıkmasının sebebi proje başlamadan öncesinde de aynı göstergelerin yüksek olmasıdır. Bu nedenle, yapılan proje sonucunda kontrol grubunda hiçbir etki oluşmadığı görülmektedir.

İZKA tarafından ilerde yapılacak etki değerlendirme çalışmalarına katkı getirilmesi ve yol gösterilmesi amacıyla özgün bir etki değerlendirmesi sürecinin oluşturulmasına destek olacak görüşler **“İZKA Tarafından Mali Destek Sağlanan Projelerin Etki Değerlendirilmesi için Model Önerisi”** başlıkları altında açıklanmıştır. Bu modelde **“İleriye Yönelik Etki Değerlendirme Yaklaşımı”** esas alınarak sürdürülebilir projelerin gerçekleştirilmesine katkı sağlanabilir.

BÖLÜM 1.

GİRİŞ

1.1. Arka Plan

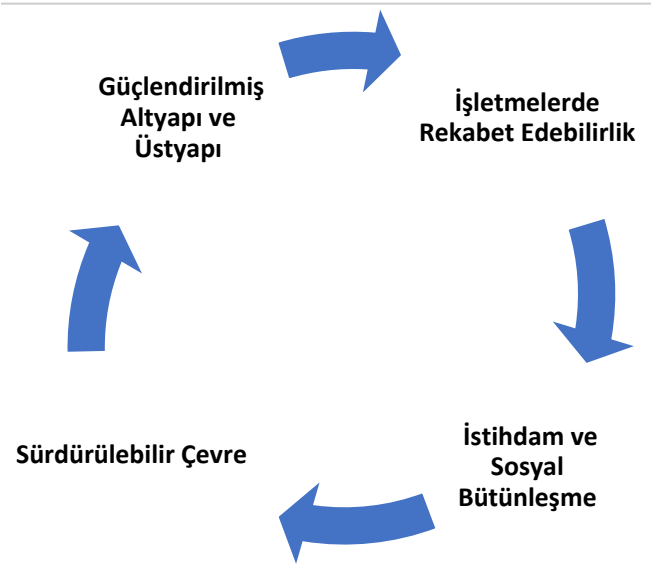
İZKA (İzmir Kalkınma Ajansı) tarafından Okul öncesi ve mesleki eğitimde kaliteli ve yenilikçi yöntemler geliştirmesine yönelik projelere destek sağlamak amacıyla uygulanmış mali destek programı kapsamında 12'si Okul öncesi eğitim, 30'u ise mesleki eğitim projesi olmak üzere toplam 42 eğitim projesi desteklenmiştir. 2013 yılında desteklenen projeler yaklaşık yedi yıl sonra 2020 yılının Ekim-Aralık döneminde toplanan verilere dayalı olarak projelerin etki değerlendirmesi yapılmıştır.

İZKA, 9. Kalkınma Planı ve bu planla ilgili üst ölçekli ulusal planlara uygun olarak hazırlanan ve Kalkınma Bakanlığı tarafından 16.06.2010 tarihinde onaylanan 2010-2013 İzmir Bölge Planı'nda (İZBP) İzmir'in vizyonu, "Koruyarak Gelişen, Üreterek Büyüyen, Yenilikçi İzmir" olarak belirlenmiş ve bu vizyona ulaşmak için aşağıdaki Şekil 1' de görülen 4 gelişme eksenini tanımlanmıştır (İzmir Bölge Planı 2010-2013, 2010).

İzmir bölge planı vizyonunun gelişme eksenini oluşturan her bir boyut aşağıda kısaca açıklanmıştır. **İşletmelerde Rekabet Edilebilirlik:** AB Rekabet Edebilirlik Raporu'na göre, "Rekabet edebilirlik, belli bir endüstri içerisinde değerlendirildiğinde, fiyatlara ve/veya ürünlerin kalitesine bağlı olacak şekilde, dışa açık, uluslararası ekonomilerde, pazar payı kazanabilme ya da pazar payını koruyabilme becerisi olarak tanımlanmaktadır" (Akyol, 2009,8). Rekabet

edilebilirlik ile firmaların müşterilerine sundukları hizmetler ve ürünler ile bunların maliyetleri ve üretim sonuçları açısından birbirleriyle kıyaslamadan söz edilmektedir. Firmaların; yenilikçilik, hız, memnuniyet, esneklik, kalite ve fiyat gibi özellikler açısından rakipleri ile yarışmaları gerekmektedir. İşletmelerde rekabetçi bir yapının oluşturulması için Ar-Ge çalışmaları ile işletmelerin rekabet güçlerinin, dolayısıyla rekabet etme yeteneklerinin artırılması gerekmektedir.

ŞEKİL 1. 2010-2013 İzmir Bölge Planı Vizyonun Gelişme Eksenini

İstihdam ve Sosyal Bütünleşme: İstihdam ve sosyal bütünleşme öncelikle istihdam, eğitim ve sağlık alanında olmak üzere sosyal içermeyi güçlendirecek hizmetlerin geliştirilmesini amaçlamaktadır. İzmir Bölge planına göre sosyal içermeye ilkesi *“bireylerin mevcut toplumsal düzende eğitim, sağlık, kültür, istihdam gibi alanlara erişimi ve fırsat eşitliği çerçevesinde bu alanlarda kendilerini etkin biçimde var edebilmeleri koşulunu ifade eder. Sosyal içermeye yönelik uygulamalar, toplumsal alandaki çeşitli dezavantajların (engellilik, yoksulluk, vb.) tetiklediği ayrımcılığı ve sosyal dışlanmayı ortadan kaldıracak politikaları kapsar. İZBP, öngördüğü öncelik ve hedefler kapsamında tüm süreçlerde sosyal içermeyi genel bir ilke olarak benimsemektedir”* (İzmir Bölge Planı 2014-2023, 2014, 26) olarak açıklanmıştır. Dünya Bankası (2019) ise, sosyal içermeye kavramını *“bireylerin ve grupların toplumda yer alma şartlarını ve özellikle kimlikleri temelinde dezavantajlı olanların yeteneklerini, fırsatlarını ve onurlarını geliştirme süreci”* olarak tanımlamaktadır (Aktaran Babadoğan, C. ve diğerleri 2019,67).

Kalkınma sürecinin ekonomik, sosyal ve insani kalkınma olmak üzere üç unsuru vardır. Sosyal kalkınma, eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, istihdam ve sosyal hizmetleri içermektedir (KB, 2012: 8). Sosyal kalkınmada önemli bir yere sahip olan sosyal sermaye, toplumda güven ve iş birliğine dayalı ilişkileri, bilinçli vatandaşları ve sivil toplumu ifade etmektedir. Sosyal sermayenin “çıktıları”, toplumdaki tüm bireylere çeşitli şekillerde fayda sağlamaktadır (KOSGEB, 2005: 1, 3-4; Altay, 2007: 337, 342), (Çelik, 2017, 149). Sosyal kalkınma mali destek programlarının (MDP) hedef kitlesinde, kadın ve engellilerden oluşan dezavantajlı kesimler öne çıkmıştır. Bu MDP’lerin temel amaçları, bölgenin beşerî ve sosyoekonomik sermayesinin geliştirilmesini, refah düzeyinin yükseltilmesini ve dezavantajlı kesimlerin toplumla bütünleşmesini sağlamaktır” (Çelik, 2017, 156).

Sürdürülebilir Çevre: Sürdürülebilir kalkınma; toplumdaki sürdürülebilirliğin gerçekleşmesi için ekonomik, sosyal ve çevresel (Gürlük, 2010, 86) açılardan denge kurmanın zorunluluğunu ifade etmektedir (Seyidoğulları, 2013, 19). Sürdürülebilir kalkınmanın en önemli boyutlarından birisi olan sürdürülebilir çevre kavramıyla doğal kaynakların optimum kullanılarak

çevrenin korunması ve geliştirilmesi amaçlanır. Yenilenebilir enerji, toprak, su kaynakları, orman, yaban hayat, güneş, hava, denizler vb. çevre kaynakları konusunda sürdürülebilirlik açısından dikkatli davranılması gerekmektedir. Sürdürülebilir çevre kaynaklarının mevcut kullanımı ve bu kaynakların gelecek kuşaklara aktarılması için gerekli planlar, stratejiler ve uygulamaya aktarılmasına ilişkin yöntemlerinin belirlenmesi başta sürdürülebilir çevre olmak üzere sürdürülebilir ekonomi ve sürdürülebilir sosyal yaşam açısından oldukça önemlidir.

Güçlendirilmiş Altyapı: Altyapı denildiğinde, bireye ve topluma katma değer üretecek olan enerji, çevre, iletişim, ulaştırma, sağlık, sosyal güvenlik, eğitim ve sermaye gibi oldukça kapsamlı bir kavram anlaşılmaktadır. Eğitim hem ekonomik hem de insan kaynaklarının geliştirilmesinde lokomotif olmaktadır. İnsan kaynakları altyapısı; insan kaynağının niteliği, sayı ve özellikleri ile kişilerin iktisadi faaliyetlerin seviyesi ve bütünleşme derecesine katkıları yönündeki yetenekleri olarak tanımlanabilir (Acar, 2006, 39). Beşerî kaynaklardan olan insan altyapısının istenilen düzeye çıkarılması hem ekonomik hem de üretim yapısının güçlendirecektir. Güçlendirilmiş altyapı aynı zamanda güçlendirilmiş üstyapının daha nitelikli olmasını sağlayacaktır. Güçlendirilmiş alt yapıların oluşturulması için insan kaynağının eğitim yoluyla güçlendirilmesine ihtiyaç vardır.

İZKA tarafından mali destek sağlanan projelerde 2010-2013 İzmir Bölge Planı vizyonunun gelişme ekleninin bu dört boyutunu göz önünde bulundurulması gerekmektedir

Bölgesel Kalkınma Ajanslarının (BKA) ilk örneği, 1933 yılında ABD’de 1950’li yıllarda ise Avrupa’da gündeme gelmiştir. Türkiye’de ise 2006 yılında kurulan Bölgesel Kalkınma Ajansları (BKA), Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bünyesinde kurulmuşlardır. Bulundukları bölgelerde ulusal planlarda yer alan hedeflere uygun olarak faaliyetler gösteren BKA’lar, bölgesel kalkınmayı hızlandırmak üzere kamu-özel kesim aktörlerinin iş birliğinde kurulan yerel kalkınma örgütleridir (Çelik 2017).

BKA’lar, Mali Destek Programları (MDP) aracılığıyla bölgesel kalkınmaya katkıda bulunmaktadır. Bu amaçla geliştirilen yöntemlerden birinin, etki

değerlendirmesi olduğu söylenebilir. OECD'ye göre, "bir kalkınma müdahalesi sonucu ortaya çıkan ekonomik, sosyal, kurumsal, çevresel ve teknolojik değişiklikler" şeklinde etki değerlendirmesinin tanımı yapılabilir. Dünya Bankası'na göre ise, etki değerlendirmesinin tanımı, "bireylerin refah seviyesinde meydana gelen ve müdahaleye atfedilen değişiklikler" olarak yapılabilir. Değerlendirmenin amacı, müdahale öncesi ve sonrası durumu ortaya koyarak, müdahalenin etkisini; dolayısıyla, başarısını belirlemektir (Çelik, 2017, 60).

Etki değerlendirmesi; "programın çıktıları bağlamında etki nedir veya nedensel etki nedir?" sorusuna yanıt aramak üzere yapılan araştırmalardır. Etki değerlendirme çalışmaları; değerlendirilecek projeler veya program ile ilgili çalışmalar yürüten, politikalar belirleyen veya karar alıcıların dahil olmadığı dış uzmanlar tarafından gerçekleştirilebilecek çok teknik bir araştırma ve değerlendirme türüdür (Perrin, 2012, 17).

İzmir işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu mesleklerle yönelik mesleki eğitimin yenilikçi yaklaşımlar yoluyla güçlendirilmesi amacıyla 09 Aralık 2015 tarihinde Mesleki Eğitim Mali Destek Programı (MDP) başlatılmıştır. İzmir Bölge Planında yer alan "herkes için eğitim" stratejik önceliği kapsamında İzmir'de mesleki eğitimin kalitesinin artırılması, hayat boyu öğrenme hizmetlerinin yaygınlaştırılması, Mesleki Eğitim programlarının ihtiyaca yönelik olarak tasarlanması, yenilikçi model ve yöntemler kullanımıyla, Mesleki Eğitim kalitesinin uluslararası standartlara eriştirilmesi amaçlarına yönelik projeler başlatılmıştır (İZKA, 2015).

Bu çalışmada, 2013 yılında Okul öncesi Eğitim ve Mesleki Eğitim (ME) için sağlanan MDP'nin etkisi, karşıt durum etki değerlendirme yöntemi ile analiz edilmiştir. Projelerine İZKA tarafından mali destek sağlanan müdahale grubunu oluşturan kurum/kuruluşlar ile İZKA tarafından mali destek sağlanmayan kontrol grubunda yer alan kurum/kuruluşlar, belirlenen performans ve etki göstergeleri kapsamında karşılaştırılarak İZKA'nın desteğinin kurum/kuruluşların yapılarında doğrudan bir etkisi olup olmadığının tespit edilmesi amaçlanmıştır.

1.2. Okul öncesi Eğitim ve Mesleki Eğitim

Okul öncesi eğitim; "çocukların, doğumdan zorunlu eğitim dönemine kadar, gelişim düzeyleri, bireysel farklılıkları ve yetenekleri göz önünde bulundurularak, sağlıklı bir biçimde gelişimlerinin sağlandığı olumlu kişilik temellerinin atıldığı, yaratıcı yönlerinin ortaya çıkarıldığı, onların kendine güven duymalarını sağladıkça, eğitimcilerin ve ailelerin etkin olduğu sistemli bir eğitimidir" (Zembat, Tunçeli ve Yavuz, 2019) olarak tanımlanmaktadır.

Okul öncesi eğitim; çocukların örgün eğitime geçişe hazırlık amacıyla aileden bağımsızlaşma, başka bir kişi ve sistem desteği ile öğrenmesini sürdürme, akranları ile birlikte öğrenme, kendi kendini yönetme, duygularını ifade etme, gözlem yapma gücünü geliştirme, karar alma süreçlerine katılma, ödev sorumluluklarının farkına varma, belli kurallara uyma gibi aile dışında yeni deneyimler elde etmeye yönelik duygusal, sosyal, fiziksel ve bilişsel gelişimlerinin desteklendiği programlardır. Okul öncesi programları ile çocukların deneyim ve gözlemleri ile kendi bilgilerini oluşturduğu, merak ve sorgulama becerilerinin gelişimi için planlanmış fırsatlar sunulmaktadır. Bunun için Okul öncesi eğitim kurumlarının etkili ve esnek bir eğitim programına, zenginleştirilmiş eğitim ortamı, araç-gereç ve çevresel koşullara ihtiyaç vardır. Okul öncesi eğitim ortamlarının hazırlanması uygulanacak programın etkili olmasını sağlayan en önemli faktördür. Okul öncesi eğitimin temel amaçlarından biri çocukların olumlu davranış ve alışkanlıklar kazanmalarını sağlayacak uygun eğitsel ortamlar hazırlayarak onların sosyal becerilerini geliştirmelerine destek olmaktır (Sadık, 2016).

Çocuk eğitim konusunda ilk ciddi girişim Avrupa Birliği Eğitim programından birine adı verilmiş olan John A. Comenius (1592-1670) tarafından yapılmıştır. Çocuklar için yazmış olduğu ilk resimli kitap ile çocuk eğitimi konusuna dikkate çekmiştir. Comenius, çocuğun dil, duygu, beceri ve yaratıcılığının gelişimi ve bireysel özellikleri üzerinde durmuştur. Petalozzi,

Frobel Rousseause ve Maria Montessori gibi eğitimciler Okul öncesi çocukluk dönemi ve bu çocuklara yönelik eğitimi konusunu detayları ile analiz ederek çeşitli yaklaşımlar geliştirmişler. Dünya’da 20 yy. ortalarına kadar yapılan çalışmalarla Okul öncesi eğitim sistemleri geliştirilmiştir.

Osmanlı döneminde 6 Ekim 1913 tarihli *Geçici İlköğretim Kanunu* ile anaokullarına ilişkin ilk resmi düzenleme yapılmış ve 1913-1917 yılları arasında “Çocuk Bahçesi” adı verilen resmi Okul öncesi kurumları açılmaya başlamıştır (Çelik, Gündoğdu, 2007). “1915 yılında “Ana Mektepleri Nizamnamesi”nin yürürlüğe girmesi ile ülkemizde ana okulları açılmaya başlanmıştır” (Uzun, 2020, 114). Cumhuriyetin başlangıcında ilköğretimin yaygınlaştırılması için Okul öncesi eğitim kurumları kapatılarak kaynaklar ilköğretime aktarılmıştır. Maddi sıkıntılara rağmen Cumhuriyet döneminde yapılan çalışmalar sonucu çeşitli kurumlara bağlı Okul öncesi kurumları açılmaya devam etmiş ve 1961-1973 yıllarında çıkarılan kanunlar ile Okul öncesi eğitim örgün eğitim kapsamına alınmıştır. Türkiye’de Okul öncesi eğitiminin gün geçtikçe yaygınlaştığı görülmektedir.

MEB 2018-2019 istatistiklerine göre 3-5 yaş çağı nüfusunun %39,11’inin Okul öncesine devam etmektedir. Bu yaş grubunda en çok 5 yaş grubunun (%69,32) Okul öncesi eğitimden yararlandığı belirtilmektedir (Uzun, 2020, 117). Bu sonuçlar Türkiye’de Okul öncesi eğitim konusunda daha fazla yatırım, planlama ve uygulamaya ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, İZKA, çocukların sahip oldukları potansiyeli kullanmasını ve geliştirmesini amaçlayan, onların fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimlerini desteklemek üzere resmi ve özel Okul öncesi eğitim kurumlarınca verilen eğitim hizmetlerinin geliştirilmesi için mali destek programları başlatmıştır (İZKA, 2013).

Mesleki ve Teknik Eğitim kavramının herkesin üzerinde uzlaşacağı ortak bir tanımını yapmak çok zordur. Bu kavramın tanımı Mesleki ve Teknik Eğitime yönelik farklı bakış açılarına dayalı olarak farklı biçimde yapılmaktadır. Mesleki ve Teknik Eğitim kavramının tanımı çoğunlukla Mesleki ve Teknik Eğitimin işlevlerine dayalı olarak yapılmaktadır. “Mesleki ve Teknik Eğitim bireyler, işletmeler ve toplumlar açısından çok

yönlü işleve sahiptir. Birey açısından mesleki eğitim; teorik eğitim ile işyeri ortamı arasında köprü kurarak bireyi işgücü piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda donatır, istihdam edilebilirliğini sağlar ve çalışma hayatına hazırlar” (TÜSİAD, 2013, 1). Mesleki ve teknik eğitim kavramına eğitim açısından bakıldığında ise bireyin tercih ettiği bir mesleki alandaki faaliyetleri etkili bir şekilde yürütebilmesi için gerekli bilgi, beceri ve tavırlarla ilgili kabiliyetlerinin geliştirilmesini amaç edinen eğitim şekli (Alkan, Doğan ve Sezgin, 1976, 2) olarak tanımlanmış olduğu görülmektedir. Moodie (2002)’e göre, mesleki ve teknik eğitimin en önemli özelliği uygulanabilir bilim ve bilgi kavramına dayalı olmasıdır. Bu nedenle, mesleki ve teknik eğitim alanında, bilginin geliştirilmesi ve uygulanması sürecinde toplumun ihtiyaç duyduğu orta düzey meslekler için gerekli olan becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır.

İşgücü piyasasının daha vasıflı işgücü talep etmesi, genel ortaöğretim ve yüksek öğretim sistemi aracılığı ile talep edilen işgücünün yetiştirilmemesi mesleki ve teknik eğitime olan ihtiyacı artırmıştır. Mesleki ve teknik eğitim sadece işgücü piyasası açısından değil, bireysel girişimcilik ve tercihler açısından da yeni arayışlara yanıt vermeye yönelik eğitimlerin yapılmasını öngörmektedir. Mesleki ve teknik eğitimin odağında bireylerin belli becerilerle donatılarak mesleki faaliyetlerde bulunulması için verilmesi gereken eğitimler yer almaktadır. Bu nedenle, mesleki ve teknik eğitim aracılığı ile istihdam ve ticaretin geliştirilmesi amaçlanmaktadır (Agrawa, 2013).

İZKA mali destek proje başvurusunda mesleki ve teknik eğitim programlarının uygulanma biçimine göre iki farklı başlık altında açıklamıştır.

Örgün Mesleki ve Teknik Eğitim: Orta öğretim düzeyinde diplomaya götüren mesleki ve teknik eğitim ile belgeye götüren çıraklık eğitimidir (İZKA, 2013, 4).

Yaygın Mesleki ve Teknik Eğitim: Örgün Mesleki ve Teknik Eğitimin yanında veya dışında uygulanan programlarla bireyleri bir mesleğe hazırlayan, bir meslek sahibi olanların mesleklerinde gelişmelerine ve yeni mesleklere uyumlarına olanak sağlayan, ayrıca bireylerin günlük yaşamlarında ilgi, istek ve

gereksinimlerine uygun eğitimlerle sertifikaya ve belgeye götüren eğitimdir (İZKA, 2013, 4).

Örgün mesleki eğitim, lise ve yükseköğretim seviyesinde belli bir alana yönelik mesleki beceri kazandırmayı amaçlayan diploma programlarından oluşmaktadır. Yaygın mesleki eğitim programları ise çıraklık eğitim merkezleri, organize sanayi bölgeleri, halk eğitim merkezleri ya da bazı kurumların bünyesinde verilen beceri eğitimlerinden oluşmaktadır.

İZKA Mali Destek Programında Mesleki ve Teknik Eğitim kavramı kullanılırken gerek proje başvurularda gerekse bitmiş projelerin sonuç raporlarında mesleki ve teknik eğitim kavramı yerine, sadece mesleki eğitim kavramının kullanılmış olduğu saptanmıştır. Proje sürecinde ve yazışmalarda mesleki eğitim kavramı kullanıldığı için gerek nicel gerekse nitel veri toplama sürecinde ve bu projelerin etki değerlendirme raporlama sürecinde dil birliğinin sağlanması adına mesleki eğitim kavramının kullanılmasına karar verilmiştir. Bu rapor içinde kullanılan mesleki eğitim kavramı ile mesleki ve teknik eğitim kavramı kastedilmiştir.

Mesleki ve teknik eğitimin tarihçesi insanlık tarihi kadar eskidir. 18. yüzyıla kadar meslek sahibi olan ustaların yanında çalışan çıraklara usta-çırak ilişkisi biçiminde verilen eğitimler iken sanayi devrimi ile birlikte Mesleki Eğitim konusu eğitimcilerin ilgilendiği bir alan olmaya başlamıştır. J. Dewey'nin 1890 yıllarda ABD'de kurduğu "İş Okulları" ile bireylere belli mesleki beceriler kazandırılmaya başlanmıştır. Mesleki ve Teknik Eğitim, toplumdaki ekonomik ve endüstriyel gelişmeler temelinde geliştirilen programlardan oluşmaktadır. Mesleki ve Teknik Eğitimin Türkiye eğitim tarihindeki yeri incelendiğinde, Cumhuriyet öncesi dönemde Mesleki ve Teknik Eğitim, 12. yüzyıldan 18. yüzyıl sonuna kadar geleneksel usullerle esnaf ve sanatkâr teşkilatlarınca yürütülmüştür.

Selçuklular'da "Ahilik" adıyla kurulan esnaf ve sanatkâr teşkilatı, daha sonra Osmanlılar döneminde de bir süre devam etmiş daha sonra "Lonca" ve "Gedik"

teşkilatlarına dönüşmüştür. Mesleki ve Teknik Eğitim, 1927 yılında Milli Eğitim Bakanlığının görev ve hizmet alanı kapsamına alınmış, 1934 yılında nitelikli eleman ihtiyacının karşılanması için akşam sanat okulları ve kısa süreli kurslar açılmasına ve çırak okulları, sanat ve orta sanat okulları, tekniker okulları, mühendis okulları ile gezici köy kursları açılması öngörülmüştür (MEB; 2018, 15). 1960 yılında Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü ve Ticaret Öğretimi Genel Müdürlüğü olarak yeniden teşkilatlandırılmıştır. 1977 yılında çıkartılan 2089 Sayılı Kanun ile çıraklık eğitimi Mesleki Eğitim sistemine dahil edilmiştir (MEB; 2018, 16).

1992 yılında yayımlanan 3797 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile yeniden yapılandırılan Mesleki ve Teknik Eğitim 2011 yılında yayımlanan 652 sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Milli Eğitim Bakanlığında Mesleki ve Teknik Eğitimin yürütülmesinden sorumlu altı birim Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü (MTEGM) adı altında birleştirilmiştir. Yaygın Mesleki Eğitim ile açık öğretim kurumları da Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü (HBÖGM) bünyesinde toplanmıştır (MEB; 2018, 17).

MEB tarafından yayımlanan raporda mesleki ve teknik anadolu lisesi ve mesleki eğitim merkezlerinin üretime katkısı ortaya konulmuştur. Mesleki ve teknik anadolu lisesi ve mesleki eğitim merkezleri döner sermayeler aracılığı ile faaliyetlerini gerçekleştirmekte olup bunların 774'ünde döner sermaye kapsamında üretim yapıldığı ve hizmet sunduğu görülmektedir. Türkiye genelinde en çok döner sermaye elde eden elli lise sıralamasında, "İzmir Buca Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi" nin otuz ikinci sırada ve "İzmir Konak Çınarlı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi" ise otuz üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir (MEB; 2018, 43). "İzmir Konak Çınaraltı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi" 2013 yılında İZKA MDP kapsamında proje yapmış okullardan birisidir.

1.3. İZKA Okul öncesi ve Mesleki Eğitim Mali Destek Programı

İzmir Kalkınma Ajansı (İZKA) ülkemizde ilk kurulan iki kalkınma ajansından birisidir. Vizyonu “sürdürülebilir yerel kalkınmada öncü ve etkin, uluslararası tanınırlığa sahip bir ajans olmak”, misyonu ise “İzmir’in sürdürülebilir kalkınması için bütüncül bir yaklaşım ile yerel potansiyeli harekete geçirecek katılımcı araçlar geliştirmek ve uygulamak” şeklinde belirlenmiştir (İZKA, 2018,16).

2013 yılında gerçekleştirilen Okul öncesi ve mesleki eğitim projeleri için iki temel öncelik belirlenmiştir. Her iki proje türü için öngörülen ortak önceliklerin yanı sıra yine ortak amaçlar ve stratejiler belirlenmiştir. Aynı şekilde, her iki proje grubuna yönelik on altı performans göstergesi belirlenerek projelerin öncelikler, amaçlar ve stratejiler ve performans göstergelerine göre kabul edilmesi ve uygulanması sağlanmıştır. Proje hazırlayan kurumlar proje çağırısında yer alan öncelikler, amaçlar ve stratejiler ve performans göstergelerinden hangilerini benimseyeceklerine karar vererek kendi projelerini hazırlayarak İZKA'ya sunmuşlardır.

İzmir (TR31) bölgesinde Okul öncesi eğitimin ve İzmir'in işgücü piyasasının gereksinim duyduğu mesleklere yönelik mesleki eğitimin yenilikçi yaklaşımlar yoluyla güçlendirilmesi anlayışına dayalı olarak aşağıda yer alan iki öncelliği destekleyen projelerin gerçekleştirilmesi öngörülmüştür (İzmir Bölge Planı 2010-2013, 2010).

Öncelik 1: Okul öncesi ve/veya mesleki eğitimde yenilikçi yöntemlerin geliştirilmesi ve/veya var olan yenilikçi yöntemlerin eğitim sürecine adapte edilmesi

Öncelik 2: Okul öncesi ve/veya mesleki eğitime yönelik olarak kullanılan atölye, laboratuvar, sınıf gibi eğitim ortamlarının makine-teçhizat ve eğitim materyalleri açısından geliştirilmesi

İZKA tarafından 2013 yılında “Okul öncesi ve Mesleki Eğitim” konusunda gerçekleştirilen mali destek programına ilişkin açıklama aşağıda yer almaktadır.

Program ile eğitimde yenilikçi yöntemlerin uygulanması ve eğitim ortamlarının modernizasyonu yoluyla İzmir’de Okul öncesi ve mesleki eğitimin kalitesinin artırılması amaçlanmaktadır. Programın yenilikçilik boyutuyla Okul öncesi ve mesleki eğitimde bilgi aktarımına dayalı geleneksel eğitim yaklaşımı yerine öğrencileri yaratıcı, eleştirel ve analitik düşünmeye sevk eden yenilikçi eğitim yaklaşımının güçlendirilmesi amaçlanmaktadır. Eğitimde değişik ekipman ve materyallerin kullanılması, farklı aktivitelerin gerçekleştirilmesi ve alternatif tekniklerin uygulanmasıyla öğrencilerin, okul saatleriyle sınırlı kalmayan öğrenme sürecinin aktif özneleri haline gelmeleri, akademik başarılarını artıracak, mesleki ve yaşamsal becerilerini geliştirecektir. Böylece eğitimde yenilikçi yöntemlerin uygulanmasıyla öğrencilerin araştırmacı, sorgulayıcı, çözüm odaklı, özgüveni yüksek, alternatif düşünebilen bireyler olarak yetişmelerine; doğru meslek seçimi ve kariyer planlaması yapabilmelerine ve girişimcilik becerilerinin gelişmesine katkı sağlanabilmektedir (İZKA, 2013).

Projelerde Okul öncesi eğitimin ve İzmir'in işgücü piyasasının gereksinim duyduğu mesleklere yönelik mesleki eğitimin yenilikçi yaklaşımlar yoluyla güçlendirilmesinin esas alındığı görülmektedir. Yukarıda yer alan iki temel öncelik alanı İzmir bölge vizyonu, amaçları, İZKA Destek Programı'nın amaçları ve öncelikleri temelinde belirlenmiş olan proje performans göstergeleri tanımlanmıştır. Bu göstergeler İZKA, projelerin sürdürülmesi ve sonuçlandırılmasında aşağıdaki Tablo 1'de yer alan performans göstergeleri işe koşulmuştur.

TABLO 1. Eğitim Projeleri İçin Öngörülen Performans Göstergeleri

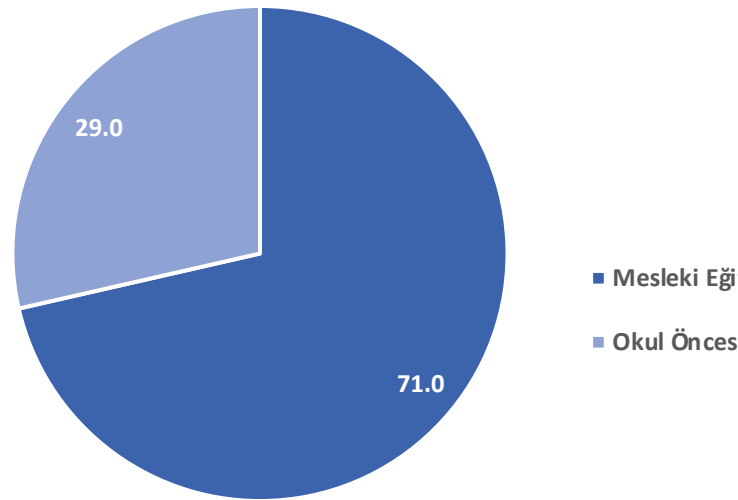
1	Uygulanan yenilikçi yöntem
2	Geliştirilen yenilikçi yöntem
3	Yenilikçi yöntem uygulanan kurum
4	Eğitim verilen kişi
5	Eğitim verilen eğitmen
6	Eğitim verilen engelli
7	Eğitim verilen kadın
8	Mesleki/teknik okul - işletme işbirliği
9	Üniversite ile işbirliği
10	Düzenlenen sertifikalı eğitim
11	Modernize edilen atölye/laboratuvar
12	Yeni açılan Okul öncesi eğitim kurumu
13	Yeni açılan mesleki eğitim kurumu
14	Okul öncesi eğitimde toplum temelli uygulama
15	Projelerde çalışmak üzere istihdam edilen kişi
16	Projelerde verilen eğitimlere katıldıktan sonra istihdam edilen kişi

Yukarıdaki çizelgede yer alan on altı performans göstergesine odaklanacağı Okul öncesi ve Mesleki Eğitim Mali Destek Programı, İzmir bölgesinde Okul öncesi eğitimin ve İzmir'in işgücü piyasasının gereksinim duyduğu mesleklere yönelik mesleki eğitimin yenilikçi yaklaşımlar yoluyla güçlendirilmesi amacıyla 19 Eylül 2013 tarihinde ilan edilmiştir.

1.4. Etki Değerlendirmesi Yapılan Projelerin Genel Özellikleri

İZKA (İzmir Kalkınma Ajansı) tarafından uygulanan mali destek programı kapsamında Okul öncesi ve mesleki eğitimde kaliteli ve yenilikçi yöntemler geliştirilmesine, İzmir (TR31) bölgesinde Okul öncesi eğitimin ve İzmir'in işgücü piyasasının gereksinim duyduğu mesleklere yönelik mesleki eğitimin yenilikçi yaklaşımlar yoluyla güçlendirilmesine yönelik projelere mali destek sağlanmasına karar verilmiştir.

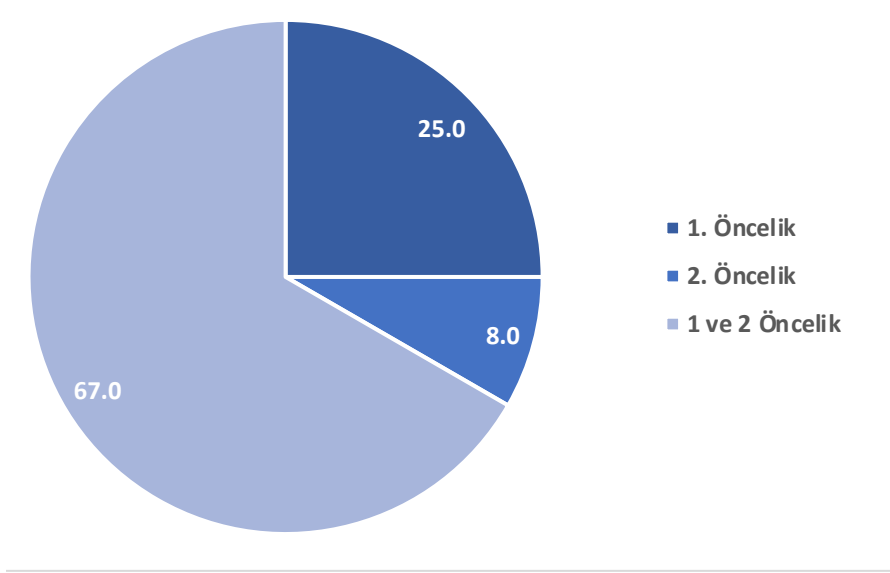
2010-2013 döneminde İZKA tarafından gerçekleştirilen toplam 42 eğitim projesine mali destek sağlanmış olup bunlardan 12'si Okul öncesi 30 ise mesleki eğitim projesidir. Şekil 2'de görüldüğü gibi 2013 yılında gerçekleştirilen projelerin %71'i mesleki eğitim, %29'u ise Okul öncesi eğitim alanında desteklenen projelerdir.

ŞEKİL 2. İZKA Tarafından 2013 Yılında Desteklenen Okul öncesi ve Mesleki Eğitim Projeleri Dağılımı (%)

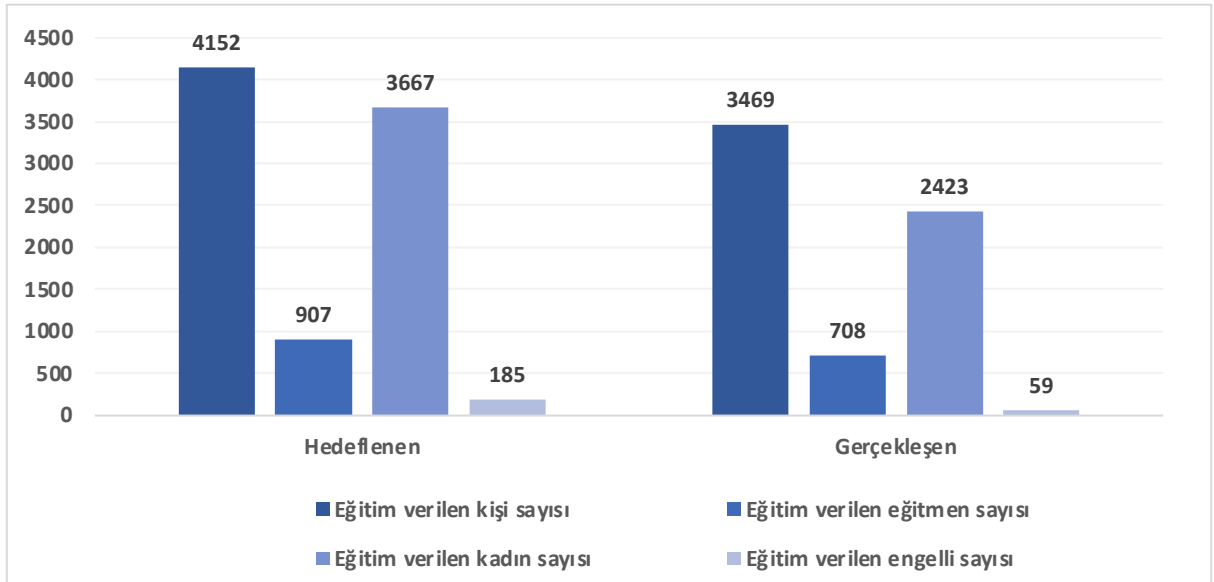
2013 yılında gerçekleştirilen Okul öncesi ve mesleki eğitim projelerine yönelik yazılmış olan nihai raporlarda proje için öngörülen göstergelere ilişkin Hedeflenen ve Gerçekleşen durumları karşılaştırmalı olarak analiz edilerek sonuç raporlarına yazılmıştır.

Nihai raporlardan elde edilen sonuçlar ve proje performans göstergelerinden elde edilen verilere göre, projelerin temel özelliklerine göre dağılımları Şekil 3, 4, 5 ve 7'de gösterilmektedir.

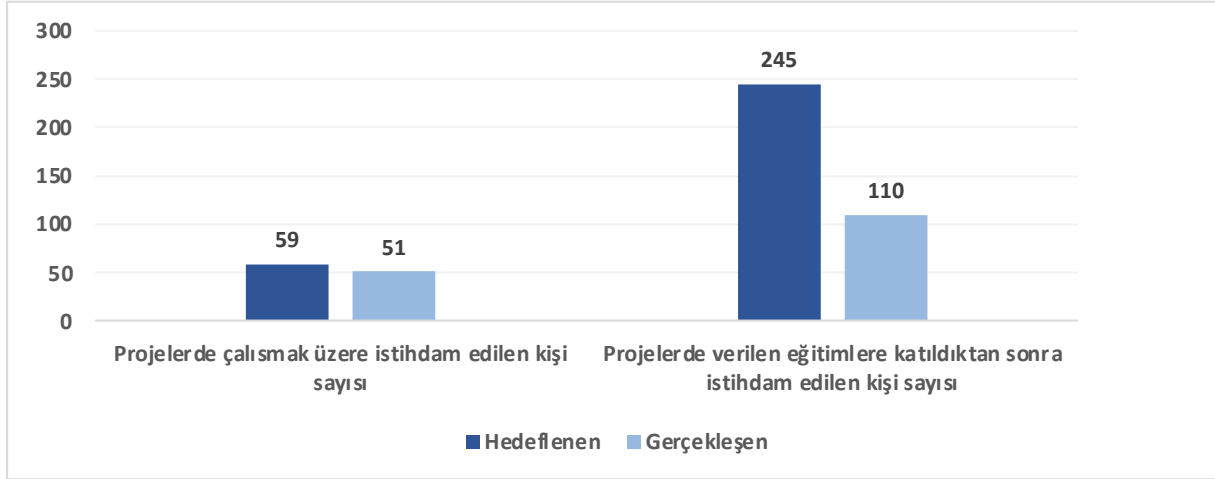
ŞEKİL 3. 2013 Dönemi Müdahale Grubu Okul öncesi Projelerinin Önceliklerine Göre Dağılımı (%)

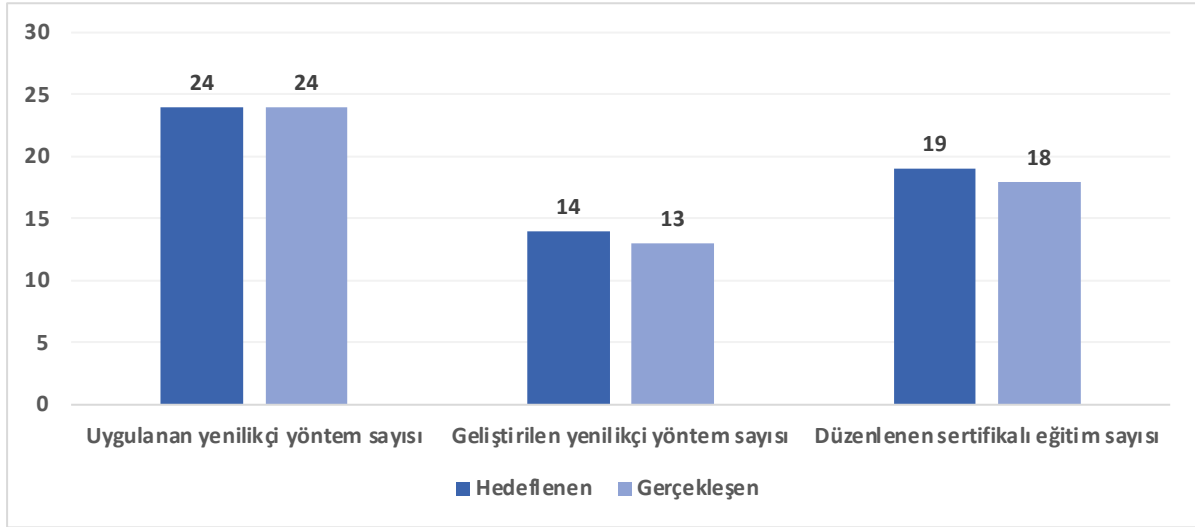
ŞEKİL 4. 2013 Dönemi Okul öncesi Hedeflenen ve Gerçekleşen Eğitim Müdahale Grubu

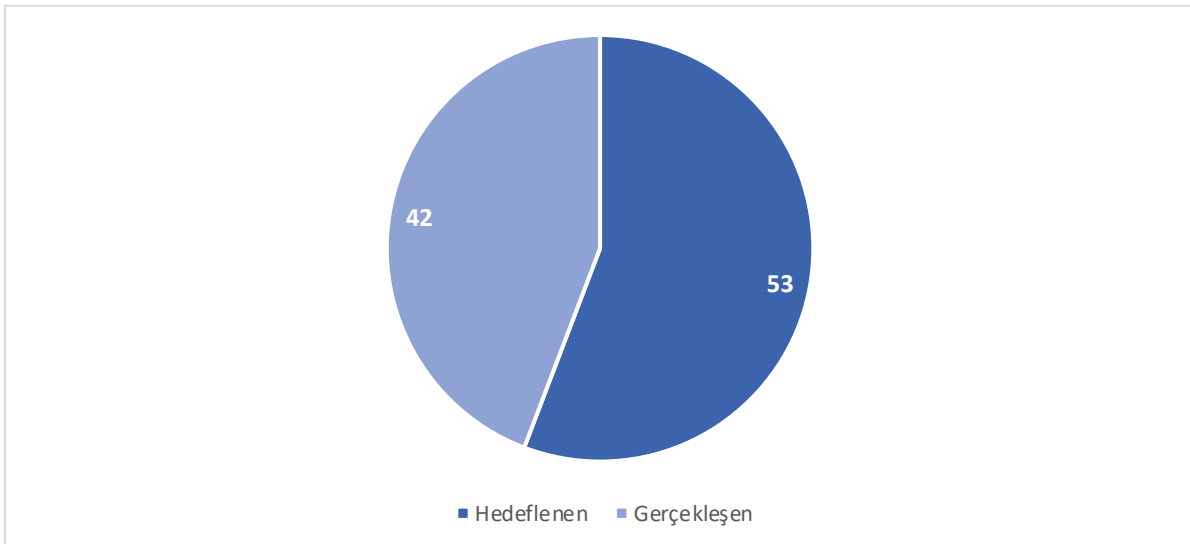
ŞEKİL 5. Program Genelinde 2013 Dönemi Okul öncesi Eğitim Müdahale Grubu Projelerindeki Hedeflenen ve Gerçekleşen İstihdam Sayıları

ŞEKİL 6. 2013 Dönemi Okul öncesi Eğitim Müdahale Grubu Projelerindeki Hedeflenen ve Gerçekleşen Yöntemler ve Sertifika Sayıları

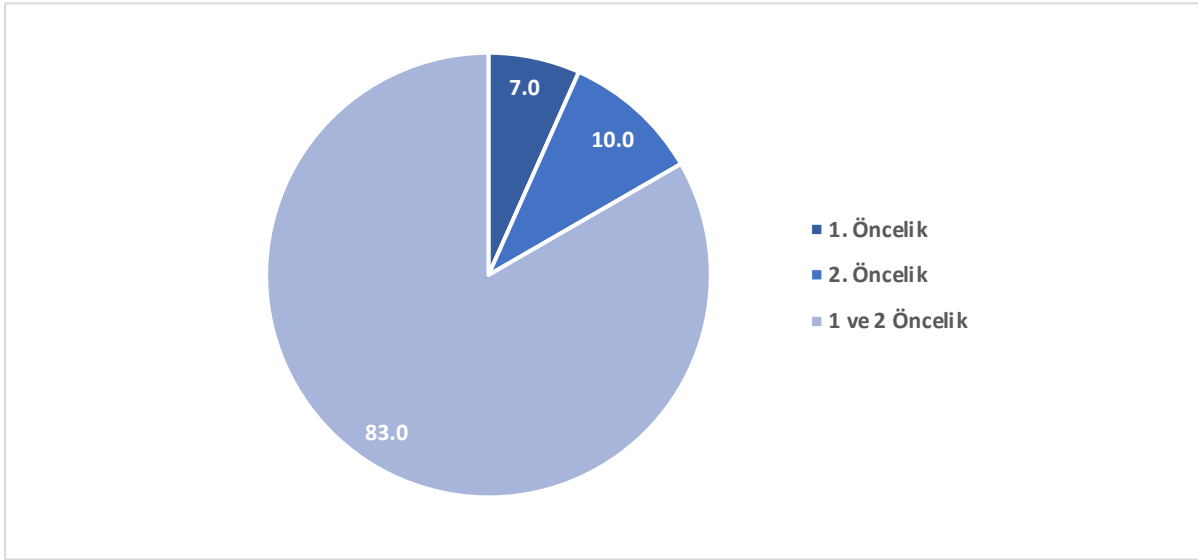

ŞEKİL 7. 2013 Dönemi Okul öncesi Eğitim Müdahale Grubu Projelerindeki Hedeflenen ve Gerçekleşen Modernize Edilen Atölye/Laboratuvar Sayısı

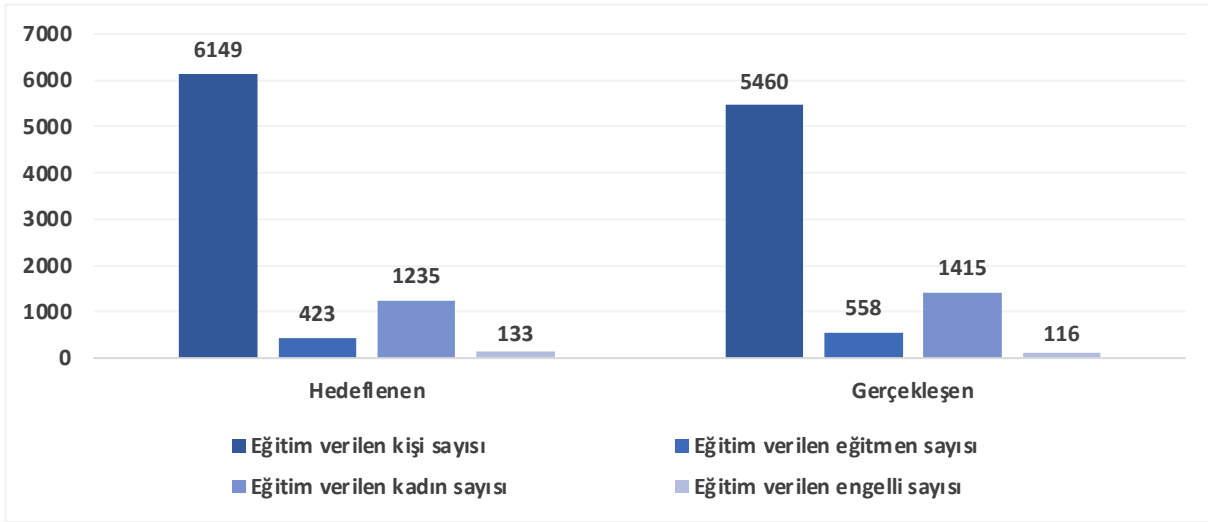

2013 mesleki eğitim projelerine ilişkin öncelikler, verilen eğitimler, merkez laboratuvar ve atölye sayısı, yenilikçi yöntem ve verilen sertifika ve istihdam edilebilirlik ile ilgili projelerin genel özellikleri aşağıda açıklanmıştır.

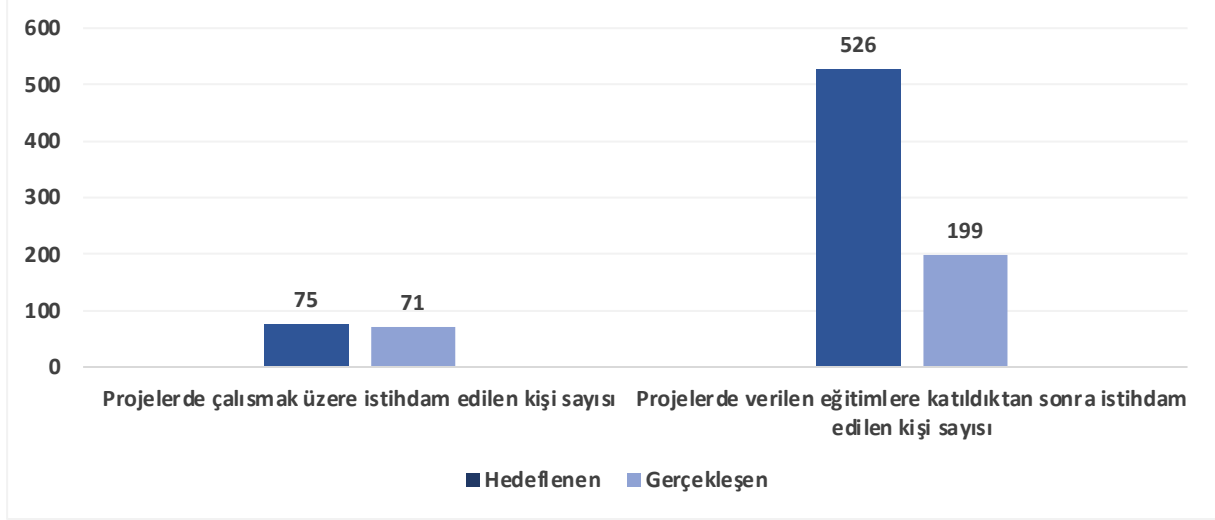
ŞEKİL 8. 2013 Dönemi Müdahale Grubu Mesleki Eğitim Projelerinin Önceliklerine Göre Dağılımı (%)

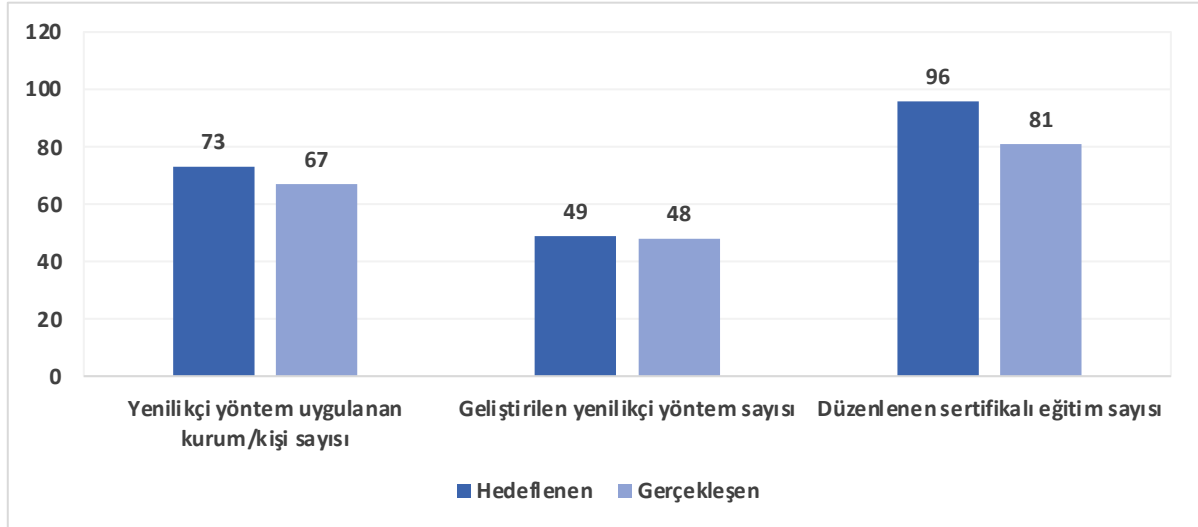
ŞEKİL 9. 2013 Dönemi Mesleki Eğitim Hedeflenen ve Gerçekleşen Eğitim Müdahale Grubu

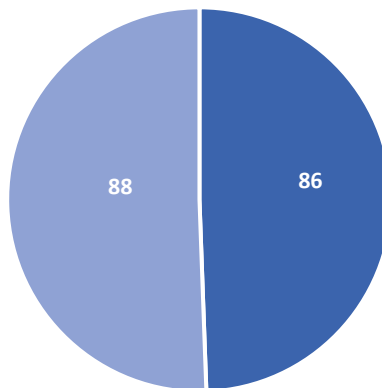
ŞEKİL 10. 2013 Dönemi Mesleki Eğitim Müdahale Grubu Projelerindeki Hedeflenen ve Gerçekleşen İstihdam Sayıları

ŞEKİL 11. 2013 Dönemi Mesleki Eğitim Müdahale Grubu Projelerindeki Hedeflenen ve Gerçekleşen Yöntemler ve Sertifika Sayıları

ŞEKİL 12. 2013 Dönemi Mesleki Eğitim Müdahale Grubu Projelerindeki Hedeflenen ve Gerçekleşen Modernize Edilen Atölye/Laboratuvar Sayısı

1.5. Kavramsal Çerçeve

Etki değerlendirme analizi; bir politika, program, girişim veya hizmetin etkisinin tespit edilmesi ve mevcut yapıda bir dönüşüm gerçekleşmesi adına karar alıcılara sunulan önerileri içeren bir araştırmadır. Müdahaleli durum ile müdahalesiz durum arasındaki fark etkiyi göstermektedir. Bu çalışmada, kalkınma ajanslarının uyguladıkları mali destek programlarında (MDP) **karşıt durum etki değerlendirme yöntemi** benimsenmiştir (Meydan, 2014). Araştırmada, İZKA Mali Destek Programı aracılığıyla bir müdahaleye tabi olan **müdahale grubu** ile Mali Destek Programı'ndan faydalanmamış dolayısıyla bir müdahalede bulunulmayan **kontrol grubu** arasında gözlemlenen farklar analiz edilmiştir. Bu çalışmada müdahale grubunu İZKA'nın MDP kapsamında onaylanmış, finansmanı gerçekleştirilmiş ve projelerini tamamlamış olan proje faydalanıcıları oluştururken, kontrol grubunu ise İZKA MDP'ye başvurmuş ancak çeşitli sebeplerle başvurusu olumsuz yönde sonuçlanan projeler oluşturmaktadır. Kontrol grubu proje başvuru sahipleri İZKA'nın MDP'ye başvurmuş ve proje başvurularının

İZKA tarafından değerlendirilmiş olması nedeniyle müdahale grubuna yapısal olarak en yakın olarak değerlendirilebilecek bir örneklem teşkil etmektedir. Kontrol grubu proje başvuru sahiplerinden bazıları, projeleri İZKA tarafından desteklenmediği halde başka kaynaklar aracılığıyla projelerini gerçekleştirme imkânı bulmuşlardır.

Mesleki Eğitim Mali Destek Programı kapsamında uygulanan projelerin çıktıları analiz edilerek programın Müdahale ve Kontrol grubunun değerlendirilmesi yapılırken iki tür gösterge kullanılmıştır. Bunlardan ilki; ME Program Rehberi'nde belirtilen performans göstergeleri ile İZBP incelenerek araştırmacılar tarafından oluşturulan göstergelerdir. Bu göstergelere dayalı olarak nicel ve nitel veriler toplanmıştır. İkinci tür gösterge ise; proje faydalanıcılarının, proje öncesi ve sonrası durumlarını 1 ile 5 arasında puanlayarak değerlendirdiği etki göstergeleridir. Bu göstergelerin tümü 7 temel boyut kapsamında sınıflandırılmıştır. Bu raporda etki analizi için kullanılan boyut ve boyutları oluşturan göstergeler Tablo 2 'de yer almaktadır.

TABLO 2. Müdahale ve Kontrol Grubu Etki Değerlendirmesi

Altyapı Durumuna Etki	Eğitim Programı Yeterliliklerine Etki	Eğitim Niteliğine Etki	İstihdam Edilebilirliğe Etki	Kurumlar Arası İşbirliğinin Güçlenmesine Etki	Sosyal Hizmetlerin İyileştirilmesine Etki	Gelire Etki
Genel fiziksel alt yapı durumuna etki (merkez/ laboratuvar ve atölye)	Eğitim materyallerinin yeterliği	Eğitim alanlarının sektör ihtiyaçlarına karşılık vermesi	Eğitim alanların istihdam edilebilmesinin etkisi	Üniversiteler ve araştırma enstitüleri ile Kamu kurumları ve işletmeler arasındaki iş birliği	Sosyal hizmetlere etkisi	Kırsal alanlarında yaşam koşullarının iyileştirilmesi ve istihdam edilebilirlik
Teknolojik alt yapı durumuna etki	Eğitici yeterlilikleri	Proje alanı ile geliştirilen eğitim program sayısı	Dezavantajlı grupların istihdama katılım etkisi	Sektörle iş birliği sayısı	İyileştirilen sosyal hizmet program sayısı	Proje ile ilgili alanda istihdama bağlı gelir artışı

Altyapı Durumuna Etki	Eğitim Programı Yeterliliklerine Etki	Eğitim Niteliğine Etki	İstihdam Edilebilirliğe Etki	Kurumlar Arası İşbirliğinin Güçlenmesine Etki	Sosyal Hizmetlerin İyileştirilmesine Etki	Gelire Etki
Modernize edilen atölye/ Laboratuvar sayısı	Eğitim programının yeterliliği	Proje alanlar ile ilgili uygulanan eğitim programı sayısı	Kurum içi geçici istihdam edilen sayı	STK'larla ilgili işbirliği sayısı		Projeden elde edilen yaklaşık gelir
Yeni kurulan atölye/ Laboratuvar Sayısı	Eğitim yönteminin yeterliliği	Proje alanı ile ilgili eğitim verilen kurum içi eğitmen sayısı	Kurum içi sürekli istihdam edilen kişi sayısı	Üniversitelerle işbirliği sayısı		
		Proje ile ilgili alanda verilen eğitim sertifikası sayısı	Kurum dışı geçici istihdam edilen kişi sayısı	Kamu kurumları ile işbirliği sayısı		
		Proje ile ilgili alanda eğitime katılan sayısı	Kurum dışı sürekli istihdam edilen kişi sayısı			
		Proje ile ilgili gerçekleştirilen program sayısı				

BÖLÜM 2.

YÖNTEM

Çalışmanın yöntemini oluşturan bu bölümünde çalışma aşamalarına ilişkin etki değerlendirme yönteminin belirlenmesi, etki değerlendirme için göstergelerin belirlenmesi ve veri toplama teknikleri ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

2.1. Etki Değerlendirme Yönteminin Belirlenmesi

İZKA Mali Destek Programı kapsamında yer alan Okul öncesi ve Mesleki Eğitim Programlarının etkisini değerlendirmek amacıyla, karma yöntem kullanılarak, karşıt durum etki analizi perspektifiyle müdahale grubu ile kontrol grubunun yürüttüğü projelerin etki değerlendirilmesinin yapılmasına karar verilmiştir. Gerçekleştirilen çalışma, “Okul öncesi” (Kar Amacı Gütmeyen) ve “Mesleki Eğitim (Kar Amacı Gütmeyen) Mali Destek Programlarının Etkisinin Değerlendirmesi” ve elde edilen sonuçlarla nedensellik ilişkisini araştırmaya yöneliktir.

Karşıt durum etki değerlendirmesi perspektifine göre etkinin boyutunu anlamak için etki görülmesi beklenen grubun yanı sıra müdahalesiz grubun durumu da analiz edilmelidir (Aran, M. A., 2017). Bu bağlamda, Okul öncesi ve Mesleki Eğitim Mali Destek Programı kapsamında başvurusu kabul edilerek projelerini başarıyla tamamlayan (müdahale grubu) ve Okul öncesi ve Mesleki Eğitim Mali Destek Programı kapsamında proje gerekliliklerini yerine getiremeyen veya yedek

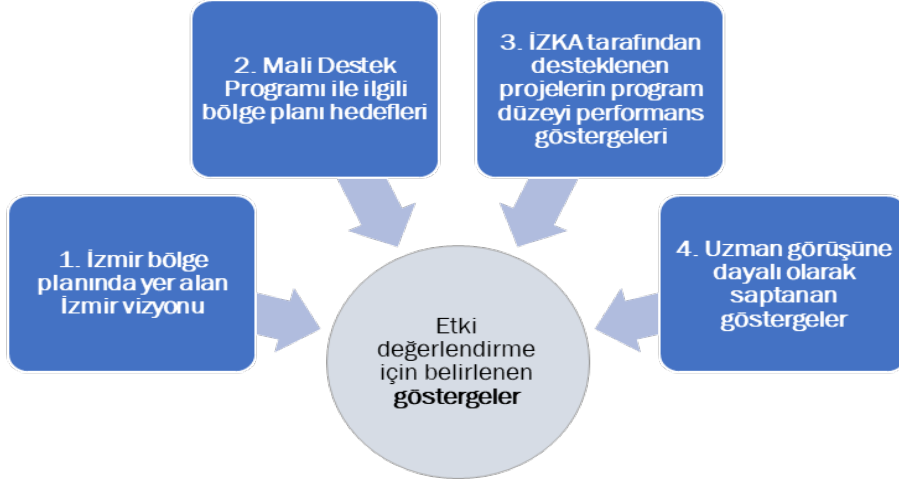
listeye alınan (Kontrol Grubu) kurum/kuruluşlarla ilgili elde edilen gösterge verileri karşılaştırılarak analiz edildiğinde program etkisi ile ilgili güvenilir kanıtlar sağlanabilir. Böylece müdahale grubu ile kontrol grubu açısından programa ait uygunluk özellikleri, proje içeriklerinin genel özellikleri ve proje içeriğindeki göstergeleri karşılaştırmak için, güvenilir bir temel yapı oluşturarak sebep sonuç ilişkisi sağlanabilecektir.

2.2. Etki Değerlendirme Göstergelerin Belirlenmesi

Etki değerlendirmesi araştırması kapsamına giren ve yukarıda açıklanan eğitim projelerinin etki değerlendirme çerçevesi Şekil 6’da görüldüğü gibi belirlenmiştir. Etki değerlendirilmesi için gerekli olan değerlendirme göstergeleri dört kaynağa dayalı olarak oluşturulmuştur.

Şekil 13’te görülen kaynaklara dayalı olarak belirlenen temel göstergeler ve alt göstergeler önce uzman kanısına sunulmuş daha sonra ise alanda ön denemeleri yapılmıştır. Ölçme araçlarının geliştirilmesi çalışmaları sırasında elde edilen sonuçlar dikkate alınarak düzeltilmiş olan ölçme araçları etki değerlendirmesi araştırmasında uygulanarak araştırma verileri toplanmıştır.

Etki değerlendirme araştırması kapsamında, temel göstergeler ve alt göstergeler Tablo 3’te verilmiştir.

ŞEKİL 13. Göstergelerin Oluşmasında Yer Alan Esas Kaynaklar**TABLO 3. Anket Soru Formlarının Hazırlanmasında ve Müdahale Grubunun Sonuçlarının Değerlendirilmesinde Esas Alınan Temel ve Alt Göstergeler**

Temel Göstergeler	Alt Göstergeler
İstihdam	1. İş bulma/İş başlama 2.İşe alma 3. İstihdam edilebilme olasılığı
Güçlendirilmiş Altyapı	1. İnsan kaynağı 2.Fizksel alt yapı 3. Üretimi geliştirme 4. Ekonomik gelişim
Ara eleman ihtiyaçları gözetilerek mesleki eğitimin geliştirilmesi	1. Sertifika verilmesi 2. Ara elmanlar için mesleki eğitim 3. Piyasadaki ara elman taleplerini karşılaması
Eğiticilerin yeterlikleri	1. Eğiticilerin alan bilgisi 2. Eğitici formasyonu becerisi 3. İletişim becerileri 4. Yöntem ve teknik kullanım 5. Teknoloji ve laboratuvar kullanımı
Okul öncesi eğitim ve mesleki eğitimin desteklenmesi/ sürdürülmesi	1. Uygulanan program alan ilişkisi 2. Uygulanan programdan memnun kalma 3. Programın uygulama ile ilişkisi
Erişim ve kalite desteklenerek eğitim hizmetlerinin etkinliğinin artırılması	1. Katılımın ilgililere duyurulması 2. Eğitime katılımın sağlanması 3. Eğitimin herkese açık olması 4.Sektörün eğitime katılımı desteklenmesi 5.Katılımı artıracak önemlerin alınması
Eğitim materyalleri	1. Görsel işitsel materyaller 2. Kitap, rapor, broşür 3. Web sayfası vb. 4. E-öğrenme
Kazandırılan yeterlikler	1. Bilgilerin kazanılması 2.Becerilerin kazanılması 3.Tutum ve değerlerin kazanılması 4. Teknolojik beceri kazanımı 5.Eğitim teknolojilerinin kullanımı
Geliştirilen yenilikçi yöntemler	1.Yeni geliştirilmiş yöntemler nelerdir?

Temel Göstergeler	Alt Göstergeler
Uygulanan yenilikçi yöntemler	1. Gösterip Yaptırma 2. Problem Çözme 3. Rol Oynama 4. Örnek Olay 5. Proje 6. Simülasyon 7. Benzetim 8. İşbirlikli Öğrenme 9. Laboratuvar 10. Yaratıcı Drama 11. Gezi-Gözlem 12. Deney 13. Montessori
Modernize edilen teknik alt yapı	1. Yeni teknolojik donanım 2. Teknolojik ortamlar 3. Meslek ve Teknoloji entegrasyonu
Geliştirilen yenilikçi yöntemlerin öğrenmeye etkisi	1. Yaratıcılık 2. Eleştirel düşünme 3. Birlikte iş yapma 4. Analitik düşünme 5. Araştırmacı 6. Sorgulayıcı 7. Çözüm odaklı 8. Öz güven 9. Alternatif düşünme 10. Meslek seçimi ve kariyer planlaması 11. Girişimcilik becerilerinin gelişmesi
Uygulanan yenilikçi yöntemlerin öğrenmeye etkisi	1. Yaratıcılık 2. Eleştirel düşünme 3. Birlikte iş yapma 4. Analitik düşünme 5. Araştırmacı 6. Sorgulayıcı 7. Çözüm odaklı 8. Öz güven 9. Alternatif düşünme 10. Meslek seçimi ve kariyer planlaması 11. Girişimcilik becerilerinin gelişmesi
Süreklilik	1. Görünürlük/yaygınlaştırma, hedef kitleler tanıtım 2. Piyasa ihtiyaçlarına uygunluk 3. Bölgesel ihtiyaçlara uygunluk 4. İstidat edilme/olanaklarına etkisi 5. Ekonomik gelir artışı 6. İlgili eğitim alanına etkisi 7. Proje sonucunun kurumsal etki
Tazeleme Eğitimleri	1. Tamamlanmış eğitimlerle ilgili ihtiyaç duyulabilecek tazeleme eğitimleri 2. Sertifika geçerlik kriterleri 3. Alandaki yeni gelişmeler
Üniversiteler ve araştırma enstitüleri ile kamu kurumları ve işletmeler arasında işbirliğinin güçlendirilmesi	Üniversiteler ve araştırma enstitüleri ile kamu kurumları ve işletmeler arasında iş birliğinin ve ortak çalışmalar
Dezavantajlı grupların işgücüne katılımının artırılması	1. Özel eğitim ihtiyacı olanlar 2. Hükümlüler 3. Kadınlar
Sosyal hizmetlerin iyileştirilmesi	
Kırsal alanlarda yaşam koşulları ve istihdamın geliştirilmesi	1. Kooperatif 2. Birlik 3. Vakıf
Etki izleme çalışmaları	1. Projenin sürdürülebilirliği 2. Proje bitiminde itibaren beş yıl için projenin sürdürülebilirliği ile ilgili yapılanlar 3. Yapılan izleme çalışmaları 4. İlgili kurumlar ile kurulan iletişim

2.3. Veri Toplama ve Analiz

Özellikle son yıllarda bilimsel çalışmaların çoğunluğunda hem nicel hem de nitel verilerin toplanması ve birlikte değerlendirilmesi için karma araştırma yöntemleri kullanılmaktadır. Karma araştırma; tek bir çalışmanın ya da çalışmalar içerisindeki nitel ve nicel araştırma verilerinin toplanmasını, analiz edilmesini ve yorumlanmasını içermektedir (Leech ve Onwuegbuzie, 2009, s.266). Üçüncü bir araştırma paradigması olarak karma yöntemin, nitel ve nicel araştırma arasında bir köprü kurulmasına yardımcı olduğu da belirtilmektedir (Onwuegbuzie ve Leech, 2004). Bu çalışma kapsamında da nicel ve nitel verilerin toplandığı karma yöntemden yararlanılmıştır.

2.3.1. Nicel Veri Toplama

Nicel veri toplama yöntemi aracılığıyla, Okul Öncesi ve Mesleki Eğitim Programı müdahale gruplarında ve kontrol gruplarında yer alan yararlanıcılarla yüz yüze ve telefon görüşmeleri ile anket uygulaması gerçekleştirilerek, anket sorularına alınan yanıtlar sonucunda elde edilen verilerle proje göstergelerine daha geniş bir perspektiften bakarak mevcut projelere ilişkin ayrıntılı bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır.

Okul Öncesi ve Mesleki Eğitim Mali Destek Programına yönelik etki analizi için Müdahale ve Kontrol grubu olmak üzere iki ayrı soru formu hazırlanmıştır.

Okul öncesi müdahale grubunda, proje başvurusu kabul edilerek projelerini tamamlayan 12 kurum/kuruluştan 9 tanesine erişim sağlanarak anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Kontrol grubunda ise proje gerekliliklerini yerine getiremeyen veya yedek listeye alınan 6 kurum/kuruluşa erişim sağlanarak anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Mesleki eğitim müdahale grubunda ise, proje başvurusu kabul edilerek projelerini başarıyla tamamlayan 29 kurum/kuruluştan, 24 tanesine erişim sağlanarak anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Kontrol grubunda ise proje gerekliliklerini yerine getiremeyen veya yedek listeye alınan 6 kurum/kuruluş ile anket uygulaması gerçekleştirilmiştir.

Müdahale Grubu Anket Soru Formunda;

- Kurumsal yapı ve projeler içeriğine yönelik açık uçlu, yarı açık uçlu,
- Hazırlık sürecindeki faaliyetlere yönelik kapalı uçlu, yarı açık uçlu,
- Uygulama süreçlerindeki faaliyetlere yönelik kapalı uçlu, ölçek grup,
- Proje tamamlandıktan sonraki faaliyetlere (sürdürülebilirlik) yönelik kapalı uçlu, ölçek grup,
- Proje faaliyetlerinin yaygınlaştırmasına yönelik kapalı uçlu, yarı açık uçlu, açık uçlu ve ölçek grup
- Proje göstergelerine yönelik olarak proje öncesi, proje sonrası ve 2019 yılı itibariyle projenin gelişimi tespit amacıyla ölçek sorular yöneltilmiştir.

Kontrol Grubu Anket Soru Formunda;

- Kurumsal yapı ve sunulan projelerin içeriğine yönelik kapalı ve yarı açık uçlu,
- Teklif verilen projeyi gerçekleştirilme nedenleri, farklı kaynaklarla gerçekleştirilebilme olanağı olup olmadığına yönelik yarı açık uçlu, açık uçlu
- Projelerini farklı kaynaklarla gerçekleştirilebilen yararlanıcıların proje öncesinde, proje bitiminde ve proje etkisiyle yapılan yeniliklerin 2019 yılı sonu itibarı ile mevcut durumunu tespit etmeye yönelik ölçek sorular yöneltilmiştir.

2.3.2. Nicel Veri Analizi

Özet İstatistik (Descriptive Statistics) Analizleri

Nicel çalışmalardan elde edilen verilerin analizleri öncesi, soru formlarında yer alan kapalı uçlu ve yarı açık uçlu sorular kontrolden geçirilmiş, kontrolden geçirilen soru formlarında mevcut açık uçlu sorular için bir master (CODE-BOOK) hazırlanarak bulgular bu formata uygun olarak değerlendirilmiştir. Kodlaması tamamlanan veriler bilgisayar ortamına aktarıldıktan sonra hazırlanan veri tabanı programı üzerinden istatistik paket programı ile özetleyici istatistikler (descriptive statistics), frekans, yüzde tabloları ve grafikler elde edilmiştir.

Etki Değerlendirme Analizleri

Verideki gözlem sayısının az olması ve verinin sıralı kategorik olması nedeniyle parametrik olmayan medyan değerinin kullanılarak analiz yapılması daha güçlü sonuçlar verir. Belirlenen referans noktalarına verilen yanıtların medyanı alınmış ve her bir gösterenin medyan değerleri arasında çıkartma işlemi yapılmıştır. Çıkartma işlemi sonucunda elde edilen müdahale grubunun medyan değerleri kontrol grubu medyan değerlerinden çıkartılarak **farkların farkı** yöntemi gerçekleştirilmiştir. Pozitif çıkan değerlerde, müdahale grubunda kontrol grubuna kıyasla daha fazla artış olduğu görülmüştür. Elde edilen bu pozitif değerler, MDP'nin **karşıt durum etki değerlendirilmesinin** gerçekleştirilmesinde birincil faktör olarak ele alınmıştır.

Aynı veriye ait iki farklı referans noktası arasındaki müdahalenin anlamlı bir etkiye sahip olup olmadığı medyan testi ile ölçülebilmektedir. Bu analizde, müdahale grubundaki projelerin kontrol grubuna kıyasla etki artış miktarının daha fazla olduğu göstergelere MDP'nin doğrudan etkisinin olup olmadığını tespit etmek için **medyan testi** kullanılmıştır.

2.3.3. Nitel Veri Toplama ve Analiz

Nicel verilerin boyutlarının geliştirilmesi ve çalışmadaki nedenselliği desteklemek ve anlamlandırmak amacıyla proje Müdahale ve Kontrol gruplarından onay alınan yararlanıcılar ile zoom üzerinden çevrimiçi derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde yarı yapılandırılmış soru formları kullanılmıştır. Ayrıca nicel çalışmada yer alan betimsel verilerle bir köprü kurulmasına yardımcı olacak şekilde projelerini uygulayarak tamamlayan ve projelerini gerçekleştiremeyen yararlanıcıların projelerine ilişkin öyküleri dinlenerek etki değerlendirme çalışmasına yönelik karşılaştırmaların yapılabilmesi için bulgular ve öneriler oluşturulmasına destek hedeflenmiştir.

Nitel veri toplama aşamasında 2013 yılı MDP programına yönelik olarak İZKA Proje İzleme ve Değerlendirme Birimindeki 4 uzmanla görüşmeler gerçekleştirilmiş, ayrıca Okul öncesi Mali Destek Programı kapsamında; proje başvurusu kabul edilerek projelerini

başarıyla tamamlayan müdahale grubunda 2, proje gerekliliklerini yerine getiremeyen veya yedek listeye alınan kontrol grubu kurum/kuruluşlarla ise 1 adet görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşülecek kurumların seçiminde ilçelere göre dağılım ve kurum yapılarının getirdiği farklılıkları göz ardı etmemek adına; kurum tipleri dikkate alınmıştır. Derinlemesine görüşmeler ile toplanan ve deşifre edilen nitel veriler MAXQDA paket programı ile nicel analizde kullanılan boyut ve göstergeleri kapsayan temalar ekseninde ve yeni oluşan temaları da kapsayacak şekilde analiz edilmiştir.

2.4. Riskler ve Limitler

Etki değerlendirme çalışması geriye dönük (retrospective) bir araştırma olduğu için birtakım sınırlılıkları bulunmaktadır (Ayhan, 2005). Bu sınırlılıklardan en önemlisi, Müdahale ve Kontrol grubu olarak değerlendiren kurum/kuruluşların proje öncesindeki durumları gözlemlenemediği için etkinin kıyaslanmasında karşılaşılan zorluk ve risklerdir. Bu riskleri en aza indirmek için en uygun analiz yöntemi seçilerek iki grup kıyaslanmalıdır. Programların oluşturulma aşamasında, program sonrasındaki etkinin değerlendirilmesi için planın yapılması büyük önem taşımaktadır.

Kurumların proje öncesi ve **sırasındaki durumlarının gözlemlerindeki eksikliklerin yanı sıra, proje başvuru süreçleri 2013** ve 2016 yılında tamamlanan Okul öncesi/Mesleki Eğitim ve Mesleki Eğitim Mali Destek Programlarının saha çalışmasının 2020 yılında yürütüldüğü göz önüne alındığında hem proje başvuru sahiplerine ulaşım hem de anket ve **görüşmelere** verilen yanıtların doğruluğu konusu büyük önem taşımaktadır. Öncelikle veri kalitesinin ve **güvenilirliğinin** sağlanabilmesi için proje hakkında yeterli bilgiye sahip olan yararlanıcılara ulaşmak önem taşımaktadır. Buna rağmen, proje irtibat kişilerinin aynı kurumlarda çalışmaması veya sonradan ayrılmış olması, başvuru süreçlerini yürüten ve projenin uygulamasından sorumlu kişilerin farklı olması, farklı birimlerin birbirlerinin süreçlerine yeterince hâkim olmaması, projeyi yazan kişilerin yararlanıcı kurum

dışından olması ve bu kişilerin ilgili kurum hakkında detaylı bilgiye sahip olmaması gibi durumlarla sıklıkla karşılaşmıştır.

İlgili kişilere ulaşmada yaşanan problemlerin yanı sıra, veri toplama aşamasında hafıza etkisi dolayısıyla sayısal göstergelerin yanıtlanmasında bazı sınırlılıklar meydana gelmiştir. Kayıt tutulması konusundaki birtakım eksiklikler de göz önüne alındığında, proje sahiplerinin geçen yıllar içerisinde unutmuş olduğu, yanlış, eksik veya olumlu/olumsuz şeklinde hatırlayacağı bilgiler, özellikle sayısal veriler kapsamında anketlerde verilen yanıtları etkilemektedir. Bunun üstesinden gelmek için, anketlerin derinlemesine görüşmelerle desteklenerek tutarsızlıkların çözülmesi ve **açıkta kalan noktaların aydınlatılması amaçlanmıştır. Aynı zamanda bu konuda en doğru bilgiyi sağlayabilecek katılımcılara ulaşma konusunda çaba gösterilmiştir.**

2020 yılının ilk aylarında hayatımıza giren COVID-19 salgını süreci, saha araştırmasını olumsuz bir şekilde etkilemiştir. Salgının güncel koşullara göre bazı proje sahiplerinin sağlık tedbirleri sebebiyle kurum ve kuruluşlara misafir kabul etmemesi ve kapalı mekânda yüz yüze görüşme yapmayı tercih etmemesi nedeniyle birçok proje sahibiyle telefon ve video görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Bu durum lojistik bir avantaj olarak nitelendirilmesine rağmen, katılımcıların iş yoğunluğu ve motivasyonlarının azalması sebebiyle hem ankete hem de derinlemesine görüşmeye katılmaları noktasında olumsuz bir etki yarattığı görülmüştür. Bu durumun üstesinden gelebilmek için, olabildiğince ve öncelikli olarak yüz yüze görüşme randevuları ayarlanmaya çalışılmış, yüz yüze görüşmeyi kabul etmeyen proje sahipleriyle çevrimiçi görüşmeler yapılmıştır. Ancak salgın dolayısıyla okullar kapalı olduğu için kişisel numaralarına ulaşamayan ilgililere kurum aracılığıyla ulaşmakta birtakım engeller yaşanmıştır.

Salgın koşullarına ek olarak, İzmir’de yaşanan deprem sebebiyle araştırmaya birkaç hafta ara verilmesi uygun görülmüştür. Bazı kamu kuruluşları deprem tehlikesiyle boşaltıldığı için verilen birkaç hafta aranın ardından da ilgili kişilere tekrar ulaşma imkânı sağlanamamıştır.

BÖLÜM 3.

BULGULAR

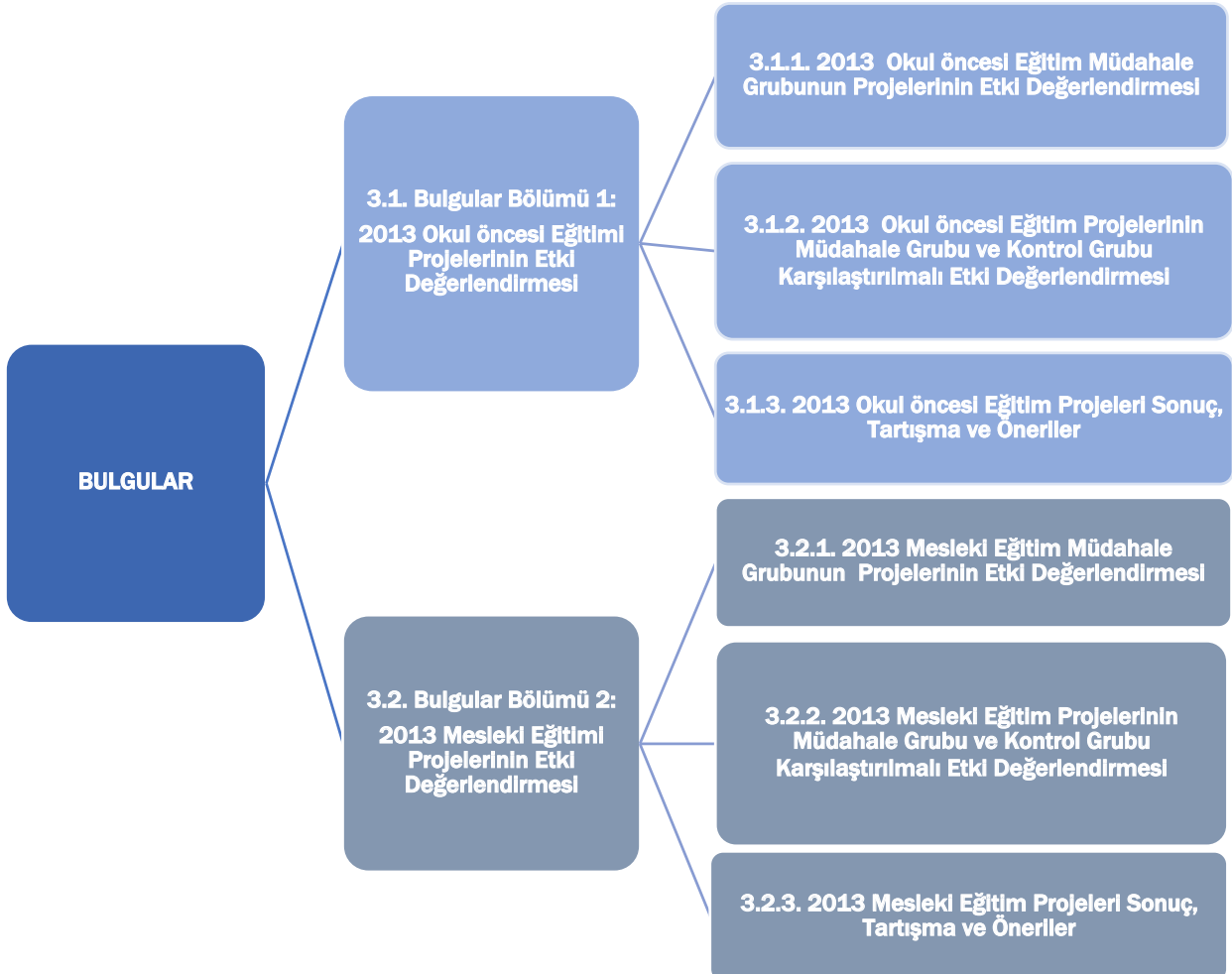
Bulgular bölümü içinde yer alan açıklamalar ve alt başlıklar Şekil14' de görüldüğü gibi iki ana bölüm olarak organize edilmiştir. İlk ana bölümde 2013 Müdahale Grubu Okul öncesi Eğitim Projeleri, ikinci ana bölümde ise 2013 Müdahale Grubu Mesleki Eğitim Projelerine ilişkin araştırma kapsamında yer alan hedef kitlenin görüşleri ile Müdahale ve Kontrol grubu karşılaştırma sonuçları esas alınarak yapılan değerlendirmeler yer almaktadır.

Bulgular bölümünü oluşturan iki ana bölüm kendi içinde etki değerlendirmesi yapılan projeye ait;

- Nicel ve nitel analizler
- Etki değerlendirmesi yapılan projenin Müdahale ve Kontrol grubu karşılaştırmaları
- Etki değerlendirmesinin sonuç, tartışma ve önerileri

olmak üzere üç alt bölüm olarak organize edilmiştir.

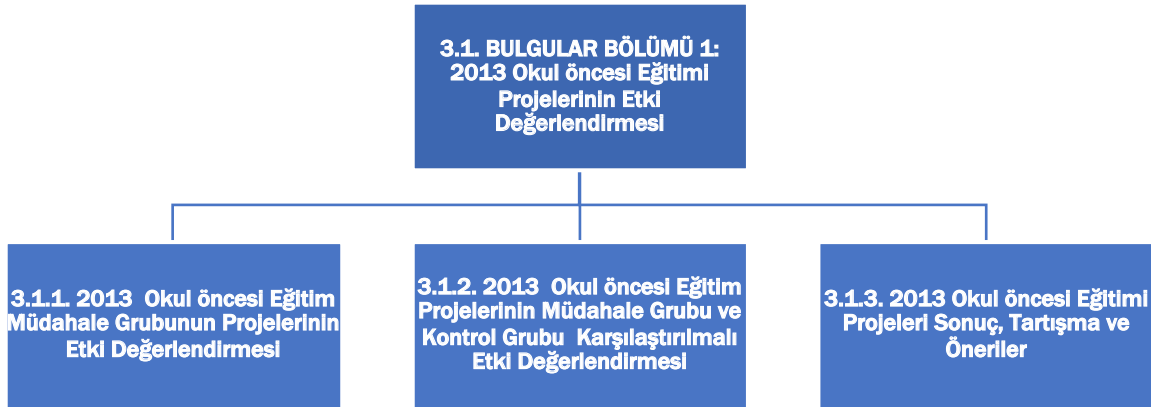
ŞEKİL 14. Bulgular Bölümünün Organizasyonu

3.1. Bulgular Bölümü 1: 2013 Okul öncesi Eğitimi Projelerinin Etki Değerlendirmesi

2013 Okul öncesi eğitimi projelerinin etki değerlendirmesi bölümü aşağıdaki Şekil.15'te görüldüğü gibi üç başlık altında organize edilmiştir.

ŞEKİL 15. Bulgular Bölümü 1'in Organizasyon Şeması

3.1.1. 2013 Okul Öncesi Eğitim Müdahale Grubunun Projelerinin Etki Değerlendirmesi

2013 yılında gerçekleştirilen Okul öncesi eğitim müdahale grubu kapsamında gerçekleştirilen 12 etki değerlendirme analizinin sonuçları "Projenin Genel Özellikleri, Hazırlık Sürecindeki Faaliyetler, Uygulama Süreçlerindeki Faaliyetler, Yaygınlaştırma ve Sürdürülebilirlik (Proje Tamamlandıktan Sonraki Faaliyetler)" başlıkları altında açıklanmıştır.

3.1.1.1. Projelerin Genel Özellikleri

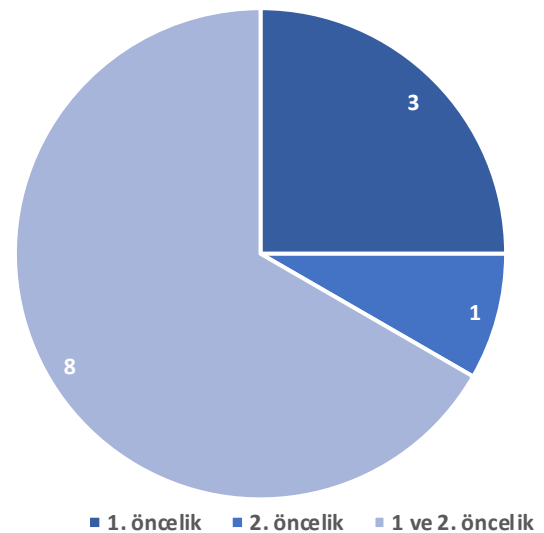
Projenin genel özellikleri ile ilgili bu bölümde "Projeniz hangi öncelik alanını kapsıyordu? Yararlanıcı olarak statünüz neydi? ve Aşağıdakilerden hangileri ile proje paydaşı olarak iş birliği yaptınız?" gibi üç soruya yanıt aranmıştır.

Projelerin Öncelik Alanları

Projenin hangi öncelik alanını kapsadığı ile ilgili gelen yanıtlara ilişkin analiz sonuçları aşağıdaki Şekil 17'de görülmektedir.

Okul öncesi müdahale grubunun vermiş olduğu yanıtlar incelendiğinde projelerin %25'inin yalnızca Öncelik 1, %8,3'ünün yalnızca Öncelik 2, %66,7'sinin ise hem Öncelik 1 hem de Öncelik 2 ile ilgili olduğu görülmektedir.

ŞEKİL 17. 2013 Okul öncesi Eğitim Müdahale Grubu Projelerinin Önceliklerine Göre Dağılımı (%)

Öncelik 1'in "Okul öncesi ve/veya mesleki eğitimde yenilikçi yöntemlerin geliştirilmesi ve/veya var olan yenilikçi yöntemlerin eğitim sürecine adapte edilmesi" olarak tanımlandığı görülmektedir.

Öncelik 2 ise "Okul öncesi ve/veya mesleki eğitime yönelik olarak kullanılan atölye, laboratuvar, sınıf gibi eğitim ortamlarının makine-teçhizat ve eğitim materyalleri açısından geliştirilmesi" olarak tanımlanmıştır.

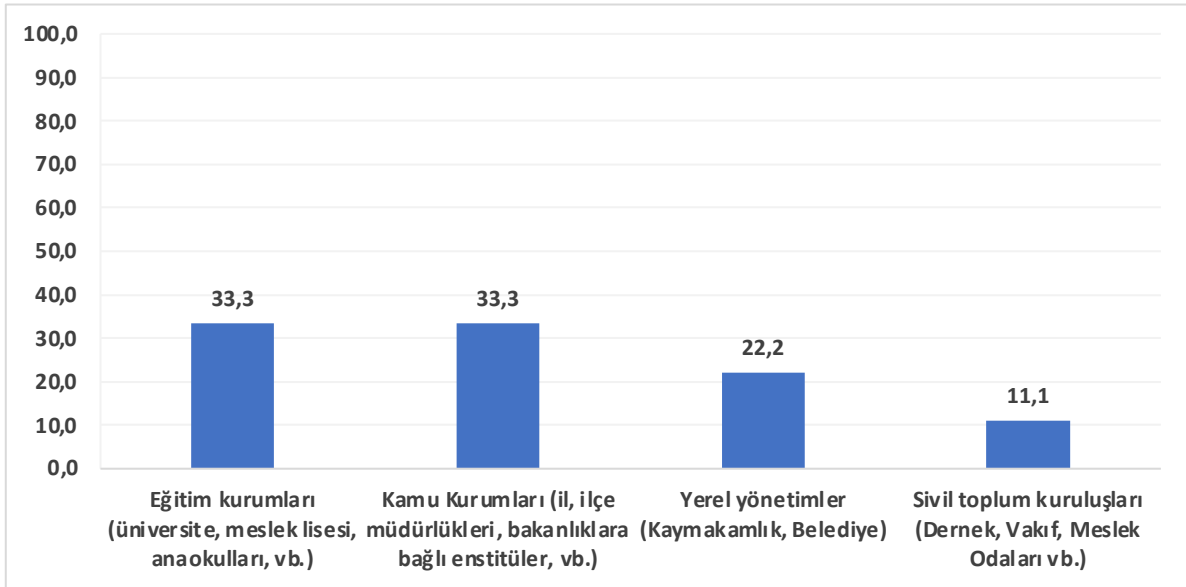
Yukarıda yer alan önceliklerden Öncelik 2'yi esas alan proje oranının çok düşük olduğu, buna karşılık Öncelik 1'e yönelik proje yapılmasının biraz daha fazla tercih edildiği görülmektedir. Her iki önceliği esas alan proje sayısı sadece Öncelik 1 ve sadece Öncelik 2'yi tercih edenlerin toplamının iki katıdır. Her iki

önceliğin birlikte tercih edilmesinin nedeni Öncelik 1 ile Öncelik 2'nin birbirini tamamlayacak biçimde tanımlanmış olmasıdır. Bu durumda desteklenen projelerde Öncelik 1'in gerçekleştirilme oranı yeterli olarak kabul edilirken tek başına Öncelik 2'yi kapsayan proje sayısının yetersiz kaldığı görülmektedir. Öncelik 2'nin tek başına çok düşük olarak gerçekleştirilmesi ile ilgili bir sorun olduğu gözlenmiştir. Her iki önceliği gerçekleştiren projelerin oranına bakıldığında desteklenen projelerdeki öncelikleri gerçekleştirmede yeterlidir.

Yararlanıcıların Statüleri

Projenin bir diğer genel özelliği ise, Okul öncesi müdahale gruplarının statüleridir. Projeyi gerçekleştirenlerin statülerine ilişkin bulgular Şekil 18 'de yer almaktadır.

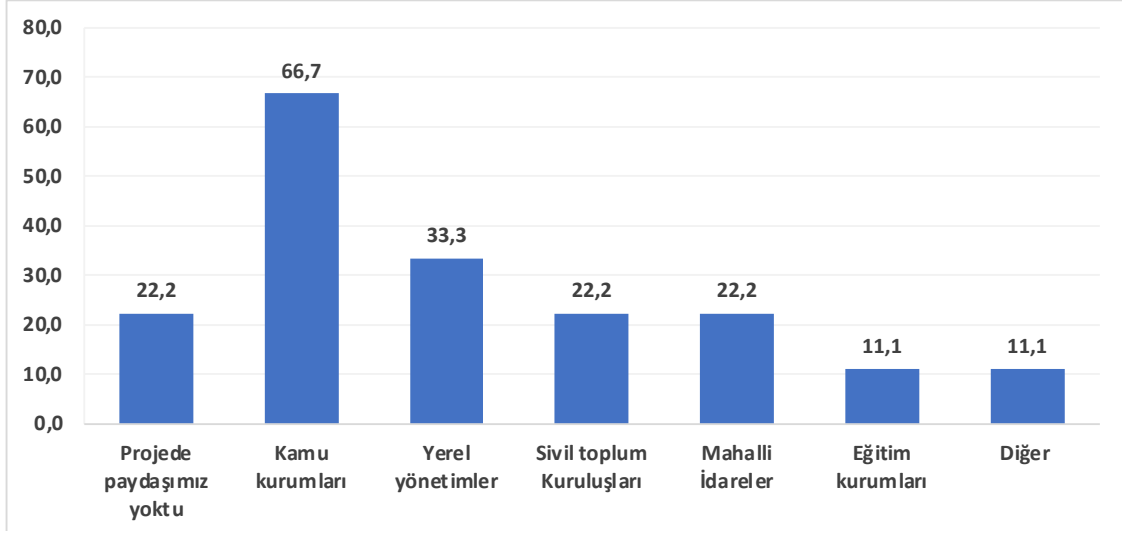
ŞEKİL 18. 2013 Okul öncesi Eğitim Müdahale Grubu Yararlanıcı Statüsü Dağılımı (%)

2013 Okul öncesi eğitim MDP müdahale grubunun yararlanıcı olarak statülerinin dağılımı değerlendirildiğinde eğitim kurumları ve kamu kurumları aynı oranla (%33,3) ilk sırada yer alırken, yerel yönetimler %22,2 ile ikinci sırada, sivil toplum örgütleri ise %11,1 ile üçüncü sırada yer almaktadır. Okul öncesi eğitim projelerinin yararlanıcıları kendi bünyelerinde okul öncesi eğitim faaliyetlerine yer veren ya da destekleyen

kurumlardır. Verilen mali destekler açısından yararlanıcılarının statülerinin okul öncesi eğitime uygun olduğu görülmektedir.

- Proje Paydaşı Olarak İş Birliği Yapılan Kurumlar
- Projeyi gerçekleştiren kurumların kimlerle projeleri gerçekleştirdikleri yani proje paydaşları ile ilgili sonuçlar Şekil 19 'da yer almaktadır.

ŞEKİL 19. 2013 Okul öncesi Müdahale Gruplarının Proje Paydaşlarıyla İşbirliğinin Dağılımı (%)

*** Çoklu yanıt

Proje paydaşı olanların oranına bakıldığında projelerde iş birliği gerçekleştirilen paydaşlar içerisinde kamu kurumları ilk sırada yer almaktadır. İkinci sırada yerel yönetimler, üçüncü sırada ise aynı oranlarla sivil toplum örgütleri ve mahalli idareler yer almaktadır. Müdahale gruplarının proje paydaşlarıyla iş birliğinin dağılımı incelendiğinde, paydaşlar içerisinde kamu kurumlarının ilk sırada yer alması oldukça önemlidir. Bu sonucun, okul öncesi eğitimin doğasına uygun olduğu söylenebilir. Okul öncesi eğitimi hedefleyen projelerin hem iş birliği çalışmaları açısından hem de iş birliği yapılan paydaşların özellikleri açısından uygun olduğu ve projelerin paydaşlarla iş birliği açısından yeterli olduğu söylenebilir.

3.1.1.2. Hazırlık Sürecindeki Faaliyetler

Hazırlık sürecinin etkili olup olmadığı ve katılımcıların görüş ve değerlendirmelerini belirlemek amacıyla, katılımcılara toplam beş soru yöneltilmiştir:

- ▶ Projenizi hangi amaçlarla geliştirdiniz?
- ▶ Mali destek programı kapsamında uyguladığınız projenin hedef kitleleri kimlerden oluşmuştur?
- ▶ Projenizi hazırlama aşamasında hangi güçlüklerle karşılaşmıştınız?
- ▶ Projenizde güçlendirilmiş altyapı konusu ile ilgili aşağıdakilerden hangisi/hangileri öngörülmüştü?
- ▶ Projenizde istihdam konusu ile ilgili aşağıdakilerden hangisi/hangileri öngörülmüştür?

Okul Öncesi Projelerinin Gerçekleştirilme Amaçları

2013 Okul öncesi Eğitim projesinin hazırlık sürecindeki faaliyetlerin kapsamında okul öncesi projelerinin gerçekleştirilme amaçları ile ilgili verilen yanıtlar aşağıda yer almaktadır.

TABLO 4. Okul Öncesi Projelerinin Gerçekleştirilme Amaçlarının Dağılımı (%)

Program Amaçları	%
Okul öncesi alanı için var olan yenilikçi yöntemlerin eğitim sürecine adapte edilmesi	100.0
Okul öncesi alanında yeni öğretim yöntemi geliştirme	77.8
Okul öncesi alanında eğitim materyalleri açısından geliştirilmesi	77.8
Okul öncesi alanında atölye, laboratuvar, sınıf gibi eğitim ortamlarının makine-teçhizat açısından geliştirilmesi	55.6
Doğrudan engellilere, şiddet mağduru kadınlara, hükümlülere ve haklarında denetimli serbestlik hükümleri uygulananlara yönelik, mesleki bilgi ve beceri edinme amaçlı hizmetlerin geliştirilmesi	33.3
Dolaylı olarak engellilere, şiddet mağduru kadınlara, hükümlülere ve haklarında denetimli serbestlik hükümleri uygulananlara yönelik, mesleki bilgi ve beceri edinme amaçlı hizmetlerin geliştirilmesi	22.2

***Çoklu Yanıt

2013 Okul öncesi MDP müdahale gruplarının proje gerçekleştirme amaçları arasında okul öncesi alanı için var olan yenilikçi yöntemlerin eğitim sürecine adapte edilmesi birinci sırada (%100) yer almaktadır. İkinci sırada ise “Okul öncesi alanında yeni öğretim yöntemi geliştirme ve Okul öncesi alanında eğitim materyalleri açısından geliştirilmesi” (%77,8), *üçüncü sırada ise “Okul öncesi alanında atölye, laboratuvar, sınıf gibi eğitim ortamlarının makine-teçhizat açısından geliştirilmesi”* (%55,6), dördüncü sırada “doğrudan engellilere, şiddet mağduru kadınlara, hükümlülere ve haklarında denetimli serbestlik hükümleri uygulananlara yönelik, mesleki bilgi ve beceri edinme amaçlı hizmetlerin geliştirilmesi” (%33,3), beşinci sırada ise “dolaylı olarak engellilere, şiddet mağduru kadınlara, hükümlülere ve haklarında denetimli serbestlik hükümleri uygulananlara yönelik, mesleki bilgi ve beceri edinme amaçlı hizmetlerin geliştirilmesi” (%22,2) ile yer almaktadır.

Tablo.4 incelendiğinde 2013 yılında okul öncesi projelerinin ağırlıklı olarak Öncelik 1 gerçekleştirmeye yönelik amaçları, ikinci sırada ise Öncelik 2'nin kapsamına giren amaçları benimsendiği söylenebilir. Proje öncelikleri içinde yer almayan dezavantajlı gruplara beceri kazandırmasına yönelik gerçekleştirilecek amaçlar arasında olması projeler açısından olumlu bir bulgudur. Okul öncesi projeleri amaçların gerçekleştirilmesi açısından etkili olmuştur. Bir yararlanıcının proje amaçlarına ilişkin görüşü aşağıdaki gibidir:

“Gezi Çocuk Dünyası Projesi ile Okul öncesi erişimine uzak ilçelerde üç dört beş yaş grubu çocuklara Okul öncesi eğitim hizmeti veriyorduk. Amacımız buydu.”

(2013-OE-Yerel Yönetim)

Projelerin Hedef Kitleleri

İZKA mali destek programı kapsamında 2013 yılında uygulanan okul öncesi projelerinin hedef kitlelerinin kimlerden oluştuğu ile ilgili sonuçlar Tablo.5'te yer almaktadır.

TABLO 5. Mali Destek Programı Kapsamında Uygulanan Projenin Hedef Kitlelerinin Dağılımı

Hedef Kitle	%
Okul öncesi öğrenciler	100.0
Öğrenci aileleri	88.9
Yöneticiler	44.4
Öğretmen	66.7
Destek Personeli	44.4
Engelliler	33.3
Kadınlar	11.1

***Çoklu Yanıt

Çalışma kapsamında okul öncesi müdahale grubu projelerin hedef kitlelerinin dağılımı incelendiğinde; hedef kitlelerin sırasıyla, okul öncesi öğrenciler, öğrenci aileleri, öğretmenler, yöneticiler ve destek personeli, engelliler ve kadınlardan oluştuğu görülmektedir. Hedef özelliklerinin okul öncesi programına uygun olduğu söylenebilir ve projelerin etkili olduğu görülmektedir. Yararlanıcının hedef kitleye ilişkin görüşü aşağıdaki gibidir.

“Gezi Çocuk Dünyası Projesi ile Okul öncesi erişimine uzak ilçelerde üç dört beş yaş grubu çocuklara okul öncesi eğitim hizmeti veriyorduk. Amacımız buydu. Tercihimiz kesinlikle ve kesinlikle dezavantajlı olan yani okul öncesi erişime uzak olan yerler.”

(2013-OE-Yerel Yönetim)

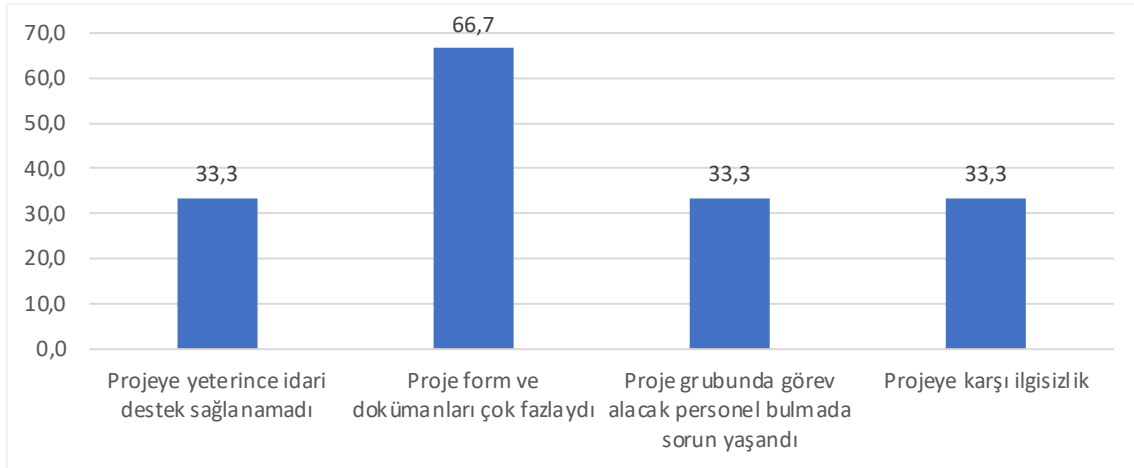
“Bizden önce bu çocukların hiçbiri okul öncesi eğitim görmüyordu, çünkü gittiğimiz yerde okul öncesi eğitimi bilen bilinçli aile yok maalesef. Bilinçli olan ailelerin zaten okul öncesi eğitime verebilecek bütçeleri yoktu. Bu projeye imkânı olmayan çocuklara ulaştık. Sadece çocukları değil, aileleri de bilinçlendirdik.”

(2013-OE-Yerel Yönetim)

Proje Hazırlama Aşamasında Karşılaşılan Güçlükler

Projenizi hazırlama aşamasında hangi güçlüklerle karşılaştıklarına ilişkin sorulan soruya hedef kitleden gelen yanıtlar Şekil 20’de görülmektedir.

ŞEKİL 20. Proje Hazırlama Aşamasında Karşılaşılan Güçlüklerin Dağılımı (%)

*** Çoklu yanıt

Okul öncesi proje uygulayıcıları içerisinde, proje hazırlama aşamasında herhangi bir zorluk çektiğini ifade edenlerin, çektikleri güçlükler sorgulandığında “Proje form ve dokümanları çok fazlaydı” şeklinde görüş belirtenlerin %66,7 ile en yüksek orana sahip olduğu saptanmıştır. Projeye sağlanan idari destek ve personel istihdamı noktasındaki yetersizlik, bunun yanı sıra projeye karşı gösterilen ilgisizlik gibi yanıtlar %33,3 ile proje hazırlama aşamasında yaşanan diğer önemli zorluklar olarak görülmektedir. Proje hazırlama aşamasında dile getirilen zorlukların başında proje form ve dokümanları ile ilişkili olduğu, geri kalanların ise projeye başvuru yapan kurumlarla ilgili olduğu görülmektedir. Proje hazırlık aşamasında karşılaşılan güçlüklerle ilişkin İZKA uzmanlarının görüşleri aşağıda yer almaktadır:

“Bizim çok fazla böyle bir dokümantasyon ve kurallar bütünlüğümüz var. İnsanları biraz yoran bir süreç, bayağı bir sürü şeye hâkim olmanız gerekiyor. ... Zaten çok hızlı hazırlanan projeler olduğu için muhakkak uygulama sürecinde değişiklik ihtiyaçları söz konusu oluyor. Bazen bazı ihtiyaçları yanlış öngörmüş olabiliyorlar ya da birtakım ekonomik zorluklara ya da işte dolar, euro

gibi döviz artışlarına denk geldikleri için bazı şeyleri artık alma imkanları ortadan kalkabiliyor.”

(Uzman-2, 2-2 (0), 2013-OE)

“Bütçeleri doğru olarak oluşturmada sanırım zorlanıyorlar. Çünkü çok kısa bir zamanda bir sürü evrak alıyorlar. Bizim projemizin faaliyet örgüsünü vesaire oluştururken zorlanabiliyorlar. ... Bazen de tamamen danışmanlar aracılığıyla yürütülen bir süreç olduğunda onlar projenin içeriğine detaylarına pek fazla hâkim olmadan o işe girmiş olabiliyorlar. Bunlar en fazla karşılaştığımız sorunlar”

(Uzman-2, 4-4 (0), 2013-OE)

“Projeler çok hızlı hazırlandığı için başta o performans göstergelerini çok bilinçli olarak oluşturmadıklarını görüyoruz. Dolayısıyla işte çok fazla verimli olmuyor sonrasında.”

(Uzman-2, 19-19 (0), 2013-OE)

“Başvuru ile ilgili en büyük sıkıntı bence şeyler proje yazma, proje hazırlama ilgili yeterli bir altyapının olmamasıydı.”

(Uzman-3, 3-3 (0), 2013-OE)

“Biz proje başvuru ve uygulama sürecini bir yandan da bir kapasite geliştirme süreci olarak düşünüyorduk. Yani dolayısıyla hani şöyle bir örnek verebilirim, bazen izleme uzmanı olarak ya da program yönetimi kısmında da hani yardımcı olmak isterken bazen o kadar yoruyor ki mesela vakalar hani onun yerine alıp kendiniz yapsanız daha kolay olur.”

(Uzman-4, 9-9 (0), 2013-OE)

Yapılan görüşmelerde, İZKA uzmanlarının başvuru sürecinde çok sıkı bürokratik yapı olduğu yönünde görüş belirttiği; ancak, proje deneyimi olan öğretmenlerin daha düşük bir oranda zorlukla karşılaştığı görülmüştür. Hazırlık sürecinin projenin devamını etkileyen ve sürdürülebilirlik konusunda belirleyici olan bir süreç olduğu tespit edilmiştir. Doğru planlamanın gerçekleştirilmemesi projenin olumlu etkilerinin de önünde bir engel yaratmıştır.

Projelerde Güçlendirilmiş Altyapı

“Projenizde güçlendirilmiş altyapı konusu ile ilgili aşağıdakilerden hangisi/hangileri öngörülmüştür?” sorusuna verilen yanıtlar aşağıdaki Tablo 6 ‘da verilmiştir.

TABLO 6. Okul Öncesi Projelerinde Güçlendirilmiş Altyapı Konusu İle İlgili Öngörülerin Dağılımı (%)

Altyapı Güçlendirmedeki Öngörüler	%
Fiziksel altyapının yenilenmesi (Laboratuvar, atölye, derslik vb.)	55.6
Teknolojik altyapının kurulması (Makine teçhizat, araç gereç vb.)	44.4
Mevcut iş gücünün güçlendirilmesi	22.2
Mevcut teknolojik altyapının geliştirilmesi (Makine teçhizat, araç gereç vb.)	22.2
Dezavantajlı grupların iş yapabilme potansiyelinin geliştirilmesi	11.1
Diğer	11.1

2013 Okul Öncesi Eğitim projelerinde güçlendirilmiş altyapı konusu ile ilgili öngörülerinde fiziksel altyapının yenilenmesi (laboratuvar, atölye, derslik vb.) ilk sırada yer alırken, ikinci sırada teknolojik altyapının kurulması (makine teçhizat, araç gereç vb.), üçüncü sırada mevcut iş gücünün güçlendirilmesi ve mevcut teknolojik altyapının geliştirilmesi (makine teçhizat, araç gereç vb.), dördüncü sırada ise dezavantajlı grupların iş yapabilme potansiyelinin geliştirilmesi görüşü yer almaktadır. Güçlendirilmiş altyapı ile ilgili olarak ortaya çıkan sonuçlara göre; fiziksel altyapı öngörülerinden projeler etkili iken, insan gücü altyapısının geliştirilmesi konusunda projeler etkili olmamıştır. Fiziksel altyapı konusu ile ilgili bir uzman ve yararlanıcının belirtmiş olduğu görüş aşağıda yer almaktadır.

“Özellikle bazı Okul öncesi programlarda çok fazla işte incik boncuk bir sürü ekipman alındı. Bu ekipmanların bütçeleri inanılmaz kalabalık ve yoğun. Bu nedenle de alınan her ekipmanı da görmekle mükellef olduğumuz için hala duruyor mu, bozuldu yenisini aldık mı veya onun yerine bir şey koyduk mu veya bununla ilgili işte prosedürü uyguladık mı gibi çok fazla sorguya maruz kaldı.”

(Uzman-3, 2013-OE)

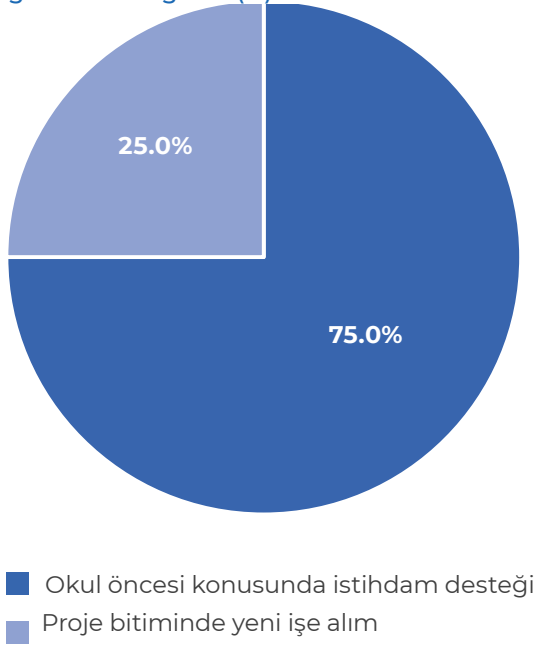
“Bu sayede bizim gayet güzel büyük bir anaokulumuz ve profesyonel bir konferans salonumuz oldu bu proje sonrasında. Yani konferans salonunun amacı Okul öncesi eğitim öğrencilerinin işte gösterileri, eğitimlerinin orada sürdürülmesi ... için çok faydalı oldu.”

(2013-OE- Eğitim Kurumu)

Projede İstihdam Konusu ile İlgili Öngörüler

Projedeki istihdam konusu ile ilgili aşağıdakilerden hangisi veya hangilerinin öngörülmüş olduğuna ilişkin verilen yanıtlara ilişkin sonuçlar Şekil.21'de verilmiştir.

ŞEKİL 21. Projede İstihdam Konusu ile İlgili Öngörülerin Dağılımı (%)

*** Çoklu yanıt

Gerçekleştirilen çalışmada projelerde okul öncesi konusunda istihdam desteği (%75) ve proje bitiminde yeni işe alım (%25), istihdam konusu ile ilgili öngörülerdir. Bu sonuçlara göre, Okul öncesi projelerinin Okul öncesi alanına yönelik istihdam desteği verilmesi öngörüsünün yeterli olduğu, proje bitiminde istihdam desteği konusunda Okul öncesi projelerin yetersiz olduğu söylenebilir. İstihdam konusu ile ilgili bir uzmanın belirtmiş olduğu görüş aşağıda yer almaktadır:

“Yani istihdam belki iki boyutlu. Bir başvuru yapan kurumun kendi yarattığı istihdam olabiliyor ajans projesi kapsamında işe aldığı kişiler işte bir yıl iki yıl boyunca ama bu tabi bir katkı verir mi bilmiyorum ama bir iki kişilik bir istihdam yaratıyorlar. Daha sonra da proje uygulama sürecinin bittikten sonra da o kişilerin kurumda kaldığı durumlarla da denk geldik rastladık çok fazla olmamakla birlikte.”

(Uzman-1, 26-26 (0), 2013-OE)

İZKA'dan Mali Destek Alınmasaydı Projenin Gerçekleşmesi İçin Başvurulacak Diğer Mali Destekler

Proje hazırlık süreci ile ilgili olarak İZKA'dan proje desteği almış olanlara “İZKA'dan mali destek alınmasaydı projeyi gerçekleştirmek için ne tür kaynaklar kullanırdınız?” sorusu sorulmuştur. Bu soruya verilen yanıtlar aşağıdaki Şekil 22'de görülmektedir.

ŞEKİL 22. İZKA'dan Mali Destek Alınmasaydı Projeyi Hangi Kaynaklarla Yapılacağına İlişkin Görüşlerin Dağılımı (%)

*** Çoklu yanıt

2013 dönemi Okul öncesi projeleri için İZKA'dan mali destek alınmadığı takdirde projeyi gerçekleştirme şanslarının olmadığını ifade edenlerin oranı beşte dördüttür. Geri kalan beşte bir ise, farklı kaynaklardan destek alınarak projelerini gerçekleştirebileceklerini belirtmişlerdir. Bu bulguya bakıldığında İZKA tarafından sağlanan mali desteğin yeterli olduğu ve projelerin yürütülmesindeki etkisinin ne denli önemli olduğu görülmektedir.

Bu etkiye ilişkin verilen nitel görüşler aşağıda yer almaktadır.

“İZKA olmadan bu projeyi gerçekleştiremezdik. Çünkü öyle bir hibeyi kimse bize vermezdi. Milli Eğitim bu konuda bir ödenek bize yollayamazdı. Çünkü 612 Bin liralık bir hibe aldık o dönem için İZKA’dan. Bunu kendiniz yapamazdık yani İZKA olmasaydı bu proje hayata geçirilemezdi öyle söyleyeyim.”

(OME-2013-OE- Eğitim Kurumu)

“Yapılırdı. Bütçe biraz yüksek ama bir yerden kısılıp belki belediyenin bütçesi ile yapılırdı. Ama az önce söylediğim gibi birlikte güçlü olduğumuzu gösterdi bu destek”

(OME-2013- Yerel Yönetim)

Kurumsal kapasitesi güçlü kurumlar, örneğin büyükşehir belediyesi gibi, projeyi kendi imkanları ile gerçekleştireceklerini ifade etmelerinin yanında İZKA desteği ile daha kapsamlı ve ses getirecek şekilde gerçekleştirildiğini vurgulamıştır. Eğitim kurumları ise, projeyi İZKA desteği olmadan gerçekleştiremeyeceğini belirtmektedir.

3.1.1.3. Uygulama Sürecindeki Faaliyetler

Projenin uygulanması sürecine ilişkin değerlendirmeler yapmak üzere katılımcılara soru ve ifadeler yöneltilmiştir:

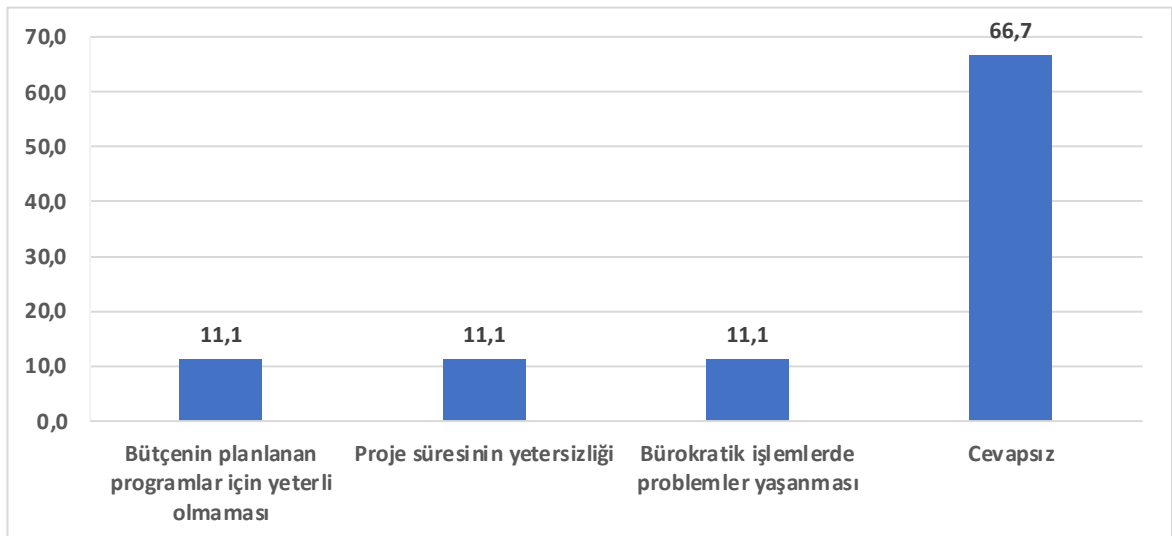
1. Aşağıdakilerden hangisi projenizin uygulama aşamasında karşılaştığınız zorluklardandır?
2. Projenizi uygularken karşılaştığınız zorlukları çözmek için neler yaptınız?
3. Eğitim programına erişim ile ilgili görüşlerinizi belirtiniz.
4. Proje kapsamında oluşturulan programın öğrenme-öğretme uygulamalarının verimliliğine yönelik görüşlerinizi belirtiniz.
5. Proje kapsamında oluşturulan programda kullanılan öğretim materyallerinin verimliliğine yönelik görüşlerinizi belirtiniz.

Katılımcıların soru ve ifadelere ilişkin görüşleri analiz edilerek bu bölümde yorumlanmıştır.

Proje Uygularken Karşılaşılan Zorluklar

Proje uygulama aşamasında zorluk çektiklerini belirtenlerin yaşadıkları zorlukların dağılımı aşağıdaki Şekil 23’de verilmiştir.

ŞEKİL 23. Proje Uygulama Aşamasında Zorluk Çektiklerini Belirtenlerin Yaşadıkları Zorlukların Dağılımı (%)

2013 OME MDP kapsamındaki okul öncesine yönelik projelerin uygulama aşamasında zorluklarla karşılaşmalarını ifade edenlerin, karşılaştıkları zorluklar değerlendirildiğinde; bütçenin planlanan programlar için yeterli olmaması, proje süresinin yetersizliği, bürokratik işlemlerde problemler yaşanması eşit oranla (%11,1) verilen yanıtlar arasında yer almaktadır. “Projenizi uygulama aşamasında herhangi bir zorluk çektiniz mi?” sorusuna yanıt vermiş olanların ne tür zorluk çekildiğine ilişkin sorulan soruya verdikleri yanıtlar arasında olduğu cevapsızlık oranı (%66,7) ile oldukça yüksek olması yanıtlayıcıların projede yaşanan sorunları dile getirmek istemediklerini göstermektedir. Okul öncesine yönelik projede yer almış bir yararlanıcı, projenin uygulama aşamasında karşılaştıkları zorlukları aşağıdaki gibi açıklamıştır:

“Tadilatlar yapıldı materyaller alındı. Her şey yerli yerinde güzel bir şekilde hani uygulandı. Tabi bazı eksiklikler oldu sonradan da fark ettiğimiz birtakım eksiklikler oldu. İlk etapta yürütürken bir sorunumuz yoktu. Sadece bina içinde anaokulunun bodrum katta olduğu için havalandırması çok küçük bir alan vardı havalandırma için pencereler için. O pencereler daha sonrasında bir havalandırma sistemi kurulduğunda asma bir taban geldiği zaman o pencereler kapanmak zorunda kaldı. Kapandığı zaman da doğal havalandırma sistemi ortadan kalkmış oldu. Hani havalandırma sistemi var aydınlatma sistemi var her şey çok güzel ama gün ışığını alamayan bir durumda oldu. ...Yani ilk İZKA buna onay verdiğinde o pencereler vardı ve içeriye ışık geliyordu güneş giriyordu. Güneş girdiğinde asma bir taban oluştu ve arasında havalandırma sistemi geçti”.

(2013-OE- Eğitim Kurumu)

“Program başladı altı ay sekiz ay sonra bütçeler gelebilirdi. O yüzden hocalarımız çok zorlandılar son dakikada böyle bir şey satın alma yapmak zorunda kaldılar ya da bilmeden önceden aldılar satın almayı paraları sorunlarıyla vesaire o anlamda Milli Eğitim gerçekten çok zorladı. ... Okul finansmanı temin edemiyorum biz milli eğitimle görüştük onu yaptık.”

(Uzman-1, 2013-OE)

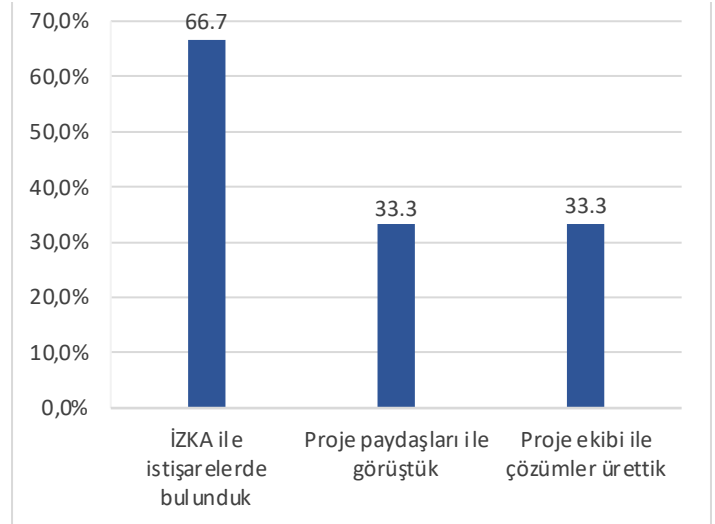
“Özellikle bazı Okul öncesi programlarda çok fazla işte incik boncuk bir sürü ekipman alındı. Bu ekipmanların bütçeleri inanılmaz kalabalık ve yoğun. Bu nedenle de alınan her ekipmanı görmekle mükellef olduğumuz için hala duruyor mu, bozuldu yenisini aldık mı veya onun yerine bir şey koyduk mu veya bununla ilgili işte prosedürü uyguladık mı gibi çok fazla sorguya maruz kaldı. Ve hakikaten denetimler yoğun bir şekilde geçtiği için belki karşı tarafta da tabii ki sorunlar yaratıyor bu anlamda. Bu denetim her zaman kötü olarak bakılabilen bir şey genelde veya zorlu bir süreç olarak görünüyör ama siz eğer ekipmanınıza, malzemenize yaptığınız işe sahip çıkıyorsanız bu devletin denetiminden hiçbir şekilde korkmazsınız zaten.”

(Uzman-3, 2013-OE)

Projeyi Uygularken Karşılaşılan Zorlukların Çözümü

Proje ile ilgili karşılaştıkları zorluklara çözüm üretmek için neler yapıldığına ilişkin görüşlerini almak için sorulan soruya verilen yanıtlar Şekil 24'te görülmektedir.

ŞEKİL 24. Projeler Uygulanırken Karşılaşılan Zorlukları Çözmek İçin Yapılanların Dağılımı (%)

Projeler uygulanırken karşılaşılan zorlukları çözmek için yapılanların dağılımına bakıldığında; ilk sırada katılımcıların %66,7'si İZKA ile istişarede bulunduğu belirtilirken, diğer katılımcılar %33,3'lük oranlarla proje paydaşlarıyla görüşüldüğünü ve proje ekibi ile çözüm üretildiğini ifade etmişlerdir. Projeler uygulanırken karşılaşılan zorlukları çözmek için yapılanların

dağılımına bakıldığında ilk sırada İZKA ile istişarede bulunulduğunu belirtirken, ikinci sırada paydaşlar ile görüşüldüğünü ve proje ekibi ile çözüm üretildiğini ifade etmişlerdir. Projede ortaya çıkan sorunların çözümünde daha çok İZKA etkili olmuştur. Ancak, aşağıdaki açıklamada da görüleceği gibi kurumlar kendi çözümlerini oluşturmaya da çalışmıştır.

İZKA'dan alınan ve verilen destekle ilgili bazı görüşler aşağıda verilmiştir.

“Okul harika materyalleriyle her şeyi mükemmel. Ancak pencere göremediklerinde doğal olarak endişelerini dile getiriyor velilerimiz. Okul hani bahçede biz çocukların oyun alanı yaptık hani hem içeride hem dışarıda eğitimlerin faaliyetleri sürüyor ama tabii ki kış mevsiminde havalar soğuduğunda çok fazla bunu gerçekleştirme-yebiliyor öğretmenlerimiz”

(OME-2013-OE- Eğitim Kurumu)

“Bazı durumlarda bir anda elimizde yirmi beş proje olduğunda sadece evrak üzerinden bir işleyişe kontrol edebildik. Proje sayısı azaldıkça yürütücülerle görüşmeler yapıp projenin daha sağlıklı işlemesi için çaba sarf etmeye çalıştık açıkçası.”

(Uzman-1, 2013-OE)

“Her proje için birinci ve ikinci olmak üzere iki tane izleme uzmanı atanır. Birincisine maille, telefonla her şekilde ulaşım sağlanabilir. Hafta içinde görevli vesaire olmadığı zamanlarda. Genelde de biz yazılı olarak, telefonla da görüşsek de bir de karşılıklı olarak birbirimizi yanlış anlama ihtimalini engellemek adına maillerle ağırlıklı olarak yanıtlarımızı sorularını alıp yanıtlarımızı iletiriz.”

(Uzman-2, 2013-OE)

“Bir programın tanıtımına gittiğimizde bir okul müdürü katılmıştı oraya.. Ben proje uygulamak istemiyorum ama İlçe Milli Eğitim gelip zorla benim okulunda proje uyguladı. Bunu bağıra bağıra herkesin içinde bahsederek, istemiyorum ben okulda hiçbir uygulama istemiyorum diyor ve bunu bağırarak söylüyor. Oldukça rahatsız edici şekilde. ... Sadece uygulamayı yapmış olmamıza rağmen hala istemiyoruz diyorlar.”

(Uzman-5, 2013-OE)

Uzman görüşüne göre uygulama sürecinde yaşanan zorluklar aşağıdaki gibi özetlenmiştir.

- ▶ Ajansta projeden sorumlu olan uzmanların proje süresince sık sık değişimi
- ▶ Eş finansman sağlanmasında güçlükler olması
- ▶ Bürokratik ve mali engeller
- ▶ Kurum kapasitesinin yetersizliği
- ▶ Eğitim programları ile ilgili sorunlar
- ▶ Kurum içi kişisel engeller (müdürün projeyi desteklememesi vs.)
- ▶ Araç-gereçlerin kullanılmasına ilişkin sorunlar

Eğitim Programına Erişim

Eğitim programına erişim aşağıdaki Tablo 7'de verilmiştir.

TABLO 7. Eğitim Programlarına Erişimle İlgili Görüşlerin Ortalama Dağılımı

Maddeler	Ortalama
Eğitim programına erişim sağlandı	0.9
Eğitim programına katılım maddi olarak desteklendi	1.00
Sektörün eğitime katılımı için gerekli duyurular (broşürler, duyurular vb.) yapıldı	0.9
Katılımı engelleyen sorunlara çözüm üretildi	0.7
Dezavantajlı bireylerin etkin katılımı sağlandı	0.9

*Üçlü derecelendirilmiş anket soru maddesinin puanlarının ortalamaları hesaplandığı zaman 1,00-1,66 “Katılmıyorum”, 1,67- 2,33 “Kısmen Katılıyorum”, 2,34-3,00 “Katılıyorum”, 4,20-5,00 “Kesinlikle Katılıyorum” şeklindedir.

Eğitim programına erişimde yer alan “eğitim programına katılım maddi olarak desteklendi”, “sektörün eğitime katılımı için gerekli duyurular yapıldı”, “dezavantajlı bireylerin etkin katılımı sağlandı”, “eğitim programına erişim sağlandı” ve “katılımı engelleyen sorunlara çözüm üretildi”, ifadelerinin katılım düzeyleri çok düşüktür. Tabloda ifadelerle katılma düzeylerinin 1,00 ile 0,7 arasında dağılım gösterdiği görülmektedir. Bu sonuç, eğitim programına erişim konusunda sorun olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, okul öncesi projeleri kapsamında düzenlenen eğitimlere erişimde projeler etkili olmamıştır.

Uygulamalarının Verimliliği

Proje kapsamında oluşturulan programın öğrenme-öğretme uygulamalarının verimliliğine yönelik görüşlerin dağılımı aşağıdaki Tablo 8'de görülmektedir.

TABLO 8. Proje Kapsamında Oluşturulan Programın Öğrenme-Öğretme Uygulamalarının Verimliliğine Yönelik Görüşlerin Ortalamalarının Dağılımı

Maddeler	Ortalama
Eğiticilerin iletişim becerileri yeterliydi	5.00
Eğiticilerin eğitcilik becerisi yeterliydi	4.88
Eğiticilerin öğretim yöntem ve teknik kullanımı yeterliydi	4.88
Eğiticilerin teknoloji, laboratuvar, atölye kullanımı yeterliydi	4.88
Öğretimin planlanması doğruydı	4.88
Yenilikçi öğretim yöntemleri uygulandı	4.88
Atölye, laboratuvar ve fiziksel altyapı kullanıldı	4.88
Öğrenme sürecindeki zaman yönetimi etkiliydi	4.88
Öğrenenlerin öğretime katılımı tamdı	4.88
Uygulanan programının alanla ilişkisi yeterliydi	4.88
Eğitim programının kapsamı yeterliydi	4.75
Eğitim programının kapsamı sektöre uygundu	4.75
Yeni teknolojiler kullanıldı	4.71
Eğitçinin alan bilgisi yeterliydi	4.63
Program için ayrılan süre yeterliydi	4.13
Mevcut teknolojiler kullanıldı	4.00
Mevcut öğretim yöntemleri uygulandı	3.57

*Beşli derecelendirilmiş anket maddesinin puanlarının ortalamaları hesaplandığı zaman 1,00-1,79 "Kesinlikle Katılmıyorum", 1,80-2,59 "Katılmıyorum", 2,60-3,39 "Kısmen Katılıyorum", 3,40-4,19

"Katılıyorum", 4,20-5,00 "Kesinlikle Katılıyorum" şeklindedir.

Verilen yanıtlarının ortalaması 5,00 ile 3,57 arasında dağılım göstermektedir. Program için ayrılan süre yeterliydi, mevcut teknolojiler kullanıldı ve mevcut öğretim yöntemleri uygulandı ifadelerinde 3,40-4,19 aralığına denk gelen "katılıyorum" seçeneği işaretlenmiştir. Geri kalan tüm ifadeler verilecek yanıtlar ise, beşli derecelendirmenin en yüksek aralığı olan 4,20-5,00 "kesinlikle katılıyorum" seçeneğine denk gelmektedir. Öğrenme-öğretme uygulamalarında görev alan öğretici yeterlikleri, araç-gereç ve teknolojik altyapı ve bunların kullanımı, eğitim programının kapsamı, eğitim programının süresi, eğitimde yenilikçi ve mevcut öğretim yöntemlerinin kullanılması ve **eğitim sürecinde programa katılımın çok iyi olduğu**, bu nedenle de etkili bir öğrenme-öğretme uygulamasının gerçekleştiğini göstermektedir. Proje kapsamında oluşturulan programın öğrenme-öğretme uygulamaları etkilidir. **Öğrenme-öğretme uygulamalarının** verimliliğine yönelik verilen uzman görüşleri aşağıdadır.

"Yenilikçi yöntemler tabi kurumların aslında vizyonu ile bağlantılı olarak çok iyi ilerleyen okullarda oldu. Çok böyle basit düzeyde Montessori seti olarak kalan okullarda oldu aslında"

(Uzman-1, 58-58 (0), 2013-OE)

Programlarda karşılaştığımız büyük desteklerden birisi de bence yani öğretmenlerin de bu konuda kendilerini geliştirme yolunu bulup, eğitimler almaları. Bana göre en büyük kazançlardan birisi de o oldu. Hakikaten bu işe gönül vermiş öğretmenler bu konuda yenilikçi uygulamalar konusunda eğitimler almaları sağlandı veya bu konuda proje hazırlayan okullarda bunun farkındalığının yaratıldığını düşünüyorum.

(Uzman-3, 1-1 (0), 2013-OE)

Eğitim Programında Kullanılan Öğretim Materyallerinin Verimliliği

Projeler kapsamında oluşturulan programda kullanılan öğretim materyallerinin verimliliğine yönelik katılımcıların görüşlerinin ortalaması aşağıdaki Tablo 9'da görülmektedir.

TABLO 9. Projeler Kapsamında Oluşturulan Programında Kullanılan Öğretim Materyallerinin Verimliliğine Yönelik Görüşlerin Ortalamalarının Dağılımı

Maddeler	Ortalama
Görsel işitsel materyaller yeterince kullanıldı	5.00
Materyaller öğrenmeyi kolaylaştırdı	5.00
Materyaller etkili kullanıldı	4.88
Materyal tasarımı yeterliydi	4.88
Öğretim sürecinde kullanılan modüller yeterliydi	4.88
Öğretici ders notları/bilgi yapıtları yeterliydi	4.88
Laboratuvar / atölye içi gerekli olan yönerge ve açıklamalar yeterliydi	4.86
Broşürlerin sayısı yeterliydi	5.00
Broşürlerdeki bilgilendirmeler yeterliydi	4.88
Bilgilendirme için broşürün fiziki standartları yeterliydi	5.00
Kitap, dergi vb. yazılı basılı materyallerin sayısı yeterliydi	4.86
Kitap, dergi vb. yazılı basılı materyallerin bilgilendirmesi yeterliydi	4.86
Engelliler için yapılan materyal tasarımı yeterliydi	4.20

*Beşli derecelendirilmiş anket maddesinin puanlarının ortalamaları hesaplandığı zaman 1,00-1,79 "Kesinlikle Katılmıyorum", 1,80-2,59 "Katılmıyorum", 2,60-3,39 "Kısmen Katılıyorum", 3,40-4,19 "Katılıyorum", 4,20-5,00 "Kesinlikle Katılıyorum" şeklindedir.

Verilen yanıtlarının ortalaması 5,00 ile 4,20 arasında yer almaktadır. Bu sonuçlar beşli derecelendirmenin en yüksek aralığı olan 4,20-5,00 "kesinlikle katılıyorum" seçeneğine denk gelmektedir. Öğrenme-öğretme uygulamalarında yer alan materyallerin

tasarımı, uygulanması, materyallerin uygunluğu ve bilgi sunumu, materyallerin türü ve sayısının öğrenmenin gerçekleşmesinde yeterli ve etkili olduğu söylenebilir. Program kapsamında kullanılan öğretim materyallerinin verimliliği incelendiğinde materyaller çok etkili ve yeterlidir. Ancak uygulama sürecinde yaşanan bazı zorluklara ilişkin görüşler aşağıda yer almaktadır.

"Bir okulda beş tane çok hassas ölçüm cihazı alınmış ve bunlar nerede dediğimiz zaman işte kilitli dolapta öğretmen onu çıkardı, getirdi. Biz bunları böyle çok hassas bir şekilde saklıyoruz, hiç öğrencilere göstermiyoruz, hiçbir şey yaptırmıyoruz, dokundurtmuyoruz. Hocam niye aldık o zaman dedim. Siz bunu dolapta saklıyorsunuz bunun hiçbir anlamı yok yaptığımız işin."

(Uzman-3, 17-17 (0), 2013-OE)

"Okul öncesinde biraz daha böyle eğitim materyalleri daha böyle küçük çapta daha böyle de dağılabilir, kaybolabilir. Biraz daha da öğretmenin kullanma yetisine bağlı olduğu için onlardaki o altyapının bazı okullarda çok fazla korunamadığını devamında görebildik."

(Uzman-2, 46-46 (0), 2013-OE)

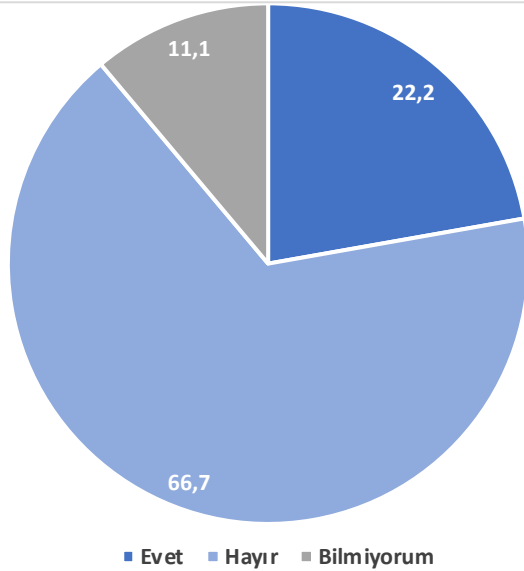
3.1.1.4. Yaygınlaştırma

Yaygınlaştırma bölümünde "Projenize ilişkin yaygınlaştırma faaliyetleri yapıyor musunuz? Projenizin yaygınlaştırma faaliyetleri çerçevesinde ne gibi faaliyetleriniz var? Projenize ilişkin web sitesi var mı veya kuruluşun web sitesi içinde yer veriliyor mu? Web sitesi içeriği güncelleniyor mu? Projeniz içinde bulunduğunuz sosyal çevre ve bölge içinde bilinirliğe sahip midir? Projenizin bilinirliğini nasıl sağladınız?" gibi sorulara katılımcıların vermiş olduğu yanıtlar analiz edilerek yorumlanmıştır.

Projelerin Yaygınlaştırma Faaliyetleri

Yürütülen projelere ilişkin yaygınlaştırma faaliyetlerinin yapılıp yapılmadığına ilişkin sorulara katılımcıların vermiş olduğu yanıt Şekil 25'te görülmektedir.

ŞEKİL 25. Projeye İlişkin Yaygınlaştırma Faaliyetlerinin Gerçekleştirilmesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı (%)

Projeye ilişkin yaygınlaştırma faaliyetleri gerçekleştiren kurum/kuruluş oranı %22,2'dir. Yanıtlayanların %66,7'si projede yaygınlaştırma faaliyeti yapılmadığını, %11,1'i ise yaygınlaştırma faaliyeti yapılıp yapılmadığını bilmediğini belirtmiştir. Yanıt verenlerin %77,8'i yaygınlaştırma faaliyeti yapılmadığını ve projelerde yaygınlaştırma çalışması yapılıp yapılmadığını bilmediklerini belirtmişlerdir. Sonuçlara bakıldığında Okul öncesi projelerin yaygınlaştırma faaliyetleri etkili değildir.

Projenin Yaygınlaştırması İçin Yapılan Faaliyetler

Proje ile ilgili yaygınlaştırma faaliyetleri kapsamında gerçekleştirilen faaliyetlerin türüne ilişkin sorulan soruya katılımcıların vermiş oldukları yanıtlar Tablo 10'da yer almaktadır.

TABLO 10. Projelerin Yaygınlaştırma Faaliyetlerinin Dağılımı (%)

Yaygınlaştırma Faaliyetleri	%
Projemizi gerçekleştirdiğimiz program öncelikleri kapsamında geliştirilen eğitim programlarına devam ediliyor	50.0%
Projemizi gerçekleştirdiğimiz program öncelikleri kapsamında AR-GE faaliyetlerine devam ediliyor	50.0%
İlgili sektörlerde yeni uygulamaların başlatılmasında örnek ve model olunuyor	50.0%
Mesleki yeterlilikler ile ilgili çalışmalar yapılıyor	50.0%
Üniversiteler ve araştırma enstitüler arasında iş birliği ve ortak çalışmalar yapılıyor	50.0%
Kamu kurumları ve işletmeler arasında iş birliği ve ortak çalışmalar yapılıyor	50.0%
Kırsal alanlarda yaşam koşulları ve istihdamın geliştirilmesine yönelik çalışmalar devam ediyor	50.0%

***Çoklu Yanıt

Okul öncesi projelerinde Yaygınlaştırma faaliyetleri gerçekleştirenlere ilişkin sonuçlar analiz edildiğinde; "Projemizi Gerçekleştirdiğimiz Program Öncelikleri Kapsamında Geliştirilen Eğitim Programlarına Devam Ediliyor", "Projemizi Gerçekleştirdiğimiz Program Öncelikleri Kapsamında AR-GE Faaliyetlerine Devam Ediliyor", "İlgili Sektörlerde Yeni Uygulamaların Başlatılmasında Örnek ve Model Olunuyor", "Mesleki Yeterlilikler ile İlgili Çalışmalar Yapılıyor", "Üniversiteler ve Araştırma Enstitüler Arasında İş Birliği ve Ortak Çalışmalar Yapılıyor", "Kamu Kurumları ve İşletmeler Arasında İş Birliği ve Ortak Çalışmalar Yapılıyor", "Kırsal Alanlarda Yaşam

Koşulları ve İstihdamın Geliştirilmesine Yönelik Çalışmalar Devam Ediyor" seçenekleri eşit oranla dağılım göstermektedir (%50,0). Bu sonuçlar ile bir önceki soru olan yaygınlaştırma faaliyetlerinin yapılıp yapılmadığını saptamaya yönelik sorudaki sonuçlar arasında bir çelişki vardır.

Projeye ilişkin yaygınlaştırma faaliyetlerinin gerçekleştirilmesine ilişkin görüşler incelendiğinde, yanıtlayanların %66,7'si projede yaygınlaştırma faaliyeti yapılmadığını, %11,1'i ise yaygınlaştırma faaliyeti yapılıp yapılmadığını bilmediğini belirtmiştir. Projeye ilişkin yaygınlaştırma faaliyetlerinin gerçekleştirilmesine ilişkin görüşlerine göre, %77,8'i yaygınlaştırma faaliyeti yapılmadığını ve projelerde yaygınlaştırma çalışması yapılıp yapılmadığını bilmediklerini belirtmişlerdir. Bu durumda proje ile ilgili yaygınlaştırma faaliyetleri kapsamında gerçekleştirilen faaliyetlerin türüne ilişkin soruya verilen yanıtlar arasında çelişki vardır. Bir önceki soruda fikri olmayanlar ve hayır diyenlerin yaygınlaştırma faaliyetlerin türünü bilmeleri mümkün değildir. Bu nedenle, projenin yaygınlaştırması için yapılan faaliyetlerinin etkili olup olmadığı konusunda yorum yapılması zor olduğu söylenebilir. Aşağıdaki açıklamadan da görüldüğü gibi kişisel bağlantılar, sosyal medya ve kurumun yapısı, tanıtım ve yaygınlaştırma faaliyetlerinde etkili olmuştur.

"Açılışında da müdüre hanımla birlikte yine İzmir Valisi geldi açılışını yaptık. Güzel bir açılış törenimizde oldu. İZKA üyeleri, valilik, kaymakamlık bütün protokol bizdeydi. Biz bu projeyi açıldıktan sonra da bu dezavantajlı çocuklarla yürütürken müdüre hanımla birlikte yürüttük. Çocuklar bir yıl boyunca Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan destek aldılar eğitim masraflarının ödenmesi konusunda bu projeye bağlantılı olarak. Biz o çocuklara eğitim verdik. O sırada yine müdüre hanımın döneminde artık eğitimler başlamıştı üniversiteden hocalarımız geldi. Çocuk gelişimi eğitimi öğretmenlerine ve öğrencilerine Okul öncesi eğitimine farklı yaklaşımlarla ilgili seminerler verdiler. Sonrasında katılım belgeleri sertifikaları uyguladık."

(2013-OE- Eğitim Kurumu)

Şimdi biz 12 ay boyunca hep okulda olduğumuz için öncelikle karşıdaki apartmanlarımız var. Onların apartman görevlileriyle hazırladığımız el broşürlerini apartmanlara dağıtıyoruz. Muhtarımız var. Muhtarımızın kapısına afiş hazırlayıp asıyoruz her sene. Artık büyük bir yine duvar afişi hazırlattırdık. Böyle kayıt dönemlerimizde okulumuzun görünen görünür yerine tam önümüze bir otobüs durağı var, onun arkasında tabela asıyoruz. Hangi yaş grubuna hangi saatlerde hizmet ettiğimizi. Artı okulumuzun web sayfasını kullanıyoruz. Yine artı okulumuzun hemen yakınında sağlık ocağı var. Sağlık ocağının girişinde işte hemşire hanımlara ya da oradaki görevlilere el broşürlerimizi bırakıyoruz. Yani duyurumuzu yapmak için hem sosyal hem görsel hem de yazılı basını hepsini aktive ettik zaten. Artı hani ben okul müdürü olarak katıldığım toplantılarda diğer okul müdürü arkadaşlarıma diğer öğretmenlerimize şifahi duyumuzu yapıyoruz. Yani tanınırlık açısından biz okul olarak üzerimize düşen her şeyi yaptık yapıyoruz da.

(2013-OE- Eğitim Kurumu)

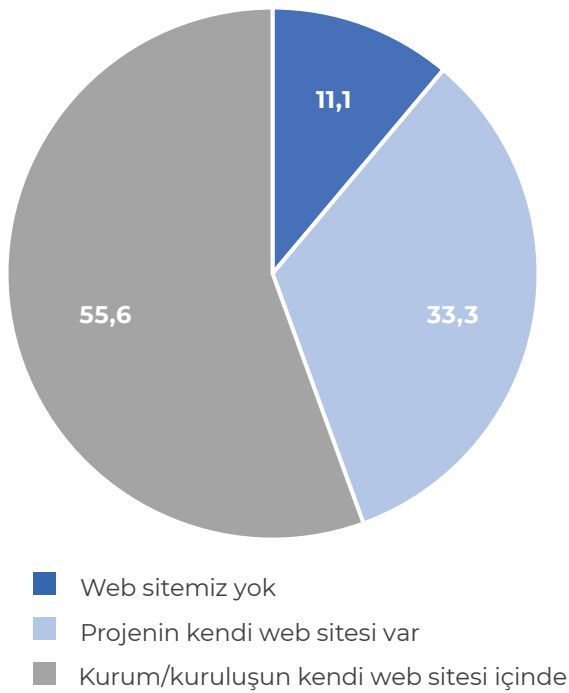
"Sosyal medyamız vardı bizim. ... Artı benim kullandığım sosyal hesaplarda çünkü şu an hem ilçe belediyeler hem büyükşehir belediyesi hem İstanbul belediyesi çalışan arkadaşlarım var. En büyük reklamımız zaten bizlerdik. ... Artı yerel hizmetler şube müdürümüz var bizim. Direk muhtarlarla hem bize tanıtım görevini yapıyor hem belediyelerle tanışıyoruz koordinasyonu kuruyor. Orada dediğim gibi bizim tamponumuz oluyor. ... Örneğin ben Bergama'ya gittiğimde yerel hizmetler müdürü Whatsapp'tan bağlı olduğu gruba atıyor orada insanlar öğreniyor ve dağılıyordu haliyle. ... Bu kapanış etkinlikleri var ya inanın biz yerel gazetelerde de çıkardık. Büyükşehir belediyesinin basında da defalarca çıktı ve tanıtımı yapıldı. Yani biz bunu hem büyükşehir imkanlarıyla hem belediyelerin hizmetleri hem yerel hizmetlerde basınla da fazlasını yaptık."

(2013-OE- Yerel Yönetim)

Proje Web Sitesi

Yaygınlaştırma çalışmaları bağlamında projeye ilişkin web sitesi var mı veya kuruluşun web sitesi içinde yer veriliyor mu? sorusuna verilen yanıt Şekil 26'da görülmektedir.

ŞEKİL 26. Projeye İlişkin Web Sitesinin Varlığının Dağılımı (%)

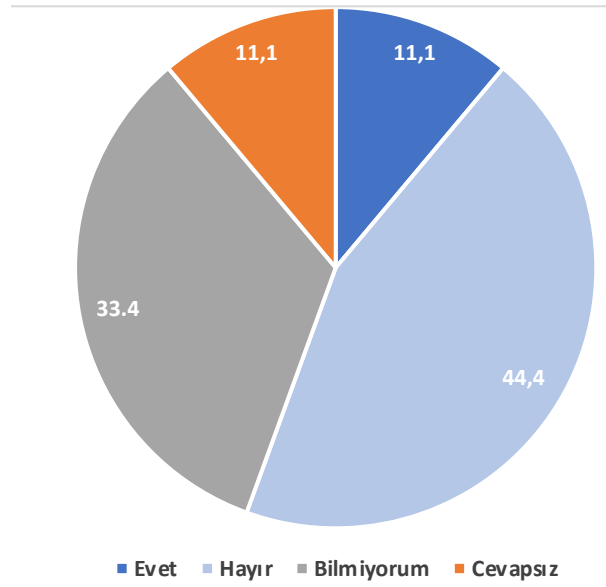

“Projenize ilişkin WEB sitesi var mı veya kuruluşun WEB sitesi içinde yer veriliyor mu?” sorusuna yanıt verenlerin %55,6’sı uygulaması gerçekleştirilen projelerin yaygınlaştırma faaliyetlerinin oluşturulan web sitelerinin kurum/kuruluşun kendi web sitesi içinde yer aldığını, %33,3’ü projenin kendi web sitesinin olduğunu, %11,1’i ise web sitelerinin olmadığını belirtmişlerdir. Bu sonuçlara göre yanıt verenlerin %88,9’u yaygınlaştırma faaliyetlerini web sitesi üzerinde gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir. Projelerin web sitesi aracılığı ile yaygınlaştırılmasının etkili olduğu görülmektedir.

Web Sitesi İçeriğinin Güncellenmesi

Yaygınlaştırma çalışmasında kapsamında hazırlanmış olan web sitesi içeriği güncellenmesi ile ilgili olarak sorulan soruya verilen yanıt Şekil 27’de görülmektedir.

ŞEKİL 27. Web Sitelerinin Güncellenme Durumunun Dağılımı (%)

2013 İZKA Okul Öncesi Eğitim Mali Destek Programı kapsamında uygulanan projelerde web sitelerinde *güncelleme* yapılmadığını belirtenlerin oranı %44,4 iken, %11,1’i *güncellendiğini* belirtmiştir. Proje web sitesinin güncellenip güncellenmediği sorusunu *bilmiyorum* şeklinde yanıtlayanların ve soruyu *cevapsız* bırakanların oranı ise %44,4’tür. Web sitesi içeriğinin güncellenmesi ile ilgili soruya yanıt verenlerin %88’i web sitesini yetersiz bulduğunu, bilgileri olmadığını ifade etmiştir veya soruyu cevapsız bırakmayı tercih etmiştir. Bu sonuçlar değerlendirildiğinde sürdürülebilirlik açısından web sitesinin güncellenmesi yetersizdir.

Projenin Sosyal Çevre ve Bölge İçinde Bilinirliği

Projelerin sosyal çevre ve bölge içinde bilinirliğine ilişkin sorulan soruya verilen yanıtlara ilişkin sonuçlar aşağıdaki Tablo 11’ de görülmektedir.

TABLO 11. Projenin Sosyal Çevre ve Bölge İçerisinde Bilinirliğinin Dağılımı (%)

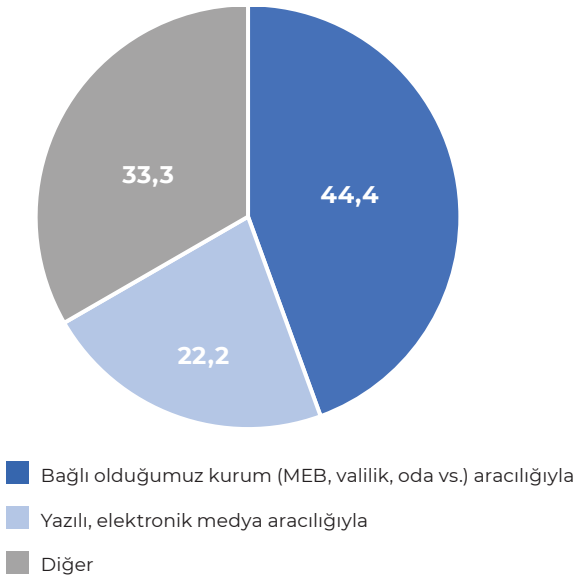
Yanıtlar	%
Evet	100.0
Kısmen	0.0
Hayır	0.0
Bilmiyorum	0.0
Toplam	100.0

2013 Okul öncesi Eğitim MDP kapsamında uygulanan projelerde, projenin uygulandığı çevre ve bölge içerisinde ne oranda bilindiği incelendiğinde soruya yanıt verenlerin tamamı projenin sosyal çevre ve bölge içinde bilinirliğinin sağlandığını ifade etmişlerdir.

Projenin Bilinirliğini Sağlama Yolları

Projenizin bilinirliğini nasıl sağladınız? Sorusuna verilen yanıtlar Şekil 28’de verilmiştir.

ŞEKİL 28. Uygulamaları Tamamlanan Projelerin Bilinirliğinin Sağlanma Şekilleri Dağılımı (%)

2013 Okul öncesi projelerin yaygınlaştırma sürecinde bilinirliği en yüksek oranla (%44,4) bağlı bulunan kurum (MEB, Valilik, Oda Vs.) aracılığı ile gerçekleştirilmiştir. Yazılı, elektronik medya aracılığıyla bilinirliği sağlama oranı %22,2’dir. Yanıtlarda diğer seçeneğini tercih edenlerin oranı %33,3’tür. Projelerin bilinirliğini sağlama yolları bilinirliği sağlamada etkili olmuştur.

3.1.1.5. Sürdürülebilirlik

Proje tamamlandıktan sonraki sürdürülebilirlik faaliyetlerinin etkili olup olmadığının belirlenmesi amacıyla “Aşağıda yer alan yeterliklerden hangileri projede verilen eğitimlerin sonucunda kazandırılmıştır? Projeniz sonucunda yeni öğretim yöntemlerinin tasarlanması/Mevcut öğretim yöntemleri yenilikçi biçimde uygulanması/alana uygun yöntemlerin uygulanması gerçekleşti mi? Proje sonucunda geliştirilen yenilikçi yöntemler ve/veya mevcut yöntemlerin yenilikçi biçimde uygulanmasıyla eğitime katılanlara kazandırılan özellikler/beceriler nelerdir? Proje tamamlandıktan sonra sürdürülebilirlikle ilgili aşağıdakilerden hangisi/ hangileri gerçekleştirildi?” gibi sorular ile projelerin sürdürülebilirlikleri, ilgili katılımcıların görüş ve değerlendirmeleri alınmıştır.

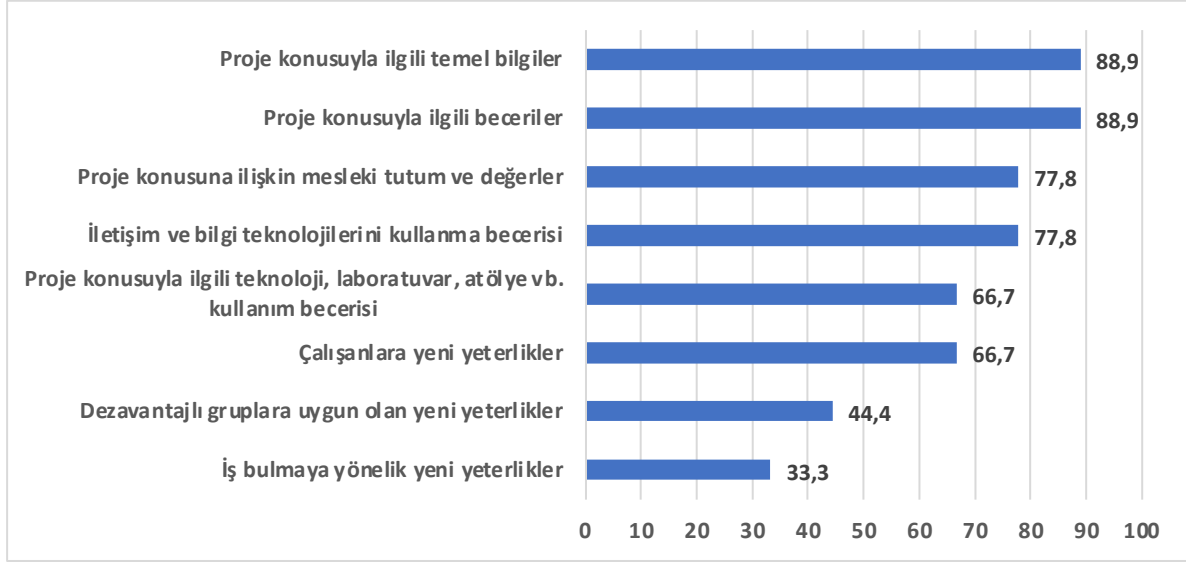
Projede Verilen Eğitimler Sonucunda Kazandırılan Yeterlikler

Projelerde kazandırılması gereken yeterliklerden hangilerinin projede verilen eğitimlerin sonucunda kazandırıldığına ilişkin soruya katılımcıların vermiş oldukları yanıtlar Şekil 29’da yer almaktadır.

2013 dönemi Okul öncesi projelerine ilişkin verilen eğitim sonucu kazandırılan yeterlikler değerlendirilmiştir. Projelerin sürdürülebilirliği açısından katılımcılara kazandırılan beceri veya özellikler incelendiğinde proje konusuyla ilgili beceriler ve proje konusuyla ilgili temel bilgiler katılımcılara en çok kazandırılan beceriler olmuştur. Aynı şekilde proje konusuna ilişkin mesleki tutum ve değerler ile iletişim ve bilgi teknolojilerini kullanma becerileri eşit oranda ikinci sırada belirtilen görüşler olmuştur. Çalışanlara yeni yeterlikler ve proje konusuyla ilgili teknoloji, laboratuvar, atölye vb. kullanım becerileri eşit oranda üçüncü sırada belirtilen görüşler olmuştur. Dezavantajlı gruplara

uygun yeni yeterlikler kazandırılması dördüncü sırada, “iş bulmaya yönelik yeni yeterlikler” ise beşinci sırada yer alan eğitimlerdeki kazandırılan yeterliklerdir. Projelerde katılımcılara kazandırılmış olan yeterliklere bakıldığında projelerin hedef kitle beklentilerini karşıladığı ve projelerin verilen eğitimler sonucunda hedeflenen yeterlikleri kazandırması ile ilgili sürdürülebilirlik açısından etkili olduğu söylenebilir.

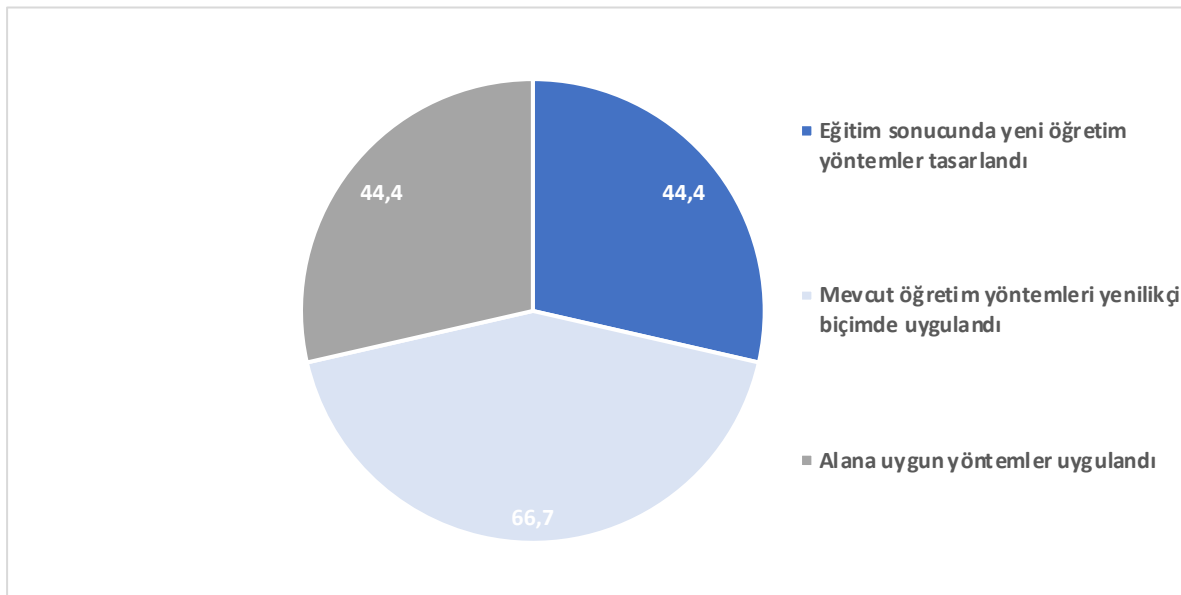
ŞEKİL 29. Projede Verilen Eğitimlerin Sonucunda Kazanılan Yeterliklerin Dağılımı (%)

Öğretim Yöntemlerinin Yenilikçi Biçimde Uygulanması

Proje sonucunda yeni öğretim yöntemlerinin tasarlanması/mevcut öğretim yöntemleri yenilikçi biçimde uygulanması/alana uygun yöntemlerin uygulanmasına ilişkin görüşler aşağıdaki Şekil 30'da görülmektedir.

ŞEKİL 30. Proje Sonucunda Yeni Öğretim Yöntemlerinin Tasarlanması/ Mevcut Öğretim Yöntemleri Yenilikçi Biçimde Uygulanması/Alana Uygun Yöntemlerin Uygulanmasının Gerçekleşme Durumunun Dağılımı (%)

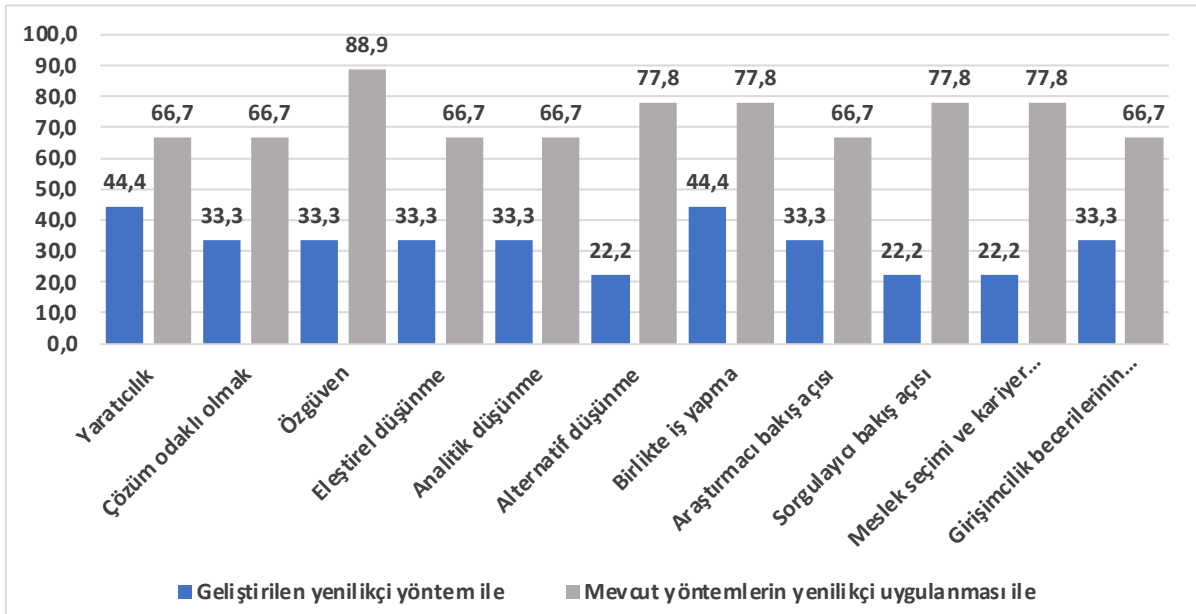
Proje sonucunda yeni öğretim yöntemlerinin tasarlanması/mevcut öğretim yöntemlerinin yenilikçi biçimde uygulanması/alana uygun yöntemlerin uygulanması ile ilgili soruya yanıt verenlerin yarısından fazlası (%66,7) mevcut öğretim yöntemlerinin yenilikçi biçimde uygulandığını ifade ederken, ikinci sırada ise aynı oranlarla (%44,4) alana uygun yöntemler uygulandığı ve eğitim sonunda yeni öğretim yöntemleri tasarlandığı yönünde görüş belirtmişlerdir. Bu sonuçlara göre, mevcut yöntemlerin yenilikçi ve uygun biçimde Okul öncesi alanında uygulanması noktasında projeler etkili olmuştur.

Geliştirilen Yenilikçi Yöntemler ve/veya Mevcut Yöntemlerin Yenilikçi Biçimde Uygulanmasıyla Katılanlara Kazandırılan Özellikler/Beceriler

Proje sonucunda geliştirilen yenilikçi yöntemler ve/veya mevcut yöntemlerin yenilikçi biçimde uygulanmasıyla eğitime katılanlara kazandırılan özellikler/beceriler ile ilgili yapılan analizler sonucu aşağıdaki Şekil 31'de görülmektedir.

***Çoklu yanıt

ŞEKİL 31. Proje Sonucunda Geliştirilen Yenilikçi Yöntemler ve/veya Mevcut Yöntemlerin Yenilikçi Biçimde Uygulanmasıyla Eğitime Katılanlara Kazandırılan Özellikler/Becerilerin Dağılımı (%)

Mevcut yöntemlerin yenilikçi biçimde uygulanmasıyla eğitime katılanlara kazandırılan özellikler/beceriler içerisinde; özgüven ilk sırada yer almaktadır. Alternatif düşünme, birlikte iş yapma, sorgulayıcı bakış açısı, meslek seçimi ve kariyer ikinci sırada, yaratıcılık, çözüm odaklı olma, eleştirel düşünme, analitik düşünme, araştırmacı bakış açısı, girişimcilik becerilerinin gelişmesi üçüncü sırada yer almaktadır. Proje sonucunda geliştirilen yenilikçi yöntemlerin uygulanmasıyla eğitime katılanlara kazandırılan özellikler/beceriler içerisinde; yaratıcılık ve birlikte iş yapma ilk sırada yer alırken çözüm odaklı olmak, özgüven, eleştirel

düşünme, analitik düşünme, araştırmacı bakış açısı ve girişimcilik becerilerinin gelişmesi ikinci sırada, alternatif düşünme, sorgulayıcı bakış açısı, meslek seçimi ve kariyer planlaması ise üçüncü sırada yer almaktadır.

Mevcut yöntemlerin yenilikçi uygulanmasıyla eğitime katılanlara yukarıdaki sayılan tüm becerilerin kazandırılmasında Okul öncesi projeleri etkili olmuştur. Ancak geliştirilen yenilikçi yöntemler ile öğrencilere yukarıda sayılan becerilerin kazandırılmasında Okul öncesi projelerinin etkili olmadığı söylenebilir.

Sürdürülebilirlikle İlgili Gerçekleştirilen Faaliyetler

Proje tamamlandıktan sonra sürdürülebilirlikle ilgili neler yapıldığı ile ilgili sorulan soruya verilen yanıtlar aşağıdaki Tablo 12'de yer almaktadır.

TABLO 12. Proje Tamamlandıktan Sonra Sürdürülebilirlikle İlgili Gerçekleştirilen Faaliyetlerin Dağılımı

***Çoklu Yanıt

Faaliyetler	%
Proje çıktıları kurumlara tanıtılarak sürdürülebilirlik sağlandı	44.4%
Piyanın ihtiyaca yönelik talepleri karşılandı	44.4%
Proje konusuyla ilgili teknolojik alt yapısı geliştirildi/yenilendi	33.3%
Proje konusuyla ilgili alanında uygun eğitim yöntem ve tekniklerinin uygulanması sağlandı	77.8%
Eğitime katılanların iş bulma imkanları arttı	22.2%
Diğer	11.1%

Proje tamamlandıktan sonra sürdürülebilirlikle ilgili gerçekleştirilen faaliyetler içerisinde ilk sırada proje konusuyla alanında uygun eğitim yöntem ve tekniklerinin uygulanması sağlandı seçeneği yer almaktadır. Piyanın ihtiyacına yönelik talepler karşılandı ve proje çıktıları kurumlara tanıtılarak sürdürülebilirlik sağlandı yanıt seçenekleri ikinci sırada, üçüncü sırada proje konusuyla ilgili teknolojik alt yapısı geliştirildi/yenilendi ve dördüncü sırada ise eğitime katılanların iş bulma imkanları arttı görüşü yer almaktadır.

"Proje çıktıları kurumlara tanıtılarak sürdürülebilirlik sağlandı" ifadesi, proje öncelikleri ve amaçları dışında kalan tek sürdürülebilirlik görüşü olduğunu gösterir niteliktedir. Bu görüşlerin ağırlığına bakıldığında projenin öncelik ve amaçları kapsamında sürdürülebilirlik özelliğini taşıdığı ve sürdürülebilirlik açısından Okul öncesi projelerinde yapılan faaliyetlerin etkili olduğu söylenebilir. Aşağıda konuyla ilgili yararlanıcı ve

uzman görüşleri yer almaktadır.

"Eğitimler devam ediyor da şu dönem işte pandemi süreci olduğu için zaten çok öğrencimiz gelmedi. Şu an yok ama normal şartlarda devam ediyor. Yani proje aslında sürdürülebilir bir proje. Yani bizim çocuk gelişimi öğrencilerimizin o süreci orada uygulama şansları oluyor. Yani sürekli uygulanabilir. Yıllar geçse de uygulanabilir. Yani bu proje burada bitti diye bir durum söz konusu değil. Ancak niteliği konusunda bizim eleştirilerimiz var. ... içeriye bol miktarda malzeme konmuş ama amaca uygun mu? Hayır. Şimdi aslında artık geriye dönük olan şey için yapacak bir şey yok. Şimdiden sonra ne yapabiliriz onu düşünmemiz lazım. Biz okul olarak bunu yapamıyoruz yani bizim bu konuyla ilgili bütçemiz yok. Ama destek alırsak İZKA bunu iyileştirme için bize destek olursa hem mutfak hem sınıfların havalandırma konusunun doğal yollardan havalandırma konusunu çözebilirsek daha iyi olur daha çok öğrencimiz olur. Bütün etkinliklerimizi o alanda yapmış oluruz."

(2013-OE- Eğitim Kurumu)

"Bu kadar ciddi bir yatırım gerçekten bu bölge için kaçırılmayacak bir fırsat ama biz geçen sene burayı 10 öğrenciyle tamamlayabildik. Düşünebiliyor musunuz? bu kadar büyük bir yatırım sadece on öğrenciye hizmet etti. Şu anda da ana sınıfı öğretmenlerimizle toplantı yaptık kayıtlı üç öğrencimiz var. Ama onlarda zaten sene başından beri doğal havalandırma olmaması da en büyük etken olduğu için okula gelemediler."

"... Bence çok daha aktif olabilmeli. Hani tren kaçmış değil. Daha yapılabilecek zamanımız ve fırsatımız

var diye düşünüyorum. ...Yani bizim özetle sıkıntımız burada yapılacak teknik altyapı ile ilgili sıkıntılar giderildiği takdirde burası yıllarca gerçekten dönüş alınabilecek, projeyi hakkını verebilecek bir alan ama bu eksikler giderilmezse de gün geçtikçe burası atılacak."

"Gezici eğitim tırımız 2019'a kadar bilfiil kullanıldı. 2019 Kasım ayında Torbalı'da gittiğimiz köyden sonra başka bir yere gidecekken dediğim gibi Kasım ayında oradan aldık. Sonrasında zaten bir de şöyle bir şey yaşadık, biz bu tırın en önemli sıkıntısı. Tırın vizesi biliyorsunuz trafiğe

çıkıyor. ... Şu an tırımızın her şeyi hazır ancak pandemi-den dolayı ara verdik maalesef. En son İzmir depremide fuarda psikolojik ve sağlık destek tırı olarak hizmet verdi. Şu anda pandemi süreci sona erince devam edeceğiz.”

(2013-OE- Yerel Yönetim)

“İZKA yerel yönetimlere destek vererek bu tarz projelerin önemini gösterdi, teşvik edici oldu. Şu an Sosyal Projeler birimimiz de var ve proje üreten arkadaşlarımız var artık. Önceden yoktu. Yani çok nadirdi, aynı projeler devam ediyordu. Şimdi sürekli bir yenilik yapıyor kurumumuzda.”

(2013-OE- Yerel Yönetim)

“Bu sayede bizim gayet güzel büyük bir anaokulumuz ve profesyonel bir konferans salonumuz oldu bu proje sonrasında. Yani konferans salonunun amacı Okul öncesi eğitim öğrencilerinin işte gösterileri, eğitimlerinin orada sürdürülmesi aynı zamanda okulumuzun diğer etkinliklerinin sürdürülebilmesi için konferans salonu olması da bizim için çok faydalı oldu.”

(2013-OE- Eğitim Kurumu)

“Bir de programın niteliğine göre istihdam amaçlı bir programı sonuçlarının da istihdam yaratmasını bekliyoruz. Şimdi ben o kullanıcı mesleki eğitimde benim elimden geçen projelere şöyle bakıyorum da bunların çoğunda mesela bir istihdam boyutu eksikti. Böyle bir tarafı da var. Benim istihdam odaklı iki temel proje varken ikisinde de istenilen sonuç alınamadı istihdam anlamında.”

(Uzman-1, 2013-OE)

“Bir yıl sonra biz denetime gittiğimiz zaman çok aktif olarak işte proje kapsamında birtakım kurslar yapılmış o işte eğitim atölyeleri öğrencilere sunulmuş kullanılmış vesaire ama biz bir yıl sonra gittiğimizde orada bir eğitim faaliyetini çok rastlamıyoruz ya da yapıldığına dair bir bilgiye ulaşamıyoruz.”

(Uzman-2, 2013-OE)

Yararlanıcı ve uzmanlara göre sürdürülebilirliğin sağlanması ile ilgili görüşler aşağıdaki gibi özetlenmiştir.

- Kurumsal kapasite idari ve mali yapı
- Performans göstergelerinin doğru belirlenmesi

- Projenin ihtiyaca yönelik tasarlanması
- Kurumlarda tayin ve görev değişikliği
- Kişisel motivasyon ve projenin içselleştirilmesi
- Projede görevli olan insan kaynağı alt yapısı
- Ajansın sürdürülebilirlikteki rolü (takip edilmesi, çağrının doğru kurgulanması, paydaşların belirlenmesi, kitlenin çağrıya hazırlanması)

Sürdürülebilirliğin Sağlanması İçin Diğer Fon Sağlayıcılardan Alınan Mali Destekler

TABLO 13. Projelerin Tamamlanma Aşamasından Sonra Geliştirilen Faaliyetlerin Mali Desteklerine Yönelik Fon Kaynaklarının Dağılımı (%)

Kaynaklar	%
Kendi kurumumuzun/kuruluşumuzun imkanları ile	33.3%
Sponsor desteği ile	66.7%
Toplam	100.0%

***Diğer ulusal desteklerle (TÜBİTAK, KOSGEB vs.) ve Uluslararası kuruluşlardan (AB, Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler vb.) alınan desteklerle yanıt seçeneklerini işaretleyen yanıtlayıcı olmamıştır.*

Projenizi tamamladıktan sonra projenizi gerçekleştirdiğiniz program öncelikleri kapsamında geliştirilen eğitim, fiziksel veya teknolojik alt yapı için diğer fon sağlayıcılardan mali destek aldıklarını belirtenlerin görüşlerine göre görüş verenlerin %33,3'ü kendi kurum/kuruluşunun imkanları ile, geriye kalan %66,7'si ise sponsor desteği olarak kaynak oluşturdıklarını belirtmiştir. Sponsor desteği ile fon oluşturulması sürdürülebilirlik açısından etkili olmuştur.

Nicel çalışma kapsamında yer alan anket soru formunda, “Proje konusu ile ilgili olarak diğer fon kaynaklardan alınan toplam mali destek ve/veya kendi bütçenizden harcanan toplam miktar yaklaşık ne kadardır?” sorusu yöneltilmiş ancak yararlanıcılar tarafından sorunun yanıtı hatırlanamadığı ya da bilinmediği için soruda cevapsızlık oranı yüksek olmuştur. Verilerin eksikliğinin giderilebilmesi için

nihai raporlar incelenerek raporlar içerisinde yer alan projelere ilişkin bütçe tutarları üzerinden İZKA katkısı ve yararlanıcıların projeye katkısına yönelik ortalama

tutarlar hesaplanarak gerçekleştirilen hesaplamalar neticesinde elde edilen veriler Tablo 14'te verilmiştir.

TABLO 14. Projelere İlişkin Ortalama Bütçe Tutarları Dağılımı

Kurumlar	Ajans Katkısı (TL)	%	Yararlanıcının Katkısı (TL)	%	Nihai Toplam Bütçe (TL)	%
Eğitim Kurumu	454,921.20	14.7	50,546.80	14.7	505,468.00	14.7
Kamu Kurumu	1,371,814.68	44.4	152,449.82	44.4	1,524,264.50	44.4
Yerel Yönetim	991,625.60	32.2	110,410.40	32.2	1,102,036.00	32.1
Sivil Toplum Kuruluşları	269,247.62	8.7	29,916.40	8.7	299,164.02	8.7
Toplam	3,087,609.10	100.0	343,323.42	100.0	3,430,932.52	100.0

Kurum/kuruluşlara yapılan ortalama ajans katkıları incelendiğinde; kamu kurumları ajans katkısı çerçevesinde en yüksek orana sahipken, yerel yönetimler ikinci sırada, eğitim kurumları ise üçüncü sırada yer almaktadır. En az ajans katkısı ise sivil toplum örgütlerinde görülmektedir.

Projelerine yararlanıcının katkısı (kendi kaynağı, ya da sponsor desteği) değerlendirildiğinde; proje bütçelerine en yüksek oranda katkı sağlayabilen yararlanıcıların kamu kurumları (%44,4), en az katkıyı sağlayabilen yararlanıcıların ise sivil toplum kuruluşları olduğu görülmektedir (%8,7).

3.1.2. 2013 Okul Öncesi Eğitimi Projelerinin Kontrol Grubu ile Karşılaştırılmalı Etki Değerlendirmesi

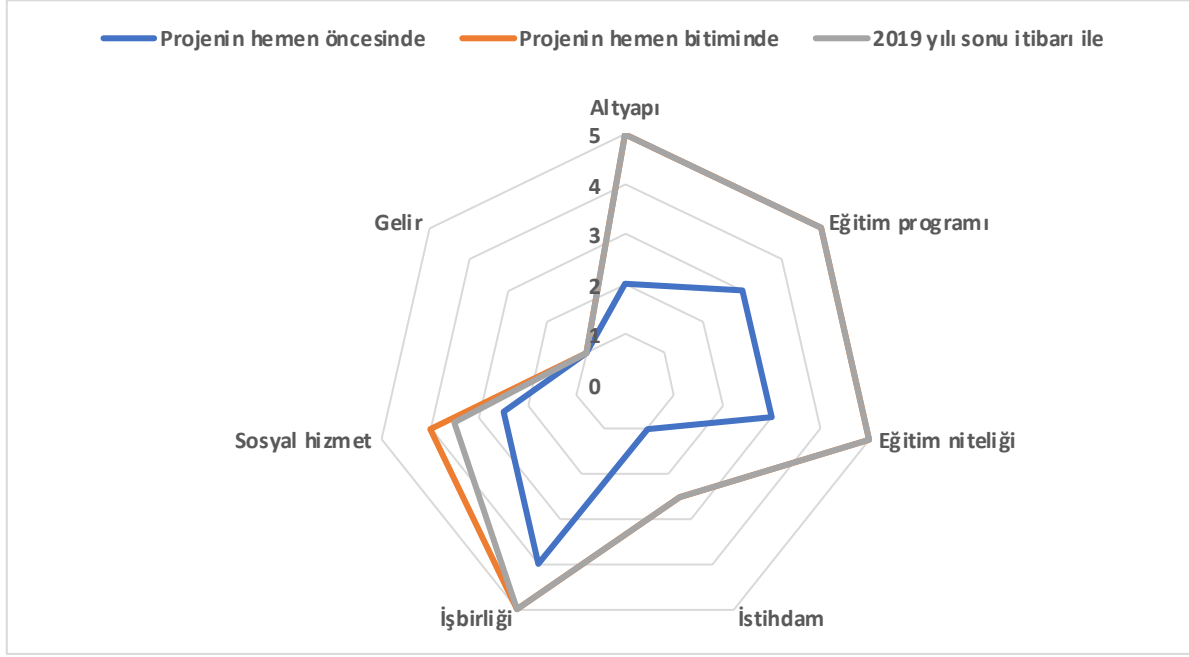
Bu bölümde bulgular Müdahale ve Kontrol grupları kendi içinde dönemsel ve etki göstergeleri açısından karşılaştırılarak verilmiştir.

Analizler öncelikle Müdahale ve Kontrol gruplarının ayrı ayrı "projenin hemen öncesindeki durum", "projenin hemen bitimindeki durum" ve "2019 yılı sonu itibarı ile ortaya çıkan durum" olarak üç farklı döneme ait veriler, etki göstergeleri bağlamında karşılaştırılarak yapılmıştır. Daha sonra, Müdahale ve Kontrol

grupları dönemsel ve etki göstergeleri açısından birbirileri ile karşılaştırılarak etki analizi yapılmıştır. Yapılan analizler "Medyan Yöntemi ile Müdahale ve Kontrol Grubunun Etki Analizi" ve "Farkların Farkları Yöntemi ile Müdahale ve Kontrol Grubunun Etki Analizi" başlıkları altında açıklanmıştır.

3.1.2.1. Medyan Yöntemi ile Müdahale ve Kontrol Grubunun Etki Analizi

Medyan yöntemi ile Müdahale ve Kontrol gruplarına yönelik yapılan etki analizlerinde Müdahale ve Kontrol gruplarının kendi içerisindeki üç dönemde ortaya çıkan değişimleri, etki göstergeleri açısından karşılaştırılarak analiz edilmiştir. Karşılaştırmalarda medyan hesaplamasından elde edilen radar grafiği ve aritmetik ortalamaları tablosundan yararlanılmıştır. (Şekil 32 ve Tablo 15)

ŞEKİL 32. Müdahale Grubu 2013 Okul öncesi Eğitim Projelerinin Proje Öncesi, Proje Bitimi ve 2019 Yılı Sonu İtibariyle Etki Analizi Radar Grafiği**TABLO 15.** Müdahale Grubu Proje Öncesi, Proje Bitimi ve 2019 Yılı Sonu İtibariyle Durumuna İlişkin Medyan Değerleri

Müdahale Grubu	Projenin hemen öncesinde	Projenin hemen bitiminde	2019 yılı sonu itibarı ile
Altyapı	2.0	5.0	5.0
Eğitim programı	3.0	5.0	5.0
Eğitim niteliği	3.0	5.0	5.0
İstihdam	1.0	2.5	2.5
İşbirliği	4.0	5.0	5.0
Sosyal hizmet	2.5	4.0	3.5
Gelir	1.0	1.0	1.0

İZKA'nın mali desteğiyle gerçekleşen yani Müdahale Grubundaki 2013 Okul Öncesi Eğitim projelerinde, proje öncesi duruma göre projenin hemen bitiminde yedi etki göstergesinden altyapı göstergesi hariç olumlu bir etki yoktur.

Referans yılları arasındaki medyan değerlerinin değişimi "1,00- 1,79" arası ise çok düşük etki, "1,80- 2,59"

arası ise düşük etki, "2,60 -3,39" arası ise orta dereceli etki, "3,40 -4,19" arası ise yüksek etki "4,20- 5,00" arası ise çok yüksek etki olacak şekilde yorumlanmıştır.

Ancak belirtilen üç dönem arasında gözlenen etkinin düzeyine bakıldığında ortaya çıkan etkinin altyapı göstergesi orta düzeyde geri kalan göstergelerden eğitim programı, eğitimin niteliği ve istidam

göstergelerindeki etkinin zayıf, iş birliği, sosyal hizmetler ve gelir göstergelerindeki etkinin ise çok zayıf olduğu görülmektedir. Etkinin zayıf veya çok zayıf düzeyde çıkmasının nedeni projenin hemen öncesinde var olan durumun 0'dan büyük olmasıdır. Örneğin, altyapı proje öncesinde 2 iken, proje sonrasında 5'e çıkmış ve projenin bitiminde projenin etkisiyle 3 puanlık bir etki oluşturmuştur.

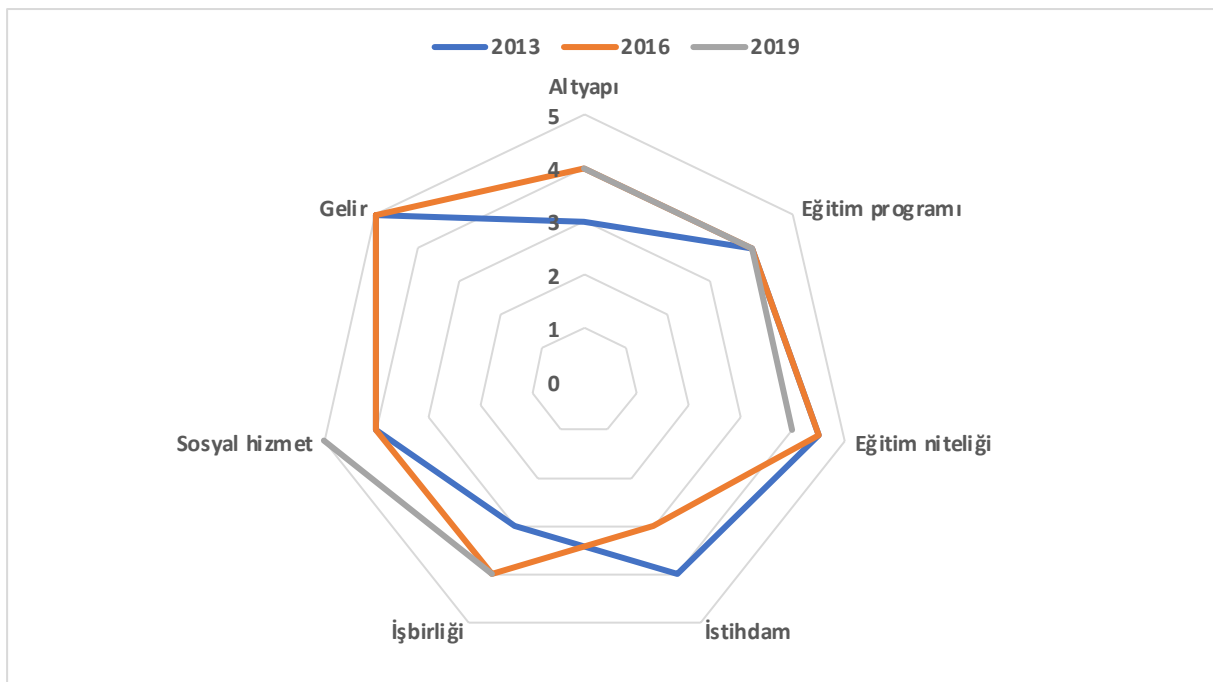
Bu sonuca göre, proje öncesinde eğitim programının etkisi düşük düzeydeyken proje bitiminde çok iyi düzeye ulaşmıştır. Eğitim programı proje öncesinde 3 iken, proje sonrasında 5'e çıkmış ve projenin bitiminde projenin etkisiyle 2 puanlık bir etki oluşturmuştur. Bu sonuca göre proje öncesinde eğitim programının etkisi orta düzeydeyken, proje bitiminde çok iyi düzeye ulaşmıştır. Okul öncesi projelerindeki 2013 Okul Öncesi Eğitim projelerinin proje öncesi durumu ile proje bitimindeki durumu karşılaştırıldığında dört göstergede aritmetik ortalamaları açısından proje bitimindeki durum lehine fark ortaya çıktığı görülmektedir. Proje öncesinde en yüksek ortalama ile eğitim programı 5 üzerinden 3 değerine sahipken, en düşük ortalama ile istihdam ve gelir göstergelerinde 5 üzerinden 1 değerine sahip olduğu görülmektedir. Projenin hemen öncesindeki durum ile projenin

hemen bitimindeki durum arasında en yüksek artış, altyapı göstergesinde ortaya çıkmıştır. Öncelik 1'in bir bölümü altyapı geliştirme olmasına rağmen altyapı orta düzeyde etkili çıkmıştır. Okul öncesi projelerinde; kurumlar arası iş birliği, sosyal hizmetler ve gelir konusunda projelerin etkili olmadığı görülmektedir.

Müdahale grubunda yedi temel gösterge açısından ortaya çıkan sonuçlar analiz edildiğinde projenin hemen öncesindeki durum ile projenin bitimindeki durum arasında 5 üzerinden 3,0-1,0 puanlık bir etki görülmektedir. Projenin hemen öncesindeki durum ile proje bitimindeki durum arasındaki değişim çok zayıf, zayıf ve orta düzeyde artış göstermiştir.

Proje önceki durum ile proje bitimindeki durum arasında ortaya çıkan ve proje bitimi lehine artış gösteren göstergelere ilişkin sonuçların etkisinin hiç değişmeden 2019 yılı sonu itibarıyla aynen korunduğu görülmektedir. Müdahale grubunda sürdürülebilirliğin sağlandığı söylenebilir. Ancak proje bittikten sonra mali destek sağlanmadığı ve süreçler denetlenmediği takdirde yararlanıcıların durumlarını korumuş olmalarını beklemek hatalı olur. Bu nedenle proje bitimindeki durumun 2019 yılı sonu itibarıyla aynen korunması sonucu tartışmaya açık bir sonuçtur.

ŞEKİL 33. Kontrol Grubu 2013 Okul öncesi Eğitim Projelerinin Proje Öncesi, Proje Bitimi ve 2019 Yılı Sonu İtibarıyla Etki Analizi Radar Grafiği

TABLO 16. Kontrol Grubu Proje Öncesi, Proje Bitimi Ve 2019 Yılı Sonu İtibariyle Durumuna İlişkin Medyan Değerleri

Kontrol Grubu	Projenin hemen öncesinde	Projenin hemen bitiminde	2019 yılı sonu itibarı ile
Altyapı	3.0	4.0	4.0
Eğitim programı	4.0	4.0	4.0
Eğitim niteliği	4.5	4.5	4.0
İstihdam	4.0	3.0	
İş birliği	3.0	4.0	4.0
Sosyal hizmet	4.0	4.0	5.0
Gelir	5.0	5.0	

Sonuçlar analiz edildiğinde İZKA' dan mali destek almamış olan kontrol grubundaki 2013 Okul Öncesi Eğitim Projelerinin proje öncesi durum, projenin hemen bitimindeki durum ve 2019 yılı sonu itibariyle durum yedi etki göstergesi açısından karşılaştırıldığında herhangi bir değişim ortaya çıkmadığı görülmektedir. Kontrol grubunda eğitim programı, eğitim niteliği, istihdam, sosyal hizmet ve gelir durumlarında projeden kaynaklanan bir değişim gözlemlenmemiştir. Altyapı ve iş birliği ile ilgili değişim ise hemen hemen yok denecek kadar azdır. Bu durumda kontrol grubu verilerinin her üç dönemde etki değerlendirme göstergeleri açısından hiçbir değişim göstermemesi nedeniyle, İZKA desteği ile projelerini gerçekleştiren

müdahale grubu ile kıyaslandığında, ajanstan destek alamayan kurumlardan oluşan kontrol grubunda uygulanan projelerde etki oluşmamıştır.

3.1.2.2. Farkların Farkı Yöntemi ile Etki Analizi

Farkların farkı yöntemi ile yedi ana etki gösterge boyutları ve bu göstergelerin altında yer alan toplam otuz bir alt göstergeden hangilerinde değişim olduğu analiz edilerek açıklanmıştır. Müdahale ve Kontrol grupları açısından etki göstergelerinin üç farklı dönemdeki değişimi karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Tüm ana ve alt göstergelerde değişime uğrayan yani etki ortaya çıkan göstergeler aşağıdaki Tablo 17'de görülmektedir.

TABLO 17. Okul Öncesi Eğitim Müdahale ve Kontrol Grubu Etki Değerlendirmesi

Altyapı Durumuna Etki	Eğitim Programı Yeterliliklerine Etki	Eğitim Niteliğine Etki	İstihdam Edilebilirliğe Etki	Kurumlar Arası İşbirliğinin Güçlenmesine Etki	Sosyal Hizmetlerin İyileştirilmesine Etki	Gelire Etki
Genel fiziksel alt yapı durumuna etki (merkez/ laboratuvar ve atölye)	Eğitim materyallerinin yeterliği	Eğitim alanlarının sektör ihtiyaçlarına karşılık vermesi	Eğitim alanların istihdam edilebilmesine etki	Üniversiteler ve araştırma enstitüleri ile Kamu kurumları ve işletmeler arasındaki iş birliği	Sosyal hizmetlere etkisi	Kırsal alanlarında yaşam koşullarının iyileştirilmesi ve istihdam edilebilirlik

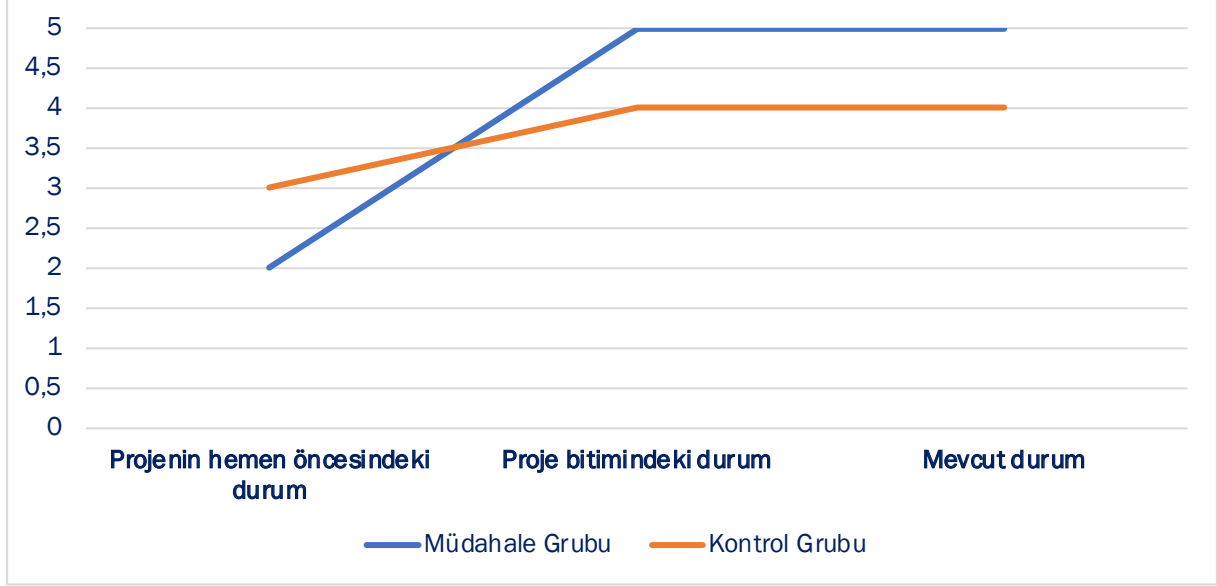
Altyapı Durumuna Etki	Eğitim Programı Yeterliliklerine Etki	Eğitim Niteliğine Etki	İstihdam Edilebilirliğe Etki	Kurumlar Arası İşbirliğinin Güçlenmesine Etki	Sosyal Hizmetlerin İyileştirilmesine Etki	Gelire Etki
Teknolojik alt yapı durumuna etki	Eğitici yeterlilikleri	Proje alanı ile geliştirilen eğitim program sayısı	Dezavantajlı grupların istihdama katılım etkisi	Sektörle iş birliği sayısı	İyileştirilen sosyal hizmet program sayısı	Proje ile ilgili alanda istihdama bağlı gelir artışı
Modernize edilen atölye/ Laboratuvar Sayısı	Eğitim programının yeterliliği	Proje alanlar ile ilgili uygulanan eğitim programı sayısı	Kurum içi geçici istihdam edilen sayı	STK'larla ilgili iş birliği sayısı		Projeden elde edilen yaklaşık gelir
Yeni kurulan atölye/ Laboratuvar Sayısı	Eğitim yönteminin yeterliliği	Proje alanı ile ilgili eğitim verilen kurum içi eğitmen sayısı	Kurum içi sürekli istihdam edilen kişi sayısı	Üniversiteler ile iş birliği sayısı		
		Proje ile ilgili alanda verilen eğitim sertifikası sayısı	Kurum dışı geçici istihdam edilen kişi sayısı	Kamu kurumları ile iş birliği sayısı		
		Proje ile ilgili alanda eğitime katılan sayısı	Kurum dışı sürekli istihdam edilen kişi sayısı			
		Proje ile ilgili gerçekleştirilen program sayısı				

Değişime uğrayan ve etki ortaya çıkan göstergelere ilişkin hazırlanan grafikler Müdahale ve Kontrol gruplarına ilişkin analizler sırayla aşağıda yer almaktadır.

Farkların farkı yöntemi ile yedi ana etki göstergesi ile bu göstergelerin altında yer alan ve etki var denilen 7 alt göstergede ortaya çıkan değişimin ne olduğu, ortaya çıkan durumun yorumlanması sırasında izlenen yöntemin açıklanması gerekmektedir. Gerek müdahale grubunun gerekse kontrol grubunun sonuçlarına bakıldığında hem kontrol grubunda hem de müdahale grubunda proje öncesindeki durumu 1 olan kurumun proje yaptıktan sonra kendi durumunu 5'e çıkarma ihtimali yoktur. Çünkü etki var diye yorumlanan hemen hemen tüm sonuçlarda zaten proje başlamadan önce başlangıçtaki durumları

çoğunlukla orta düzeyde yani 3 puan düzeyindedir. Bu da başlangıçta yani proje öncesinde orta düzeyde olan bir etkinin 2 puan artarak 5 puana karşılık gelen çok yüksek etkisinin olması, proje etkisinin çok iyi olduğu şeklinde yorumlanmaması gerekir. Bu nedenle proje öncesindeki 3 puan, proje tamamlandıktan sonra maksimumum 5'e çıkar. Proje tamamlandıktan sonra 2 puanlık artışın miktarına bakılarak projenin hangi düzeyde etkili olduğunu söylemek oldukça zordur.

Altyapıya Etki ana göstergesinin altında yer alan dört göstergeden "fiziksel altyapı ve teknolojik altyapı" olmak üzere iki alt göstergede etki gözlenmiştir. Bu göstergeler ilişkin ortaya çıkan sonuçlar aşağıda açıklanmıştır.

ŞEKİL 34. Okul öncesi Eğitim Müdahale ve Kontrol Grubu Etki Değerlendirmesi

*Mevcut durum: 2019 yılı sonu itibari ile olan durum

Şekil 34'te görüldüğü gibi müdahale grubunda fiziksel altyapı durumu göstergesi incelendiğinde, projenin hemen öncesinden projenin bitimine kadar geçen sürede kontrol grubuna oranla biraz daha yüksek bir etki yakalanmıştır. Müdahale ve Kontrol Grubunda projenin hemen öncesindeki durumdan proje bitimindeki durum arasında sağlanan artışın yani proje bitiminde yakalanan orta düzeydeki etkinin 2019 yılı sonu itibariyle olduğu gibi korunduğu görülmektedir. Altyapının neden orta düzeyde etkili olduğunu açıklayan bir uzman görüşü aşağıda verilmiştir.

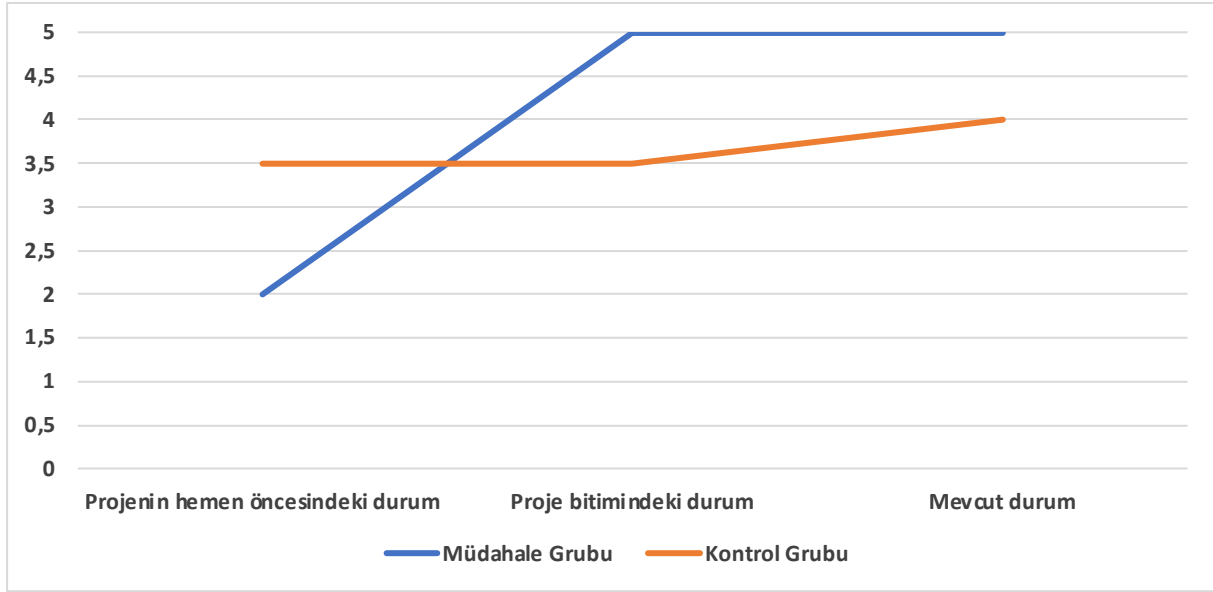
“Özellikle ana sınıfların, anaokullarına yönelik projelerde ya haddinden fazla ekipman öngörüldüğü için onunla ilgili bir sıkıntı vardı. Örneğin on kalemlik bir şeye ihtiyaçları var ama onlar o on kalemde beş takım istemişler. Sonra da işte biz şeye gittiğimizde daha sonraki yıllar proje denetimlerine gittiğimizde de hala depolar da açılmamış işte depoda çürümeye başlamış malzemeler vesaireler. Bu tabi bunda bizim de kabahatimiz var. Yani demek ki ihtiyacını o yazmış ama biz de onun ihtiyacını bu kadar aşan bir şeyin farkına varmamışız.

Demek ki değerlendirme sürecinde bir eksiklik yaşanmış. Bütçe revizyonunda belki sağlıklı bir bütçe revizyonu yapılmamış.”

(Uzman-4, 37-37 (0), 2013-OE)

Müdahale ve Kontrol grubunun fiziksel altyapı açısından sonuçları analiz edildiğinde müdahale grubunda projenin hemen öncesindeki durum ile projenin bitimindeki durum arasında 5 üzerinden 3 puanlık bir etki görülürken kontrol grubunda başlangıçta 3 olan durumun 4'e yükseldiği ve 1 puanlık bir artışın olduğu görülmektedir. Kontrol grubunda projenin hemen öncesindeki altyapı durumu proje başlangıcında ve sonrasında çok küçük bir değişim göstermiştir. Bu değişim etkili değildir. Müdahale ve Kontrol grubunun sonuçları 2019 yılı sonu itibariyle aynen korunmuştur.

Okul öncesi müdahale grubunda fiziksel altyapı durumu göstergesi incelendiğinde, projenin hemen öncesindeki durum ile projenin bitimi ve 2019 yılı sonu itibariyle geçen sürede kontrol grubuna oranla daha yüksek bir etki yakalanmıştır.

ŞEKİL 35. Müdahale ve Kontrol Grubunda Teknolojik Alt Yapıya İlişkin Etki

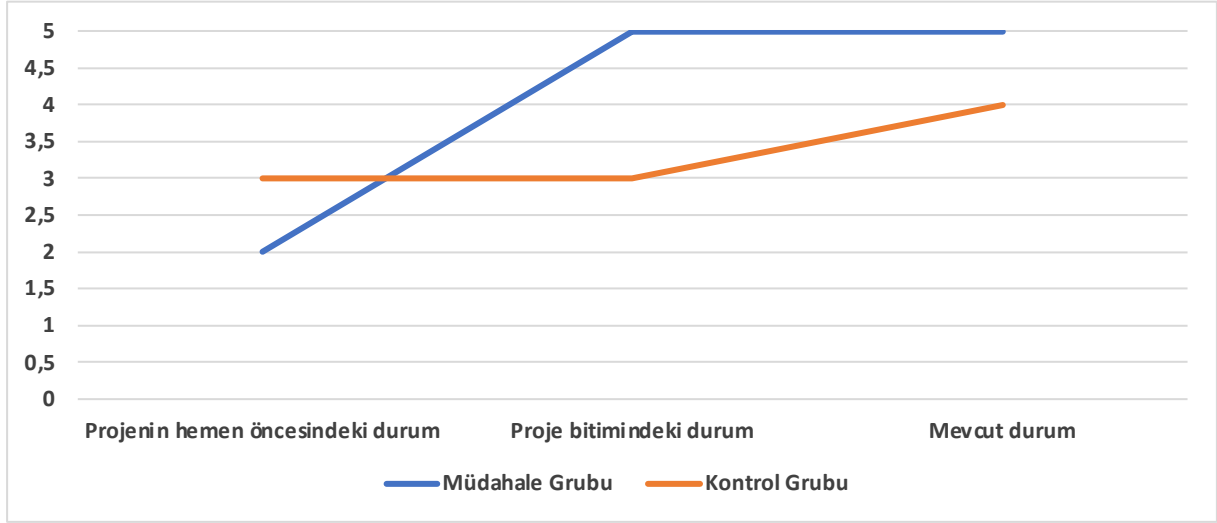
*Mevcut durum: 2019 yılı sonu itibari ile olan durum

Teknolojik altyapı durumu göstergesi incelendiğinde, müdahale grubunda projenin hemen öncesinden projenin bitimine kadar geçen sürede kontrol grubuna oranla biraz daha yüksek etki yakalanmıştır. Müdahale ve Kontrol Grubunda projenin hemen öncesindeki durumdan proje bitimindeki durum arasında sağlanan orta düzeydeki etkinin 2019 yılı sonu itibariyle korunduğu görülmektedir.

Müdahale grubunda projenin hemen öncesindeki durum ile projenin bitimindeki durum arasında 5 üzerinden 3 puanlık bir etki görülürken kontrol grubunda başlangıçta 3,5 olan durumun yine 3,5 olarak kaldığı

görülmektedir. Her iki grup açısından sonuç 2019 yılı sonu itibariyle etki aynen korunmuştur. Okul öncesi **müdahale grubunda teknolojik altyapı durumu göstergesi incelendiğinde, projenin hemen öncesindeki durum ile projenin bitimi** ve 2019 yılı sonu itibariyle geçen sürede kontrol grubuna oranla daha yüksek bir etki yakalanmıştır.

Eğitim programı yeterliliklerine etki ana göstergesinin altında yer alan “eğitim materyallerinin yeterliliği”, “eğiticilerin yeterlilikleri” ve “eğitim programlarının yeterliliği” olmak üzere toplam üç alt göstergede etki gözlenmiştir.

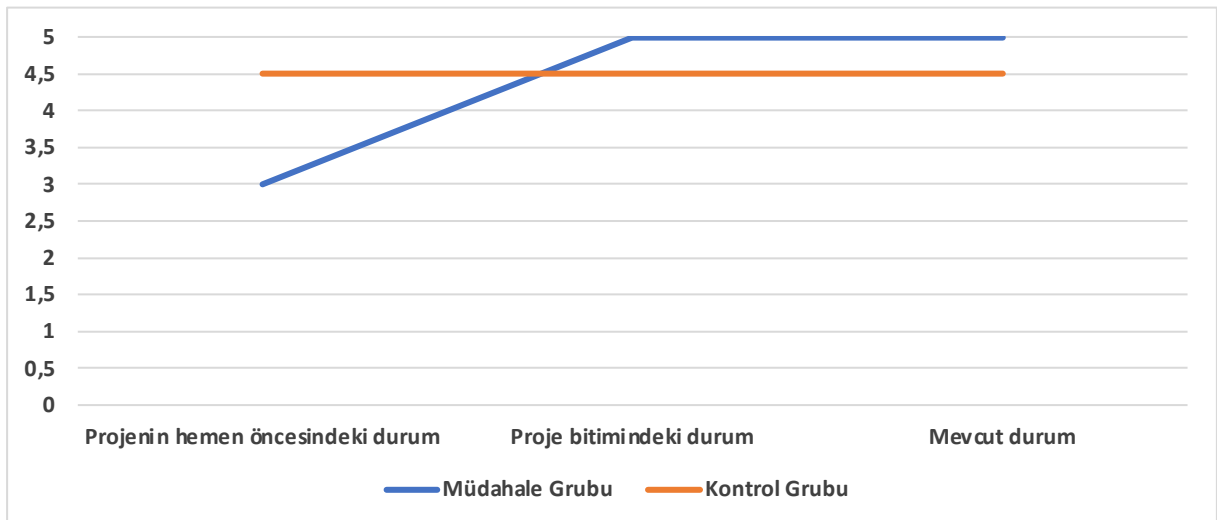
ŞEKİL 36. Müdahale ve Kontrol Grubunda Eğitim Materyallerinin Yeterliliğine İlişkin Etki

*Mevcut durum: 2019 yılı sonu itibari ile olan durum

Müdahale grubunda eğitim materyalleri ile ilgili orta düzeyde bir etki olduğu görülmektedir. Kontrol grubunda ise projenin hemen öncesindeki durum ile proje bitimindeki durum arasında bir değişim olmamış; sadece proje bitimi ile 2019 yılı sonu arasında, çok zayıf bir düzeyde artışın olduğu görülmektedir. Müdahale ve Kontrol grubunun sonuçları eğitim materyallerinin yeterliliği açısından analiz edildiğinde, müdahale grubunda projenin hemen öncesindeki durum ile projenin bitimindeki durum arasında

beş üzerinden 3 puanlık bir etki görülürken kontrol grubunda başlangıçta 3 olan durumun yine 3 olarak korunmuş olduğu, ancak 2019 yılı sonu itibariyle sağlanan 1 puanlık artışın çok zayıf olduğu görülmektedir.

Eğitim materyallerinin yeterliliği göstergesi incelendiğinde, müdahale grubu projenin hemen öncesinden projenin bitimine kadar geçen sürede kontrol grubuna göre daha yüksek bir etkiye sahip olmuş ve bu etki 2019 yılı sonu itibariyle olduğu gibi korunmuştur.

ŞEKİL 37. Müdahale ve Kontrol Grubunda Eğitimcilerin Yeterliliğine İlişkin Etki

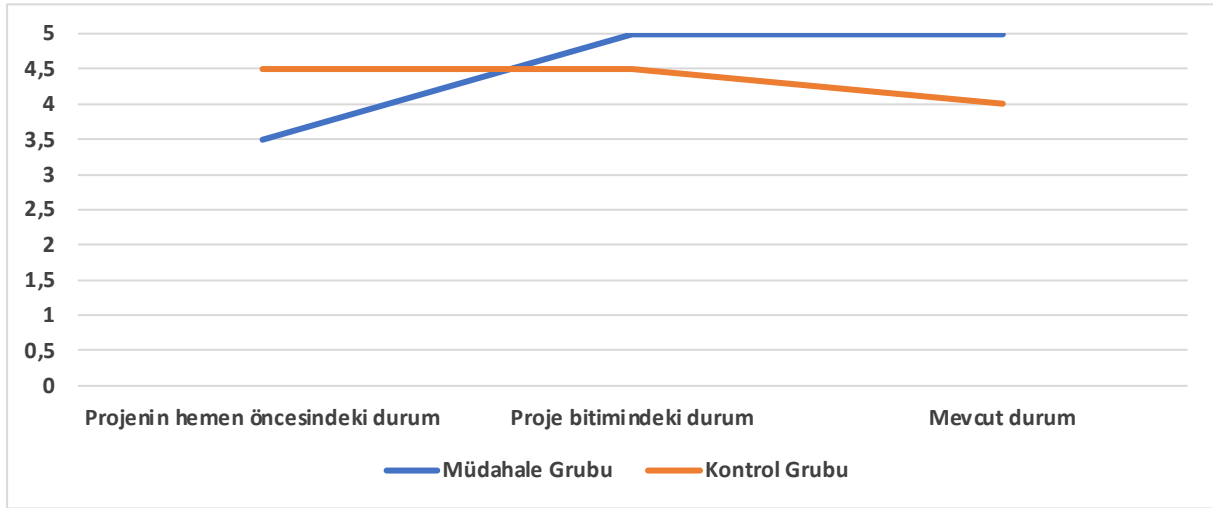
*Mevcut durum: 2019 yılı sonu itibari ile olan durum

Müdahale grubunda eğitimcilerin yeterliliği ile ilgili orta düzeyde bir etki olduğu görülmektedir. Müdahale ve Kontrol grubu eğitici yeterlikleri açısından analiz edildiğinde müdahale grubunda projenin hemen öncesindeki durum ile projenin bitimindeki durum arasında 5 üzerinden 2 puanlık zayıf bir etki görülürken kontrol grubunda başlangıçta 4,5 olan durumun yani çok iyi olan durumu proje bitiminde 4,5 olarak olduğu gibi korunduğu görülmektedir. Her iki grupta

da proje bitimindeki durum 2019 yılı sonu itibarıyla aynen korunduğu gözlenmiştir.

Eğiticilerin yeterliliği göstergesi incelendiğinde, müdahale grubu projenin hemen öncesinde kontrol grubuna göre daha düşük etkiye sahipken, proje bitiminde kontrol grubuna göre biraz daha yüksek bir etki performansı göstermiştir. **İZKA**'nın sağlamış olduğu mali desteğin bu etkiyi oluşturduğu söylenebilir.

ŞEKİL 38. Müdahale ve Kontrol Grubunda Eğitim Programlarının Yeterliliğine İlişkin Etki

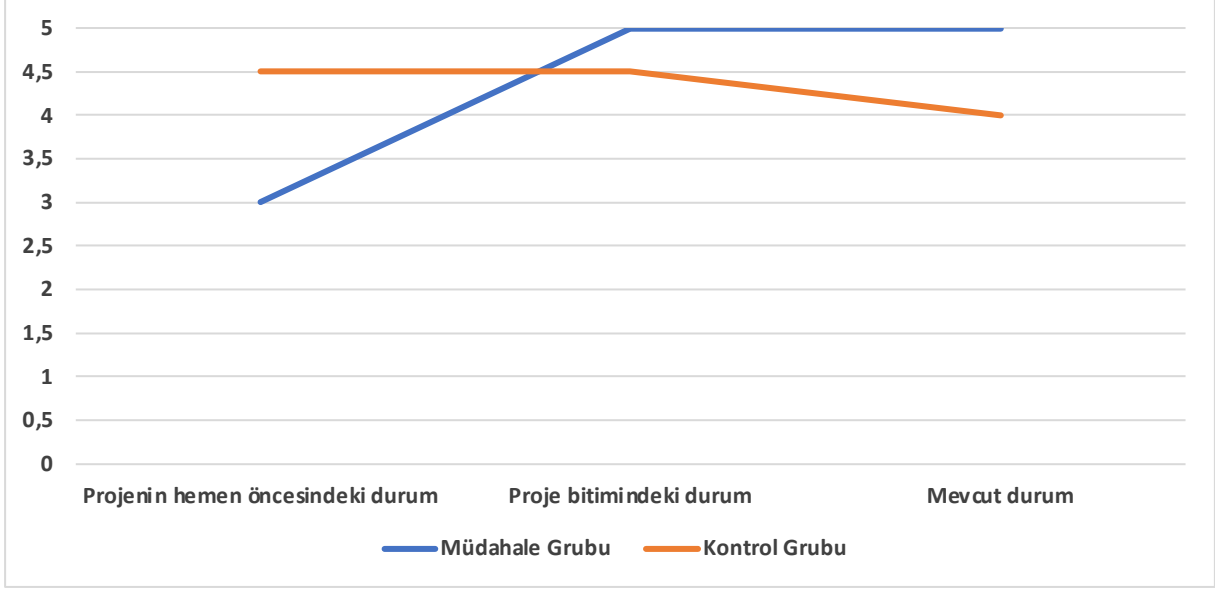
*Mevcut durum: 2019 yılı sonu itibarı ile olan durum

Okul öncesi eğitim programlarının yeterlilik göstergesi incelendiğinde, müdahale grubunda projenin öncesinden proje bitimine kadar geçen sürede 1,5 puanlık çok düşük bir etki görülmektedir. 2019 yılı sonu itibarıyla ortaya çıkan bu etki korunmuştur. Müdahale grubundaki artışın miktarı toplamda 1,5 puan olmuştur. Çünkü müdahale grubunun proje öncesi durumu zaten 3,5 puandır. Kontrol grubu ise etki performansında projenin hemen öncesinden 2019 yılı bitimine kadar hemen hemen aynı performans gösterilmiştir. Kontrol grubunun projenin hemen öncesinde çok iyi olan performansı projenin bitiminde de çok iyi olmuş ancak 2019 yılı sonu itibarıyla 0,5 puanlık bir düşüşle

başlangıçta var olan etki korunmuştur.

Okul öncesi MDP kapsamındaki eğitim programlarının yeterlilik göstergesi incelendiğinde, müdahale grubu projenin hemen öncesinden projenin bitimine kadar geçen sürede kontrol grubuna göre düşük bir etkiye sahip olmuş ve bu etki 2019 yılı sonu itibarıyla olduğu gibi korunmuştur.

Eğitim Niteliğine Etki ana göstergesinin altında yer alan yedi göstergeden sadece "eğitim alanlarının sektörün ihtiyaçlarına karşılık vermesi" alt göstergesinde etki gözlenmiştir.

ŞEKİL 39. Müdahale ve Kontrol Grubunda Eğitim Alanlarının Sektörün İhtiyaçlarına Karşılık Vermesine İlişkin Etki

*Mevcut durum: 2019 yılı sonu itibari ile olan durum

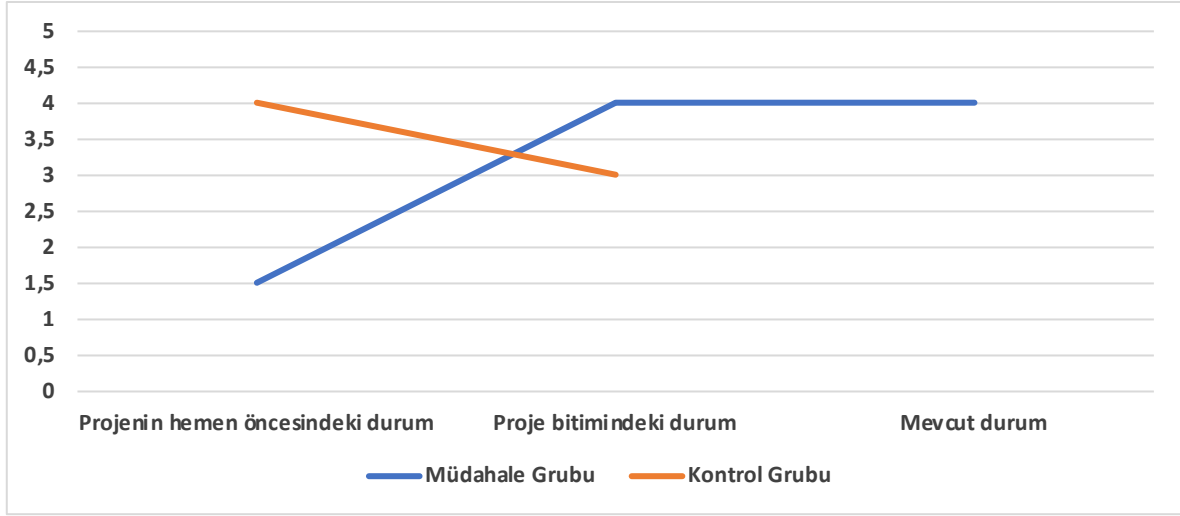
Eğitim alanlarının sektörün ihtiyaçlarına karşılık vermesi göstergesi incelendiğinde, müdahale grubu için projenin hemen öncesinde 3 puan olan durum, projenin hemen bitiminde 5 puana çıkmış ve bu puan artışının 2019 yılı sonu itibariyle aynı çizelgede devam ettiği gözlemlenmiştir. Müdahale grubu projenin bitimine kadar geçen sürede kontrol grubuna oranla daha yüksek bir artış yakalanmış ve 2019 yılı sonuna kadar yakaladığı bu olumlu etkiyi korumuştur. Kontrol grubu ise, etki performansında projenin hemen öncesinden 2019 yılı bitimine kadar hemen hemen aynı performans gösterilmiştir. Kontrol grubunun projenin hemen öncesinde çok iyi (4,5) olan performansı projenin bitiminde de çok iyi olmuş, ancak 2019 yılı sonu itibariyle 0,5 puanlık bir düşüşle başlangıçta var olan etki korunmuştur.

Okul öncesi eğitim programlarının yeterliliği göstergesi incelendiğinde, müdahale grubu projenin hemen öncesinden projenin bitimine kadar geçen sürede kontrol grubuna göre düşük bir etkiye sahip olmuş ve bu etki 2019 yılı sonu itibariyle olduğu gibi korunmuştur.

İstihdam Edilebilirliğe Etki ana göstergesinin altında yer alan altı göstergeden “eğitim alanların istihdam edilebilmesi” alt göstergesinde etki gözlenmiştir.

Eğitim alanlarının istihdam edilebilmesi göstergesi incelendiğinde, müdahale grubunda proje başlangıcında 1,5 puanda olan durum projenin hemen bitiminde 4 puan olmuş ve 2 puan olarak sağlanan bu artış 2019 yılı sonu itibariyle olduğu gibi korunmuştur. Müdahale grubunun proje bitimindeki durumuna ve 2019 yılı itibariyle durumuna bakıldığında zayıf düzeyde etki ortaya çıktığı görülmektedir. Kontrol grubunda ise, 4 puan olan projenin hemen öncesindeki durum proje bitiminde 3 puan olmuştur. 2019 verisine ise ulaşamamış olduğu için 2019 yılındaki duruma ilişkin yorum yapılamamıştır.

Okul öncesi eğitim programlarının yeterliliği göstergesi incelendiğinde, müdahale grubu projenin hemen öncesinden projenin bitimine kadar geçen sürede kontrol grubuna göre düşük bir etkiye sahip olmuş ve bu etki 2019 yılı sonu itibariyle olduğu gibi korunmuştur.

ŞEKİL 40. Müdahale ve Kontrol Grubunda Eğitim Alanların İstihdam Edilebilmesine İlişkin Etki

3.1.3. 2013 Okul öncesi Eğitimi Projeleri Sonuç, Tartışma ve Öneriler

2013 Okul Öncesi Eğitimi Sonuç, Tartışma ve Öneriler bölümü “Müdahale Grubunun Etki Değerlendirmesine İlişkin Sonuç, Tartışma ve Öneriler” ve “Müdahale ve Kontrol Grubunun Karşılaştırmalı Etki Değerlendirilmesine İlişkin Sonuç, Tartışma ve Öneriler” olmak üzere iki alt bölümden oluşmuştur.

3.1.3.1. Müdahale Grubunun Etki Değerlendirmesine İlişkin Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bulgular bölümündeki başlıklar esas alınarak “Projelerin Genel Özellikleri”, “Hazırlık Sürecindeki Faaliyetler”, “Uygulama Süreçlerindeki Faaliyetler”, “Yaygınlaştırma” ve “Sürdürülebilirlik” olmak üzere beş alt başlık altında verilmiştir.

Projelerin Genel Özellikleri

Projede tercih edilen önceliklere incelendiğinde Öncelik 1 ve Öncelik 2'yi tek başına tercih edilme oranının düşük olduğu buna karşılık her iki önceliği birlikte tercih edenlerin oranı çok daha yüksektir. Her iki önceliğin birlikte tercih edilerek proje yapılması önceliklerin birbirini tamamlaması ve ilişkili olmasından kaynaklanmaktadır. Örneğin yenilikçi yöntem geliştirme ya da mevcut yöntemlerin yenilikçi biçimde uygulanması için araç-gereç ve teknolojik alt yapısının da yenilenmesini gerektirmektedir. Okul öncesi

eğitim açısından vazgeçilmez olan oyun alanları ve oyuncaklar olmadan öğrencilere bazı uygulamaların yapılması ve dolayısıyla yeni yöntemlerin uygulanması olanaklı değildir. Teknolojik ve fiziksel altyapı ile uygulanacak öğretim yöntemi birbiri ile ilişkili iki konudur. Bu nedenle, her iki önceliğin birlikte yüksek bir oranda tercih edilmesi projelerin öncelikleri kapsamı açısından yeterlidir.

Okul öncesi projelerinde paydaş olarak iş birliği yapılanların sırasıyla “eğitim kurumları, kamu kurumları, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları” olması önemlidir. Çünkü bu kurumlar okul öncesi eğitim ile yakından ilgili kurumlardır. Bu sonuca göre, proje paydaşı bulma açısından projelerin etkili olduğunu göstermektedir. Yararlanıcıların statülerine bakıldığında %89'u kamu kurumlarından olduğu görülmektedir. Projelere katılımı sivil toplum örgütlerinin çok düşük düzeyde yer aldığı ve özel sektörün katılımının sağlanamadığı görülmüştür. Özellikle okul öncesi eğitimin yayılmasında ve erişilebilir olmasında çok büyük katkı getiren özel sektörün müdahale grubu yararlanıcılarının içinde olmamasının büyük bir eksiklik olduğu saptanmıştır. Okul öncesi eğitim her ne kadar denetim ve eğitim programı açısından kamuyu ilgilendirmekle birlikte özel sektörün okul öncesi eğitim için yapmış olduğu yatırım çok daha fazladır. Bu nedenle, iş birlikleri arasında özel sektörün bulunmaması eleştirilmesi gereken zayıf bir noktadır. Okul öncesi alanında yapılacak yeni projelerde

özel sektörün katılımının teşvik edilmesi ve özel sektörün bakış açısının projelere yansıtılması oldukça önemlidir.

Hazırlık Sürecindeki Faaliyetler

2013 Okul öncesi Müdahale Gruplarının proje gerçekleştirme amaçlarından ilk üç sırada yer alan amaçların 2013 yılı proje öncelikleri ile ilgili amaçlar olduğu görülmektedir. Okul öncesi projelerinin öncelikler bağlamında yer alan amaçlarını gerçekleştirdiği ve projelerin amaçlarının gerçekleştirilmesinde yeterli olduğu görülmektedir. Projenin öncelikleri içinde yer almayan dezavantajlı gruplara beceri kazandırmaya yönelik amaçların da gerçekleştirilmiş olması okul öncesi projeleri açısından olumlu bir sonuçtur.

Projelerinin hedef kitlesinin dağılımı incelendiğinde, hedef kitlenin okul öncesi projesinin özelliklerine uygun olduğu söylenebilir. İlk beş sırada yer alan hedef kitle, doğrudan proje hedef kitlesi olma özelliğine sahiptir. Doğrudan hedef kitle özelliği taşıyanların dışında dezavantajlı grupların hedef kitle içinde yer alması hedef kitlenin doğru belirlenmiş olduğunu ortaya koymaktadır.

Okul öncesi 2013 Mali Destek Programının başvuru süreçlerinde sorun olduğu söylenebilir. Proje başvurusu için yapılan çalışmalarda yaşanan sorunlara bakıldığında sorunların başvuru süreçlerin karmaşık olması olduğu ve sorunun projeye başvuranlardan kaynaklandığı görülmektedir. Proje dokümanları konusu en sorunsal alan olduğu için bu konuda İZKA'nın önlem alması gerektiği söylenebilir. İZKA'nın sorun çözme desteği sağlaması ile çözülen sorunlara ek olarak proje başvurularının daha sadeleştirilmesi ve başvurularla ilgili süreçlerin daha açık tanımlanmasının gerekliliği ortaya koyulmaktadır. Okul öncesi projelerinin başvuru sürecinde yaşanan sorunların giderilmesi için gerekli önlemlerin alınması ve gerekirse proje başvuru süreçleri ile ilgili olarak hedef kitlelere eğitim ve bilgilendirme toplantıları yaparak var olan sorunlara çözüm oluşturulması gerekmektedir.

Okul öncesi projelerine başvuran kurumlar, okul öncesi kurumlarda güçlendirilmiş altyapı öngörülerinde mevcut fiziksel altyapının yenilenmesi ve teknolojik alt yapı kurulması ile ilgili görüş vermişlerdir. Verilen

görüşler okul öncesi eğitim kurumlarında mevcut fiziksel alt yapının yetersiz olduğunu göstermektedir. Okul öncesi MDP kapsamında gerçekleştirilen on iki projeden 1. önceliğin belli bir bölüme yönelmiş olduğu görülmektedir. Öncelik 1 kapsamında yer alan materyallerin geliştirilmesi ile ilgili herhangi bir görüş verilmemiştir. Mesleki bilgi ve beceri edinme amaçlı hizmetlerin geliştirilmesi konusunda projelerin etkili olmadığı görülmektedir. Projelerde daha çok güçlendirilmiş altyapı konusu ile ilgili çalışmalara odaklanıldığı söylenebilir. Güçlendirilmiş altyapı ile ilgili olarak ortaya çıkan sonuçlara göre fiziksel altyapı öngörülerini açısından projeler etkili iken, insan gücü altyapısının geliştirilmesi konusunda projelerin etkili olmadığı görülmektedir.

Projeler genel olarak okul öncesi konusunda istihdamı öngörmelerine rağmen proje bitiminde istihdam edilebilirlik yetersiz kalmıştır. Bu da projelerde istihdama odaklanılmadığı sadece fiziksel ve teknolojik altyapı satın alınması veya mevcut altyapıların geliştirilmesine odaklanıldığını göstermektedir. Sonuç olarak proje hazırlığı aşamasında mesleki eğitim projelerinde istihdam öngörülmüş olsa da bu konuda yaygınlaştırma ve sürdürülebilirliğin yetersiz olduğu görülmektedir.

İZKA'dan mali destek alınmamış olması noktasında projenin hangi kaynaklar ile gerçekleştirileceğine ilişkin katılımcıların görüşleri analiz edildiğinde ortaya çıkan sonuçlara göre, mali destek sağlamada İZKA'nın rolünün oldukça önemli olduğu görülmektedir. Çünkü katılımcıların beşte dördü eğer İZKA'dan mali destek sağlanmasaydı bu projelerin yapılmayacağından söz etmişlerdir. Başka bir kaynaktan destek alırdık şeklinde görüş belirtenlerin oranı ise beşte birdir ve bu yönde görüş beyan edenleri belirttikleri kaynakların proje destekleme süreçlerine bakıldığında destek verme potansiyelinin oldukça düşük olacağı söylenebilir. Bu nedenle, İZKA'nın eğitim alanında fiziksel, teknolojik altyapı ve insan kaynağının geliştirilmesine yönelik proje desteklerinin sürdürülmesi oldukça önemlidir.

Proje başvurularının değerlendirilmesi sürecinde kurumsal kapasitesi güçlü olan kurumları seçmek daha olası bir soruna neden olmaktadır. Kurumsal

kapasitesi güçlü olanların projeleri başarılı biçimde gerçekleştirme ve sürdürülebilirliği sağlama ihtimalleri daha yüksektir. Ancak zaten güçlü olanının desteklenmesi MD programlarının amaçları açısından sorunlu bir sonuç ortaya çıkarabilir. Kapasitelerini artırmak için proje başvurusu yapan dezavantajlı kurumların desteklenmesi yerine mevcut yapılarında kapasite geliştirmeye ihtiyacı olmayan güçlü kurumların desteklenmesi doğru değildir. Çünkü bu proje destekleri Ar-Ge yapılması amacıyla sağlanan destekler değildir. Eğer Ar-Ge projesi yürütülecek ise o zaman kurumsal kapasitesi güçlü olan kurumlara proje destekleri sağlanabilir. Oysa eğitim projeleri uygulamayı geliştiren projelerdir.

Uygulama Süreçlerindeki Faaliyetler

Proje uygulama aşamasında zorluklarla karşılaştıklarını ifade eden yanıtlayıcılar karşılaştıkları sorunlar değerlendirildiğinde ilginç bir sonuca ulaşılmıştır. Zorluklarla karşılaştığını belirten katılımcılara ne tür zorluk yaşandığı sorulduğunda, %66,7'si yaşadıkları sorunlara ilişkin bir görüş belirtmemişlerdir. Yanıt verenler ise sırasıyla *bütçenin planlanan programlar için yeterli olmadığını, proje süresinin yetersizliğini ve bürokratik işlemlerde problemler yaşadıklarını* belirtmişlerdir. Uygulama aşamasında ortaya çıkan sorunların pek çoğunun proje hazırlık aşamasının etkili biçimde planlanmamış olmasından kaynaklı olabileceği ifade edilebilir. Projeler uygulanırken karşılaşılan zorlukları çözmek için yapılanlar incelendiğinde yanıt verenlerin dörtte ikisinin İZKA, dörtte birinin proje ekibi ve geri kalan dörtte birinin ise paydaşlar ile birlikte çözüm oluşturdukları görülmüştür. Çözüm üretiminde İZKA ile işiştarede bulunulması sorunların daha çok proje planlaması, proje form ve dokümanlarından kaynaklanmış olabileceğini göstermektedir. Bu sorunların çözümünde İZKA'nın etkili olduğu görülmektedir. İZKA tarafından gerek proje hazırlık aşamasındaki gerekse projelerin uygulama aşamasındaki sorunların analiz edilerek, bu sorunlara yönelik olası çözümler oluşturacak şekilde proje başvuru formlarının, önceliklerin, amaçların ve projelerin uygulama sürecinde gerçekleştirilen ara denetim ve izleme mekanizmalarının yeniden düzenlenmesi projelerin etkisini artıracaktır.

Eğitim programına erişim için katılımcıların daha fazla teşvik ve desteğe ihtiyacı olduğu görülmektedir. Eğitim programına erişim için gerekli destek ve kaynak sağlanamadığı için programın erişim konusunda sıkıntı yaşadığı görülmektedir. Ancak, proje kapsamında oluşturulan eğitim programının, öğrenme-öğretme uygulamalarının ve materyallerin verimliliğine yönelik görüşler incelendiğinde, öğrenme-öğretme uygulamalarının ve eğitim materyallerinin öğrenmeyi desteklediği ve kolaylaştırdığı görülmektedir.

Bu sonuca göre, eğitim programının ve öğretim materyallerinin tasarlanmasından ve uygulanmasından sorumlu olan öğreticilerin bu süreçlerde çok verimli oldukları ve program uygulamalarının da etkili olduğu söylenebilir.

Ancak projelerin etki analiz araştırması sürecinde incelenmek üzere örnek bir eğitim programı talep edildiğinde eğitim programı dokümanı olarak yazılı olarak verilen dokümanın ders saati ve görev dağılımdan oluşan iş-zaman çizelgesi olduğu görülmüştür. Bu durumda ortada yazılı bir program olmadan eğitimlerin gerçekleştirildiği görülmektedir. Eğitim programına dayalı olarak verilen eğitimlerin etkililiğine bakılması için önce yazılı doküman olan eğitim programının konu uzmanları tarafından doküman inceleme tekniğiyle masa başı değerlendirmesi gerekir. Program tasarısının dokümanlarının incelenmesinin ardından bu programın uygulamaya nasıl aktarıldığına bakılarak programın etkili olup olmadığına karar verilmesi gerekir. İZKA bundan sonra yapacağı eğitim projelerinde eğer eğitime dayalı bir beceri kazandırmayı hedefleyecek olursa İZKA'nın öncelikle proje başvurularında taslak eğitim programı dokümanını talep etmesi ve taslak eğitim programının eğitimde program geliştirme uzmanları ve alan uzmanları tarafından değerlendirildikten sonra, Ajans tarafından proje kabullerini yapılması uygun olacaktır. Ayrıca proje uygulama sürecinde, tasarlanan ve uygulanan eğitim programının etki değerlendirilmesi yapılmalıdır.

Yaygınlaştırma

Proje ile ilgili yaygınlaştırma faaliyetlerine ilişkin sorulan soruya katılımcıların vermiş oldukları görüşler ile

yaygınlaştırma faaliyetleri kapsamında gerçekleştiren faaliyetlerin türüne ilişkin soruya verilen yanıtlar arasında çelişki vardır. “*Projeye ilişkin yaygınlaştırma faaliyetlerinin gerçekleştirilmesine ilişkin görüşler*” incelendiğinde projede yanıt verenlerin %77,8’i *yaygınlaştırma faaliyeti yapılmadığını ve projelerde yaygınlaştırma çalışması yapıp yapılmadığını bilmediklerini* belirtmişlerdir. Bir önceki soruda fikri olmayanlar ve hayır diyenlerin yaygınlaştırma faaliyetlerinin türünü bilmeleri mümkün değildir. Bu nedenle yaygınlaştırma faaliyetlerinin etkili olup olmadığı konusunda yorum yapılması zordur. Projelerin web sitesi aracılığı ile yaygınlaştırılmasının etkili olduğu görülmektedir. Ancak sürdürülebilirlik açısından yapılması gereken web sitesi güncellenmelerinin yetersiz olduğu görülmektedir. Projelerin sosyal çevre ve bölge içinde bilinirliği sağlanırken uygulanan yollar bilinirliği sağlamada etkili olmuştur.

Sürdürülebilirlik

Okul öncesi projelerinde, proje öncelik ve amaçlarının sürdürülebilirlik özelliği taşıdığı ve sürdürülebilirlik açısından Okul öncesi projelerinde yapılan faaliyetlerin etkili olduğu söylenebilir. Okul öncesi projelerine ilişkin verilen eğitim sonucu kazandırılan yeterlikler değerlendirildiğinde projelerin hedef kitle beklentilerini karşıladığı ve verilen eğitimler sonucunda hedeflenen yeterliklerin kazandırılmasının sürdürülebilirlik açısından etkili olduğu söylenebilir.

Çalışmada proje sonucunda mevcut yöntemlerin yenilikçi biçimde uygulanmasıyla eğitime katılanlara kazandırılan özellikler/beceriler geliştirilen yenilikçi yöntem ve mevcut yöntemlerin yenilikçi uygulanması ile değerlendirildiğinde, tüm becerilerin kazandırılmasında mevcut yöntemlerin yenilikçi uygulanmasının daha etkili olduğu, geliştirilen yenilikçi yöntemler ile öğrencilere yukarıda sayılan becerilerin kazandırılmasında okul öncesi projelerinin etkili olmadığı söylenebilir.

Sürdürülebilirlik bağlamında *yenilikçi yöntemlerin mesleki eğitim sürecinde uygulanması* konusunun anlaşılmamış veya tam olarak ayırımına varılamamış olduğu söylenebilir. Çünkü, eğitim yöntemleri üzerinde çalışma yapmayanlar genellikle uyguladıkları

yöntemlerin *yenilikçi yöntemler* olduğunu düşünebilirler. Yenilikçi yöntem denildiğinde mevcut yöntemlerin dışında yeni bir yöntem tasarımından söz edilmektedir. Öğretim yöntemleri alanında yazılmış kaynaklar incelendiği zaman görüleceği gibi yaygın olarak kullanılan yöntem sayısı 25’in üzerinde olup bu yöntemlerin içinde uygulanan yüzlerce teknik bulunmaktadır (Selvi, 2008). Mevcut yöntemlerin dışında yenilikçi bir yöntem tasarlama ve uygulama için öncelikle mevcut öğretim yöntemi, öğretim tekniği ve öğretim taktiklerinin iyi bilmesi gereklidir.

Yenilikçi yöntem geliştirmek için öğrenme-öğretme kuramları, yaklaşımları, modelleri ve öğrenme-öğretme stratejileri konularının iyi bilinmesi gerekir. Konunun uzmanı olmayan kişilerin bu konuda yorum yapması ya da yeni öğretim yöntemlerini tasarlaması/mevcut öğretim yöntemlerini yenilikçi olarak uygulanması beklenmez. Proje nihai raporları incelendiğinde raporlarda konuya yönelik bir açıklama bulunamamış olması da yenilikçi yöntemlerin mesleki eğitim sürecinde uygulanmasının sürdürülebilirlik açısından etkili olmadığını göstermektedir.

Eğitim projelerinin sürdürülebilirliğinin sağlanması için verilen eğitime ilişkin eğitim programının yazılı doküman olarak ortaya konması gerekir. Eğitim sürecinde uygulanan programın amaçları, kazanımları, kapsamı, öğretim etkinlikleri, öğrenme-öğretme yöntem ve teknikleri öğrenme-öğretme süreci, ölçme ve değerlendirme süreçlerine ilişkin ilgili proje dokümanlarının İZKA’da bulunmadığı saptanmıştır. Bu da projeler için özel olarak tasarlanmış bir eğitim programı olmadan eğitimlerin gerçekleştirildiği şeklinde değerlendirilmiştir. Mali destek alan eğitim projelerinde altyapılar, teknik donanımlar tek tek uygunluk alırken eğitim programının uygunluğunun denetlenmeden veya ortaya konulmuş yazılı bir eğitim programı olmadan eğitimlerin gerçekleştirilmiş olduğu proje raporlarında açıkça görülmektedir. Program geliştirme ve öğretim alanında desteklenen her bir eğitim projesinde en az bir İZKA uzmanı görev almış olsaydı öğreticilerin zihninde olan program yerine proje öncelikleri ve amaçlarını esas alan yazılı ve basılı eğitim programlarının uygulanması sağlanmış olacaktı. Bu yüzden öğreticinin ya da uzmanın

zihnindeki programın detaylarını ve uygulama biçimi bilinmeden eğitim programının etkililiğini değerlendirmek ve etki analizleri yapmak imkansızlaşmaktadır.

Mali destek sağlanan eğitim projelerinin en zayıf yanı ortada tasarlanmış bir program olmadan eğitimlerin gerçekleştirilmiş olmasıdır. Projede sürdürülebilirlik açısından belirtilen görüşlerin ağırlığına bakıldığında, projenin öncelik ve amaçları kapsamında sürdürülebilirlik özelliğini taşıdığı ve bu açıdan okul öncesi projelerinde yapılan faaliyetlerin etkili olduğu söylenebilir.

3.1.3.2. Müdahale ve Kontrol Grubunun Karşılaştırmalı Etki Değerlendirilmesine İlişkin Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Karşılaştırmalı etki analizi ile ilgili bulgular bölümünde Müdahale ve Kontrol grupları kendi içinde dönemsel ve etki göstergeleri açısından karşılaştırılarak analiz edilmiştir. Analizler öncelikle Müdahale ve Kontrol gruplarının ayrı ayrı “projenin hemen öncesindeki durum”, “projenin hemen bitimindeki durum” ve “2019 yılı sonu itibarı ile ortaya çıkan durum” olarak üç farklı döneme ait veriler etki göstergeleri bağlamında karşılaştırılarak yapılmıştır. Yapılan analizler “Medyan Yöntemi ile Müdahale”, “Kontrol Grubunun Etki Analizi”, “Farkların Farkları Yöntemi ile Müdahale” ve “Kontrol Grubunun Etki Analizi” başlıkları altında açıklanmıştır.

Sonuç olarak; medyan yöntemi ile Müdahale ve Kontrol grubunun etki analizi ile Müdahale ve Kontrol gruplarının sonuçları, etki değerlendirme için belirlenmiş olan 7 temel gösterge ve bu temel göstergelerin altında yer alan 31 alt gösterge açısından dönemler itibarıyla incelenerek birbiri ile karşılaştırılmıştır. “Altyapı durumuna etki”, “eğitim programı yeterliliklerine etki”, “eğitim niteliğine ve istihdam edilebilirliğe etki” altında yer alan; “fiziksel altyapı”, “teknolojik altyapı”, “eğitim materyallerinin yeterliliği”, “eğiticilerin yeterlilikleri”, “eğitim programlarının yeterliliği”, “eğitim alanlarının sektörün ihtiyaçlarına karşılık vermesi” ve “eğitim alanların istihdam edilebilmesi” olmak üzere yedi alt göstergede değişim olduğu görülmektedir. Alt gösterge açısından ortaya çıkan artışa bakılarak mali destek sağlanan projenin sadece altyapı, eğitim programı, eğitimin niteliği ve istihdam göstergelerindeki yedi alt gösterge açısından düşük veya çok düşük düzey etki oluşturduğu;

geriye kalan iş birliği, sosyal hizmetler ve gelir göstergelerinde ise etki ortaya çıkmadığı görülmektedir. Kontrol grubunda istihdam, altyapı, eğitimin niteliği ve iş birliği, eğitim programı, sosyal hizmetler ve gelir konusunda projelerin etkisinin olmadığı görülmektedir. Müdahale grubunda bazı göstergeler açısından kontrol grubuna göre yedi alt göstergeden sadece *fiziksel altyapıda* orta, geri kalan *teknolojik altyapı, eğitim materyallerinin yeterliliği, eğiticilerin yeterlilikleri ve eğitim programlarının yeterliliği, eğitim alanlarının sektörün ihtiyaçlarına karşılık vermesi ve eğitim alanların istihdam edilebilmesi* alt göstergelerinde ise düşük ve çok düşük düzeyde etki gözlenmiştir. Ortaya çıkan etkinin İZKA tarafından sağlanan mali destek sonucunda ortaya çıkmış olduğu söylenebilir.

İZKA’nın kurumların mesleki eğitime yönelik mevcut altyapı ve ekipmanlarını sağlayıp kapasite artırma konusunda olumlu bir etkisi olduğu söylenebilir. Altyapı konusundaki hem nicel hem de nitel araştırma sonuçları İZKA tarafından mali destek sağlanan projelerin nihai raporlarında yer alan açıklamalarla tutarlı gözükmemektedir. İZKA’ya verilen nihai raporlarda projelerin fiziksel ve teknolojik altyapı ağırlıklı sonuçlarının rapor edilmiş olduğu görülmektedir.

“Farkların Farkları Yöntemi ile Müdahale ve Kontrol Grubunun Etki Analizi” 2013 Okul öncesi eğitim müdahale grubu açısından etki değerlendirmesi karşılaştırma göstergeleri incelendiği zaman otuz bir göstergenin beşte birinden biraz fazlasında projenin hemen öncesindeki duruma göre projenin hemen bitiminde etki olduğu görülmektedir. Oluşan etkinin çok düşük ve düşük düzeyde gerçekleşmesi müdahale grubunun göstergeler açısından etkisinin çok düşük olduğu şeklinde yorumlanabilir. Ancak bazı değişkenler açısından etkinin düşük düzeyde çıkmasının en temel nedeni proje öncesi durumda proje yapanların sahip oldukları özelliklerdir. Örneğin teknolojik altyapı ile ilgili durum proje başlangıcında 3 puan iken, proje bitiminde 5 puana çıkmıştır. Bu sonuç değerlendirmeye alınarak ve projeye başlarken projeyi gerçekleştirenlerin durumunun ne yönde olmadığı tespit edilmediği için şu soru sorulmalı: “Eğer proje öncesi durum 0,00 olsaydı projenin etkisi nasıl olurdu?”. Eğer proje başvurusunda projeye başvuranların göstergeler açısından durumları değerlendirilmiş olsaydı proje ile ilgili kurumlara getirilecek etki çok daha kolay gözlemlenebilirdi. Bu durumda

projelerin sürdürülebilirlik açısından etki değeri oluşmadığı şeklinde yorumlanabilir.

2013 Okul öncesi eğitim kontrol grubu etki değerlendirmesi ve karşılaştırma göstergeleri incelendiği kontrol grubunda projenin hemen bitiminde ve 2019 yılı sonu itibariyle bazı göstergelerde sonuçların yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonucun ortaya çıkmasının sebebi proje başlamadan öncesinde de aynı göstergelerin yüksek olmasıdır. Bu nedenle, yapılan proje sonucunda kontrol grubunda hiçbir etki oluşmadığı görülmektedir.

Gerek müdahale grubunda gerekse kontrol grubunda proje bitiminde etkinin 5,00 puanına karşılık gelen çok iyi çıkmamasının bazı temel nedeni vardır. Bunlar;

- ▶ Projeye başvuru yapan kurumların eğitim kurumu olması ya da beceri temelli eğitimler verdikleri için, eğitime ilişkin temel altyapılara sahip olmaları
- ▶ Projeye başvuranların proje öncesinde sahip oldukları durumlarını daha üst düzeye çıkarmak için çaba içinde olmaları
- ▶ Kurumların halihazırda proje öncesinde etki göstergelerine belli bir düzeyde sahip olmaları

gibi nedenlerdir. Bu nedenlerden dolayı, proje uygulandıktan sonra 5 puanlık çok iyi etkiyi yakalamak hemen hemen imkânsız olmuştur. Bu nedenle, daha sonra yapılacak araştırmalarda proje başvurusu, kabul süreçleri, projenin gerçekleştirilmesi süreçleri, ürün ve sürdürülebilirlik açısından çok nicel ve nitel çalışmalar bağlamında etkili olup olmadığına bakılması daha uygun olacaktır.

İZKA Proje değerlendirme sisteminin etkili hale getirilmesi için araştırma sonuçlarına ilişkin öneriler aşağıda yer almaktadır:

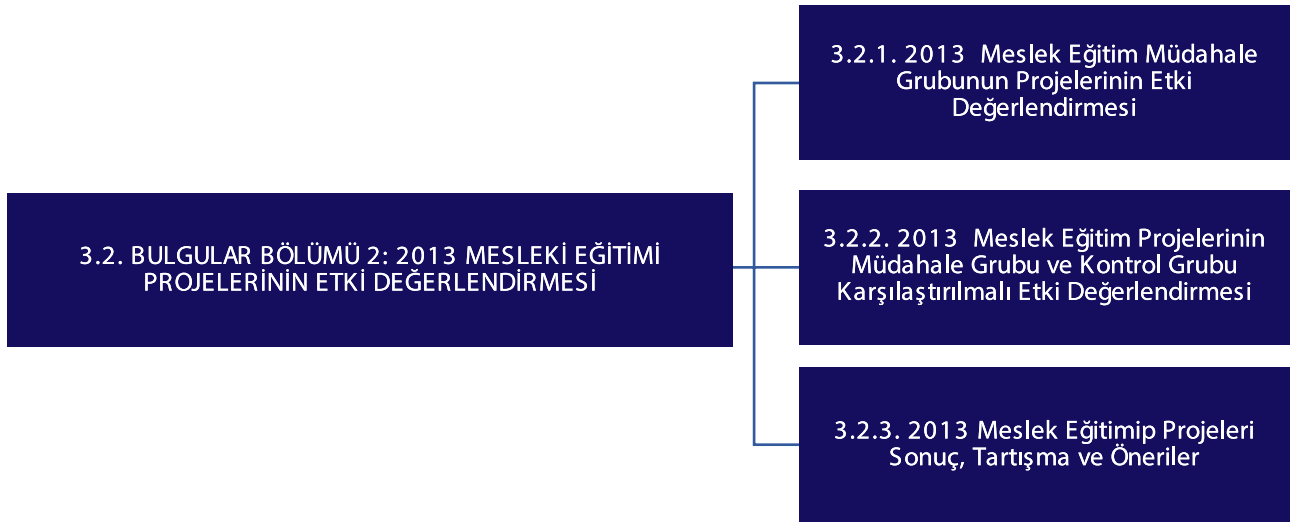
- ▶ Okul öncesi eğitimi projeleri özellikle araç-gereç ve materyaller açısından mesleki eğitim projelerinden oldukça farklı özellikler taşımaktadır. Mesleki eğitim için belirlenmiş öncelikler ve performans göstergelerinin pek çoğu Okul öncesi eğitim açısından geçerli değildir. Bu nedenle, hem öncelikler hem de performans göstergelerinin seçiminde Okul öncesi uzmanlardan destek alınarak denetim ve raporlamada farklı süreçler izlenmeli, İZKA 2013 projelerinde elde edilen deneyimlerden hareketle 2016 yılında Okul öncesi Program çağrısı açılmamıştır.

- ▶ İZKA ortaklık ağı (network) oluşturulmalı
- ▶ Belli aralıklarla kısa toplantılar yapılarak proje fikirleri üzerinde görüş alışverişi yapılmalı
- ▶ Proje hazırlama eğitimleri verilmeli
- ▶ Proje sürecinde belli aralıklarla kısa toplantılar yapılmalı ve bu toplantı sonuçları raporlaştırılarak paylaşılmalı
- ▶ Sonuç raporu formatının etki değerlendirmesi yapılmasına imkân verecek biçimde yeniden düzenlenmeli
- ▶ Projeler bittikten sonra belli bir süre izleme çalışması yapılmalı ve izleme sonuçları KAYS sistemine girilmeli
- ▶ Sürdürülebilirlik açısından belli aralıklarla KAYS sistemine girişler olmalı
- ▶ Etki değeri yüksek olan başarılı projelerin, devam projelerinin yapılmasına mali destek sağlanmalı. Bunun için proje yapan kurumların dışındaki kurumlar tarafından yapılacak devam projelerine destek sağlanmalı
- ▶ Projeyi yürütmüş olan kurum ile İZKA'nın iş birliği ile transfer projeleri yapılmalı
- ▶ Transfer projeleri için projeleri tamamlamış olan kurumlardan destek ve danışmanlık alımı yapılmalı
- ▶ İZKA projeyi yapıp bitiren başarılı kurumlardan hizmet alımı yapılmalı
- ▶ Mevcut projelerin sürdürülebilirliği için kısa ve orta vadeli destekler verilmeli. Bitmiş projeler için alınan alt yapı ve süreçlerin güncellenmesi ve geliştirilmesi için ajanstan hem maddi hem de yönetsel süreçlerle ilgili destekler sağlanmalı
- ▶ Projelerin bireysel, kurumsal, ekonomik, istihdam ve toplumsal katkıları ile ilgili olarak proje bittikten sonra belli aralıklarla, 6 aylık sürelerle ile 3 veya 5 yıl projeler izlenmeli
- ▶ İZKA projeyi başarı ile yönetenlere belli süreler için akreditasyon vermeli
- ▶ Proje yürütücülerini puanlayarak bu proje yöneticilerinin başka projeler için diğer kurumlardan daha kolay mali destek almaya yönelik bir süreç başlatılmalı
- ▶ Proje başvurularında ve proje değerlendirmeleri ve nihai raporlarda etki değerlendirme sistemine uygun bölümlerden oluşmalı
- ▶ Proje sözleşmesine yeni maddeler ilave edilerek yukarıda önerilen bazı görüşler sözleşmeye eklenmelidir.

3.2. Bulgular Bölümü 2: 2013 Mesleki Eğitim Projelerinin Etki Değerlendirmesi

2013 Mesleki Eğitim projelerinin etki değerlendirme bölümü Şekil 41’de görüldüğü gibi üç başlık altında organize edilmiştir.

ŞEKİL 41. 2013 Mesleki Eğitimi Projelerinin Etki Değerlendirmesi

3.2.1. 2013 Mesleki Eğitim Müdahale Grubunun Projelerinin Etki Değerlendirmesi

2013 yılında gerçekleştirilen 30 projeden oluşan Mesleki Eğitim Müdahale Grubu etki değerlendirme sonuçları Şekil 15’te görüldüğü gibi “Projenin Genel Özellikleri”, “Hazırlık Sürecindeki Faaliyetler”, “Uygulama Süreçlerindeki Faaliyetler”, “Yaygınlaştırma ve Sürdürülebilirlik (Proje Tamamlandıktan Sonraki Faaliyetler)” başlıkları altında açıklanmıştır.

3.2.1.1. Projelerin Genel Özellikleri

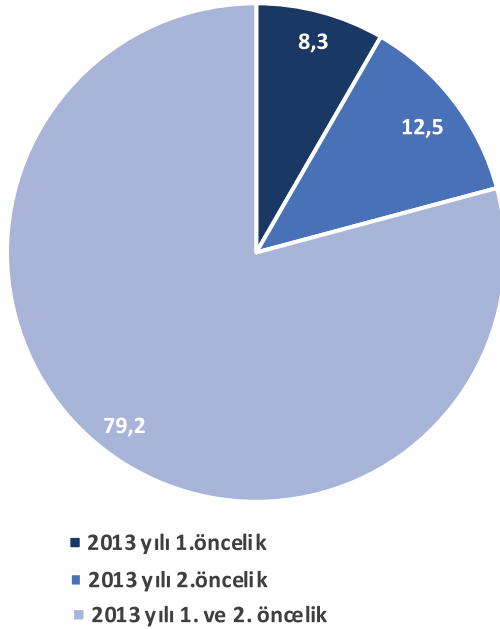
Projenin genel özellikleri ile ilgili bu bölümde üç soruya yanıt aranmıştır:

- Projeniz hangi öncelik alanını kapsıyordu?
- Yararlanıcı olarak statünüz neydi?
- Aşağıdakilerden hangileri ile proje paydaşı olarak iş birliği yaptınız?

Projelerin Öncelik Alanları

Projenin hangi öncelik alanını kapsadığı ile ilgili gelen yanıtlara ilişkin analiz sonuçları Şekil 42 ’de görülmektedir.

ŞEKİL 42. Mesleki Eğitim Müdahale Grubu Yanıtlarına Göre Projelerinin Önceliklerine Göre Dağılımı (%)

2013 Mesleki eğitimde tek başına **Öncelik 1** (%8,3) veya **Öncelik 2**'yi (%12,5) esas alan projelerin oranı çok düşüktür. Öncelik 1 ve 2'nin ayrı ayrı gerçekleştirilmesini esas alan proje sayısı yetersizdir. Buna karşılık hem **Öncelik 1** hem de **Öncelik 2**'nin aynı proje içinde yer aldığı projelerin oranının %79,2 olduğu görülmektedir. Her iki önceliği esas alan proje sayısı sadece **Öncelik 1** ve sadece **Öncelik 2**'yi tercih edenlerin toplamının dört katı olup her iki önceliği gerçekleştiren projeler öncelikleri gerçekleştirmede yeterli olduğu görülmektedir. 2013 dönemindeki *Mesleki Eğitim Projelerinde* her iki önceliğin birlikte tercih edilmesinin nedeni belirlenmiş olan önceliklerin kapsamının bir bütün oluşturacak ve birbirini tamamlayacak biçimde tanımlanmış olmasıdır. **Öncelik 1**'in "Okul öncesi ve/veya mesleki eğitimde yenilikçi yöntemlerin geliştirilmesi ve/veya var olan yenilikçi yöntemlerin eğitim sürecine adapte edilmesi" olarak, **Öncelik 2** ise "Okul öncesi ve/veya mesleki eğitime

yönelik olarak kullanılan atölye, laboratuvar, sınıf gibi eğitim ortamlarının makine-teçhizat ve eğitim materyalleri açısından geliştirilmesi" olarak tanımlanmıştır. **Öncelik 1** yenilikçi yöntemlerin uygulanması ile ilgiliyken, **Öncelik 2** "yenilikçi yöntemlerin uygulanması için gerekli fiziksel ve teknolojik altyapının geliştirilmesi" ile ilgilidir. Her iki önceliğin birlikte tercih edilmesi projelerin öncelik tercihlerini doğru yapmış olduklarını göstermektedir. Bir uzman bu konu hakkında aşağıdaki görüşü belirtmiştir.

"Birkaç tane program önceliği giriyorsa bence daha fazla başarı elde ediyorlar diye düşünüyorum. ... O yüzden birkaç önceliği kapsayacak projelerin geliştirilmesi gerekiyor diye düşünüyorum. İşte en azından projenin görünen tarafı işte istihdam olsun veya sanayi iş birliği olsun veya eğitim boyutu olsun bunları kapsamadığı zaman sadece ekipman alınma kısmında kalırsa başarılı olmadığını düşünüyorum. İstenilen başarıyı yakalayamadığını düşünüyorum."

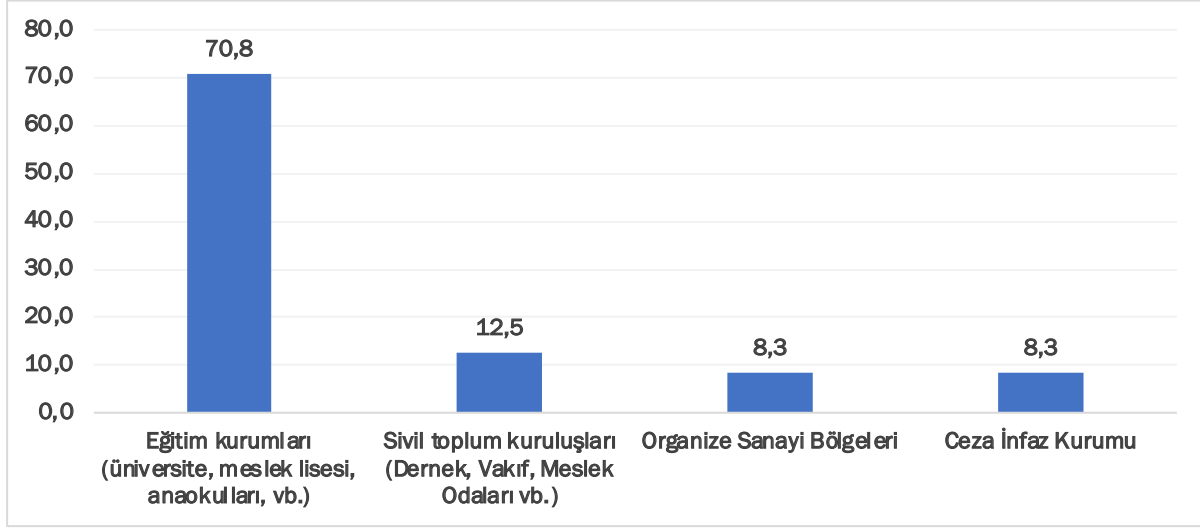
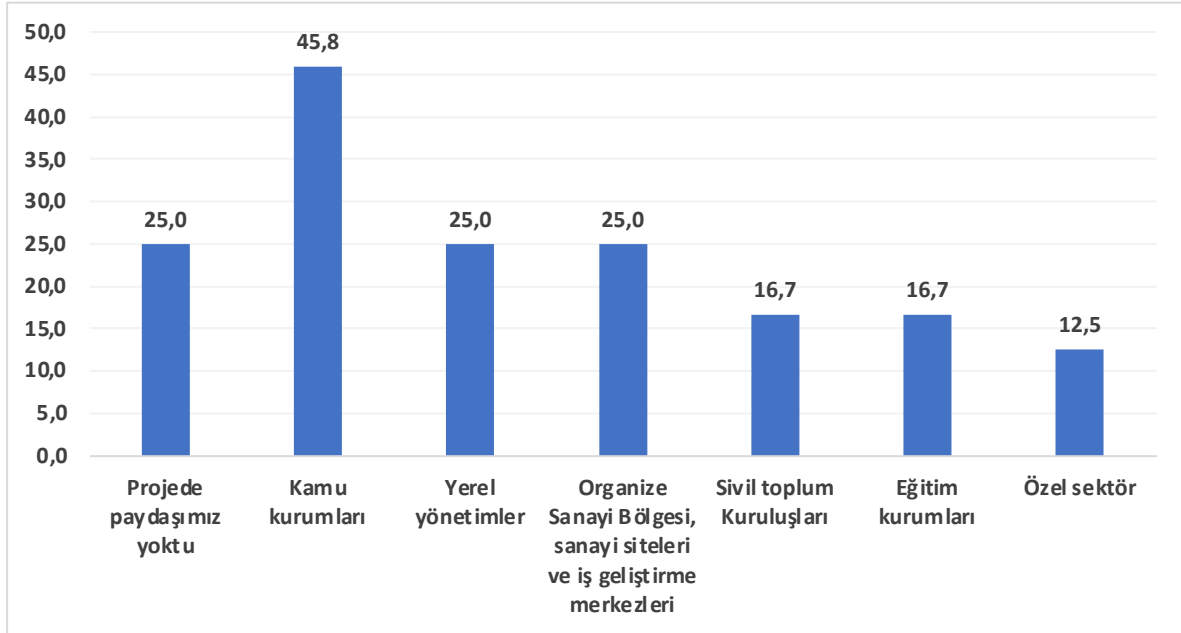
(Uzman-3, 59-59 (0), 2013-ME)

Yararlanıcıların Statüleri

Projenin bir diğer genel özelliği ise, *proje gerçekleştiren müdahale gruplarının statüleridir*. Projeyi gerçekleştirenlerin statüsüne ilişkin bulgular Şekil 43'te yer almaktadır.

2013 müdahale grubunda özel sektörün yararlanıcı statüsünde yer almadığı görülmektedir. Projelerin %70,8'inin eğitim kurumu, %29,2'sinin ise kendi bünyelerinde eğitim faaliyetlerine yer veren ya da destekleyen kurumlar olduğu görülmektedir. Mali destek sağlanan projelerin Mesleki Eğitim projesi olması nedeniyle yararlanıcılarının statülerinin uygun olduğu görülmektedir.

- Proje Paydaşı Olarak İş Birliği Yapılan Kurumlar
- Projeyi gerçekleştiren kurumların kimlerle projeleri gerçekleştirdikleri, yani proje paydaşları ile ilgili sonuçlar Şekil 44'te yer almaktadır.

ŞEKİL 43. Proje Gerçekleştiren Müdahale Gruplarının Statülerinin Dağılımı (%)**ŞEKİL 44. Mesleki Eğitim Müdahale Gruplarının Proje Paydaşlarıyla İşbirliğinin Dağılımı (%)**

Proje paydaşları içerisinde *Kamu Kurumları* ilk sırada yer almaktadır. İkinci sırada herhangi bir *Paydaş ile Proje Gerçekleştirmeyenler*, *Yerel Yönetimler*, *OSB Sanayi Siteleri* ve İş Geliştirme Merkezleri üçüncü sırada Sivil Toplum Örgütleri ve Eğitim Kurumları, dördüncü sırada ise Özel Sektör yer almaktadır. Genel toplam açısından bakıldığında Mesleki Eğitimi projesi

yapanların 4'te 3'ü ilgili kurumlarla iş birliği yapmışken, 4'te 1'i herhangi bir paydaş olmadan projelerini gerçekleştirmiştir. Elde edilen bu sonucun mesleki teknik eğitimin doğasına uygun olduğu söylenebilir. Proje paydaşlarının dağılımının etkili olduğu söylenebilir.

3.2.1.2. Hazırlık Sürecindeki Faaliyetler

Hazırlık sürecinin etkili olup olmadığının anlaşılması ve katılımcıların görüş ve değerlendirmelerinin alınması amacıyla katılımcılara toplam beş soru yöneltilmiştir.

- Projenizi hangi amaçlarla geliştirdiniz?
- Mali destek programı kapsamında uyguladığınız projenin hedef kitleleri kimlerden oluşmuştur?
- Projenizi hazırlama aşamasında hangi güçlüklerle karşılaşmıştınız?
- Projenizde güçlendirilmiş altyapı konusu ile ilgili aşağıdakilerden hangisi/hangileri öngörülmüştü?
- Projenizde istihdam konusu ile ilgili aşağıdakilerden hangisi/hangileri öngörülmüştür?
- Mesleki Eğitim Projelerin Gerçekleştirilme Amaçları
- İZKA Mali Destek Programı kapsamında uygulanan Mesleki Eğitim Projesi'nin hazırlık sürecindeki faaliyetlerinin etkililiği ile ilgili sorulan sorulara katılımcıların verdiği yanıtlar aşağıda yer almaktadır.

2013 döneminde mesleki eğitime yönelik proje gerçekleştiren müdahale gruplarının proje gerçekleştirme amaçları arasında “mesleki eğitim alanında atölye, laboratuvar, sınıf gibi eğitim ortamlarının makine-teçhizat açısından geliştirilmesi”, “mesleki eğitim için var olan yenilikçi yöntemlerin eğitim sürecine adapte edilmesi”, “mesleki eğitimde yeni öğretim yöntemi geliştirme” ilk üç sırada yer almaktadır. “Mesleki eğitimde eğitim materyalleri açısından geliştirilmesi ile ilgili amaçlar” ise dördüncü sırada, “dolaylı olarak engellilere, şiddet mağduru kadınlara, hükümlülere ve haklarında denetimli serbestlik hükümleri uygulananlara yönelik, mesleki bilgi ve beceri edinme amaçlı hizmetlerin geliştirilmesi” beşinci sırada, “doğrudan engellilere, şiddet mağduru kadınlara, hükümlülere ve haklarında denetimli serbestlik hükümleri uygulananlara yönelik, mesleki bilgi ve beceri edinme amaçlı hizmetlerin geliştirilmesi” ise altıncı sırada yer almaktadır. Her iki öncelik ile ilgili amaçların geliştirilmesinin hedeflenmesi nedeniyle projeler etkili olmuştur. Örneğin bir katılımcı proje amaçlarını şu şekilde ifade etmiştir:

TABLO 18. Mali Destek Programı Kapsamında Uygulanan Yer Alan Projenin Amaçlarının Dağılımı

Amaçlar	%
Mesleki eğitimde yeni öğretim yöntemi geliştirme	70.8
Mesleki eğitim için var olan yenilikçi yöntemlerin eğitim sürecine adapte edilmesi	75.0
Mesleki eğitim alanında atölye, laboratuvar, sınıf gibi eğitim ortamlarının makine-teçhizat açısından geliştirilmesi	79.2
Mesleki eğitimde eğitim materyalleri açısından geliştirilmesi	66.7
Doğrudan engellilere, şiddet mağduru kadınlara, hükümlülere ve haklarında denetimli serbestlik hükümleri uygulananlara yönelik, mesleki bilgi ve beceri edinme amaçlı hizmetlerin geliştirilmesi	16.7
Dolaylı olarak engellilere, şiddet mağduru kadınlara, hükümlülere ve haklarında denetimli serbestlik hükümleri uygulananlara yönelik, mesleki bilgi ve beceri edinme amaçlı hizmetlerin geliştirilmesi	25.0

“Zeytinyağı duyuşsal analiz programının eğitim programına alınmasıyla ilgili bir projeydi... Biz de bu konuda eğitim vererek profesyonel bir tadım grubu oluşturduk. Uygun koşullar altında çeşitli ekipmanlar vesilesiyle tadım yapıp zeytinyağının kalitesini tespit edebiliyorlar.”

(ME-2013-Meslek Odası)

Projelerin Hedef Kitleleri

İZKA Mali Destek Programı kapsamında uygulanan

projenin hedef kitlelerinin kimlerden oluştuğu ile ilgili sonuçlar Tablo 19'da yer almaktadır.

TABLO 19. Mali Destek Programı Kapsamında Uygulanan Projenin Hedef Kitlelerinin Dağılımı

***Çoklu Yanıt

Hedef Kitle	%
Ortaöğretimde eğitim gören öğrenciler	75.0%
Öğretmen	62.5%
İşsizler/mesleği olmayanlar	37.5%
Kadınlar	33.3%
Engelliler	29.2%
Öğrenci aileleri	29.2%
Yöneticiler	20.8%
Hükümlüler	16.7%
Destek Personeli	12.5%
Okul öncesi öğrenciler	4.2%
Total	320.8%

Çalışma kapsamında mesleki müdahale grubu projelerin hedef kitlelerinin dağılımı incelendiğinde; hedef kitlelerin sırasıyla, ortaöğretim öğrencileri, öğretmen, işsizler/mesleği olmayan, kadınlar, engelliler, öğrenci aileleri, yöneticiler, hükümlüler, destek personeli ve okul öncesi öğrencilerinden oluştuğu görülmektedir. Müdahale grubunda ise, hedef kitlenin nasıl tespit edildiğine ilişkin görüşlerden bazıları aşağıdaki şekildedir:

“On dört tane o zamanlar yirmi sekiz bayan iki grupta on dört on dört yirmi sekiz kişiye bir bireysel mutfak atölyesi oluşturarak kurs vermesi planlanmıştık.”

(ME-2013-Kamu Kurumu)

“Bulduğumuz öğrenci gerçekten meslek liseli değil, meslek yüksekokullu değil. Uzun süre bir sürü iş denemiş ama işsiz kalmış birinden bahsediyoruz. Yani elimizdeki malzemeye bir bakalım önce. Yani biz bunları internet kafeden getirdik, derneklerden getirdik, kaymakamlıktan istedik.

Malzememize bir bakalım. 30 yaşına gelmiş bir iş yapmamış. 23 yaşında bir sene sonra askere gidecek bir işe giremiyor bari bununla uğraşayım demiş. Malzememiz çok da ışıltılı değil.”

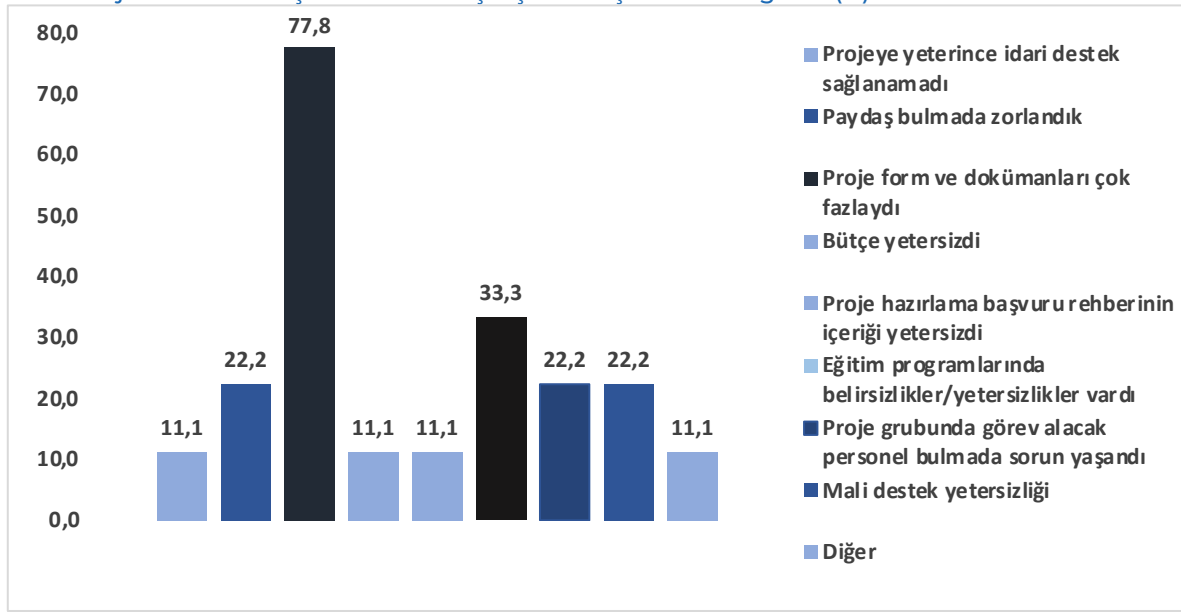
(ME-2013-Sanayi Bölgesi)

Yürütülen projeler mesleki eğitim ile ilgili olduğu için projelerin hedef kitlesinin hem örgün hem de yaygın eğitimde mesleki bilgi ve beceri kazanmaya uygun hedef kitlelerden oluştuğu görülmektedir. Ayrıca projelerin mesleki eğitim ile ilgili olmasından dolayı projenin hedef kitlesinin, eğitim alanlardan ve eğitim verenlerden oluştuğu görülmektedir. Hedef kitle seçimi açısından projelerin etkili olduğu görülmektedir.

Proje Hazırlama Aşamasında Karşılaşılan Güçlükler

Projenizi hazırlama aşamasında hangi güçlüklerle karşılaştıklarına ilişkin sorulan soruya hedef kitleden gelen yanıtlar Şekil 45'te görülmektedir.

ŞEKİL 45. Proje Hazırlama Aşamasında Karşılaşılan Güçlüklerin Dağılımı (%)

***Çoklu Yanıt

Proje hazırlama aşamasında herhangi bir zorluk çektiğini ifade edenlerin çektikleri güçlükler sorgulandığında, “proje form ve dokümanları çok fazlaydı” şeklinde görüş belirtenlerin en yüksek orana sahip olduğu söylenebilir. “Eğitim programlarında belirsizlikler/yetersizlikler vardı”, “paydaş bulma noktasında zorlandık”, “proje grubunda görev alacak personel bulmada sorun yaşandı”, “mali destek yetersizliği” yanıtları ise proje hazırlama aşamasında yaşanan diğer önemli zorluklardır. Diğer seçeneğin içerisindeki “projeye karşı ilgisizlik” yanıtı katılımcıların en sık tekrarlanan görüşü olmuştur. Proje hazırlama aşamasında dile getirilen zorlukların kapsamına bakıldığında bu sorunların ağırlıklı olarak proje dokümanları ile ilişkili olduğu, bir kısmının projeye başvuru yapanlarla ilgili olduğu görülmektedir.

Uzmanlar ve yararlanıcılar aşağıdaki gibi görüş belirtmiştir.

“ME Başvuru formalarının yapısını uygulama dönemi için ayrıca belki değerlendirmek lazım ama başvuru

dönemi için bir geliştirmeye tabi tutuldu ve başvuru sahiplerinin büyük oranda en azından o proje konularında bir kere çalışmış kişilerin büyük oranda rahatlıkla başvurabileceği programlar haline geldi diye düşünüyorum."

(Uzman-1, 4-4 (0), 2013-ME)

“Söylemek istediğim şu hibelerde duyuruları yapılip başvuru koşullarının tam net ifadelerle belirtilmesi artık dediğiniz gibi yani hibelerin işte başvuru yapabilecek kurumların tam net belirlenmesi önemli. Bazı durumlarda bir çelişki yaşıyoruz acaba biz başvuru yapabiliyoruz mu yapamıyoruz mu?”

(ME-2013-Kamu Kurumu)

“Ajansın bilgilendirme toplantıları vardı. O toplantılarda eğitimler ve bilgilendirmeler yaptık. Eğitimlere de en başta iki gün olan eğitimlerle başladık biz. İki gün boyunca proje nasıl hazırlanır eğitimi veriyorduk.”

(Uzman-1, 2013-ME)

"Biz projeyi yazdık ama projeyi biz ajansa yazdık. Biz de

o konuda acemiydik bunu kabul ediyorum. O anlamda İZKA proje yazmakla ilgili destek de verebilir. Biz öğrendik şimdi o ilk projemizdi. Bir destek aldık ama onu da yanlış almışız. Yani bir destek aldık bu konuyla ilgili ama doğru insandan almamışız. İlk başlayanlar için proje yazmakla ilgili bir eğitim belki bir destek proje süreciyle ilgili. Yani proje yazdırmak ciddi bir bedel ve ilk başlayanlar projesinin kabul olmayacağını düşünenler için külfet gibi görünebiliyor. Bu konuda ajansın bir destek katması gerekiyor ya da alacağınız projenin içerisinde bir proje bedeli diye bir şey yazılabilir.”

(ME-2013- Sanayi Bölgesi)

“İZKA adına bakarsak onlarla çalışmak proje yapmak çok keyifliydi. İhaleler çetindi. Her ihaleimizde İZKA ekibi geldi, hepimiz yorulduk gerçekten”

(ME-2013- Sanayi Bölgesi)

“Bize karşı çok nazikti İZKA. Bütün telefonlarımıza çıktılar, arkadaşlara ulaşabildik bu konuda hiç sorun yaşamadık personelle.”

(ME-2013- Sanayi Bölgesi)

Proje konusunda tecrübesiz olan kurumlar zorluklar yaşamışlardır. Görüş veren bir uzman ve yararlanıcılar proje yazmadaki zorlukları çözümlemek için İZKA desteğinin önemini altını çizmişler ve İZKA dışından alınan proje yazma desteğinin işe yaramadığı, hatta sorunlara neden olduğundan bahsetmişlerdir. Proje yürütücüleri ve proje uzmanlarının kişisel zamanlarından çok büyük fedakarlıklar yaparak proje yapmaları önemli bir sorun olarak ifade edilmiştir. İZKA desteği ile bu süreci daha kolay atlattıklarını belirtmişlerdir. Görüşmelerde İZKA desteği ve iletişimden genel olarak memnun kalındığı görülmüştür. Proje konusunda deneyimli katılımcıların daha az zorluk yaşadığı görülsede her katılımcı bu sürecin zorluğu konusunda hemfikirdir. Projelerdeki sorunların çözümünde yararlanıcıların fedakârlıkları ve İZKA'nın vermiş olduğu destek etkili olmuştur.

Projelerde Güçlendirilmiş Altyapı

Projenizde güçlendirilmiş altyapı konusu ile ilgili aşağıdakilerden hangisi/hangileri öngörülmüştür sorusuna verilen yanıtlar aşağıdaki Tablo 20'de verilmiştir.

TABLO 20. Mesleki Eğitim Projelerinde Güçlendirilmiş Altyapı Konusu İle İlgili Öngörülerin Dağılımı

Altyapı	%
Teknolojik altyapının kurulması (Makine teçhizat, araç gereç vb.)	87.5
Fiziksel altyapının yenilenmesi (Laboratuvar, atölye, derslik vb.)	75.0
İş gücü piyasasının talep ettiği iş gücünün yetiştirilmesi	62.5
Mevcut teknolojik altyapının geliştirilmesi (Makine teçhizat, araç gereç vb.)	62.5
Mevcut iş gücünün güçlendirilmesi	54.2
Dezavantajlı grupların iş yapabilme potansiyelinin geliştirilmesi	41.7
Proje katılımcıların gelirinin artması	25.0
Üretim süreçlerinin geliştirilmesi	16.7

***Çoklu Yanıt

Mesleki Eğitim Projelerinde güçlendirilmiş altyapı konusu ile ilgili öngörülerinde içerisinde *Teknolojik Altyapının Kurulması (Makine teçhizat, araç gereç vb.)* ilk sırada yer alırken, ikinci sırada *Fiziksel Altyapının Yenilenmesi (Laboratuvar, Atölye, Derslik Vb.)* görüşü yer almaktadır. İşgücü Piyasasının Talep Ettiği İşgücünün Yetiştirilmesi ve *Mevcut Teknolojik Altyapının Geliştirilmesi (Makine Teçhizat, Araç Gereç Vb.)* ise üçüncü sırada belirtilen görüşlerdir. Güçlendirilmiş altyapı ile ilgili olarak ortaya çıkan sonuçlara göre altyapı konusunda proje hazırlık aşamasında ortaya konulan öngörüler açısından projeler etkilidir. Güçlendirilmiş altyapının önemli bileşenlerinden biri olan insan kaynağının geliştirilmesi öngörüsü açısından projeler daha az etkili olmuştur. Güçlendirilmiş altyapı ile ilgili bazı görüşler aşağıdaki gibidir.

“Özellikle meslek liseleri boyutunda meslek liselerinin eski ve yeni hallerini biz gördüğümüz için yaptığımız izlemelerde oradaki kişilerin eğitimlerini, oradaki ekipmanlarla olan eğitimin kalitesinin bir anda çok yükseldiğine hiçbir şüphem yok. O anlamda mutlaka bir katkısı ciddi bir katkısı olmuştur meslek liseleri açısından özellikle.”

(Uzman-1, 50-50 (0), 2013-ME)

“Mesleki eğitimde başarılı projeler olduğunu düşünüyorum. Biraz daha böyle güncel ihtiyaçlara göre modernize edilmiş birtakım altyapılarla öğrenciler biraz daha ihtiyaçlarına yönelik eğitimler alabiliyorlar. ... Mesela işte programlama olabiliyor işte mobil cihazların bakımı, onarımı olabiliyor ya da mesleki teknik liselerde normalde işletmelerde kullanılan cihazların simülasyonla eğitimini alabildikleri sistemler kuruluyor.”

(Uzman-2, 29-29 (0), 2013-ME)

Projede İstihdam Konusu ile İlgili Öngörüler

İstihdam konusu ile ilgili aşağıdakilerden hangisi/ hangilerinin öngörülmesi olduğuna ilişkin verilen yanıtlar Tablo 21’de görülmektedir.

TABLO 21. Projede İstihdam Konusu ile İlgili Öngörülerin Dağılımı

Öngörüler	%
Mesleki eğitim alanında istihdam desteği	87.5
İş bulmayı kolaylaştırması	79.2
Ara eleman eğitim ihtiyacının karşılanması	54.2
Mevcut ara elemanlarının niteliğinin iyileştirilmesi	54.2
Piyanın talep ettiği ara eleman ihtiyacının karşılanması	50.0
Yeni ara elemanlarını yetiştirilmesi	50.0
Sektörün sertifika talebinin karşılanması	41.7
Ara eleman için sertifika verilmesi	41.7
Proje bitiminde yeni işe alım	29.2
Proje bitiminde istihdam garantisi	25.0
Dezavantajlı grupların iş bulmalarının kolaylaştırılması	8.3
Okul öncesi konusunda istihdam desteği	4.2
Diğer	8.3

***Çoklu Yanıt

Gerçekleştirilen çalışmada projelerde istihdam konusu ile ilgili öngörülere ilişkin yanıtlar incelendiğinde; *Mesleki Eğitim Alanında İstihdam Desteği* seçeneği

ilk sırada yer almaktadır. İş Bulmayı Kolaylaştırması ikinci sırada yer alırken *Ara Eleman Eğitim İhtiyacının Karşılanması*, *Mevcut Ara Elemanlarının Niteliğinin İyileştirilmesi* seçenekleri aynı oranlarla üçüncü sırada yer alan istihdam konusu ile ilgili diğer önemli öngörülerdir. Geri kalanların ise genellikle istihdamı kolaylaştırdığını veya mevcut yeterliklere ilave yeni yeterlikler kazandırdığını ifade etmişlerdir. Proje bitiminde istihdam garantisi ve işe alım olduğunu belirtenlerin oranının düşük olduğu söylenebilir. İstihdam ile ilgili olarak ortaya çıkan sonuçlara göre istihdam konusunda proje hazırlık aşamasında ortaya konulan öngörüler açısından projelerin etkili olduğu tespit edilmiştir.

İZKA’dan Mali Destek Alınmasaydı Projenin Gerçekleşmesi İçin Başvurulacak Diğer Mali Destekler

Proje hazırlık süreci ile ilgili olarak İZKA’dan proje desteği almış olan katılımcılara “İZKA’dan mali destek alınmasaydı projeyi gerçekleştirmek için ne tür kaynaklar kullanırdınız?” sorusu sorulmuştur. Bu soruya verilen yanıtlar aşağıdaki Tablo 22’de görülmektedir.

TABLO 22. İZKA’dan Mali Destek Alınmasaydı Projeyi Hangi Kaynaklarla Yapılacağına İlişkin Görüşlerin Dağılımı

	%
Projeyi gerçekleştiremezdik	70.8
Kendi kurumumuzun imkanları ile	16.7
Sponsor desteği ile	12.5
Uluslararası kuruluşlardan (AB, Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler vb.) alınan desteklerle	8.3

***Çoklu Yanıt

Projelerde İZKA’dan mali destek alınmadığı takdirde projeyi gerçekleştirilme şanslarının olmadığını ifade edenlerin oranının %70,8 olduğu saptanmıştır. Yanıt verenlerin beşte üçünden biraz fazlası mali destek alınmaması durumunda projenin

gerçekleştirilemeyeceği yanıtını vermişlerdir. Bu yanıt İZKA'nın mali desteğinin projelerin yapılmasını teşvik ettiğini göstermektedir. Nitel görüşmeler incelendiğinde İZKA desteği olmadan da hayata geçirme konusunda katılımcıların motive oldukları tespit edilmiştir.

Farklı yerel kaynaklar; araştırmalar ve özellikle kişisel bağlantılar yoluyla, projelerini gerçekleştirmek istediklerini belirtmişlerdir. Ancak İZKA olmasaydı da projelerin yapılabilceğini ifade edenlerin çoğunda, bunun çok daha uzun bir zaman diliminde gerçekleşeceği düşüncesi ön plana çıkmaktadır.

Yanıt verenlerin yaklaşık dörtte biri İZKA'dan mali destek alınamaması noktasında projeyi gerçekleştirmek için projelere mali destek arayışlarını sürdürebileceklerini ifade etmişlerdir. Bu bulguya bakıldığında İZKA tarafından sağlanan mali desteğin projelerin yürütülmesindeki etkisinin ne denli önemli olduğu görülmektedir.

3.2.1.3. Uygulama Sürecindeki Faaliyetler

Projenin uygulanması sürecine ilişkin değerlendirmeler yapmak üzere katılımcılara aşağıdaki soru ve ifadeler yöneltilmiştir:

1. Aşağıdakilerden hangisi projenizin uygulama aşamasında karşılaştığınız zorluklardandır?
2. Projenizi uygularken karşılaştığınız zorlukları çözmek için neler yaptınız?
3. Eğitim programına erişim ile ilgili görüşlerinizi belirtiniz.
4. Proje kapsamında oluşturulan programın öğrenme-öğretme uygulamalarının verimliliğine yönelik görüşlerinizi belirtiniz.
5. Proje kapsamında oluşturulan programda kullanılan öğretim materyallerinin verimliliğine yönelik görüşlerinizi belirtiniz.

Katılımcıların soru ve ifadelere ilişkin görüşleri analiz edilerek bu bölümde yorumlanmıştır.

Projeyi Uygularken Karşılaşılan Zorluklar

Proje uygulama aşamasında zorluk çektiklerini belirtenlerin yaşadıkları zorlukların dağılımı aşağıdaki Tablo 23 'te verilmiştir.

TABLO 23. Proje Uygulama Aşamasında Zorluk Çektiklerini Belirtenlerin Yaşadıkları Zorlukların Dağılımı

	%
Bürokratik işlemlerde problemler yaşanması	16.7
Proje teklifini sunan kurum yönetimin projeye yeterince destek vermemesi	12.5
Bütçenin planlanan programlar için yeterli olmaması	12.5
İZKA'nın projeye yeterince destek vermemesi	4.2
Proje ekibinin yetersizliği veya isteksizliği	4.2
Diğer	12.5
Cevapsız	37.5

Proje uygulama aşamasında zorluklarla karşılaştıklarını ifade edenlerin karşılaştıkları zorluklar değerlendirildiğinde; *bürokratik işlemlerde* problemler yaşanması %16,7 oranı ile ilk sırada yer alırken, proje teklifini sunan kurum yönetiminin projeye yeterince destek vermemesi ve *bütçenin planlanan programlar için yeterli olmaması* %12,5 oranıyla ikinci sırada yer almaktadır. Sorulara verilen yanıtlar içerisinde cevapsızlık oranının %37,5 ile oldukça yüksek olması projede yaşanan sorunları dile getirmemek ya da zorlukların neler olduğunun hatırlanmaması şeklinde yorumlanabilir. Nitel verilere göre projenin uygulanması sürecinde yaşanan sorunların kaynakları aşağıda yer almaktadır.

“Milli Eğitimde sıkıntılı şeyler de söz konusu. Yani öğretmen müdür ilişkisi, müdür Milli Eğitim ilişkileri vesaire politik ilişkiler vesaire ciddi sorunlar karşılaşıldığında hani gördük. Ama ajansın o noktada müdahil olma şansı ne yazık ki olmuyor. Çünkü bayağı artık orada kurumun iç işleyişiyle ilgili bir soruna dönüşmüş oluyor. Karşı taraf bizden müdahale etmemizi istediğinde işte bir okul finansmanı temin edemiyorum biz milli eğitimle görüştük onu yaptık ama işte hocaların müdürle olan sorununda bir müdahale etme şansımız ne yazık ki çok olmuyor. ... Ama müfredat geliştirme konusunda milli eğitime bizim yazıştığımızı ben hatırlıyorum bazı konularda. Yani

müfredatta sorun yaşadıklarıyla ekipmanlarla ilgili öyle birkaç müdahalemiz olmuştu.”

(Uzman-2, 4-4 (0), 2013-ME)

“Özellikle de ME MDP’de taahhütler gelene kadar biz inanılmaz zorlandık ve faaliyetlere başlanamadı vesaire sıkıntılar oldu. Bu programlar tasarlanırken öncesinde yapılan görüşmeler var. Programı doğru tasarlayabilmek, eksikleri ihtiyaçları tespit edebilmek adına onun dışında bir iş birliğimiz yok.”

(Uzman-1, 54-54 (0), 2013-ME)

“En büyük sorunları projenin yürütme aşamasında yaşıyorlar.”

(Uzman-2, 74-74 (0), 2013-ME)

“Bir programın tanıtımına gittiğimizde bir okul müdürü ... ben proje uygulamak istemiyorum ama İlçe Milli Eğitim gelip zorla benim okulunda proje uyguladı. ... istemiyorum ben okulda hiçbir uygulama istemiyorum diyor ve bunu bağırarak söylüyor. ... Hakikaten ket vuran müdürler var. Sadece uygulamayı yapmış olmamıza rağmen hala istemiyoruz diyorlar. ...yenilikçi neler yapabiliriz, okullarına kazandırabiliriz, öğrenciler nasıl faydalı olabiliriz, önlerini nasıl açabiliriz diye çalışan öğretmen ve müdürler de var. “

(Uzman-3, 5-5 (0), 2013-ME)

“Yaşadığımız sıkıntı paranın direkt yatmaması. Bu da zaten her yerde yaşanan bir problemdir yani sadece İZKA veya işte şeye bağlı bir şey değil. Paranın erken yatması her zaman işlerimizi kolaylaştıracak bir unsurdur. O yüzden en büyük yaşadığım sıkıntı o.”

(ME-2013- Kamu Kurumu)

“Bizim üç tane uzmanımız değişti, herkese baştan anlatmak gerekti, hepsinin projeye bakışı farklı. Uzman değişmemeli.”

(ME-2013- Sanayi Bölgesi)

Uygulama süreci ile ilgili nitel görüşmelerden elde edilen sonuçlarla uygulama sürecinde ortaya çıkan zorlukların nedenleri aşağıdaki gibi özetlenebilir:

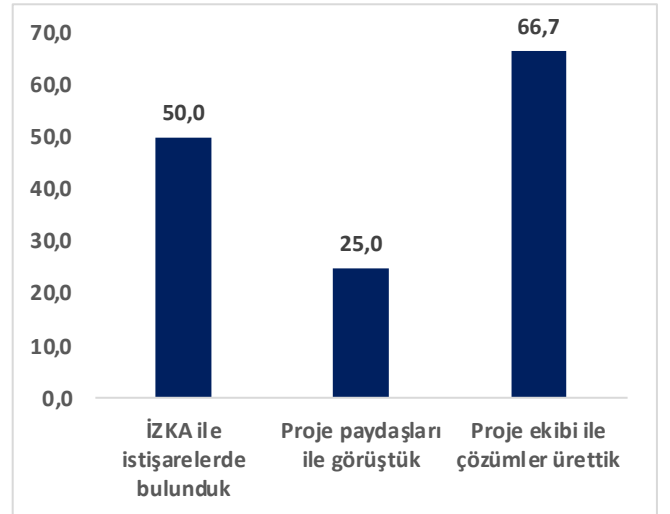
- Proje konusundaki tecrübesizlik

- Eş finansman sorunu
- Bir proje sürecinde projede izleme değerlendirme uzmanlarının sık sık değişmesi
- İhale süreçleri
- Eğitime uygun katılımcı bulunamaması
- Öğrenci veya kursiyerlerin eğitime düzenli katılımının sağlanamaması
- İdari prosedürler
- Kurumlar arası iş birliği sağlanmaması

Projeyi Uygularken Karşılaşılan Zorlukların Çözümü

Proje ile ilgili karşılaştıkları zorluklara çözüm üretmek için neler yapıldığına ilişkin görüşlerini almak için sorulan soruya katılımcıların vermiş oldukları yanıtlar Şekil 46’da görülmektedir.

ŞEKİL 46. Projeler Uygulanırken Karşılaşılan Zorlukları Çözmek İçin Yapılanların Dağılımı (%)

***Çoklu Yanıt

Projeler uygulanırken karşılaşılan zorlukları çözmek için yapılanların dağılımına bakıldığında %50 oranıyla İZKA ile istişarede bulunulduğu, %66,7 oranıyla proje ekibi ile çözüm üretildiği, %25 oranıyla paydaşlarla görüşüldüğü belirtilmiştir. Sonuçlara bakıldığında sorunların büyük bir çoğunluğunun proje ekibiyle ve İZKA ile istişareler neticesinde çözümlendiği görülmektedir. Çözüm üretiminde proje ekibi ve İZKA'nın etkili olmasının yanı sıra paydaşların çözüm üretimine katılımının düşük olması projede çıkan sorunların

daha çok proje yönetimi ile ilgili olduğunu göstermektedir. Proje ile ilgili zorluklara çözüm üretmek için neler yapıldığına ilişkin görüşlerden bazıları aşağıda yer almaktadır.

“Bakanlık okulların içerisinde bir proje birimi gibi bir birim oluşturarak ve burada görevlendireceği öğretmenlere de işte belirli bir şekilde bir ücretlendirme standardı getirirse ben ve öğretmen arkadaşlarımın ve diğer kurumların bu tarz projelere daha çok başvuru yapacağına inanıyorum açıkçası.”

(ME-2013- Kamu Kurumu)

“Eğitime katılacak öğrenci bulmakta zorluk yaşadık. Öğrenci bulamadık gittik internet kafelerden, memleket derneklerinden 100 genci çok zor getirdik buraya bu biraz sorundu. ... Onları yerleştirmeye çalıştığımızda sanayiciyle sorun yaşadık. Bu süreçte insan ilişkilerimiz arttı, güçlendi, sanayiciyle olan bağımız biraz daha farklılaştı. Onlar için bir şey yaptığımızı gördüler bu iyi bir şeydi ancak bu gençlerin eğitime devam etmesi ve ilgili alanda istihdam elde edilmesi biraz zorlu süreçti.”

(ME-2013- Sanayi Bölgesi)

Nitel görüş veren katılımcıların tümü İZKA desteğinden memnun kaldıklarını, iletişim ve teknik destek konusunda İZKA'dan gerekli yardımı aldıklarını; ancak, proje yürütücülerinin projeye yönelik diğer sorunları çözmeye zaman ayırmaları nedeniyle projelerde yapılması gereken temel görevleri gereği gibi yerine getiremediklerini, motivasyonlarının düştüğünü belirtmişlerdir. Nitel görüşler, projelerde öngörülemeyen ve uygulama sürecinde ortaya çıkabilecek sorunların çözümü için İZKA'nın ek önlemler alması gerektiğini göstermektedir.

Eğitim Programına Erişim

Eğitim programına erişim aşağıdaki Tablo 24'de verilmiştir.

TABLO 24. Eğitim Programlarına Erişimle İlgili Görüşlerin Ortalama Dağılımı

Maddeler	Ortalama *
Eğitim programına erişim sağlandı	1,04
Eğitim programına katılım maddi olarak desteklendi	1,04
Sektörün eğitime katılımı için gerekli duyurular (broşürler, duyurular vb.) yapıldı	1,00
Katılımı engelleyen sorunlara çözüm üretildi	1,00
Dezavantajlı bireylerin etkin katılımı sağlandı	0,67

*Üçlü derecelendirilmiş anket soru maddesinin puanlarının ortalamaları hesaplandığı zaman 1,00-1,66 “Katılmıyorum”, 1,67- 2,33 “Kısmen Katılıyorum”, 2,34-3,00 “Katılıyorum”, 4,20-5,00 “Kesinlikle Katılıyorum” şeklindedir.

Eğitim programına erişimde yer alan “Eğitim programına erişim sağlandı”, “Eğitim programına katılım maddi olarak desteklendi”, “Sektörün eğitime katılımı için gerekli duyurular yapıldı”, “Katılımı engelleyen sorunlara çözüm üretildi”, “Dezavantajlı bireylerin etkin katılımı sağlandı” ifadelerinin katılım düzeyleri çok düşüktür. Tabloda ifadelere katılma düzeylerinin 1,04 ile 0,67 arasında dağılım gösterdiği görülmektedir. Bu sonuç, eğitim programına erişim konusunda sorun olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, projeler kapsamında düzenlenen eğitimlere erişimde projeler etkili olmamıştır. Aşağıda yer alan görüşlerde eğitimlere erişimde mesleki eğitim projelerinin etkili olmamasının nedenleri açıklanmıştır.

“Manisa'dan buraya eğitime gelenler var çoğunlukla ve onların servisle ulaşımının sağlanması gerekiyordu fakat İZKA bu ulaşım harcamamızı doğru maliyet olarak görmedi. İzmir dışında olduğu için. Aslında mesafe olarak İzmir merkezden daha yakın, ancak il dışı olduğu için böyle bir engelle karşılaştık. Otuz-otuz beş bin lira gibi bir kendimiz ödedik.”

(ME-2013- Sanayi Bölgesi)

“Mesleki eğitimde cebine para koymadığınız birini eğitmek çok zor. Önce karnı. Karnı aç olan kimseyi eğitemezsiniz. ... Ajansın hibe programında öyle bir şey yoktu.”
(ME-2013- Sanayi Bölgesi)

Eğitim Programının Öğrenme-Öğretme Uygulamalarının Verimliliği

Proje kapsamında oluşturulan programın öğrenme-öğretme uygulamalarının verimliliğine yönelik görüşlerin ortalamalarının dağılımı Tablo 25'te görülmektedir.

TABLO 25. Proje Kapsamında Oluşturulan Programın Öğrenme-Öğretme Uygulamalarının Verimliliğine Yönelik Görüşlerin Ortalamalarının Dağılımı

Maddeler	Ortalama *
Eğiticinin alan bilgisi yeterliydi	4,79
Yeni teknolojiler kullanıldı	4,79
Atölye, laboratuvar ve fiziksel altyapı kullanıldı	4,79
Uygulanan programının alanla ilişkisi yeterliydi	4,79
Eğiticilerin öğretim yöntem ve teknik kullanımı yeterliydi	4,75
Eğiticilerin teknoloji, laboratuvar, atölye kullanımı yeterliydi	4,71
Eğiticilerin eğitcilik becerisi yeterliydi	4,67
Eğiticilerin iletişim becerileri yeterliydi	4,67
Yenilikçi öğretim yöntemleri uygulandı	4,67
Öğretimin planlanması doğruydu	4,63
Eğitim programının kapsamı yeterliydi	4,63
Mevcut öğretim yöntemleri uygulandı	4,61
Eğitim programının kapsamı sektöre uygundu	4,57
Öğrenenlerin öğretime katılımı tamdı	4,54
Mevcut teknolojiler kullanıldı	4,43
Öğrenme sürecindeki zaman yönetimi etkiliydi	4,33
Program için ayrılan süre yeterliydi	4,04

*Beşli derecelendirilmiş anket maddesinin puanlarının ortalamaları hesaplandığı zaman 1,00-1,79 “Kesinlikle Katılmıyorum”, 1,80-2,59 “Katılmıyorum”, 2,60-3,39 “Kısmen Katılmıyorum”, 3,40-4,19 “Katılmıyorum”, 4,20-5,00 “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklindedir.

Verilen yanıtların ortalaması 4,94 ile 4,04 arasında dağılım göstermektedir. Tabloda yer alan “eğitim programına ayrılan süre yeterliydi” göstergesi 4,04 olup 3,40-4,19 değer aralığındaki “katılıyorum” seçeneğine denk gelmiştir. Geri kalan tüm gösterge beşli derecelendirmenin en yüksek aralığı olan 4,20-5,00 “kesinlikle katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir. Öğrenme-öğretme uygulamalarında görev alan öğretici yeterlikleri, araç-gereç ve teknolojik altyapı ve bunların kullanımı, eğitim programının kapsamı, eğitimde yenilikçi ve mevcut öğretim yöntemlerinin kullanılması ve eğitim sürecinde programa katılımın çok iyi olduğu, bu nedenle de etkili bir öğrenme-öğretme uygulamasının gerçekleştiğini göstermektedir. Proje kapsamında oluşturulan programın öğrenme-öğretme uygulamaları etkilidir. Bu etkiyi bir görüşmeci aşağıdaki gibi açıklamıştır.

“Türkiye’deki bu yiyecek içecek hizmetleri alanında yapılan faaliyetleri de araştırdık. O anlamda mutfak sanatları akademisi diye bir MFA diye bir firma var İstanbul’da. İzmir’de İMSA diye bir özel kuruluş bunlar ve üniversitenin bir tanesinde sanırım güzel bir sistem vardı onları inceledik. Yani şu an elimizde olan mutfak atölyesi bence Türkiye’de sayılı mutfak atölyelerinden biridir. Yani eşdeğerini bulmak çok kolay değil çünkü on dört kişiye bireysel mutfak imkânı veren böyle bir eğitim kurumu yok şu aşamada.”

(ME-2013- Kamu Kurumu)

Nicel ve nitel verilere göre İZKA desteğiyle teknolojik ve fiziksel alt yapıların oluşturulmasında projeler etkili olmuştur. Bu nedenle öğrenme-öğretme sürecinde verimlilik artmış ve öğrenme öğretme sürecinde etkili uygulamalar yapılmıştır. Nicel verilerde çok iyi olarak “yenilikçi yöntemler eğitimde kullanıldı” görüşü ile nitel veriler arasında çelişki vardır. Nitel görüşmelerde yenilikçi yöntemler ile ilgili olarak görüş verenler projelerde “yenilikçi yöntemlerle eğitim” uygulamasının yapılmadığından söz etmişlerdir. Yenilikçi yöntem olarak kamera sisteminin eğitiminde kullanılmasından söz edilmiş ancak bu sadece teknolojinin bilindik kullanımı olup yenilikçi bir yöntem olarak açıklanamaz. Kamera kullanımı öğrenme-öğretme sürecinde teknoloji ve araç-gereç kullanımı olarak değerlendirildiğinde ancak yeni teknolojilerin kullanıldığı söylenebilir.

Eğitim Programında Kullanılan Öğretim Materyallerinin Verimliliği

Projeler kapsamında oluşturulan programda kullanılan öğretim materyallerinin verimliliğine yönelik katılımcıların görüşlerinin ortalaması aşağıdaki Tablo 26 'da görülmektedir.

TABLO 26. Projeler Kapsamında Oluşturulan Programında Kullanılan Öğretim Materyallerinin Verimliliğine Yönelik Görüşlerin Ortalamalarının Dağılımı

Maddeler	Ortalama ***
Engelliler için yapılan materyal tasarımı yeterliydi	4,83
Kitap, dergi vb. yazılı basılı materyallerin sayısı yeterliydi	4,82
Kitap, dergi vb. yazılı basılı materyallerin bilgilendirmesi yeterliydi	4,82
Materyaller öğrenmeyi kolaylaştırdı	4,79
Materyaller etkili kullanıldı	4,79
Görsel işitsel materyaller yeterince kullanıldı	4,78
Materyal tasarımı yeterliydi	4,78
Broşürlerdeki bilgilendirmeler yeterliydi	4,78
Broşürlerin sayısı yeterliydi	4,77
Bilgilendirme için broşürün fiziki standartları yeterliydi	4,77
Laboratuvar / atölye içi gerekli olan yönerge ve açıklamalar yeterliydi	4,74
Öğretim sürecinde kullanılan modüller yeterliydi	4,71
Öğretici ders notları/bilgi yaprakları yeterliydi	4,70

*Beşli derecelendirilmiş anket maddesinin puanlarının ortalamaları hesaplandığı zaman 1,00-1,79 "Kesinlikle Katılmıyorum", 1,80-2,59 "Katılmıyorum", 2,60-3,39 "Kısmen Katılıyorum", 3,40-4,19 "Katılıyorum", 4,20-5,00 "Kesinlikle Katılıyorum" şeklindedir.

Verilen yanıtların ortalaması 4,83 ile 4,70 arasında yer almaktadır. Bu sonuçlar beşli derecelendirmenin en yüksek aralığı olan 4,20-5,00 "kesinlikle katılıyorum" seçeneğine denk gelmektedir. Öğrenme-öğretme uygulamalarında yer alan materyallerin tasarımı, uygulanması, materyallerin uygunluğu ve bilgi sunumu, materyallerin türü ve sayısı, öğrenmenin gerçekleşmesinde yeterli ve etkili olmuştur. Program kapsamında kullanılan öğretim materyallerinin verimliliği incelendiğinde materyallerin çok etkili ve yeterli olduğu söylenebilir.

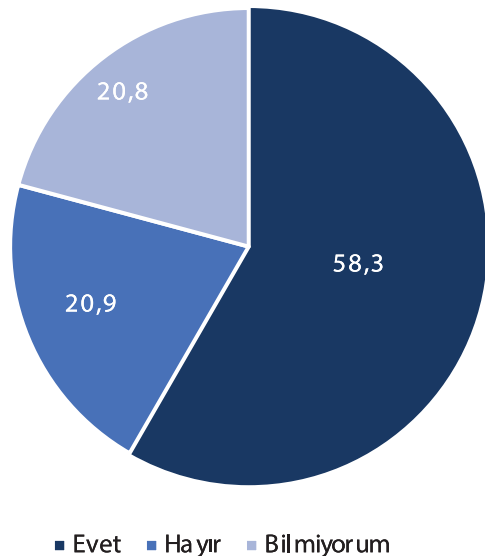
3.2.1.4. Yaygınlaştırma

Yaygınlaştırma bölümünde "Projenize ilişkin yaygınlaştırma faaliyetleri yapıyor musunuz? Projenizin yaygınlaştırma faaliyetleri çerçevesinde ne gibi faaliyetleriniz var? Projenize ilişkin web sitesi var mı veya kuruluşun web sitesi içinde yer veriliyor mu? Web sitesi içeriği güncelleniyor mu? Projeniz içinde bulunduğunuz sosyal çevre ve bölge içinde bilinirliğe sahip midir? Projenizin bilinirliğini nasıl sağladınız?" gibi sorulara katılımcıların vermiş olduğu yanıtlar analiz edilerek yorumlanmıştır.

Projelerin Yaygınlaştırma Faaliyetleri

Yürütülen projelere ilişkin yaygınlaştırma faaliyetlerinin yapılıp yapılmadığına yönelik sorulara katılımcıların vermiş olduğu yanıt Şekil 47'de görülmektedir.

ŞEKİL 47. Projeye İlişkin Yaygınlaştırma Faaliyetlerinin Gerçekleştirilmesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı (%)

Projeye ilişkin yaygınlaştırma faaliyetleri gerçekleştiren kurum/kuruluş oranı %58,3'tür. Yanıtlayanların %20,9'u projede yaygınlaştırma faaliyeti yapılmadığını, %20,8'i ise yaygınlaştırma faaliyeti yapıp yapılmadığını bilmediğini belirtmiştir. Bu sonuçlara, göre projelerin yaygınlaştırma faaliyetlerinin yeterli olduğu söylenebilir.

Projenin Yaygınlaştırması İçin Yapılan Faaliyet Türleri

Proje ile ilgili yaygınlaştırma faaliyetleri kapsamında gerçekleştirilen faaliyetlerin türüne ilişkin sorulan soruya katılımcıların vermiş oldukları yanıtlar Tablo 27'de yer almaktadır.

TABLO 27. Tablo 27: Projede Yaygınlaştırma Faaliyetleri Çerçevesinde Gerçekleştirilen Faaliyetlerin Dağılımı

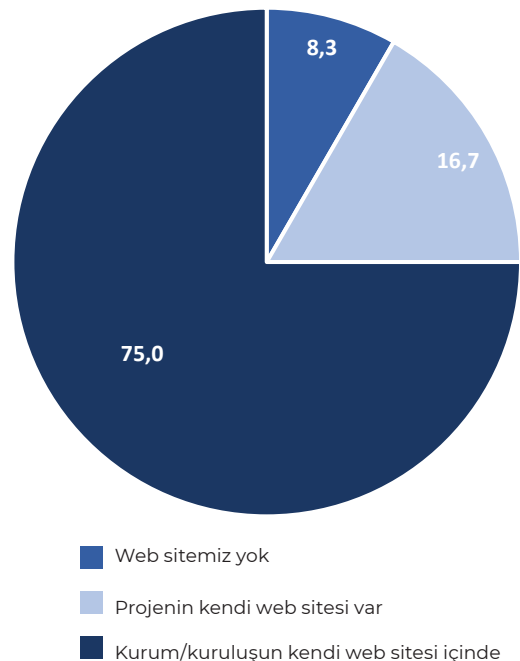
Yaygınlaştırma Faaliyetleri	%
Projemizi gerçekleştirdiğimiz program öncelikleri kapsamında geliştirilen eğitim programlarına devam ediyor	85,7
İlgili sektörlerde yeni uygulamaların başlatılmasında örnek ve model olunuyor	50,0
Mesleki yeterlilikler ile ilgili çalışmalar yapılıyor	50,0
Kamu kurumları ve işletmeler arasında iş birliği ve ortak çalışmalar yapılıyor	35,7
Projemizi gerçekleştirdiğimiz program öncelikleri kapsamında teknolojik alt yapı yenilenmesi devam ediyor	28,6
Üniversiteler ve araştırma enstitüler arasında iş birliği ve ortak çalışmalar yapılıyor	21,4
Projemizi gerçekleştirdiğimiz program öncelikleri ile ilgili yeni projeler hazırlanıyor	14,3
Kırsal alanlarda yaşam koşulları ve istihdamın geliştirilmesine yönelik çalışmalar devam ediyor	14,3
Projemizi gerçekleştirdiğimiz program öncelikleri kapsamında AR-GE faaliyetlerine devam ediyor	7,1
Proje etkisiyle gelir elde etmeye devam ediyor	7,1
Diğer	7,1

Sonuçlar analiz edildiğinde ilk sırada %85,7 oranında eğitim başlığı altındaki çalışmaların devam ettirilmesi ile ilgili çalışmalar yapıldığı görülmüştür. İkinci sırada %50 oranında ilgili sektörlerde yeni uygulamaların başlatılmasında örnek ve model olunuyor ve mesleki yeterlilikler ile ilgili çalışmalar yapılıyor görüşü yer alırken, üçüncü sırada kamu kurumları ve işletmeler arasında iş birliği ve ortak çalışmalar yapıldığına ilişkin görüşler yer almaktadır. Daha sonra ise sırasıyla teknolojik alt yapının yenilenmesi, üniversiteler ile iş birliği ve ortaklıkların devam ettirilmesi, yeni projeler hazırlanması, yaşam koşulları ve istihdamın geliştirilmesine yönelik çalışmalar, Ar-Ge çalışmaları ve gelir elde edilmesi çalışmaları ile yaygınlaştırma faaliyetlerinin devam ettirildiği belirtilmiştir.

Nitel görüşmelerden elde edilen sonuçlara göre projelerin yaygınlaştırma faaliyetleri kapsamında yapılan tanıtımlar afiş ve reklam gibi klasik yöntemlerin yanı sıra, sosyal medya aracılığıyla da yapılmıştır. Yaygınlaştırma yapmak için kişisel bağlantılar ve tanıtımlar gerçekleştirilmiştir. Kişisel çevresi olan ve kişisel motivasyonu yüksek olan proje yürütücülerinin daha etkili tanıtım ve yaygınlaştırma faaliyeti yaptıkları belirtilmiştir. Bu sonuçlara göre, proje süresince ve proje bitiminde yaygınlaştırma faaliyetlerinin etkili olduğu söylenebilir.

Proje Web Sitesi

ŞEKİL 48. Projeye İlişkin Web Sitesinin Varlığı (%)

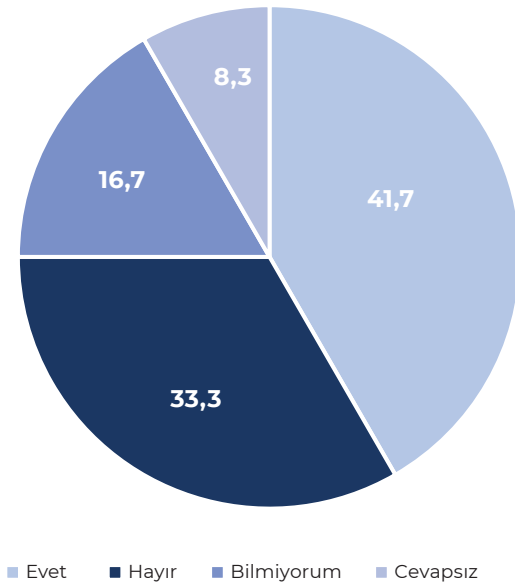

Şekil 48'de görüldüğü üzere, projelerin %75'i kurum/kuruluşun kendi web sitesi içinde, %16,7'si ayrı bir web sitesinde yer almakta, %8,3'ü ise projeye özgü bir web site içerisinde yer almamaktadır. Bu sonuçlara göre, projelerin %91,7'sinin yaygınlaştırma faaliyetlerinin web sitesi üzerinden gerçekleştiği görülmektedir. Projelerin web sitesi aracılığı ile yaygınlaştırılmasının etkili olduğu görülmektedir.

Web Sitesi İçeriğinin Güncellenmesi

Yaygınlaştırma çalışması kapsamında hazırlanmış olan web sitesi içeriği güncellenmesi ile ilgili olarak sorulan soruya verilen yanıt Şekil 49'da görülmektedir.

ŞEKİL 49. Web Sitelerinin Güncellenme Durumunun Dağılımı (%)

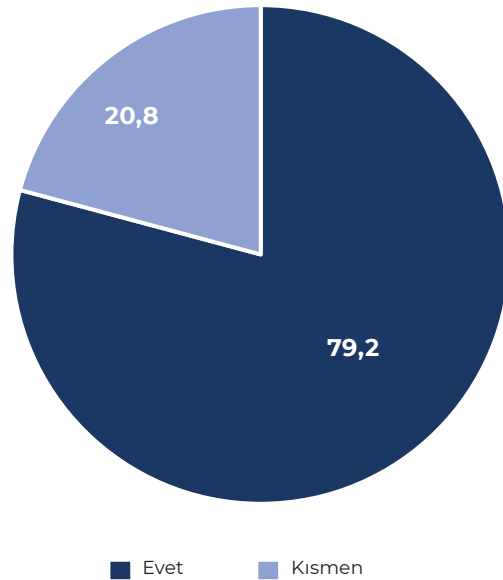
2013 İZKA Mesleki Eğitim Mali Destek Programı kapsamında uygulanan projelerde web sitelerinin *güncellendiğini* belirtenlerin oranı %41,7 iken, %33,3'ü *güncelleme* yapılmadığını belirtmiştir. Proje web sitesinin güncellenip güncellenmediği sorusunu “bilmiyorum” şeklinde yanıtlayanlar ve soruyu cevapsız bırakanlar ise %25'tir. Bu sonuçlara göre, web sitesinin güncel tutulmaya çalışıldığı söylenebilir. Ancak “bilmiyorum” ve “hayır” seçenekleri doğrultusunda görüş belirtenlerin ve cevap vermeyenlerin oranının çok

daha yüksek olduğu görülmektedir. Yaygınlaştırma açısından web sitesinin güncellenerek yaygınlaştırma çalışması yapılmasının etkili olmadığı söylenebilir.

Projenin Sosyal Çevre ve Bölge İçinde Bilinirliği

Projelerin sosyal çevre ve bölge içinde bilinirliğine ilişkin sorulan soruya verilen yanıtlara ilişkin sonuçlar Şekil 50'de görülmektedir.

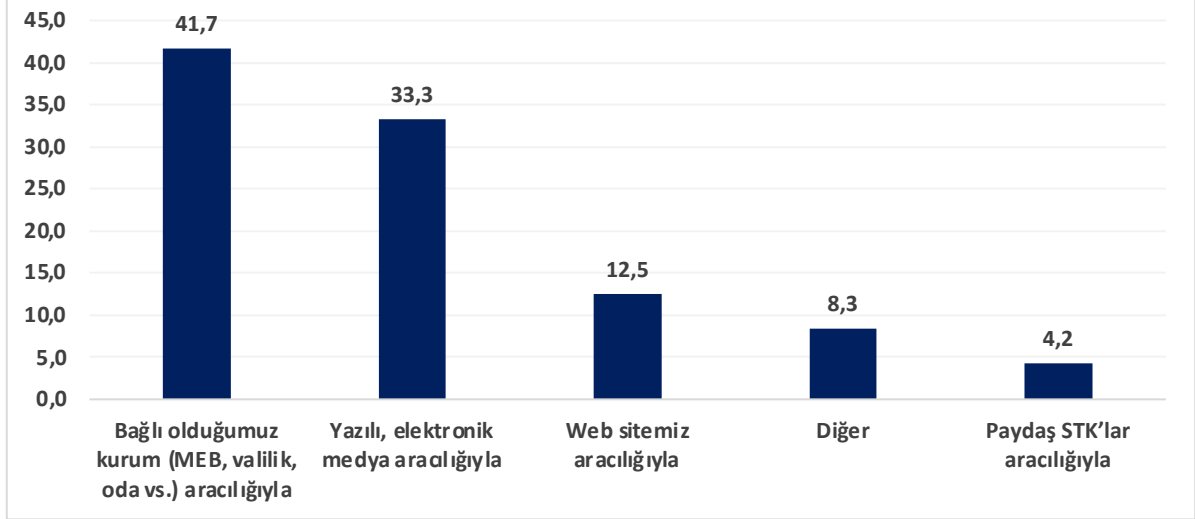
ŞEKİL 50. Projelerin İçinde Bulunduğunuz Sosyal Çevre ve Bölge İçinde Bilinirliği (%)

2013 Mesleki Eğitim Mali Destek Programı kapsamında uygulanan projelerde, projelerinin bilinirliğinin sağlandığını ifade edenlerin oranı %79,2'dir. Projelerinin kısmen bilindiğini belirtenlerin oranı ise %20,8'dir. Projenin yaygınlaştırılması bağlamında projenin içinde bulunan sosyal çevre ve bölgede bilinirliğinin sağlandığı ve projenin bilinirlik açısından etkili olduğu söylenebilir.

Projenin Bilinirliğini Sağlama Yolları

ŞEKİL 51. Uygulamaları Tamamlanan Projelerin Bilinirliğinin Sağlanma Şekilleri (%)

Şekil 51'de görüldüğü üzere, uygulaması gerçekleştirilen projelerin yaygınlaştırma sürecinde bilinirliği en yüksek oranla bağlı bulunulan kurum (MEB, valilik, oda vs.) aracılığı ile gerçekleşirken (%41,7), yazılı, elektronik medya aracılığıyla gerçekleştirenlerin oranı %33,3, kendi web siteleri aracılığı ile gerçekleştirenlerin oranı %12,5 ve proje paydaşları aracılığıyla gerçekleştirenlerin oranı ise %4,2'dir. Projenin bilinirliğinin; bağlı bulunulan kurumlar ve yazılı, elektronik medya aracılığıyla gerçekleştirilmesi etkili olmuştur. Ancak bilinirliği sağlamak için hazırlanan web sitelerin ve paydaş STK'ların bilinirlik sağlamada etkili olmadığı gözlemlenmiştir.

Yararlanıcıların projelerin bilinirliğinin sağlanmasına ilişkin görüşleri aşağıda yer almaktadır.

"Ben Sanayi Odası olduğum için çevremde duyurdum. Kendi dergimizi çıkardık. Kendi medya birimimizden duyurdum, kendi bağlantılarımla kişilere ulaştım. İZKA'nın tanıtım için beklediği orandan fazlasını gerçekleştirdim. Medyatik yüzleri de davet ettim."

(ME-2013-Meslek Odası)

"Meslek liselerini gezerek üniversiteleri gezerek hazırladığımız billboardlarımız var okulumuzun dışında. Oralara afişler hazırlıyoruz, onun dışında grafik bölümümüz var mesela ekstra. ... kendi imkanlarımız doğrultusunda baskı yapma imkânımız var. Bu imkanları kullanarak

projelerimizin ve sadece Tekno Mutfak'ın değil onun dışında da bizim nakış, el sanatçıları, kuyumculuk, yiyecek içecek, giyim bölümü ile yaptığımız her türlü eğitimi hem Instagram hem de Facebook gibi sosyal medya mecralarından ve kendi billboardlarımızdan tanıtımını yapıyoruz sürekli."

(ME-2013- kamu Kurumu)

3.2.1.5. Sürdürülebilirlik

Proje tamamlandıktan sonraki sürdürülebilirlik faaliyetlerinin etkili olup olmadığının belirlenmesi, projelerin sürdürülebilirlikleri ile ilgili katılımcıların görüş ve değerlendirmeleri alınması amacıyla katılımcılara aşağıdaki sorular yöneltilmiştir:

- ▶ Aşağıda yer alan yeterliklerden hangileri projede verilen eğitimlerin sonucunda kazandırılmıştır?
- ▶ Projeniz sonucunda yeni öğretim yöntemlerinin tasarlanması/mevcut öğretim yöntemleri yenilikçi biçimde uygulanması/alana uygun yöntemlerin uygulanması gerçekleşti mi?
- ▶ Proje sonucunda geliştirilen yenilikçi yöntemler ve/veya mevcut yöntemlerin yenilikçi biçimde uygulanmasıyla eğitime katılanlara kazandırılan özellikler/beceriler nelerdir?
- ▶ Proje tamamlandıktan sonra sürdürülebilirlikle ilgili aşağıdakilerden hangisi/ hangileri gerçekleştirildi?

Projede Verilen Eğitimler Sonucunda Kazandırılan Yeterlikler

Projelerde kazandırılması gereken yeterliliklerden hangilerinin projede verilen eğitimlerin sonucunda kazandırıldığına ilişkin soruya katılımcıların vermiş oldukları yanıtlar Şekil 52’de yer almaktadır.

ŞEKİL 52. Projede Verilen Eğitimlerin Sonucunda Kazanılan Yeterliklerin Ortalama Dağılımı (%)

2013 yılı Mesleki Eğitim projelerinde verilen eğitimler sonucunda, eğitime katılanlara kazandırılan yeterlikler arasında, proje konusuyla ilgili temel bilgiler ilk sıradadır (%95,8). Teknoloji, laboratuvar, atölye vb. katılım becerileri, proje konusu ile ilgili beceriler ve proje konusuna ilişkin mesleki tutum ve değerler aynı oranlarla (%91,7) ikinci sırada yer almaktadır. İş bulmaya yönelik yeni yeterlikler ise (%70,8) üçüncü sırada kazandırılan yeterlikler olmuştur. Daha sonra sırasıyla çalışanlara yeni yeterlikler kazandırılması (%54,2) ve dezavantajlı gruplara uygun yeni yeterlikler kazandırılması (%33,3) görüşleri yer almıştır.

Projelerde katılımcılara kazandırılmış olan yeterliliklere bakıldığında projelerin hedef kitle beklentilerini karşıladığı ve projelerin verilen eğitimler sonucunda hedeflenen yeterlilikleri kazandırması ile ilgili sürdürülebilirlik açısından etkili olduğu söylenebilir.

Uzman ve yararlanıcıların verilen eğitimlerde katılımcılara kazandırılan yeterliklere ilişkin görüşleri aşağıda yer almaktadır.

“Özellikle Meslek Liselerinde aldığımız cihazlar hakikaten iyi, eğitim gören öğrencilerin cihazlarını gördüğümüz zaman inanılmaz bir farkı olduğunu gördük.”

(Uzman-3, 2013-ME)

“Yüz saatlik bir staj uygulaması da vardı. Usta uygulamalarına gittiler. Şu an onların bazıları yine bu hizmet sektöründe yiyecek içecek hizmetleri sektöründe çalışıyorlar. Çalıştıklarını biliyorum ve baya faydalı oldu onlara bir ufuk genişledi bayağı bir katkı sağladı onlara. Ondan sonraki süreçte de hala burada her gün bir fiil olarak bizim mutfak atölyelerimiz kullanılıyor okulumuzda. Yani genel olarak projemiz bu şekilde devam ediyor”.

(ME-2013- Kamu Kurumu)

“Hatta bizim tezgahlarımızdan bir tanesini o dönemler engelli bireyler için ayırmıştık ve onun donanımını engelli kişiye uygun hale getirmiştik. Tezgahların yüksekliği, işte fırının yeri gibi şeylere dikkat ederek engelli bireylere de eğitim hizmetini sunabilmek için uygun hale getirmiştik. Yirmi sekiz kişi içerisinde iki tane engelli bireyimiz vardı. Onlar da tezgâhları kullandılar ve çok da memnun kaldılar hiçbir sıkıntı yaşamadılar.”

(ME-2013- Kamu Kurumu)

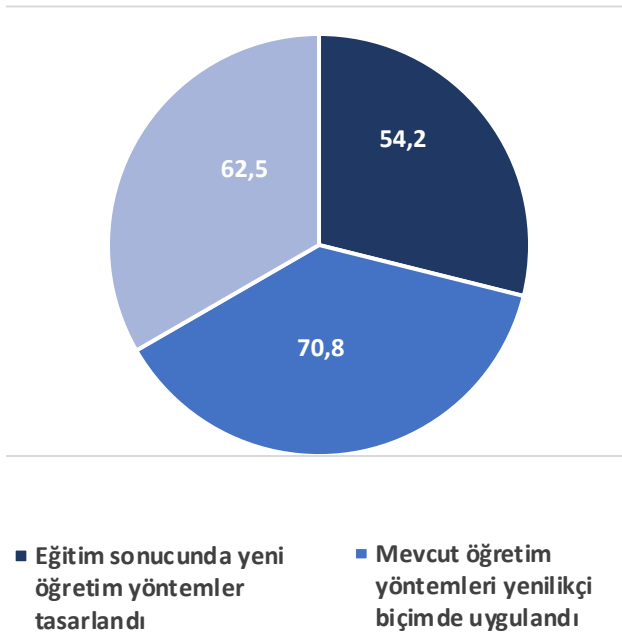
Eğitime katılanlara yenilikçi ve modern öğrenme olanakları sunularak yeni yeterlikler kazandırılmış, bunun yanı sıra eğitimleri belgelenecek istihdam açısından sektörde avantajlı hale geldikleri söylenebilir.

Öğretim Yöntemlerinin Yenilikçi Biçimde Uygulanması

Proje sonucunda yeni öğretim yöntemlerinin tasarlanması, mevcut öğretim yöntemlerinin yenilikçi biçimde uygulanması, alana uygun yöntemlerin uygulanmasına ilişkin katılımcı görüşleri Şekil 53'te görülmektedir.

ŞEKİL 53. Projeniz Sonucunda Yeni Öğretim Yöntemlerinin Tasarlanması/ Mevcut Öğretim Yöntemleri Yenilikçi Biçimde Uygulanması/Alana Uygun Yöntemlerin Uygulanmasının Gerçekleşme Durumunun Dağılımı (%)

***Çoklu Yanıt

Proje sonucunda yeni öğretim yöntemlerinin tasarlanması, mevcut öğretim yöntemlerinin yenilikçi biçimde uygulanması ve alana uygun yöntemlerin uygulanması ile ilgili soruya yanıt verenlerin %70,8'i mevcut öğretim yöntemleri yenilikçi biçimde

uygulandı seçeneğini işaretlemişlerdir. Yanıt verenlerin %62,5'i alana uygun yöntemler uygulandı, %54,2'si ise eğitim sonunda yeni öğretim yöntemleri tasarlandı şeklinde görüş belirtmişlerdir. Yenilikçi yöntem ve mevcut yöntemlerin yenilikçi uygulanması kavramlarının karıştırılmış olma ihtimali çok yüksek görüldüğü için derinlemesine nitel görüş alınmıştır.

Çünkü nitel görüşmelerde yararlanıcılar yenilikçi yöntem kullanılmadığından söz etmişlerdir. Daha önce kullanılmayan teknolojiler satın alınarak öğrenme-öğretme uygulamalarının geliştirilmeye çalışılmış olması yenilikçi yöntem kullanıldığını göstermez.

Bir uzmanın konuya ilişkin görüşü aşağıda yer almaktadır.

"Programlarda karşılaştığımız büyük desteklerden birisi de öğretmenlerin bu konuda kendilerini geliştirme yolunu bulup, eğitimler almaları. Bana göre en büyük kazançlardan birisi de o oldu. Hakikaten bu işe gönül vermiş öğretmenlerin yenilikçi uygulamalar konusunda eğitimler almaları sağlandı ve bu konuda proje hazırlayan okullarda farkındalığın artırıldığını düşünüyorum.

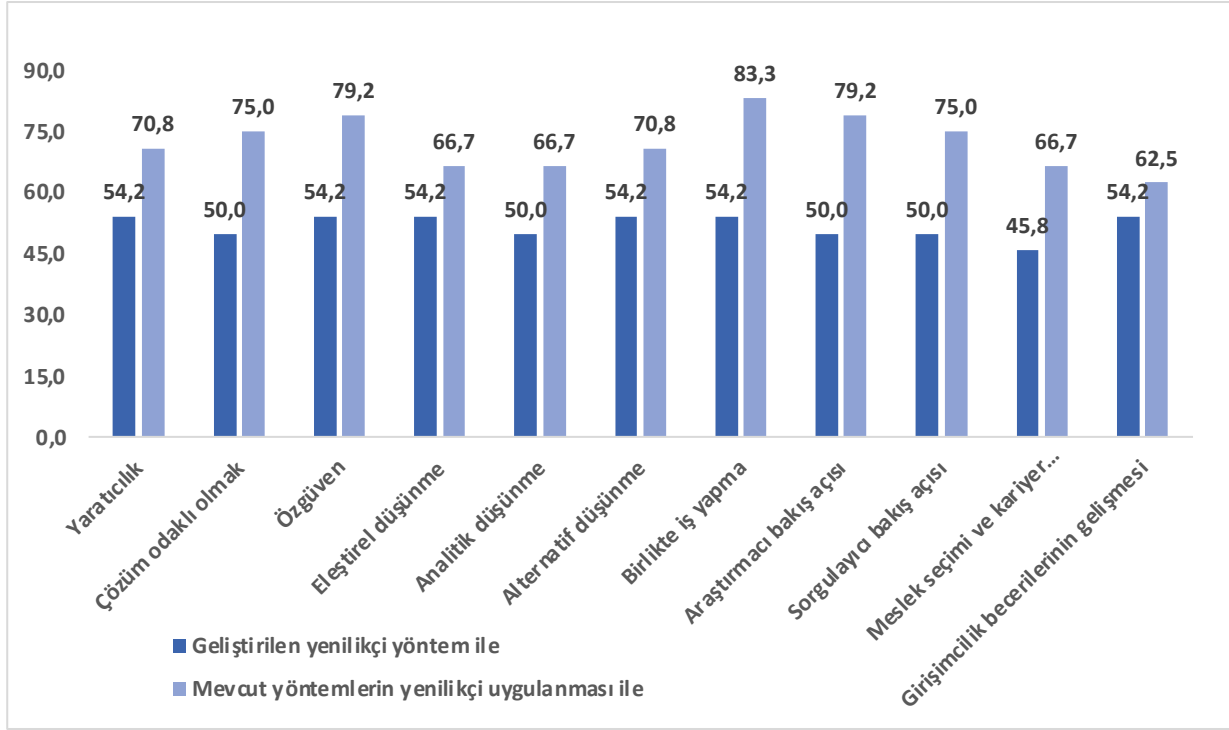
(Uzman-3, 1-1 (0), 2013-ME)

Bu nedenle nitel verilerden elde edilen görüşler nicel veriler ile zıt sonuçlar içermektedir. Nitel ve nicel veriler arasındaki tutarsızlıklardan dolayı proje sonucunda yeni öğretim yöntemlerinin tasarlanması, mevcut öğretim yöntemlerinin yenilikçi biçimde uygulanması ve alana uygun yöntemlerin uygulanmasında projelerin etkili olup olmadığı konusunda herhangi bir değerlendirme yapılmasının zor olduğu söylenebilir.

Geliştirilen Yenilikçi Yöntemler ve/veya Mevcut Yöntemlerin Yenilikçi Biçimde Uygulanmasıyla Katılanlara Kazandırılan Özellikler/Beceriler

Proje sonucunda geliştirilen yenilikçi yöntemler ve/veya mevcut yöntemlerin yenilikçi biçimde uygulanmasıyla eğitime katılanlara kazandırılan özellikler/beceriler ile ilgili yapılan analizler sonucu aşağıdaki Şekil 54 'te görülmektedir.

ŞEKİL 54. Proje Sonucunda Geliştirilen Yenilikçi Yöntemler Ve/Veya Mevcut Yöntemlerin Yenilikçi Biçimde Uygulanmasıyla Eğitime Katılanlara Kazandırılan Özellikler/Becerilerin Dağılımı (%)

***Çoklu Yanıt

Mevcut yöntemlerin yenilikçi uygulanması ile birlikte iş yapma ilk sırada, araştırmacı bakış açısı ve özgüven aynı oranlarla ikinci sırada, çözüm odaklı olma ve sorgulayıcı bakış açısı üçüncü sırada yer almaktadır. Daha sonra sırasıyla yaratıcılık, alternatif düşünme, eleştirel düşünme, analitik düşünme, meslek seçimi ve kariyer, girişimcilik becerileri geliştirilmesi görüşüne yer verilmiştir.

Geliştirilen yenilikçi yöntemler ile kazandırılan özellikler/beceriler içerisinde; yaratıcılık, özgüven, eleştirel düşünce, birlikte iş yapma, alternatif düşünme, girişimcilik becerilerinin gelişmesi aynı oranlara sahip olarak ilk sırada yer almaktadır. Çözüm odaklı olma, analitik düşünme, araştırmacı bakış açısı, sorgulayıcı bakış ise ikinci sırada yer almaktadır. Meslek seçimi ve kariyer planlaması, geliştirilen yenilikçi yöntemleri ile kazandırılan özellikler/beceriler içerisinde son sıradadır. Çalışmada proje sonucunda geliştirilen yenilikçi yöntemler ve/veya mevcut yöntemler ile verilen eğitimle kazandırılan becerileri bir görüşmeci aşağıdaki gibi açıklamıştır.

“Çeşitli eğitimler vermek suretiyle hem girişimcilik eğitimleri hem işte aşçı çırağı yetiştirme eğitimleri vermek suretiyle eğitimleri tamamladık, sertifikaları verdik. Şu an onların bazıları için bir dönem staj da söz konusu işin içinde.”

(ME-2013- Kamu Kurumu)

Çalışmada proje sonucunda geliştirilen yenilikçi yöntemler ve/veya mevcut yöntemlerin yenilikçi biçimde uygulanmasıyla eğitime katılanlara kazandırılan özellikler/beceriler geliştirilen yenilikçi yöntem ve mevcut yöntemlerin yenilikçi uygulanması ile değerlendirildiğinde, tüm becerilerin kazandırılmasında mevcut yöntemlerin yenilikçi uygulanmasının daha etkili olduğu söylenebilir.

Sürdürülebilirlikle ilgili Gerçekleştirilen Faaliyetler

Proje tamamlandıktan sonra sürdürülebilirlikle ilgili neler yapıldığına yönelik sorulan soruya verilen yanıtlar aşağıdaki Tablo 28'de yer almaktadır.

TABLO 28. Proje Tamamlandıktan Sonra Sürdürülebilirlikle İlgili Gerçekleştirilen Faaliyetlerin Dağılımı

	%
Proje konusuyla ilgili alanında uygun eğitim yöntem ve tekniklerinin uygulanması sağlandı	79,2
Eğitime katılanları iş bulma imkanları arttı	79,2
Proje çıktıları kurumlara tanıtılarak sürdürülebilirlik sağlandı	70,8
Proje konusuyla ilgili teknolojik alt yapısı geliştirildi/yenilendi	70,8
Piyanın ihtiyaca yönelik talepleri karşılandı	66,7

***Çoklu Yanıt

Proje tamamlandıktan sonra sürdürülebilirlikle ilgili gerçekleştirilen faaliyetler içerisinde ilk sırada proje konusuyla ilgili alanda uygun eğitim yöntem ve tekniklerinin uygulanması sağlandı, eğitime katılanlara iş bulma imkanları arttı seçenekleri yer almaktadır. İkinci sırada proje çıktıları kurumlara tanıtılarak sürdürülebilirlik sağlandı ve proje konusuyla ilgili teknolojik alt yapısı geliştirildi/yenilendi görüşleri yer alırken; üçüncü sırada ise, piyanın ihtiyaca yönelik talepleri karşılandı görüşü yer almıştır.

Projenin sürdürülebilirlik açısından yukarıda belirtilen görüşleri proje önceliklerine bağlı olarak olması gereken sürdürülebilirlik özellikleridir. Proje çıktıların kurumlara tanıtılarak, sürdürülebilirlik sağlandığı yönündeki ifadenin, proje öncelikleri ve amaçları dışında, sürdürülebilirliğe dair tek görüş olduğu söylenebilir. Bu görüşlerin ağırlığına bakıldığında; projenin öncelik ve amaçları kapsamında sürdürülebilirlik özelliği taşıdığı, projelerin yaygınlaştırılması ile gerçekleştirilen sürdürülebilirliğin ise daha az olduğu görülmektedir. Nitel görüşmelerde projelerin sürdürülebilirlik etkisinin düşük olduğuna ilişkin görüşlerden bazıları aşağıda yer almaktadır.

“Yani istihdam belki iki boyutlu. Bir başvuru yapan kurumun kendi yarattığı istihdam olabiliyor ajans projesi kapsamında işe aldığı kişiler işte bir yıl iki yıl boyunca ama bu tabi bir katkı verir mi bilmiyorum ama bir iki kişilik bir istihdam yaratıyorlar. Daha sonra da proje uygulama süreci bittikten sonra da o kişilerin kurumda kaldığı durumlara da denk geldik rastladık çok fazla olmamakla birlikte.”

(Uzman-1, 26-26 (0), 2013-ME)

Bir de programın niteliğine göre istihdam amaçlı bir programsa sonuçlarının da istihdam yaratmasını bekliyoruz. Şimdi ben o kullanıcı mesleki eğitimde benim elimden geçen projelere şöyle bakıyorum da bunların çoğunda mesela bir istihdam boyutu eksikti. Böyle bir tarafı da var. Bende istihdam odaklı iki temel proje varken ikisinde de istenilen sonuç alınmadı istihdam anlamında.

(Uzman-1, 26-26 (0), 2013-ME)

“Bazı projeler işte mutfak projelerinde örneğin Alsancak’taki olgunlaşma projesi onlar çok güzel mutfak kurdular. Orada dışarıya da eğitimler vermeye başladılar, üretim de yapmaya başladılar. Bildiğim kadarıyla başarılı giden, sonrasında sürdürülebilirliğini sağlayan bir proje oldu.

(Uzman-1, 34-34 (0), 2013-ME)

“Şöyle yasal olarak proje süresi olan on iki ay bittikten sonraki üç yıl boyunca o projedeki ekipmanların mülkiyetinin başvuru sahibi kurumun dışına çıkmaması gerekiyor. Benim görevim işte yılda bir kez izleme ziyareti yaparak o makinaların hala orada olduğunu ve çalışır halde olduğunu gözlemlemek. Ama onun dışında oradan bir istihdam yaratılıyor mu, en başta taahhüt ettiği performans göstergesi yerine getirilmiş mi getirilmemiş mi bunu kontrol etme şansım yok”

(Uzman-1, 32-32 (0), 2013-ME)

Nitel görüşme sonuçlarına göre projelerin bir kısmı için sürdürülebilirlik sağlandığı gözlemlenmiştir. Alıntılarda görüldüğü üzere, hâlâ istihdam alanı sağlamaya devam eden projeler vardır. Bu bağlamda sürdürülebilirlik noktasında yaşanan sorunlar aşağıda özetlenmiştir.

Bu sorunlar;

- Özellikle meslek liselerindeki öğrencilerin mezuniyetinden sonra istihdamı takip edebilecekleri bir platform olmaması, bu nedenle projelerin istihdamla ilişkili net verileri olmaması, sürdürülebilirliğin net bir şekilde tespit edilememesine yol açmıştır,
- Okullarda projelerle ilgili birimlerin olmaması,
- Öğretmenlerin tayininin çıkması ve projenin sonradan gelen kişilerce sahiplenilmemesi, okul müdürlerinin destek olmaması,
- Projelerin üzerinden belli bir yıl geçtikten sonra teknik ekipmanların geçerliliğini yitirmesi, teknolojiye sıçramalarla yeni cihazların çıkması ve kurumların tümünün bunları yenileyecek imkanları olmaması, sürdürülebilirliği olumsuz etkilemiştir. Öğretmenler kendi bağlantıları ve ilişkileri ile bu ekipmanların tamir ve onarım ve yenilemesini yapmaya çalışmışlardır.
- Kurumsal kapasite idari ve mali yapılar,
- Performans göstergelerinin doğru belirlenmemesi,
- Projenin ihtiyaca yönelik tasarlanmaması,
- Kurumlarda tayin ve görev değişikliği,
- Kişisel motivasyon ve projenin içselleştirilmemesi,
- Ajansın sürdürülebilirlikteki rolünün açık olmaması (takip edilmesi, çağrının doğru kurgulanması, paydaşların belirlenmesi, kitlenin çağrıya hazırlanması).

Sürdürülebilirliğin Sağlanması İçin Diğer Fon Sağlayıcılardan Alınan Mali Destekler

“Projenizi tamamladıktan sonra projenizi gerçekleştirdiğiniz program öncelikleri kapsamında geliştirilen eğitim, fiziksel veya teknolojik alt yapı geliştirmesi için diğer fon sağlayıcılardan mali destek aldınız mı?” sorusuna yanıt veren katılımcıların yanıtları analiz edildiğinde, 2013 Mesleki Eğitim Mali Destek Programları kapsamında uygulaması tamamlanan projelerin yaygınlaştırma sürecinde faaliyetlerinin geliştirilmesi için farklı bazı mali kaynaklardan destek aldıklarını belirtenlerin oranı %16,7’dir. Geriye kalan %83,3’ü ise, proje tamamlandıktan sonra gerçekleştirdikleri program öncelikleri kapsamında geliştirilen eğitim, fiziksel veya teknolojik alt yapı geliştirmesi

için diğer fon sağlayıcılardan mali destek almadıklarını belirtmişlerdir. Bu, projelerin sürdürülebilirliği açısından olumsuz bir durum olarak yorumlanabilir. Ancak İZKA’nın projeler için sağlamış olduğu maddi desteğin yerinde ve etkili olduğu görülmektedir.

TABLO 29. Projelerin Tamamlanma Aşamasından Sonra Geliştirilen Faaliyetlerin Mali Desteklerine Yönelik Fon Kaynaklarının Dağılımı

***Çoklu Yanıt

	%
Kendi kurumumuzun/kuruluşumuzun imkanları ile gerçekleştirdik	50,0
Sponsor desteği ile	100,0

*Diğer ulusal desteklerle (TÜBİTAK, KOSGEB vs.) ve Uluslararası kuruluşlardan (AB, Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler vb.) alınan desteklerle yanıt seçeneklerini işaretleyen yanıtlayıcı olmamıştır.

Program öncelikleri kapsamında eğitim, fiziksel veya teknolojik alt yapı geliştirmesi için diğer fon sağlayıcılardan mali destek aldıklarını belirtenlerin görüşlerine göre, görüş verenlerin tamamı sponsor desteği olarak kaynak oluşturduklarını belirtirken; %50’si kendi kurum/kuruluşunun imkanları ile program öncelikleri kapsamında geliştirilen eğitim, fiziksel veya teknolojik alt yapı geliştirmesi için kaynak sağlamıştır.

Nicel çalışma kapsamında yer alan anket soru formunda, “Proje konusu ile ilgili olarak diğer fon kaynaklardan alınan toplam mali destek ve/veya kendi bütçenizden harcanan toplam miktar yaklaşık ne kadardır?” sorusu yöneltilmiş ancak yararlanıcılar tarafından sorunun yanıtı hatırlanamadığı ya da bilinmediği için cevapsızlık oranının fazla olduğu saptanmıştır. Verilerin eksikliğinin giderilebilmesi için nihai raporlar incelenerek raporlar içerisinde yer alan projelere ilişkin bütçe tutarları üzerinden İZKA katkısı ve yararlanıcıların projeye katkısına yönelik ortalama tutarlar hesaplanarak gerçekleştirilen hesaplamalar neticesinde elde edilen veriler Tablo 30’da verilmiştir.

TABLO 30. Projelere İlişkin Ortalama Bütçe Tutarları

Kurumlar	Ajans Katkısı (TL)	%	Yararlanıcının Katkısı (TL)	%	Nihai Toplam Bütçe (TL)	%
Eğitim Kurumları	8,772,614.83	72.8	1,485,593.68	59.6	10,258,208.41	70.5
Sivil Toplum Kuruluşları	1,322,152.83	11.0	146,930.91	5.9	1,469,083.34	10.1
Organize Sanayi Bölgeleri	1,388,467.60	11.5	432,169.40	17.3	1,820,637.00	12.5
Ceza İnfaz Kurumları	571,320.05	4.7	428,949.95	17.2	1,000,270.00	6.9
Toplam	12,054,555.31	100.0	343,323.42	100.0	3,430,932.52	100.0

Kurum/kuruluşlara yapılan ortalama ajans katkıları incelendiğinde; *eğitim* kurumları ajans katkısı çerçevesinde en yüksek orana sahipken yaklaşık aynı oranlarla sivil toplum kuruluşları ve organize sanayi bölgeleri, ikinci sırada ceza infaz kurumları ise üçüncü sırada yer almaktadır.

Projelere yararlanıcının katkısı (kendi kaynağı, ya da sponsor desteği) değerlendirildiğinde; proje bütçelerine en yüksek oranda katkı sağlayabilen yararlanıcıların *eğitim* kurumları (%59,6), en az düzeyde katkıyı sağlayabilen yararlanıcıların ise sivil toplum kuruluşları olduğu görülmektedir (%5,9).

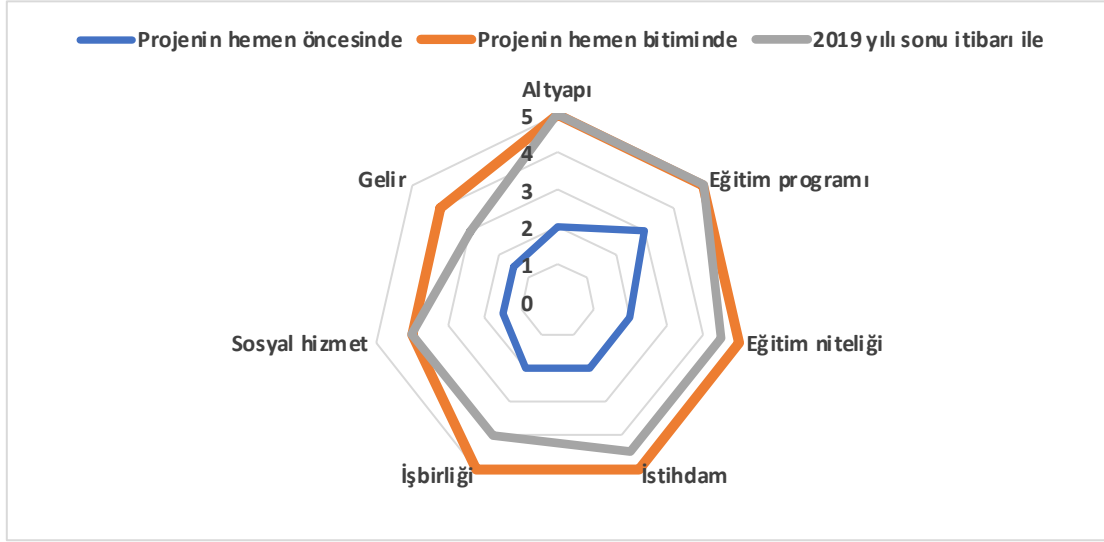
3.2.2. 2013 Yılı Müdahale ve Kontrol Grubu Mesleki Eğitim Projelerinin Etki Değerlendirmesi

Bu bölümde bulgular Müdahale ve Kontrol gruplarını kendi içinde dönemsel ve etki göstergeleri açısından karşılaştırılarak verilmiştir. Analizler öncelikle Müdahale ve Kontrol gruplarının ayrı ayrı projenin

hemen öncesindeki durum, projenin hemen bitimindeki durum ve 2019 yılı sonu itibarı ile ortaya çıkan durum olarak üç farklı döneme ait veriler, etki göstergeleri bağlamında karşılaştırılarak incelenmiştir. Sonraki aşamada ise, Müdahale ve Kontrol grupları dönemsel ve etki göstergeleri açısından birbirileri ile karşılaştırılarak etki analizi yapılmıştır. Yapılan analizler “Medyan Yöntemi ile Müdahale ve Kontrol Grubunun Etki Analizi” ve “Farkların Farkları Yöntemi ile Müdahale ve Kontrol Grubunun Etki Analizi” başlıkları altında açıklanmıştır.

3.2.2.1. Medyan Yöntemi ile Müdahale ve Kontrol Grubunun Etki Analizi

Medyan yöntemi ile Müdahale ve Kontrol gruplarına yönelik yapılan etki analizlerinde Müdahale ve Kontrol grupların kendi içindeki üç dönemde ortaya çıkan değişim etki göstergeleri açısından karşılaştırılarak analiz edilmiştir. Karşılaştırmalarda medyan hesaplamasından elde edilen radar grafiği ve aritmetik ortalamaları tablosundan yararlanılmıştır. (Şekil 55 ve Tablo 31)

ŞEKİL 55. Müdahale Grubu 2013 Mesleki Eğitim Projelerinin Proje Öncesi, Proje Bitimi ve 2019 Yılı Sonu İtibariyle Etki Analizi Radar Grafiği**TABLO 31.** Müdahale Grubu Proje Öncesi, Proje Bitimi Ve 2019 Yılı Sonu İtibariyle Durumuna İlişkin Medyan Değerleri

Müdahale Grubu	Projenin hemen öncesinde	Projenin hemen bitiminde	2019 yılı sonu itibarı ile
Altyapı	2.0	5.0	5.0
Eğitim programı	3.0	5.0	5.0
Eğitim niteliği	2.0	5.0	4.5
İstihdam	2.0	5.0	4.5
İşbirliği	2.0	5.0	4.0
Sosyal hizmet	1.5	4.0	4.0
Gelir	1.5	4.0	3.0

İZKA'nın mali desteğiyle gerçekleşen yani Müdahale Grubundaki 2013 yılı Mesleki Eğitim projelerinde, proje öncesi duruma göre projenin hemen bitiminde yedi etki göstergesinin tümünde olumlu bir etki gözlemlenmiştir.

Referans yılları arasındaki medyan değerlerinin değişimi "1,00- 1,79" arası ise çok düşük etki, "1,80- 2,59" arası ise düşük etki, "2,60 -3,39" arası ise orta dereceli etki, "3,40 -4,19" arası ise yüksek etki, "4,20- 5,00" arası ise çok yüksek etki olacak şekilde yorumlanmıştır.

Ancak belirtilen üç dönem arasında gözlenen etkinin düzeyine bakıldığında ortaya çıkan etkinin orta

veya zayıf düzeyde olduğu görülmektedir. Etkinin zayıf veya orta düzeyde çıkmasının nedeni projenin hemen öncesinde var olan durumun 0'dan büyük olmasıdır. Örneğin, gelir proje öncesinde 1,5 iken proje sonrasında 4, projenin bitiminde projenin etkisiyle 2,5 puanlık bir etki oluşturmuştur. Eğitim programı proje öncesinde 3 iken proje bitiminde 5'e çıkmıştır. Bu sonuçlara göre proje öncesinde eğitim programının etkisi orta düzeydeyken proje bitiminde çok iyi düzeye ulaşmıştır. Ancak proje bitiminde çok iyi düzeyde görülen etki proje uygulanmasından kaynaklanan etki değildir.

2013 Mesleki Eğitim projelerinin, proje öncesi durumu ile proje bitimindeki durumu karşılaştırıldığında aritmetik ortalamaları açısından proje bitimindeki durum lehine fark ortaya çıktığı görülmektedir. Proje öncesinde en yüksek ortalama ile eğitim programı 5 üzerinden 3 değerine sahipken, en düşük ortama ile gelir ve sosyal hizmetler 5 üzerinden 1,5 değerine sahip olduğu görülmektedir. Projenin hemen öncesindeki durum ile projenin hemen bitimindeki durum arasında en yüksek artışın sırasıyla alt yapı, eğitimin niteliği, istihdam, kurumlar arası iş birliği, gelir, sosyal hizmetler ve eğitim programı konusunda olduğu görülmektedir.

Artışın derecesi analiz edildiğinde alt yapı, eğitimin niteliği, istihdam ile ilgili olarak projenin hemen bitiminde 3 puanlık artış olduğu görülmektedir. Bu üç gösterge açısından ortaya çıkan artışa bakıldığında mali destek sağlanan projelerin etkisi orta düzeyde artmıştır. Bu dört gösterge dışında kalan kurumlar arası iş birliği, gelir, sosyal hizmetler ve eğitim programı itibarıyla projelerin etkisi zayıftır.

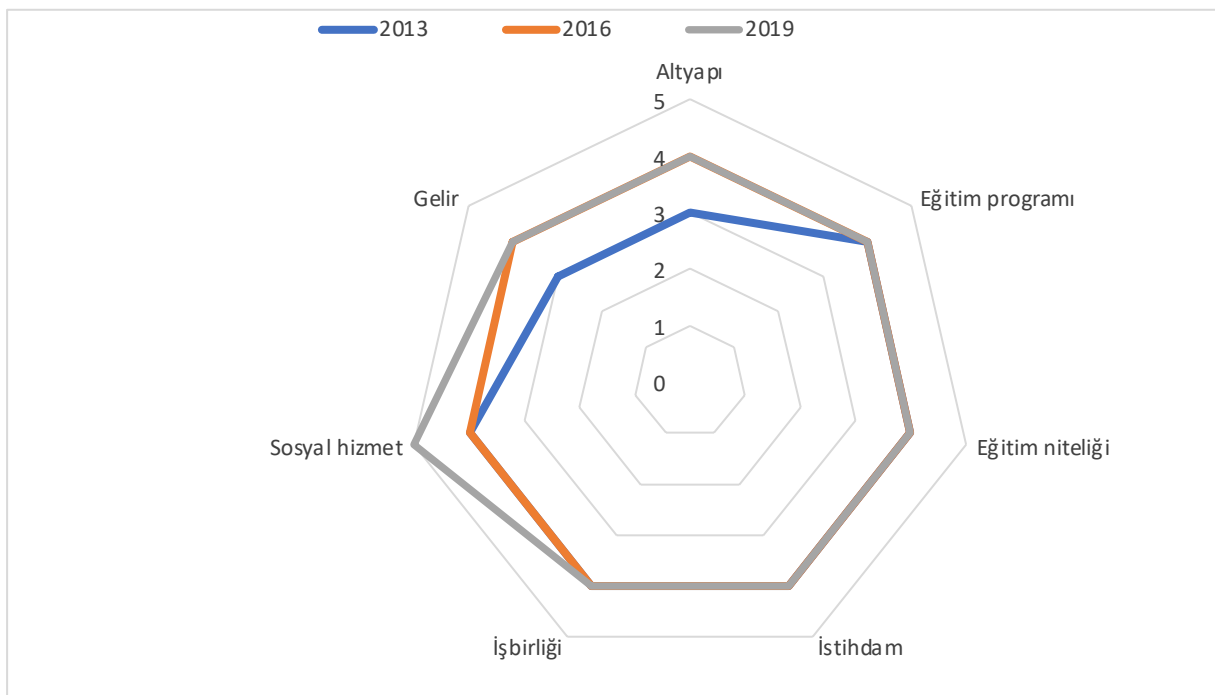
Müdahale grubunda yedi temel gösterge açısından ortaya çıkan sonuçlar analiz edildiğinde, projenin hemen öncesindeki durum ile projenin bitimindeki durum arasında 5 üzerinden 3 ile 2 puanlık bir etki görülmektedir. Projenin hemen bitimi ile projenin

hemen öncesinde düşük olan göstergelerin proje desteği ile yükselmiş olduğu görülmektedir. Projenin hemen öncesindeki durum ile proje bitimindeki durum arasındaki değişim zayıf ve orta düzeyde artış göstermiştir.

Proje öncesi durum ile proje bitimindeki durum arasında ortaya çıkan ve proje bitimi lehine artış gösteren göstergelere ilişkin sonuçların etkisinin hiç değişmeden 2019 yılı sonu itibarıyla aynen korunduğu görülmektedir. Müdahale grubunda sürdürülebilirliğin sağlandığı söylenebilir. Ancak proje bittikten sonra mali destek sağlanamadığı ve süreçler denetlenmediği takdirde yararlanıcıların durumlarını korumuş olmalarını beklemek hatalı olur.

Mesleki ve Teknik Eğitim veren liseler ve diğer kurumlarca yürütülen projelerde ise sürdürülebilirliği önleyen sorunlar olduğu nitel görüşmelerde belirtilmiştir. Özellikle proje kapsamında edinilen teknik altyapı hala kullanılsa da eğitimlerin devamlılığının sağlanamadığı görülmüştür. Proje süresince projeyi yapan kurumlarda görev yapan personelin sirkülasyonu, kurum yöneticilerinin değişim hızı, İZKA projelerinin sürdürülebilirliği için mali destek sağlanmaması vb. sebeplerden dolayı proje tamamlandıktan sonra çalışmaların titizlikle sürdürülmesi olanaklı değildir.

ŞEKİL 56. Kontrol Grubu 2013 Mesleki Eğitim Projelerinin Proje Öncesi, Proje Bitimi ve 2019 Yılı Sonu İtibarıyla Etki Analizi Radar Grafiği

TABLO 32. Kontrol Grubu Proje Öncesi, Proje Bitimi ve 2019 Yılı Sonu İtibariyle Durumuna İlişkin Medyan Değerleri

Kontrol Grubu	Proje Öncesi	Proje Bitimi	2019 Yıl Sonu
Altyapı	3.0	4.0	4.0
Eğitim programı	4.0	4.0	4.0
Eğitim niteliği	4.0	4.0	4.0
İstihdam	4.0	4.0	4.0
İşbirliği	4.0	4.0	4.0
Sosyal hizmet	4.0	4.0	5.0
Gelir	3.0	4.0	4.0

Sonuçlar analiz edildiğinde İZKA'dan mali destek almamış olan kontrol grubundaki 2013 mesleki eğitim projelerinin proje öncesi durum, projenin hemen bitimindeki durum ve 2019 yılı sonu itibariyle durum yedi etki göstergesi açısından karşılaştırıldığında herhangi bir değişim ortaya çıkmadığı görülmektedir. Kontrol grubunda eğitim programı, eğitim niteliği, istihdam, iş birliği ve sosyal hizmet durumlarında projeden kaynaklanan bir değişim gözlemlenememiştir. Gelir ve alt yapı ile ilgili değişim ise hemen hemen yok denecek kadar azdır. Bu durumda kontrol grubunun verilerinin her üç dönemde etki değerlendirme göstergeleri açısından hiçbir değişim göstermediği için, İZKA desteği ile projelerini gerçekleştiren müdahale grubuyla kıyaslandığında, ajanstan destek alamayan kurumlardan oluşan kontrol grubunda uygulanan

projelerde etki oluşmamıştır.

3.2.2.2. Farkların Farkı Yöntemi ile Etki Analizi

Farkların farkı yöntemi ile yedi ana etki göstergesi boyutları ile bu göstergelerin altında yer alan toplam 31 alt göstergeden hangilerinde değişim olduğu analiz edilerek açıklanmıştır. Ana göstergelerden "sosyal hizmetlerin iyileştirilmesi ve gelir etkisi" göstergesi dışında kalan beş ana gösterge ile ana etki göstergelerinin altında yer alan 9 alt göstergede değişim olduğu görülmektedir. Müdahale ve Kontrol grupları açısından etki göstergelerinin üç farklı dönemdeki değişimi karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Tüm ana ve alt göstergeler ile değişime uğrayan yani etki ortaya çıkan göstergeler Tablo 33' te görülmektedir.

TABLO 33. Mesleki Eğitim Müdahale ve Kontrol Grubu Etki Değerlendirmesi

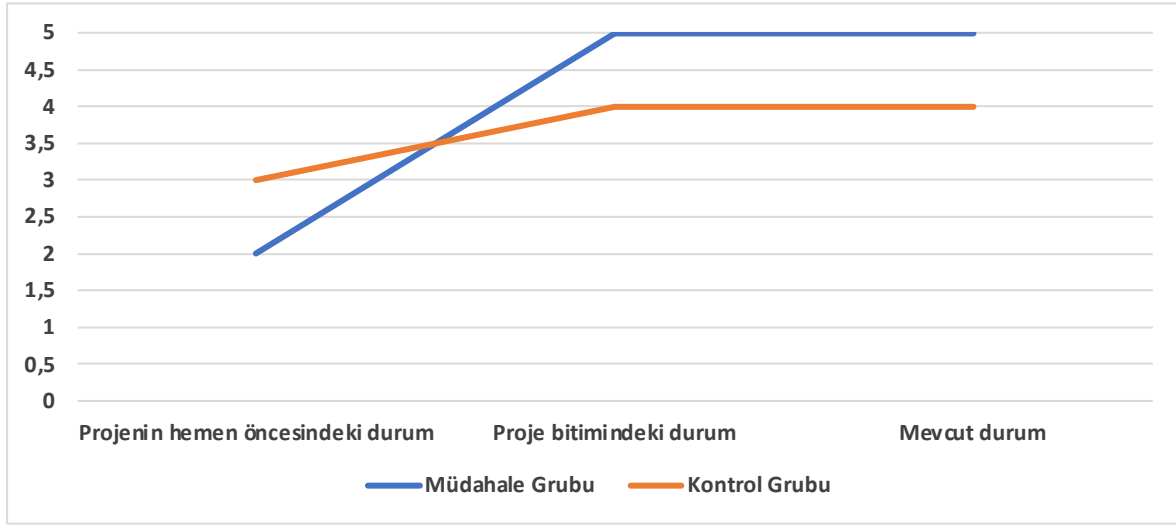
Altyapı Durumuna Etki	Eğitim Programı Yeterliliklerine Etki	Eğitim Niteliğine Etki	İstihdam Edilebilirliğe Etki	Kurumlar Arası İşbirliğinin Güçlenmesine Etki	Sosyal Hizmetlerin İyileştirilmesine Etki	Gelire Etki
Genel fiziksel alt yapı durumuna etki (merkez/ laboratuvar ve atölye)	Eğitim materyallerinin yeterliği	Eğitim alanlarının sektör ihtiyaçlarına karşılık vermesi	Eğitim alanların istihdam edilebilmesine etki	Üniversiteler ve araştırma enstitüleri ile Kamu kurumları ve işletmeler arasındaki iş birliği	Sosyal hizmetlere etkisi	Kırsal alanlarında yaşam koşullarının iyileştirilmesi ve istihdam edilebilirlik

Altyapı Durumuna Etki	Eğitim Programı Yeterliliklerine Etki	Eğitim Niteliğine Etki	İstihdam Edilebilirliğe Etki	Kurumlar Arası İşbirliğinin Güçlenmesine Etki	Sosyal Hizmetlerin İyileştirilmesine Etki	Gelire Etki
Teknolojik alt yapı durumuna etki	Eğitici yeterlilikleri	Proje alanı ile geliştirilen eğitim program sayısı	Dezavantajlı grupların istihdama katılım etkisi	Sektörle iş birliği sayısı	İyileştirilen sosyal hizmet program sayısı	Proje ile ilgili alanda istihdama bağlı gelir artışı
Modernize edilen atölye/ Laboratuvar Sayısı	Eğitim programının yeterliliği	Proje alanlar ile ilgili uygulanan eğitim programı sayısı	Kurum içi geçici istihdam edilen sayı	STK'larla ilgili işbirliği sayısı		Projeden elde edilen yaklaşık gelir
Yeni kurulan atölye/ Laboratuvar Sayısı	Eğitim yönteminin yeterliliği	Proje alanı ile ilgili eğitim verilen kurum içi eğitmen sayısı	Kurum içi sürekli istihdam edilen kişi sayısı	Üniversiteler ile işbirliği sayısı		
		Proje ile ilgili alanda verilen eğitim sertifikası sayısı	Kurum dışı geçici istihdam edilen kişi sayısı	Kamu kurumları ile işbirliği sayısı		
		Proje ile ilgili alanda eğitime katılan sayısı	Kurum dışı sürekli istihdam edilen kişi sayısı			
		Proje ile ilgili gerçekleştirilen program sayısı				

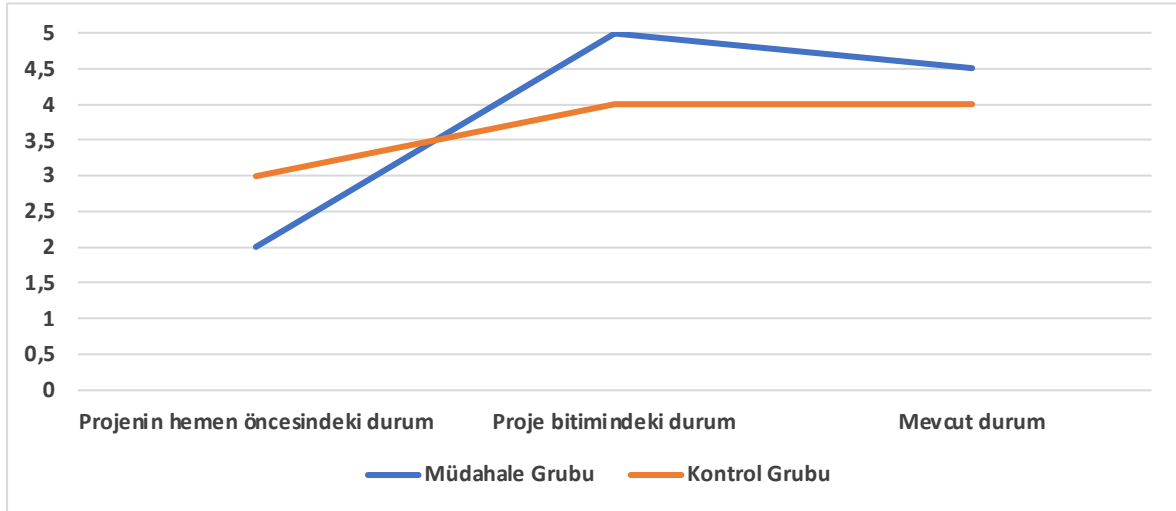
Farkların farkı yöntemi ile yedi ana etki göstergesi ile bu göstergelerin altında yer alan ve etki var denilen dokuz alt göstergede ortaya çıkan değişimin ne olduğu ve ortaya çıkan durumun yorumlanması sırasında izlenen yöntemin açıklanması gerekmektedir. Gerek müdahale grubunun gerekse kontrol grubunun sonuçlarına bakıldığında hem kontrol grubunda hem de müdahale grubunda proje öncesindeki durumu 1 olan kurumun proje yaptıktan sonra kendi durumunu 5'e çıkarma ihtimalinin olmadığı gözlemlenmiştir. Çünkü etki var diye yorumlanan hemen hemen tüm sonuçlarda zaten proje başlamadan önceki başlangıçtaki durumları çoğunlukla orta düzeyde yani 3 puan düzeyindedir. Bu da başlangıçta yani proje öncesinde

orta düzeyde olan bir etkinin 2 puan artarak 5 puana karşılık gelen çok yüksek etkisinin olmasının, proje etkisinin çok iyi olduğu şeklinde yorumlanmaması gerekir. Bu nedenle proje öncesindeki 3 puan proje tamamlandıktan sonra maksimum 5'e çıkar. Proje tamamlandıktan sonra 2 puanlık artışın miktarına bakılarak projenin hangi düzeyde etkili olduğunu söylemek oldukça zordur.

Altyapıya etki ana göstergesinin altında yer alan dört göstergeden fiziksel altyapı ve teknolojik altyapı olmak üzere iki alt göstergede etki gözlenmiştir. Bu göstergelere ilişkin ortaya çıkan sonuçlar aşağıda açıklanmıştır.

ŞEKİL 57. Müdahale ve Kontrol Grubunda Fiziksel Alt Yapıya İlişkin Etki

*Mevcut durum: 2019 yılı sonu itibari ile olan durum

ŞEKİL 58. Müdahale ve Kontrol Grubunda Teknolojik Alt Yapıya İlişkin Etki

*Mevcut durum: 2019 yılı sonu itibari ile olan durum

Şekil 57’de görüldüğü gibi müdahale grubunda fiziksel altyapı ile ilgili orta düzeyde bir etki olduğu görülmektedir. Nitel veriler bu etkiyi ve bu etkinin sürdürülebilirliğini açıklamaktadır.

“Atölyeleri hala kullanıyoruz. İşte bu MYK sınavlarını yapıyoruz, atölyelerimizin el verdiği ölçeklerdeki sınavları burada yapıyoruz. Bu esnada atölyeler kullanılmış oluyor. Bugüne kadar 4000 kişiye yakın sınav verildi bu atölyelerde.”

(ME-2013- Sanayi Bölgesi)

Projelerin en güçlü yanlarından biri ve programın en önemli etkilerinden biri de altyapıda meydana gelen etkidir. Birçok projeyle kurumların teknolojik altyapılarında yenilenme gerçekleşmiş, hatta dönüşüm yaşanmıştır.

Müdahale grubunda fiziksel altyapı durumu göstergesi incelendiğinde, projenin hemen öncesinden projenin bitimine kadar geçen sürede kontrol grubuna oranla biraz daha yüksek bir etki yakalanmıştır.

Müdahale ve Kontrol grubunun fiziksel altyapı açısından sonuçları analiz edildiğinde müdahale grubunda projenin hemen öncesindeki durum ile projenin bitimindeki durum arasında 5 üzerinden 2 puanlık bir etki görülürken kontrol grubunda başlangıçta 3 olan durumun 4'e yükseldiği ve 1 puanlık artışın olduğu görülmektedir. Müdahale grubunda projenin hemen öncesindeki durumdan proje bitimindeki durum arasında sağlanan orta düzeydeki artışın proje bitiminde aynen korunduğu, kontrol grubunda ise proje bitiminde ortaya çıkan çok düşük düzeydeki etkinin 2019 yılı sonu itibarıyla olduğu gibi korunduğu görülmektedir.

Müdahale grubunda projenin hemen öncesindeki durum ile projenin bitimindeki durum arasında 5 üzerinden 3 puanlık bir etki görülürken, kontrol grubunda ise başlangıçta 3 olan durumun 4'e yükseldiği ve 1 puanlık çok düşük bir artışın olduğu görülmektedir. Her iki grup açısından ortaya çıkan sonuç, 2019 yılının sonu itibarıyla etkinin korunduğu yönündedir.

Müdahale grubunda teknolojik altyapı ile ilgili orta düzeyde bir etki olduğu görülmektedir. Nitel veriler bu etkiyi ve bu etkinin sürdürülebilirliğini açıklamaktadır. Müdahale grubundan proje yürütmüş olan bir

eğitim kurumu ise proje desteği ile oluşturulan fiziksel ve teknolojik altyapının sürdürülebilirlik etkisini şöyle ifade etmiştir:

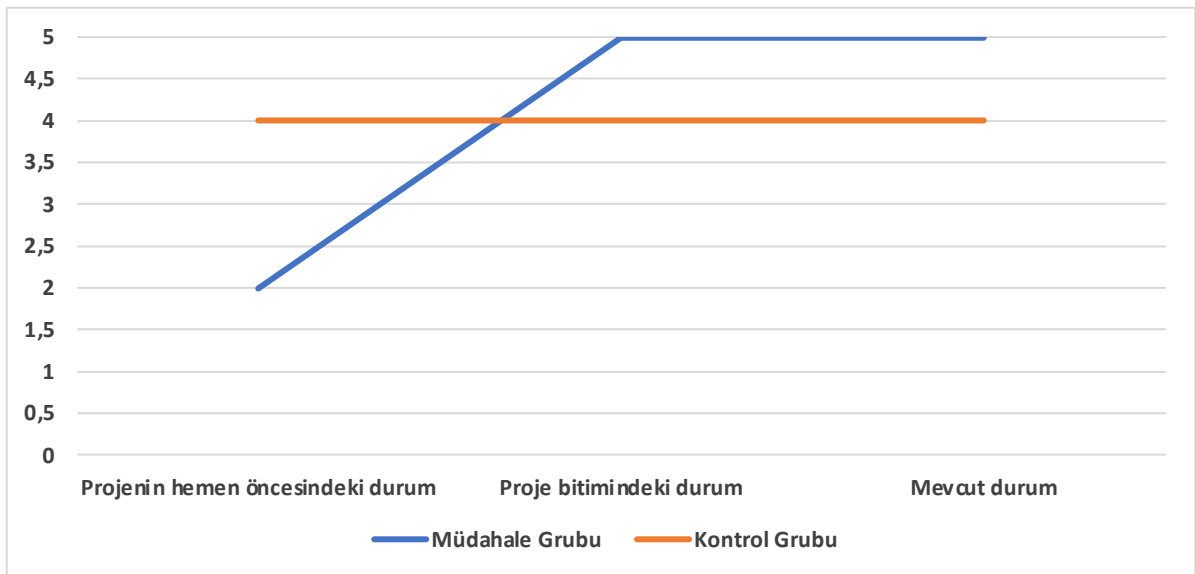
“Mesela bizim kullanmış olduğumuz bir fırınımız var. Oldukça komplike bir cihaz. Kendi kendini yıkayabilme özelliğine de sahip. ... yüksek maliyetli. Biz o fırını aldık çok memnunuz açıkçası. ... Çok özellikli bir fırın altı tane yemeği ayrı ayrı aynı fırının içerisinde altısını da farklı şekilde pişiriyor ve işlem bittikten sonra kendi kendini yıkayabiliyor. ... Ama biz işte Kalkınma Ajansı'nın vermiş olduğu destekle o cihazı alıp kursiyerlere bunun kullanımı konusunda kurslar düzenleyebilir hale geldik.”

(ME-2013- Kamu Kurumu)

Teknolojik altyapı durumu göstergesi incelendiğinde, müdahale grubunda projenin hemen öncesinden projenin bitimine kadar geçen sürede kontrol grubuna oranla biraz daha yüksek etki yakalanmıştır.

Eğitim programına etki ana göstergesinin altında yer alan dört göstergeden eğitim materyallerinin yeterliliği, eğitimcilerin yeterlilikleri ve mesleki eğitim programlarının yeterliliği olmak üzere toplam üç alt göstergede etki gözlenmiştir.

ŞEKİL 59. Müdahale ve Kontrol Grubunda Eğitim Materyallerinin Yeterliliğine İlişkin Etki

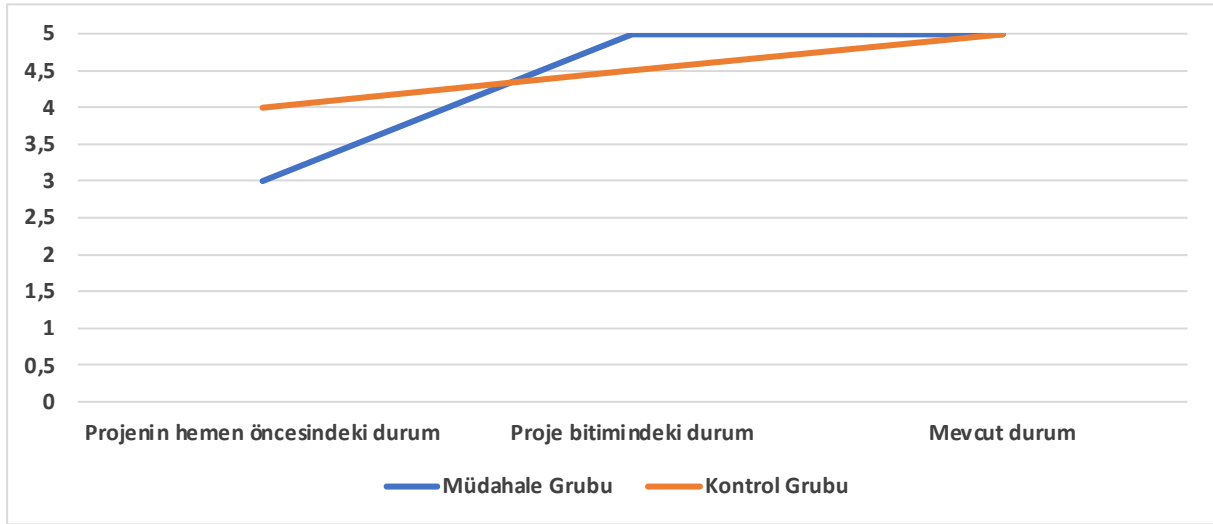

*Mevcut durum: 2019 yılı sonu itibarıyla olan durum

Eğitim materyallerinin yeterliliği göstergesi incelendiğinde, müdahale grubu projenin hemen öncesinden projenin bitimine kadar geçen sürede kontrol grubuna oranla daha yüksek bir etkiye sahip olmuş, 2019 yılı sonuna kadar geçen süreçte bu artış korunmuştur. Kontrol grubunda ise, projenin hemen öncesindeki durum ile proje bitimi arasındaki durumun 2019 yılı sonu itibarıyla korunduğu görülmektedir.

Ancak Müdahale ve Kontrol grubunun sonuçları eğitim materyallerinin yeterliliği açısından analiz edildiğinde, müdahale grubunda projenin hemen öncesindeki durum ile projenin bitimindeki durum arasında 5 üzerinden 3 puanlık bir etki görülürken, kontrol grubunda başlangıçta 4 olan durumun proje bitiminde ve 2019 yılı sonu itibarıyla 4 olarak kalmıştır. Sadece müdahale grubunda eğitim materyalleri ile ilgili orta düzeyde bir etki olduğu görülmektedir.

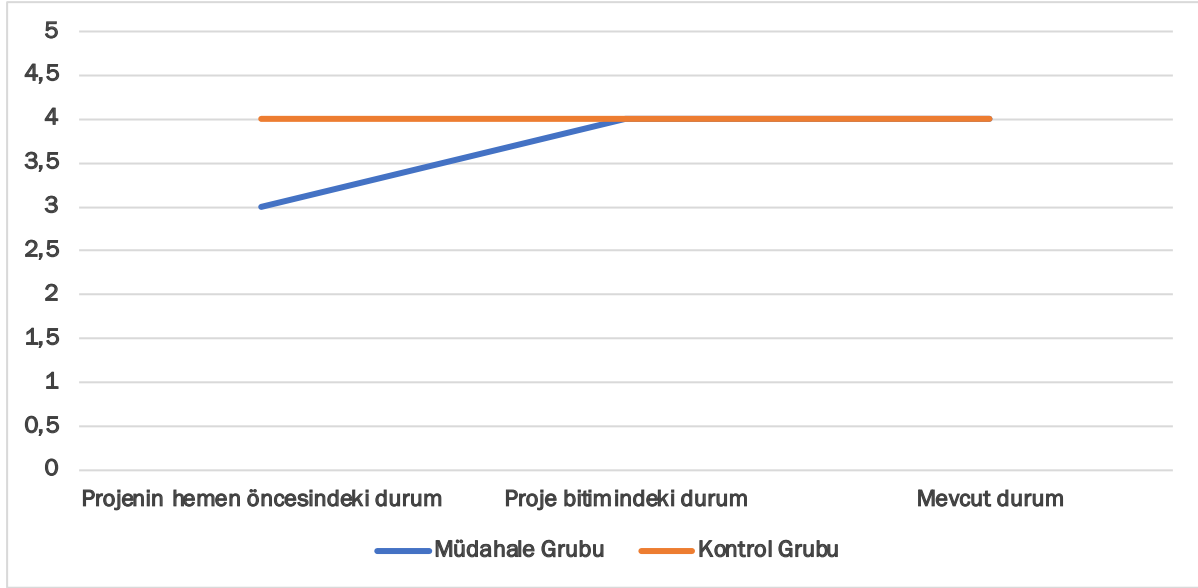
ŞEKİL 60. Müdahale ve Kontrol Grubunda Eğitimcilerin Yeterliliğine İlişkin Etki

*Mevcut durum: 2019 yılı sonu itibarı ile olan durum

Müdahale ve Kontrol grubu eğitimci yeterlikleri açısından analiz edildiğinde müdahale grubunda projenin hemen öncesindeki durum ile projenin bitimindeki durum arasında 5 üzerinden 2 puanlık, yani zayıf bir etki görülürken, kontrol grubunda ise başlangıçta 4 olan durumun 5'e yükseldiği görülmektedir. Kontrol

grubunda ise 1 puanlık bir artış sağlanmıştır. Her iki grupta da projenin hemen öncesindeki durum orta ve iyi seviyede olduğu için, proje bitiminde ve 2019 yılı sonu itibarıyla bu artışın korunduğu gözlenmiştir. Müdahale grubunda eğitimcilerin yeterliliği ile ilgili zayıf düzeyde bir etki olduğu görülmektedir.

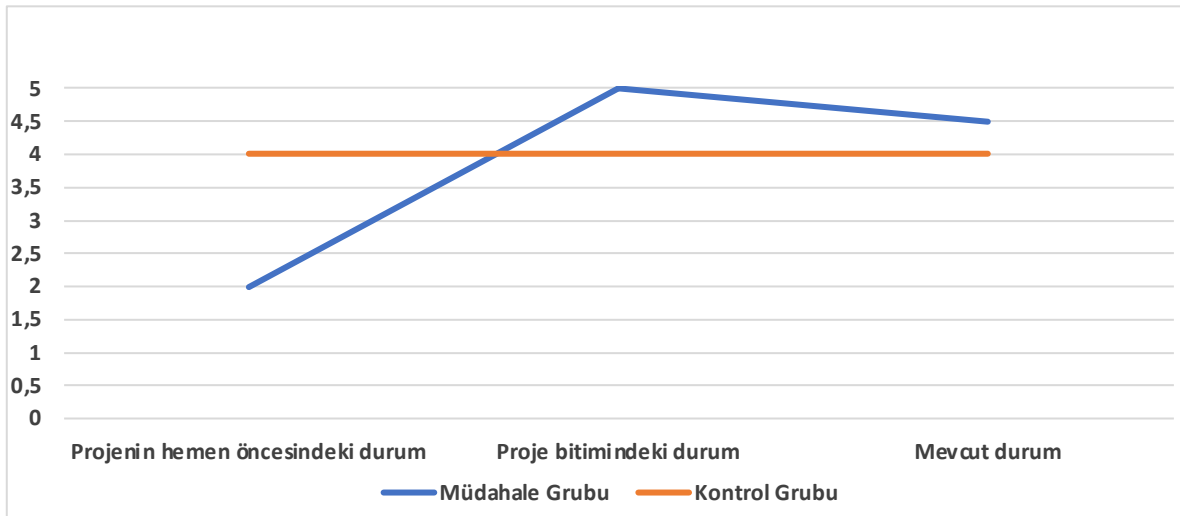
ŞEKİL 61. Müdahale ve Kontrol Grubunda Eğitim Programlarının Yeterliliğine İlişkin Etki

*Mevcut durum: 2019 yılı sonu itibari ile olan durum

Mesleki Eğitim Programlarının yeterlilik göstergesi incelendiğinde, müdahale grubunda projenin hemen öncesinden proje bitimindeki duruma kadar bir yükseliş vardır. Ancak yükselişin miktarı toplamda 2 puan olmuştur. Çünkü müdahale grubunun proje öncesi durumu 3 puandır. Kontrol grubu etki performansında projenin hemen öncesinden 2019 yılı bitimine kadar olumlu ya da olumsuz bir performans

göstermemiştir. Kontrol grubunun projenin hemen öncesinde iyi olan performansı projenin bitiminde ve 2019 yılı sonu itibariyle yine iyi olarak korunmuştur.

Eğitim niteliğine etki ana göstergesinin altında yer alan yedi göstergedен “eğitim alanlarının sektörün ihtiyaçlarına karşılık vermesi” olmak üzere sadece bir alt göstergede etki gözlenmiştir.

ŞEKİL 62. Müdahale ve Kontrol Grubunda Eğitim Alanlarının Sektörün İhtiyaçlarına Karşılık Vermesine İlişkin Etki

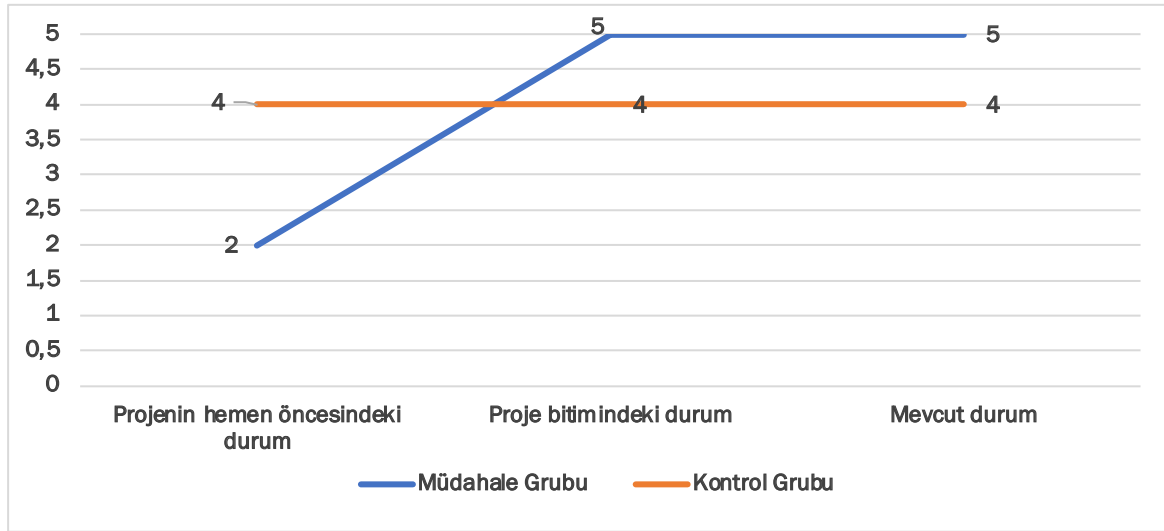
*Mevcut durum: 2019 yılı sonu itibari ile olan durum

Eğitim alanlarının sektörün ihtiyaçlarına karşılık vermesi göstergesi incelendiğinde, müdahale grubunda projenin hemen öncesinde 2 puan olan durum projenin hemen bitiminde 5 puana çıkmış ve bu puan artışı 2019 yılı sonu itibariyle 1 puanlık düşüşle 4 puan olarak durumunu korumuştur. Müdahale grubu projenin bitimine kadar geçen sürede kontrol grubuna oranla daha yüksek bir artış yakalanmış ve 2019 yılı sonuna kadar yakaladığı bu olumlu etkiyi korumuştur.

Kontrol grubu ise, projenin hemen öncesinde yakalamış olduğu 4 puanı proje bitiminde ve 2019 yılı bitiminde muhafaza etmiştir.

İstihdam edilebilirliğe etki ana göstergesinin altında yer alan altı göstergeden, eğitim alanların istihdam edilebilmesi ve dezavantajlı grupların istihdama katılması olmak üzere sadece iki alt göstergede etki gözlenmiştir.

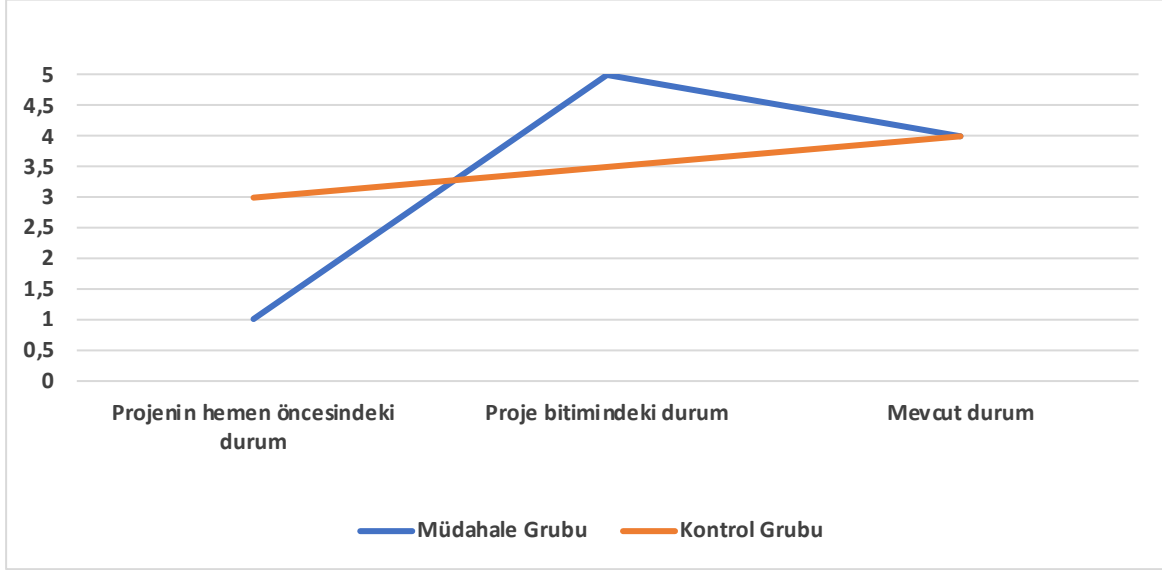
ŞEKİL 63. Müdahale ve Kontrol Grubunda Eğitim Alanların İstihdam Edilebilmesine İlişkin Etki

*Mevcut durum: 2019 yılı sonu itibari ile olan durum

Eğitim alanlarının istihdam edilebilmesi göstergesi incelendiğinde, müdahale grubunda proje başlangıcında 2 puanda olan durum, projenin hemen bitiminde 5 puan olmuş ve sağlanan bu artışın 2019 yılı sonu itibariyle korunduğu saptanmıştır. Kontrol

grubunda ise, her üç dönem açısından bir değişim gözlenmemiştir. Bunun nedeninin, kontrol grubunun projenin hemen öncesinde yakalamış olduğu 4 puanı, 2019 yılı proje bitiminde muhafaza etmiş olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

ŞEKİL 64. Müdahale ve Kontrol Grubunda Dezavantajlı Grupların İstihdama Katılımına İlişkin Etki

*Mevcut durum: 2019 yılı sonu itibari ile olan durum

Dezavantajlı grupların istihdama katılım göstergesi incelendiğinde; müdahale grubunda, projenin hemen öncesinden projenin bitimine kadar geçen sürede 4 puanlık yüksek bir etki görülürken, projenin bitiminden 2019 yılı sonuna kadar geçen sürede izlenen etkisinde 1 puanlık bir düşüş olmuştur. Kontrol grubunda ise, proje öncesi durumdan proje bitimi arasında 0,5 puanlık bir artış olurken, proje bitimindeki durum ile 2019 yılı sonu itibariyle yine 0,5 puanlık bir artış olmuştur.

Dezavantajlı grupların istihdam edilebilmesi göstergesi sonuçlarına bakıldığında müdahale grubunda çok zayıf olan durum, proje bitiminde çok iyi olmuş, 2019 yılı sonu itibariyle de iyi derece olarak gerçekleşmiştir. Ancak Müdahale grubunun kontrol grubundan daha yüksek performansa sahip olduğu görülmektedir. Dezavantajlı grupların istihdama katılımına ilişkin verilen görüşler aşağıda verilmiştir.

“Hatta bizim tezgahlarımızdan bir tanesini de biz o dönemler engelli bireyler için ayırmıştık ve onun donanımını engelli kişiye uygun hale getirmiştik. Tezgahların yüksekliği, işte fırının yeri gibi şeylere dikkat ederek

engelli bireylere de eğitim hizmetini sunabilmek açısından uygun hale getirmiştik. Yirmi sekiz kişi içerisinde iki tane engelli bireyimiz vardı. Onlar da bu işi yani o tezgâhları kullandılar ve çok da memnun kaldılar hiçbir sıkıntı yaşamadılar.”

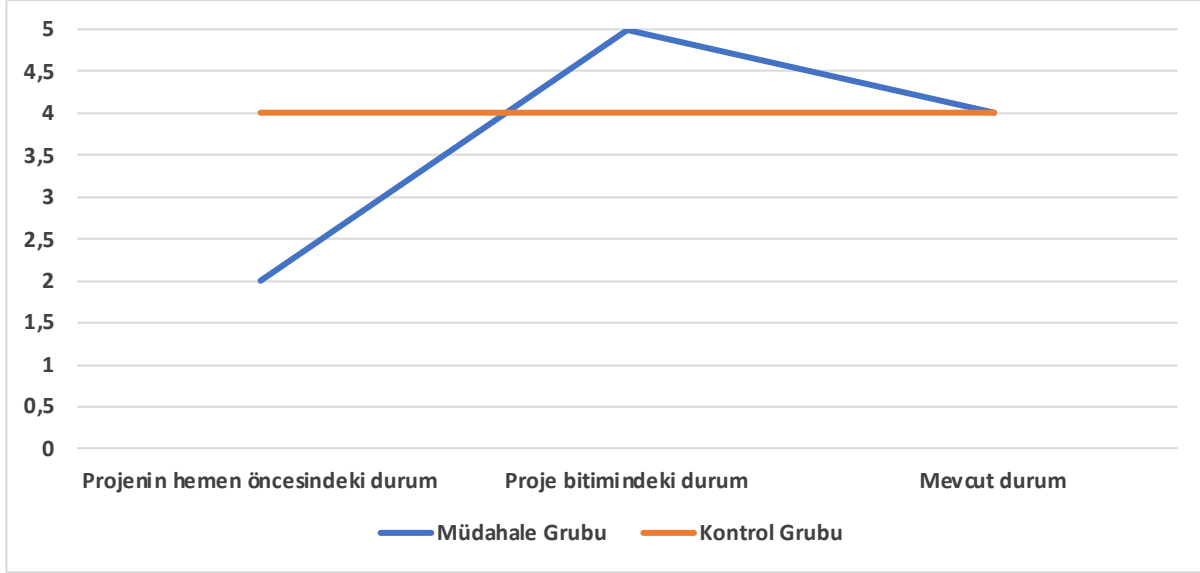
(ME-2013- Kamu Kurumu)

“Dezavantajlı grup zaten eksi birle başlıyor. ... Onu eğitime getirmek birinci sorun, cebine para koyup koymadığınız ikinci sorunumuz, günün sonunda verdiğiniz belgenin ulusal mevzuatın içinde geçerliliği anlamı değeri çok önemli. Burada bu dezavantajlı arkadaşımızı sanayicinin alması için bir hediye paketine ihtiyacımız var. Bunun adı ne olur bilmiyorum. Bunun adı yeni işe başlayanın teşviki olur, SGK priminin ödenmemesi olur bir hediye paketine ihtiyaç var.”

(ME-2013- Sanayi Bölgesi)

Kurumlar arası iş birliğinin güçlenmesine etki ana göstergesinin altında yer alan beş göstergeden, üniversiteler ve araştırma enstitüleri ile kamu kurumları ve işletmeler arasında iş birliği olmak üzere sadece bir alt göstergede etki gözlenmiştir.

ŞEKİL 65. Müdahale ve Kontrol Grubunda Üniversiteler ve Araştırma Enstitüleri İle Kamu Kurumları ve İşletmeler Arasında İş Birliğine İlişkin Etki

*Mevcut durum: 2019 yılı sonu itibari ile olan durum

Üniversiteler ve araştırma enstitüleri ile kamu kurumları ve işletmeler arasında iş birliği göstergesi incelendiğinde, müdahale grubunda projenin hemen öncesinde 2 puan olan durumun projenin bitimine kadar geçen dönemde 3 puanlık bir artışla 5 puan düzeyine geldiği gözlemlenmiştir. Müdahale grubunda projenin bitiminden 2019 yılı sonuna kadar geçen sürede 1 puanlık bir düşüş olduğu gözlemlenmektedir. Müdahale grubu başlangıçta 2 puanlık bir düzeyden, 2019 yılı sonu itibariyle, 4 puana gelerek kontrol grubuna oranla daha yüksek etki yakalamıştır. Müdahale grubunda proje yapılmış olması üniversiteler ve araştırma enstitüleri ile kamu kurumları ve işletmeler arasında iş birliği artışında etki yaratmıştır. Kontrol grubunun proje öncesindeki durumunun 4 puanda olduğu, bu düzeyin proje bitiminde ve 2019 yılı sonu itibariyle aynı düzeyde korunduğu gözlemlendiği için etki artışının miktarına bakılarak projenin hangi düzeyde etkili olduğu hakkında yorum yapılamayacağı yargısına varılmıştır.

3.2.3. 2013 Mesleki Eğitimi Projeleri Sonuç, Tartışma ve Öneriler

2013 Mesleki Eğitimi Sonuç, Tartışma ve Öneriler bölümü “Müdahale Grubunun Etki Değerlendirmesine İlişkin Sonuç, Tartışma ve Öneriler” ve “Müdahale ve Kontrol Grubunun Karşılaştırmalı Etki Değerlendirilmesine İlişkin Sonuç, Tartışma ve Öneriler” olmak üzere iki alt bölümden oluşmuştur.

3.2.3.1. Müdahale Grubunun Etki Değerlendirmesine İlişkin Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bulgular bölümündeki başlıklar esas alınarak “Projelerin Genel Özellikleri, Hazırlık Sürecindeki Faaliyetler, Uygulama Süreçlerindeki Faaliyetler, Yaygınlaştırma ve Sürdürülebilirlik” olmak üzere beş alt başlık altında verilmiştir.

Projelerin Genel Özellikleri

2013 Mesleki Eğitimde sadece Öncelik 1 (%8,3) veya Öncelik 2’yi (%12,5) esas alan projelerin oranı çok düşüktür. Öncelik 1 ve 2’nin tek başına gerçekleştirilme durumu çok düşük olup önceliklerin ayrı ayrı gerçekleştirilmesini esas alan proje sayısı yetersizdir. Her iki önceliği esas alan proje sayısı sadece Öncelik 1 ve

sadece Öncelik 2'yi tercih edenlerin toplamının dört katıdır. Her iki önceliği gerçekleştiren projelerin oranına bakıldığında desteklenen projelerdeki Öncelikleri gerçekleştirmede yeterlidir. Projelerin beşte dördünde iki önceliğin birlikte tercih edilmesinin nedeni belirlenmiş olan Önceliklerin kapsamından kaynaklanmaktadır. Öncelik 2 ile fiziksel ve teknolojik altyapılar satın alınarak daha sonra Öncelik 1'de öngörülen yenilikçi yöntemlerin geliştirilmesi/var olan yöntemlerin eğitim sürecine adapte edilmesi için çalışmalar yapılması gerekmektedir. Bu projede her iki önceliğin birlikte tercih edilmesi bir zorunluluktur.

Yararlanıcıların statülerine bakıldığında %91,7'sinin kamu kurumlarından oluştuğu görülmektedir. Mali destek sağlanan projelerin Mesleki Eğitim projesi olması nedeniyle yararlanıcılarının statüleri uygun olarak yorumlansa bile proje gerçekleştiren müdahale grubunun statülerinde sorunlar olduğu gözlemlenmiştir. Çünkü projelere Organize Sanayi bölgelerinin katılımı çok düşük düzeyde kalırken özel sektörün katılımı sağlanamamıştır. Yararlanıcıların statülerinin çeşitlendirilmesine yönelik alınacak önlemler aynı zamanda projeye paydaş olarak katılanların statülerinin de değişmesine ve çeşitlenmesine yardımcı olacaktır.

Proje paydaşlarının dağılımının etkili olduğu görülmektedir. Belli bir alanda mesleki beceri kazandırmayı hedefleyen projelerin iş birliği çalışmaları açısından ve iş birliği yapılan paydaşların özellikleri açısından uygun olduğu söylenebilir. Ancak Organize Sanayi Bölgesi, Sanayi Siteleri ve İş Geliştirme Merkezlerinin proje paydaşlığının düşük olması nedeniyle okul, sanayi iş birliğinin sağlanmasında projelerin etkisinin düşük olduğu görülmektedir.

Hazırlık Sürecindeki Faaliyetler

2013 Mesleki Eğitim Müdahale Gruplarının proje gerçekleştirme amaçlarının tamamı 2013 yılı proje öncelikleri ile ilgili amaçlar olduğu görülmektedir. Gerçekleştirilen projelerin amaçları analiz edildiğinde hem Öncelik 1 hem de Öncelik 2'ye yönelik amaçların gerçekleştirilmesinin hedeflendiği görülmüştür. Bu sonuçlara göre, okul öncesi projelerinin Öncelik 1 ve Öncelik 2 ve bu öncelikler ile ilgili amaçların gerçekleştirilmesinde etkili ve yeterli olduğu görülmektedir.

Projenin öncelikleri içinde yer almayan dezavantajlı gruplara beceri kazandırmaya yönelik amaçların da gerçekleştirilmiş olmasının okul öncesi projeleri açısından olumlu bir sonuç olduğu söylenebilir.

Proje hazırlama aşamasında herhangi bir zorluk çektiğini ifade edenlerin çektikleri güçlüklerin başında proje dokümanları ve eğitim programlarının konusu olmuştur. Ortaya çıkan bu sorunların çözümü için proje yürütücüleri ve proje uzmanlarının kişisel zamanlarından çok büyük fedakarlıklar yapması gerekmiş, sorunlar İZKA'dan destek alınarak çözülmeye çalışılmıştır.

İZKA'nın vermiş olduğu destek sayesinde bu sürecin daha kolay atlatıldığı belirtilmiştir. Proje konusunda deneyimli katılımcıların daha az zorluk yaşadığı görülsede her katılımcının bu sürecin zorluğu konusunda hemfikir olması nedeniyle İZKA'nın önlem alması önerilmektedir. Projelerdeki sorunların çözümünde yararlanıcıların fedakârlıkları ve İZKA'nın vermiş olduğu destek etkili olmuştur.

Hazırlık aşamasında hedef kitlenin uygunluğunun tespiti ve ihtiyaca yönelik hedef kitle seçiminin önemi ortaya çıkmıştır. Kurumların baştan ihtiyaç analizi yapması veya eğitimi/istihdamı hedeflenen kitlenin belirlenmesine yönelik prosedürlerin izlenmesi bu konuda yaşanan sorunları azaltmaya katkıda bulunabilir. Bu konudaki ihtiyacın belirlenmesinde kurumların yanı sıra İZKA'nın da aktif rol alması ve sahada aktif olması projelerin verimliliğini artıracaktır. Hedef kitlenin ve hedef kitle ihtiyacının doğru belirlenmesinin projelerin sürdürülebilirliğini arttıracacağı öngörülmektedir.

Mesleki Eğitim Projelerinde güçlendirilmiş altyapı konusu ile ilgili öngörülerinde içerisinde makine teçhizat, araç gereç vb. teknolojik ve fiziksel alt yapının yenilenmesi ve mevcut teknolojik alt yapıların geliştirilmesine yönelik projelerin yapılmış olduğu söylenebilir. Daha sonra ise insan kaynağı altyapısının geliştirilmesinin öngörülmüş olduğu görülmektedir. Bunlar proje öncelikleriyle uyumlu öngörülerdir. Bu sonuçlara göre, mesleki eğitim projelerinin okulların teknolojik ve fiziksel alt yapısı ile ilgili ihtiyaçların giderilmesi için proje yapmak istediklerini göstermektedir. Güçlendirilmiş altyapı ile ilgili olarak ortaya

çıkan sonuçlara göre altyapı konusunda proje hazırlık aşamasında ortaya konulan öngörüler açısından projeler etkilidir.

İZKA 2013 yılı mesleki eğitim projeleri ile genellikle istihdamın kolaylaştırıldığı veya mevcut yeterliklere ilave yeterlikler kazandırıldığı ifade edilmiştir. Proje bitiminde istihdam garantisi ve işe alım olduğunu belirtenlerin oranı çok düşüktür. Bu oran, projenin istihdam öngören projeler olmadığını ortaya koymaktadır. Bu durum, mesleki eğitimlerin istihdam boyutuna etkisinin çok yetersiz kaldığını göstermektedir ve mesleki eğitimde ara insan gücünün yetiştirilmesi özelliğine ters bir durumdur. Sonuç olarak, proje hazırlığı aşamasında mesleki eğitim projelerinde istihdam öngörülmesi açısından etkili olsa da istihdam konusunda yaygınlaştırma ve sürdürülebilirlik öngörüsünün yetersiz olduğu görülmektedir.

İZKA'dan mali destek alınamasaydı projenin hangi kaynaklar ile gerçekleştirileceğine ilişkin katılımcıların görüşleri analiz edildiğinde ortaya çıkan sonuçlara göre mali destek sağlamada İZKA'nın rolünün oldukça önemli olduğu görülmektedir. Çünkü katılımcıların beşte üçünden fazlası eğer İZKA'dan mali destek sağlanmasaydı bu projelerin yapılmayacağından söz etmişlerdir. Çünkü başka bir kaynaktan destek alırdık diyenlerin belirttikleri kaynakların destek verme potansiyeli oldukça düşük olabilir. İZKA dışından kaynak alabilecekleri, kaynak olarak belirttikleri sponsor desteği ve kamu kurumlarından sağlanacak destekle bu projelerin yapılması oldukça zordur. Uluslararası kuruluşlardan (AB, Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler vb.) destekler alarak projelerini yapabileceklerini belirtmiş olmaları seçeneğinde ise bu kapsamda yerel projelere, uluslararası destek bulmanın yerel destek bulmaktan daha zor olduğu söylenebilir. Bu nedenle, İZKA tarafından sağlanan mali desteğin projelerin yapılmasında etkili olduğu, bu nedenle eğitim alanında fiziksel ve teknolojik altyapının ve insan kaynağının geliştirilmesine yönelik proje desteklerinin sürdürülmesi oldukça önemlidir.

Uygulama Süreçlerindeki Faaliyetler

Proje uygulama aşamasında zorluklarla karşılaştıklarını ifade eden yanıtlayıcılar sorunlarını sırasıyla

bürokratik işlemlerdeki problemlerden, proje bütçesinden ve programın yürütüldüğü kurumların verdiği destekten kaynaklandığını ifade etmişlerdir. Cevapsızlık oranının %37,5 ile oldukça yüksek olması projede yaşanan sorunları dile getirmemek ya da zorlukların neler olduğunun hatırlanmaması şeklinde yorumlanabilir. Uygulama aşamasında karşılaşılan sorunların muhtemelen kaynaklarının; projelerin kapsamı, proje ekibi ve İZKA'nın süreçlerinden kaynaklanmış olduğu şeklinde yorumlanabilir. Projeler uygulanırken karşılaşılan zorlukları çözmek için yapılanlar incelendiğinde dörtte ikisinin İZKA ile istişarelerle, dörtte biri proje ekibi ve geri kalan dörtte biri ise paydaşlar ile birlikte çözümlenmiştir. Çözüm üretiminde İZKA ile istişarede bulunulması sorunların daha çok proje planlaması ve proje form ve dokümanlarından kaynaklanmış olabileceğini; ancak, bu sorunların çözümünde İZKA'nın etkili olduğu görülmektedir. Gerek proje hazırlık aşamasındaki gerekse projelerin uygulama aşamasındaki sorunlar analiz edilerek bu sorunlara yönelik olası çözümler oluşturacak biçimde proje başvuru formları, öncelikler, amaçlar ve projelerin uygulama sürecinde gerçekleştirilen ara denetim ve izleme mekanizmalarının yeniden düzenlenmesi projelerin etkisini artıracaktır.

Eğitim programına erişim için katılımcıların daha fazla teşvik ve desteğe ihtiyacı olduğu görülmektedir. Eğitim programına erişim için gerekli destek ve kaynak sağlanamadığı için programın erişiminin etkili olmadığı görülmektedir. Ancak, proje kapsamında oluşturulan eğitim programının, öğrenme-öğretme uygulamalarının ve materyallerin verimliliğine yönelik görüşleri incelendiğinde öğrenme-öğretme uygulamalarının ve eğitim materyallerinin öğrenmeyi desteklediği ve kolaylaştırdığı görülmektedir. Bu sonuca göre eğitim programının ve öğretim materyallerinin tasarlanmasından ve uygulanmasından sorumlu olan öğreticilerin bu süreçlerde çok verimli oldukları ve program uygulamalarının da etkili olduğu söylenebilir. Ancak projelerin etki analiz araştırması sürecinde incelenmek üzere örnek bir eğitim programı talep edildiğinde eğitim programı dokümanı olarak yazılı olarak verilen dokümanın ders saati ve görev dağılımından oluşan iş-zaman çizelgesi olduğu görülmüştür.

Bu durumda ortada yazılı bir program olmadan eğitimlerin gerçekleştirildiği görülmektedir. Eğitim programına dayalı olarak verilen eğitimlerin etkililiğine bakılması için önce yazılı doküman olan eğitim programının konu uzmanları tarafından doküman inceleme tekniğiyle masa başı değerlendirmesi gerekir. Program tasarısının dokümanlarının incelenmesi daha sonra bu programın uygulamaya nasıl aktarıldığına bakılarak programın etkili olup olmadığına karar verilmesi gerekir. İZKA bundan sonra yapacağı eğitim projelerinde eğer eğitime dayalı bir beceri kazandırmayı hedefleyecek olursa öncelikle proje başvurularında taslak eğitim programının dokümanını talep etmesi ve taslak eğitim programının program geliştirme uzmanları ve alan uzmanları tarafından değerlendirildikten sonra proje kabullerini yapması uygun olacaktır. Ayrıca proje uygulama sürecinde, tasarlanan ve uygulanan eğitim programlarının etki değerlendirilmesi yapılmalıdır.

Yaygınlaştırma

Proje ile ilgili yaygınlaştırma faaliyetleri kapsamında gerçekleştirilen çalışmaların türüne ilişkin sorulan soruya katılımcıların vermiş oldukları görüşlere göre yaygınlaştırma çalışmalarının en temel özelliklerinin, sırasıyla "yenilikçi çalışmalar, mevcut eğitimlerin sürdürülmesi ve mesleki yeterlikler" konularıyla ilgili başlıklar altında toplandığı görülmektedir. Bu sonuçlar bağlamında İZKA tarafından mali destek sağlanan projelerin yaygınlaştırmasının, proje sürerken ve proje sonuçlandırıldıktan hemen sonra etkili olduğu görülmektedir. Ancak gerçekleştirilen yaygınlaştırmanın etkili olduğunu söyleyebilmek için çalışmaların sürdürülebilirlik etkisi oluşturması gerekmektedir. Bu nedenle sürdürülebilirliğe bu açıdan bakıldığında yaygınlaştırmanın etkili olduğunun söylenebilmesi için yapılan yaygınlaştırma çalışmasının sürdürülebilirliğe dönüştürülmesi gerekmektedir. Projelerin yaygınlaştırma sonuçlarının sürdürülebilirlik açısından beklenen sonuçları oluşturmadığı görülmektedir.

Projelerin web sitesi aracılığı ile yaygınlaştırılmasının etkili olduğu görülmektedir. Yaygınlaştırma açısından web sitesinin güncellenmesine yönelik etkili çalışmalar yapılmadığı söylenebilir. Bu durumda web sitesinin etkili olmadığı görülmektedir.

Sürdürülebilirlik

Proje tamamlandıktan sonraki sürdürülebilirlik faaliyetlerinin etkili olup olmadığının belirlenmesi amacıyla sorulan sorulara verilen yanıtların analizi sonucunda ortaya çıkan sonuçlara yönelik tartışma aşağıda yer almaktadır.

2013 Mesleki Eğitim Projelerinde verilen eğitimler sonucunda kazanılan yeterlikler değerlendirildiğinde; Öncelik 2 kapsamında okul öncesi ve/veya mesleki eğitime yönelik olarak kullanılan atölye, laboratuvar, sınıf gibi eğitim ortamlarının, makine-teçhizat ve eğitim materyalleri açısından geliştirilmesine yönelik becerilerin bir kısmına verilen eğitimler ile erişildiği söylenebilir. Öncelik 1 kapsamında yer alan yenilikçi yöntemlere ilişkin bir beceri kazandırma noktasında yetersiz kaldığı gözlemlenmiştir. Sadece ikinci öncelik kapsamında öngörülen yeterliliklerin bir kısmının proje kapsamında kazandırıldığı için projelerde verilen eğitimin yeterlik kazandırmada etkisi olamamıştır.

Çalışmada proje sonucunda mevcut yöntemlerin yenilikçi biçimde uygulanmasıyla eğitime katılanlara kazandırılan özellikler/beceriler, geliştirilen yenilikçi yöntem ve mevcut yöntemlerin yenilikçi uygulanması ile birlikte değerlendirildiğinde, tüm becerilerin kazandırılmasında mevcut yöntemlerin yenilikçi uygulanmasının daha etkili olduğu, geliştirilen yenilikçi yöntemler ile öğrencilere yukarıda sayılan becerilerin kazandırılmasında 2013 mesleki eğitim projelerinin etkili olmadığı söylenebilir.

Sürdürülebilirlik bağlamında, mesleki eğitimde yenilikçi yöntemlerin uygulanması konusunda anlaşılabilen noktaların olduğu söylenebilir. Çünkü, eğitim yöntemleri üzerinde yeterli çalışma deneyimine sahip olunmadığı takdirde, uygulanan mevcut yöntemlerin yenilikçi yöntemler olduğu varsayılabilir. Fakat yenilikçi yöntem denildiğinde mevcut yöntemlerin dışında yeni bir yöntem tasarımı söz edilmektedir. Öğretim yöntemleri alanında yazılmış kaynaklar incelendiği zaman görüleceği gibi yaygın olarak kullanılan yöntem sayısı 25'in üzerinde olup bu yöntemlerin içinde uygulanan yüzlerce teknik yer almaktadır (Selvi, 2008). Mevcut yöntemlerin dışında, yenilikçi bir yöntem tasarlama ve uygulama için, öncelikle

mevcut öğretim yöntemi, öğretim tekniği ve öğretim taktiklerinin iyi bilinmesi gerektiği vurgulanmalıdır.

Yenilikçi yöntem geliştirmek için öğrenme-öğretme kuramları, yaklaşımları, modelleri ve öğrenme-öğretme stratejileri konularının iyi bilinmesi gerekir. Konunun uzmanı olmayan kişilerin, bu konuda yorum yapması ya da yeni öğretim yöntemlerinin tasarlanması/mevcut öğretim yöntemlerinin yenilikçi olarak uygulanması hakkında yorum yapmaları beklenmemelidir. Bu konuya ilişkin proje nihai raporları incelendiğinde konuya yönelik bir açıklama bulunamamış olması da yenilikçi yöntemlerin mesleki eğitim sürecinde uygulanmasının sürdürülebilirlik açısından etkili olmadığı söylenebilir.

Sürdürülebilirlik bağlamında eğitim programlarının yazılı dokümanı incelenmek istendiğinde eğitim programı diye İZKA'ya teslim edilmiş olan dokümanların ders ve görev dağılım çizelgesi olduğu görülmüştür. Eğitim sürecinde uygulanan programın amaçları, kazanımları, kapsamı, öğretim etkinlikleri, öğrenme-öğretme süreci ve ölçme ve değerlendirme süreçlerine ilişkin dokümanın İZKA'da olmadığı saptanmıştır. Bu da projeler için özel olarak tasarlanmış bir eğitim programı olmadan eğitimlerin gerçekleştirildiği şeklinde değerlendirilmiştir. Mali destek alan eğitim projelerinde altyapılar, teknik donanımlar tek tek uygunluk alırken eğitim programının uygunluğunun denetlenmeden veya ortaya konulmuş yazılı bir eğitim programı olmadan eğitimlerin gerçekleştirilmiş olduğu proje raporlarında açıkça görülmektedir. Program geliştirme ve öğretim alanında, en az bir uzmanın İZKA ve desteklenen her eğitim projesinde görev almış olması durumunda; öğrencilerin zihninde olan program yerine, proje öncelikleri ve amaçlarını esas alan yazılı ve basılı eğitim programları uygulamalarının sağlanmış olabileceği tespit edilmiştir. Öğreticinin ya da uzmanın zihnindeki programın detayları ve uygulama biçimini bilmeden, eğitim programının etkililiğinin değerlendirilemeyeceği ve etki analizlerinin yapılamayacağı ifade edilebilir. Mali destek sağlanan eğitim projelerinin en zayıf yanı ortada tasarlanmış bir program olmadan eğitimlerin gerçekleştirilmiş olmasıdır. Bunun nedeninin, diğer kurumlar ile yaşanan yetki sorunları olduğu söylenebilir.

Projede öngörülen yeniliklerin kazandırılması veya gerçekleştirilmesi için yeni bir eğitim programı tasarlanması gerekirken, Halk Eğitim Merkezlerinde uygulanan programların uygulandığı yönünde görüşler dile getirilmiştir.

Proje tamamlandıktan sonra sürdürülebilirlikle ilgili neler yapıldığına yönelik sorulan soruya verilen yanıtlara bakıldığında projelerin nihai raporları ile uyum içinde olduğu görülmektedir. Proje nihai raporlarında tüm projelerde alt yapı geliştirme ve altyapı yenileme ile ilgili sonuçların rapor edildiği görülmektedir. Projenin sürdürülebilirliği ile ilgili verilen yanıtların proje amaç ve kapsamıyla tutarlı olan sürdürülebilirlik faaliyetleri olduğu görülmektedir. Proje tamamlandıktan sonra sürdürülebilirlikle ilgili gerçekleştirilen faaliyetler ile ilgili belirtilen görüşler değerlendirildiğinde projelerin sürdürülebilirlik boyutunun etkili olmadığı görülmüştür. Sürdürülebilirlik proje çıktılarının tanıtımı veya uygulamaya aktarılması ile gerçekleştirilebilir. Ancak, bu çıktıların proje bittikten sonra etki yaratıp yaratmadığına ilişkin farklı biçimde sürdürülebilirlik faaliyetleri yapılmalıdır.

Mali destek sağlanacak olan proje önceliklerinin daha iyi anlaşılması ve önceliklerin hayata geçirilmesi için o konuda uzman olanlardan danışmanlık alınmalı ya da mümkünse ajansta konu uzmanı olan kişiler istihdam edilmelidir. Önceliklerin kapsamını açıklayan metinler hazırlanarak proje hazırlama kılavuzlarında bu önceliklerin kapsamı ile ilgili bilgilendirmeler yapılmalıdır. Bu uzmanlar proje önceliklerinin açıklanması, anlaşılması ve ihtiyaç halinde proje teklifi verenlere öncelikler konusunda danışmanlık yapmalıdır. Destek sağlayan uzman personelin, proje süresince mali destek sağlanan projelere destek vermesi sağlanmalıdır.

Proje öncelikleri ile performans göstergeleri uyumlu hale getirilmeli ve benimsenmiş olan performans göstergelerinin proje öncelikleri ile ilişkisi kurulmalıdır. Projelerin seçimi ile ilgili olarak önceliklerin uygulamaya aktarılması için projelerin seçiminde öncelik kotaları oluşturulmalıdır. Aksi takdirde, sadece bir önceliğe ilişkin projelere mali destek sağlama riskinin ortaya çıkması söz konusudur, bu durum da projelerin etki değerini düşürebilir. Örneğin, bir tür ağırlık sağlanması gerekmektedir. Öncelik 1 ile ilgili

on proje, öncelik 2 ilgili on proje ve öncelik 1 ve 2'nin birlikte gerçekleştirilmeye çalışıldığı on beş proje seçilip önceden proje hazırlama kılavuzuna konulabilir.

3.2.3.2. Müdahale ve Kontrol Grubunun Karşılaştırmalı Etki Değerlendirilmesine İlişkin Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Karşılaştırmalı etki analizi ile ilgili bulgular bölümünde Müdahale ve Kontrol grupları kendi içinde dönemsel ve etki göstergeleri açısından karşılaştırılarak analiz edilmiştir. Analizler öncelikle Müdahale ve Kontrol gruplarının ayrı ayrı projenin hemen öncesindeki durum, projenin hemen bitimindeki durum ve 2019 yılı sonu itibarı ile ortaya çıkan durum olmak üzere üç farklı döneme ait veriler etki göstergeleri bağlamında karşılaştırılarak yapılmıştır. Yapılan analizler "Medyan Yöntemi ile Müdahale ve Kontrol Grubunun Etki Analizi" ve "Farkların Farkları Yöntemi ile Müdahale ve Kontrol Grubunun Etki Analizi" başlıkları altında açıklanmıştır.

Sonuç olarak; medyan yöntemi ile Müdahale ve Kontrol gruplarının sonuçları etki değerlendirme için belirlenmiş olan 7 temel gösterge ve bu temel göstergelerin altında yer alan 31 alt gösterge açısından dönemler itibarıyla incelenerek birbiri ile karşılaştırıldığında müdahale grubunda altyapı, eğitimin niteliği, istihdam ve işbirliği ile ilgili olarak projenin hemen öncesindeki duruma göre projenin hemen bitimi arasında bir artış gözlenmektedir. Bu dört gösterge ve bu ana göstergelerin altında yer alan 9 alt gösterge açısından ortaya çıkan artışa bakılarak mali destek sağlanan projenin sadece alt göstergeler açısından orta düzeyde etki oluşturduğu geriye kalan eğitim programı, sosyal hizmetler ve gelir göstergelerinde ise etki oluşturmadığı görülmektedir. Kontrol grubunda altyapı, eğitimin niteliği, istihdam ve işbirliği, eğitim programı, sosyal hizmetler ve gelir konusunda ise projelerin etkisinin ya çok zayıf ya da oluşmamış olduğu görülmektedir. Müdahale grubunda bazı göstergeler açısından kontrol grubuna göre orta düzeyde ortaya çıkan etkinin İZKA tarafından sağlanan mali destek sonucunda ortaya çıkmış olduğu söylenebilir.

İZKA'nın kurumların mesleki eğitimine yönelik

mevcut altyapı ve ekipmanlarını sağlayıp kapasite arttırma konusunda olumlu bir etkisinin olduğu söylenebilir. Altyapı konusunda hem nicel hem de nitel araştırma sonuçları, İZKA tarafından mali destek sağlanan projelerin nihai raporlarında yer alan açıklamalarla tutarlı gözükmemektedir. İZKA'ya verilen nihai raporlarda projelerin fiziksel ve teknolojik altyapı ağırlıklı sonuçların rapor edilmiş olduğu görülmektedir.

2013 Mesleki Eğitim müdahale grubu açısından etki değerlendirmesi karşılaştırma göstergeleri incelendiği zaman 31 göstergenin üçte birinden fazlasında projenin hemen öncesindeki duruma göre projenin hemen bitiminde etki olduğu görülmektedir. Müdahale grubunda 9 alt göstergeden sadece dezavantajlı grupların istihdama katılım etkisi göstergesi çok iyi, üniversiteler ve araştırma enstitüleri ile kamu kurumları ve işletmeler arasındaki iş birliği, eğitim alanların istihdam edilebilmesine etki, eğitim alanlarının sektör ihtiyaçlarına karşılık vermesi, eğitim materyallerinin yeterliği, genel fiziksel alt yapı durumuna etki (merkez/laboratuvar ve atölye) ve teknolojik alt yapı durumuna etki göstergeleri orta, eğitici yeterlilikleri ve eğitim programının yeterliliği göstergeleri etki düzeyinin ise zayıf olduğu saptanmıştır.

Sonuçlara bakıldığında, müdahale grubunda göstergeler açısından etkinin çok düşük olduğu şeklinde bir değerlendirme yapılabilir. Ancak bazı değişkenler açısından, etkinin orta düzeyde çıkmasının en temel nedeninin proje öncesi durumda proje yapanların özelliklerinden kaynaklandığı söylenebilir. Örneğin, altyapı ile ilgili durum proje başlangıcında 2 puan iken proje bitiminde 5 puana çıkmıştır. Bu sonuca bakılarak, proje öncesi durumun 0,00 olması noktasında projenin etkisinin nasıl olacağı değerlendirilmelidir. Çünkü, projeye başlarken projeyi yapanların durumunun ne olduğu tespit edilmemiştir. Proje başvurusu aşamasında projeye başvuran kurumların altyapı özelliğinin değerlendirilmiş olması durumunda, proje ile ilgili kurumlara getirilecek etkinin çok daha kolay gözlemlenebileceği vurgulanmalıdır. Projeye başvuru yapan kurumların altyapı özelliği değerlendirilmediği için, projelerin sürdürülebilirlik açısından etki değeri oluşturmadığı şeklinde yorum yapılabilir.

Farkların farkları yöntemi ile Müdahale ve Kontrol

grubunun etki analizi ile 2013 Mesleki Eğitim kontrol grubu etki değerlendirmesi karşılaştırma göstergelerinin incelendiği 9 alt göstergeden sadece dezavantajlı grupların istihdama katılım etkisi, eğitici yeterlikleri, genel fiziksel alt yapı durumuna etki (merkez/laboratuvar ve atölye) ve teknolojik alt yapı durumuna etki göstergeleri çok düşük; üniversiteler ve araştırma enstitüleri ile kamu kurumları ve işletmeler arasında ki iş birliği, eğitim alanların istihdam edilebilmesine etki, eğitim alanlarının sektör ihtiyaçlarına karşılık vermesi, eğitim materyallerinin yeterliliği açısından orta düzeyde etki ortaya çıkarken, eğitim programının yeterliliği göstergelerinde ise herhangi bir etki ortaya çıkmamıştır.

Kontrol grubunda bazı göstergelerde sonuçlar yüksek olsa da bu yüksekliğin sebebinin proje başlamadan öncesinde de aynı göstergelerin yüksek olmasından kaynaklandığı görülmektedir. Bu nedenle yapılan proje sonucunda kontrol grubunda hiçbir etki oluşmadığı görülmektedir.

Gerek müdahale grubunda gerekse kontrol grubunda proje bitiminde etkinin 5,00 puanına karşılık gelen çok iyi çıkmamasının bazı temel nedeni vardır. Bunlar;

- Projeye başvuru yapan kurumların eğitim kurumu olması ya da beceri temelli eğitimler verdikleri için, eğitime ilişkin temel altyapılara sahip olmaları,
- Projeye başvuranların proje öncesinde sahip olunan durumlarını daha üst düzeye çıkarmak için çaba içinde olmaları,
- Kurumların halihazırda proje öncesinde etki göstergelerine belli bir düzeyde sahip olmaları gibi nedenlerdir. Bu nedenlerden dolayı proje uygulandıktan sonra 5 puanlık çok iyi etkiyi yakalamak hemen hemen imkânsız olmuştur. Bu nedenle daha sonra yapılacak araştırmalarda etkinin proje başvurusu, kabul süreçleri, projenin gerçekleştirilmesi süreçleri, ürün ve sürdürülebilirlik açısından nicel ve nitel çalışmalar bağlamında etkili olup olmadığına bakılması daha uygun olacaktır.

İZKA Proje değerlendirme sisteminin etkili hale getirilmesi için araştırma sonuçlarına ilişkin öneriler aşağıda yer almaktadır:

- Destek programı açıklanmadan önce hedef sektör

ve hedef kitlelerin ihtiyaçlarını belirleyen çalışmalar yaparak belirlenen ihtiyaçları giderecek mali destek programları açıklanmalı,

- Proje başvurularının içinde hedef kitlenin uygunluğu, ihtiyaç analizi sonuçları ve eğitim programının taslağı verilmeli,
- Hedef kitlenin uygunluğu, ihtiyaç analizi ve eğitim programının uygunluğu ile ilgili uzmanlardan alınmış uygunluk belgesi eklenmeli,
- Başvuruların masa başı değerlendirmesinin yanı sıra bağımsız değerlendiricilerin o projeyi uygulayacak kişilerle birebir konuşup ne istediklerini ne hedeflediklerini belirlemeleri sağlanmalı. Ajansın değerlendirme raporu ve bağımsız değerlendirme raporundan çıkacak sonuca göre proje başvurularının kabul/ret kararı verilmeli,
- Projelerdeki insan kaynağı özellikleri proje başvurularında belli ölçütlere bağlanmalı ve insan kaynağı yeterliği objektif olarak değerlendirilmeli,
- Proje öncelikleri ile amaçları arasındaki tutarlılıklar kontrol edilmeli,
- Öncelikler ve uygulamalar bağlamında yenilikçilikten ne kastediliyor çok net biçimde tanımlanmalı. Alan uzmanları, planlanan ve gerçekleştirilenlerin alan için yenilikçi olup olmadığına karar vermeli,
- Yenilikçi çalışmalar yapılacak ise Ar-Ge projelerine teşvik verilmeli,
- İZKA'nın desteklediği projeler Ar-Ge ve uygulamayı geliştirecek projeler olarak çeşitlendirilmeli,
- Projelerin birden fazla önceliği kapsayacak biçimde yapılması teşvik edilmeli,
- İZKA ortaklık ağı (network) oluşturulmalı,
- İZKA projelerin yürütülmesinde daha aktif görev almalı,
- Belli aralıklarla kısa toplantılar yapılarak proje fikirleri üzerinde görüş alışverişi yapılmalı,
- Proje başvurusu yapacaklar için proje hazırlama eğitimleri verilmeli,
- Proje sürecinde belli aralıklarla kısa toplantılar yapılmalı ve bu toplantı sonuçları raporlaştırılarak paylaşılmalı,
- Sonuç raporu formatı etki değerlendirmesi yapılmasına imkân verecek biçimde yeniden düzenlenmeli,
- Projeler bittikten sonra belli bir süre izleme çalış-

ması yapılmalı ve izleme sonuçları KAYS sistemine girilmeli,

- Sürdürülebilirlik açısından belli aralıklarla KAYS sistemine girişler olmalı,
- Etki değeri yüksek olan başarılı projelerin, devam projelerinin yapılması için mali destek sağlanmalı. Bunun için proje yapan kurumların dışındaki kurumlar tarafından yapılacak devam projelerine destek sağlanmalı,
- Projeyi yürütmüş olan kurum ve İZKA iş birliği ile transfer projeleri yapılmalı,
- Transfer projeleri için projeleri tamamlamış olan kurumlardan destek ve danışmanlık alımı yapılmalı,
- İZKA projeyi yapıp bitiren başarılı kurumlardan hizmet alımı yapmalı,
- Mevcut projelerin sürdürülebilirliği için kısa ve orta vadeli destekler verilmeli. Bitmiş projeler için alı-

nan alt yapı, süreçlerin güncellenmesi ve geliştirilmesi için ajanstan hem maddi hem de yönetsel süreçlerle ilgili destekler sağlanmalı,

- Projelerin bireysel, kurumsal, ekonomik, istihdam ve toplumsal katkıları proje bittikten sonra belli aralıklarla izlenmeli,
- İZKA projeyi başarı ile yönetenlere belli süreler için akreditasyon vermeli,
- Proje yürütücüleri puanlanarak başka projeler için diğer kurumlardan daha kolay mali destek almaları sağlanmalı,
- Proje başvurularında, proje değerlendirmeleri ve nihai raporlarda etki değerlendirme sistemine uygun bölümler oluşturulmalı,
- Proje sözleşmesine yeni maddeler ilave edilerek yukarıda önerilen bazı görüşler sözleşmeye eklenmelidir.

BÖLÜM 4.

İZKA Tarafından Mali Destek Sağlanan Projelerin Etki Değerlendirilmesi için Model Önerisi

4.1. Etki Değerlendirme Araştırma Yöntemi ile İlgili Öneriler

Etki Değerlendirme Analizinde kullanılan araştırma yöntemindeki en büyük sınırlılık, bu çalışmada benimsenen karma yöntemin her iki boyutunda yer alan kontrol ve müdahale gruplarının proje başlangıcındaki mevcut durumlar ön ölçmeler ile ortaya konulamadığı için her iki gruptaki ilerlemenin proje süresince izlenerek karşılaştırılmamasıdır. Kurum ve kuruluşların başlangıçtaki durumlarının gözlenmesi, müdahalenin etkisinin ortaya konulmasında daha doğru sonuçlar vermektedir. Bu nedenle, programın etki değerlendirmesi için yapılacak araştırmaların yöntemine projelerin uygulanmasından önce karar verilmesi gerekir.

Etki değerlendirme araştırmasının yöntemi, hangi hedef kitlelerden ne zaman ve hangi ölçme araçları ile ne tür veriler toplanacağına ilişkin kararlar, mali desteğin hazırlık aşamasında kararlaştırılmalıdır.

Diğer en önemli sorun ise, etki değerlendirme süreçlerinin proje uygulanmaya başladığı anda

başlatılmaması, başvurularda etki değerlendirme göstergelerine öncelikler bağlamında tam olarak yer verilmemesidir. Etki değerlendirme çalışması esnasında göstergeler, öncelikler bağlamında uzmanlarca saptanmıştır. Bu nedenle, etki değerlendirme göstergelerinin neler olacağının proje başvurusu sırasında net bir biçimde ortaya konulması gerekir.

Etki değerlendirme çalışmasının, proje bitiminden etkinin izlenemeyeceği kadar uzun bir süre sonra yapılması, proje yürütücülerine ve projenin hedef kitlesine ulaşmada zorluklarla karşılaşılmasına sebep olmaktadır. Bu nedenle, etki değerlendirme araştırmasının ne zaman yapılması gerektiği konusuna projeler uygulanmaya başlandığı zaman karar verilmesi daha doğru olacaktır.

Yukarıda sayılan sorunları ortadan kaldıracak şekilde bir “Etki Değerlendirme” sisteminin oluşturulması önerilmektedir.

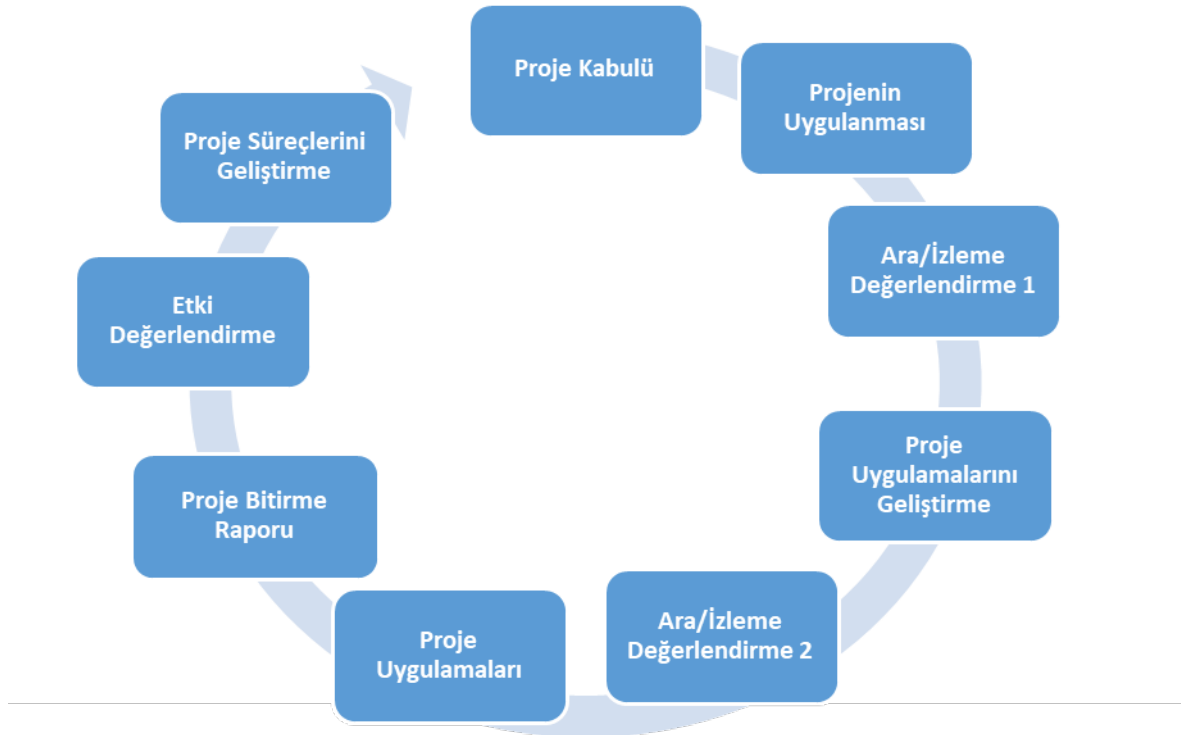
4.2. Etki Değerlendirilmesi İçin Model Önerisi

İZKA tarafından sağlanan mali destek projelerinin etki değerlendirilmesi kavramından, proje başvurusu, planlanması, uygulanması, ara değerlendirmesi ve etki değerlendirmesi anlaşılmalıdır. Projelerin hem süreç hem de sonuç değerlendirmesi anlayışına göre proje süreçlerinin değerlendirilmesi uygun olacaktır. İZKA'nın mali destek sağladığı projelerinin izlenmesi ve etki değerlendirmesinin işlevsel olarak yapılabilmesi için özgün bir etki değerlendirme sistemine ihtiyaç vardır. Bu nedenle, tasarlanacak etki değerlendirme model önerisinin gözden geçirilip geliştirilerek

kalkınma ajanslarında uygulanacak bir sisteme dönüştürülmesine yönelik çalışmalar yapılması sonucu işlevsel bir etki değerlendirme sistemi oluşturulabilir.

Her ne kadar bu öneri 2013 ve 2016 eğitim projelerinin incelenmesiyle oluşturulmuş olsa da projelerle ilgili var olan sorunlara ve proje izleme ve değerlendirme sürecinin güçlendirilmesine katkı sağlayacaktır. Aşağıdaki Şekil 66'da görüldüğü gibi bir etki değerlendirme sistemi oluşturularak mali destek projelerinde maksimum fayda sağlanabilir.

ŞEKİL 66. İZKA Projelerinde Uygulanması Gereken Etki Değerlendirme Sürecinin Yapısı

Etki değerlendirme için bilimsel bir zeminde değerlendirme sonuçlarının ortaya konulabilmesinin yolu etki değerlendirme sistemini oluşturacak boyutların birbiri ile ilişkilendirilmesi ve bu boyutların her birinin etki değerlendirmesi için sonuç üretmesinin sağlanmasıdır.

Etki değerlendirme araştırmalarında, yapılacak etki değerlendirmesinin kapsamına göre iki temel yaklaşım vardır (Gertler et al 2016, 9-10).

- İleriye yönelik etki değerlendirme
- Geriye yönelik etki değerlendirme

İleriye yönelik etki değerlendirme yaklaşımı sadece değerlendirme sonuçlarının ortaya konulmasını değil aynı zamanda geliştirme boyutunu da kapsayan bir yaklaşımdır. Yani değerlendirmenin yapılıp, sonuçların ortaya konulması sonucu etkinin belirlenmesi ile değerlendirme süreci tamamlanmaz. İleriye yönelik değerlendirme yaklaşımında, aynı zamanda etkinin düşük olduğu boyutların geliştirilmesi, etkinin yüksek bulunduğu boyutların izlenmesi var olan etkiyi sürdürmek veya daha da yükseltmek için yeni kararların alınarak etki değerlendirmesi yapılan program ya da projenin geliştirilmesi de yapılır.

İZKA için önerilen modelin “İleriye Yönelik Etki Değerlendirme Yaklaşımı” olması sürdürülebilir projelerin yapılması açısından çok önemlidir. Çünkü ileriye yönelik etki değerlendirme yaklaşımı sadece değerlendirme sonuçlarının ortaya konulmasını değil aynı zamanda geliştirme boyutunu da kapsayan bir yaklaşımdır.

Literatür incelendiğinde beş tür etki değerlendirme yönteminden söz edildiği görülmektedir. Etki değerlendirme yöntemleri (Mishra ve Das, 2017);

- Randomizasyon Yöntemi,
- Regresyon Sürekliliği Yöntemi,
- Eğilim Puanı Eşitleme Yöntemi,
- Farkların Farkı Yöntemi,
- Enstrümantal Değişken Yöntemi,

Literatürde yer alan etki değerlendirme yöntemlerine ilave olarak aşağıdaki iki yöntemin de ilave edilmesi gerekmektedir.

- Eğitimde Program Değerlendirme Yöntemi,
- Projeye Özgün Değerlendirme Yöntemi.

Yukarıda sözü edilen yedi yöntemden biri veya birkaçı seçilerek etki değerlendirme araştırması yapılabilir ya da proje için özgün bir etki değerlendirme yöntemi belirlenebilir. Eğer projeler deney ve kontrol gruplarından oluşmamış ise istatistiksel ağırlıklı etki değerlendirmesi yapılmasına gerek olmadığı söylenebilir. Kontrol grubu olmayan durumlarda, yukarıda belirtilen ilk beş yöntem yerine, eğer proje eğitim amaçlı bir proje ise eğitimde program değerlendirme yöntemi ya da projeye özgün değerlendirme yöntemi oluşturularak proje etki değerlendirmesi yapılabilir.

Projeler için etki değerlendirmesi çalışması planlanırken, etki değerlendirmesinin hangi yöntemle yapılacağı, hangi verilere dayalı olarak ne zaman yapılacağı ve etki değerlendirme ile ara değerlendirme, iç değerlendirme, dış değerlendirme ve nihai raporların nasıl ilişkilendirileceği gibi sorulara yanıt aranması gereklidir.

Uygulama ya da proje bittikten sonra süreç değerlendirilmesinden yeterli sonuçlar üretilmesinin çok zor olacağı ifade edilebilir. Süreç değerlendirmele-ri kesintisiz olarak sürecin başlangıcından sonuna kadar izlenir ve ara değerlendirme raporları ile sonuçlar ortaya konulur. Bu izleme çalışması sırasında yararlanıcının destek aldığı program ve bu programın uygulanma biçimi, yararlanıcıların programa katılıp katılmadığı, sağladığı yarar, uygulamaların ne kadar sürede ve hangi koşullarda gerçekleştirildiği, araç, gereç ve teknoloji kullanımı, öğretim materyalleri ile ilgili konularda sonuçlar ortaya konulabilir. Böylece hem maliyet hem de yönetsel açıdan önemli veriler izleme sürecinde ortaya konulmuş olur. Bu nedenle, mali destek sağlanacak bir proje için izleme süreçlerinin ayrıntılı biçimde ortaya konulması ve izleme süreçlerinin uygun biçimde gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Yapılan değerlendirmelere dayalı olarak proje yürütücülerine geri bildirim verilmeli ve gerekirse düzeltme veya değişiklik raporları istenmelidir. Gelen raporlardaki gerekçeler analiz edilerek projenin ilerlemesi sağlanmalıdır.

Örneğin, iki yıllık bir projede nihai rapordan önce iki kez ara izleme değerlendirmesi yapılabilir. Ancak bu konuda ortak bir takvim uygulanarak tüm projeler için ortak ara değerlendirme dönemleri belirlenebileceği gibi projelerin özelliklerine göre farklı izleme değerlendirmesi çalışmaları da yapılabilir. Örneğin bir eğitim projesinde, proje başvurusu sürecinde tüm dokümanların yeterli olup olmadığı, fiziksel ve teknolojik alt yapının hazır olup olmadığına yönelik bir değerlendirme yapılarak proje öncesi hazırlıkların yeterli olup olmadığına karar verilebilir. Eğer eğitim için öngörülen tüm altyapı tamamlanmış ise uygulamaya geçilir. Uygulama tamamlandıktan sonra benzer bir değerlendirmenin yapılmasıyla uygulamaların etkili olarak gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğine bakılarak projenin gidişatına karar verilebilir. İZKA için önerilen ara/izleme değerlendirme sisteminin yapısı aşağıdaki Şekil 67’de yer almaktadır.

ŞEKİL 67. İZKA İçin Önerilen Ara Değerlendirme Sisteminin Yapısı

Ara izleme değerlendirme araştırmasının nasıl yapılması gerektiği, değerlendirme araçları, raporun kapsamı ve sonuçlarının proje yürütücüleri ve paydaşlarla paylaşımı için önceden belirlenmiş bir yapı oluşturulmalıdır. Çünkü ortaya çıkacak olan ara değerlendirme raporlarının aynı zamanda etki değerlendirmesi için gerekli verileri de kapsaması gerekmektedir. Ara değerlendirme araştırmalarında seçilen araştırma yöntemi ile etki değerlendirmesinin nasıl yapılacağına karar verilmelidir. Bu nedenle, ara ve etki değerlendirme araştırmasında aynı yöntemin kullanılması gerekir.

İZKA tarafından mali destek sağlanan projelere;

- Proje başvuru süreçleri,
- Yönetmelik ve iletişim süreçleri,
- Teknolojik ve fiziksel altyapı kurma süreçleri,
- Eğitim programları tasarımı ve uygulanması süreçleri,
- Değerlendirme ve izleme süreçleri,

ile ilgili yaygınlaştırma ve sürdürülebilirlik özellikleri entegre edilerek, sürdürülebilirliği temel alan proje planlama anlayışına geçilmesi, İZKA tarafından sağlanan mali desteğin etkisini daha da arttıracaktır.

Etki değerlendirme analiz çalışmaları, projeden elde edilen sonuçların proje hedef kitlesinde tanımlanmış olan nihai kullanıcılar, karar alıcılar, iş veya performans geliştiriciler ve politika yapıcılar gibi proje paydaşlarına proje konusu ve sonuçlarını görünür hale getirmektedir. Bu sebeple yapılan projelerin sonuçlarının proje yapanlar dışında ilgili kurum, kuruluş ve bireylere de ulaştırılması ve bu sonuçlardan faydalanmalarını sağlamaya yönelik çalışmaların yapılması süreçlerinin de etki değerlendirme modeline eklenmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Acar, T. (2006). Bölgesel kalkınma potansiyelinin harekete geçirilmesinde insan kaynağının rolü ve BALIKESİR ili, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı İnsan Kaynakları Programı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Agrawa, T. (2013). Vocational education and training programs (VET): An Asian perspective, Asia-Pacific Journal of Cooperative Education, 2013, 14(1), 15-26.
- Akyol, B. (2009). Avrupa Birliği ekonomisinin reket edebilirliğinin güçlendirilmesi sürecinde Lizbon Stratejisi'nin önemi ve Türkiye'nin Lizbon Stratejisi'ne uyumu, İşletme Anabilim Dalı Danışman, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Babadoğan, C. M. ve diğerleri (2019). Eğitim Yolu ile Romanların Sosyal İçerilmesinin Desteklenmesi: Siroma Projesi Örneği, Millî Eğitim, Cilt: 49, Sayı: 227, (65-87).
- Alkan, C., Doğan, H. ve Sezgin, İ. S (1976). Mesleki ve Teknik Eğitim Prensipleri, Ankara.
- Çelik, F. (2017). Bölgesel Kalkınma Ajansları'nın Sosyal Kalkınmaya Katkısı: İzmir Kalkınma Ajansı (İZKA) Örneği, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Cilt.9 Sayı.19 2017-Haziran (s. 148-170).
- Çelik, M. ve Gündoğdu, K. (2007). Türkiye'de Okul öncesi eğitimin tarihsel gelişimi historical process of early childhood education in Turkey, Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, sayı 16,172-190).
- Gürlük, S. (2010) Sürdürülebilir Kalkınma Gelişmekte Olan Ülkelerde Uygulanabilir mi?, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, 5 (2), 85-99.
- İZKA (2013). Okul öncesi ve mesleki eğitim mali destek programı, <https://izka.org.tr/>
- İZKA (2018). 2018 Faaliyet Raporu // İzmir Kalkınma Ajansı, <http://izka.org.tr/> adresinden 17 Nisan 2021 tarihinde indirilmiştir.
- İZKA (2021): Okul öncesi ve Mesleki Eğitim, mali destek programları, <https://izka.org.tr/> adresinden 17 Nisan 2021 tarihinde indirilmiştir.
- İzmir Bölge Planı 2010-2013. (2010). <https://www.kalkinmakutuphanesi.gov.tr/>
- İzmir Bölge Planı 2014-2023. (2014). <https://www.kalkinmakutuphanesi.gov.tr/>
- Perrin, B. (2012). Linking Monitoring and Evaluation to Impact Evaluation, Impact Evaluation Notes, No.2. April 2012, Linking-Monitoring-and-Evaluation-to-Impact-Evaluation.pdf (interaction.org)
- Sadık, F. (2016). Disiplin yaklaşımları, Okul öncesinde sınıf yönetimi, Editörler: Arnas, Y, A ve Sadık, F., Pegem Akademi, Ankara.
- Seydioğulları, H. S. (2013). Sürdürülebilir Kalkınma için Yenilenebilir Enerji (Renewable Energy for Sustainable Development), Planlama, 23(1):19-25 doi: 10.5505/planlama.2013.14633
- TÜSİAD (2011). Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitim Hakkında TÜSİAD Görüş Dokümanı, <https://tusiad.org.tr>
- Uzun, H. (2020). Dünyada ve Türkiye'de Okul öncesi Eğitimin Tarihsel Gelişimi, Editör: Halil Uzun, Recent Advances in Education and Sport Researches, Gece Kitaplığı, ISBN • 978-625-7858-14-4,105-120.
- Zembat, R; Tunçeli, H. İ ve Yavuz, E.A. (2019). Erken çocuklukta eğitim programları ve uygulamalar, Anı Yayıncılık, Ankara.

İZMİR KALKINMA AJANSI

Megapol Çarşı Kule, Halkapınar Mahallesi,
1203/11. Sk. No: 5-7, Kat: 19, 35170 Konak/İzmir

T. +90 232 489 81 81 F. +90 232 489 85 05

www.izka.org.tr